

EGE ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

(DOKTORA TEZİ)

**MEKANSAL KAPASİTE ÖLÇÜTLERİNİN
BELİRLENMESİ ÜZERİNE BİR YÖNTEM ARAŞTIRMASI:
İZMİR KENTİ İLKÖĞRETİM OKULLARI
AÇIK MEKANLARI ÖRNEĞİ**

Hatice SÖNMEZ TÜREL

**Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı
Bilim Dalı Kodu: 501. 05. 00
Sunuş Tarihi: 26 Aralık 2008**

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Erhan Vecdi KÜÇÜKERBAŞ

Bornova-İZMİR

2008

III

Hatice SÖNMEZ TÜREL tarafından doktora tezi olarak sunulan ‘Mekansal Kapasite Ölçütlerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Yöntem Araştırması: İzmir Kenti İlköğretim Okulları Açık Mekanları Örneği’ başlıklı bu çalışma E.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Eğitim ve Öğretim Yönergesi’nin ilgili hükümleri uyarınca tarafımızdan değerlendirilerek savunmaya değer bulunmuş ve 26 Aralık 2008 tarihinde yapılan tez savunma sınavında aday oybirliği ile başarılı bulunmuştur.

Jüri Üyeleri :

Jüri Başkanı : Prof. Dr. Erhan Vecdi KÜÇÜKERBAŞ

Üye : Prof. Dr. Mehmet Bülent ÖZKAN

Üye : Prof. Dr. Orcan GÜNDÜZ

Üye : Prof. Dr. Tanay BİRİŞÇİ YILDIRIM

Üye : Yrd. Doç. Dr. Bülent DENİZ

ÖZET**MEKANSAL KAPASİTE ÖLÇÜTLERİNİN
BELİRLENMESİ ÜZERİNE BİR YÖNTEM ARAŞTIRMASI:
İZMİR KENTİ İLKÖĞRETİM OKULLARI
AÇIK MEKANLARI ÖRNEĞİ**

SÖNMEZ TÜREL, Hatice

Doktora Tezi, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Tez Yöneticisi: Prof. Dr. Erhan Vecdi KÜÇÜKERBAŞ

26 Aralık 2008, 319 sayfa

Açık / Dış mekanlara yönelik kırsal rekreasyon alanlarında gerçekleştirilen kapasite belirleme çalışmalarının, tasarım ölçeğindeki kentsel mekanlara uyarlanmasını ve mekanların tasarımının kapasite faktörü göz önünde tutularak değerlendirilmesi için bir yöntem geliştirilmesini hedefleyen bu çalışmada, kentsel dış mekan tiplerinden okul bahçeleri araştırma alanı olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda İzmir İli Metropol İlçe sınırları içinde bulunan 34 adet ilköğretim okulu tabakalı örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Araştırmanın veri toplama aşamasında araştırma alanları önceden hazırlanan gözlem formları aracılığıyla incelenmiştir. Ayrıca gözlem çalışmalarına ek olarak araştırma alanlarında bulunan 34 yönetici, 157 öğretmen ve 3649 öğrenciden oluşan toplam 3840 kişiyle kullanıcı anketleri gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda araştırma kapsamına dahil edilen ilköğretim okulları ekolojik, fiziksel, tesis / olanak ve sosyal kapasiteler

VI

başlığı altında değerlendirilmiştir. Mevcut ilköğretim okullarının ekolojik yönden çok sınırlı kapasitelere sahip olduğu, fiziksel kapasite açısından ise mevcut yasal mevzuattaki standartlara kısmen uygun olmalarına karşın yurt dışı ölçütlerinden çok uzakta olduğu görülmüştür. Araştırma alanlarının tesis / olanak kapasitesi yönüyle değerlendirmesinde ülkemizde konuya ilişkin yasal bir zorunluluk olmadığı ve bu nedenle mevcut ilköğretim okullarının bu yönden çok yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal kapasiteyi belirleyen ölçütlerin temelini oluşturan, gereksinimlerin karşılanması – deneyim kalitesi – kullanıcı memnuniyeti yönüyle değerlendirilen araştırma alanlarında, yönetici ve öğretmenlerin memnuniyet derecelerinin düşük seviyede olduğu, öğrencilerin ise yaş gruplarına göre farklılıklar gösterdiği saptanmıştır. Gereksinimlerin karşılanması ve deneyim kalitesinin sınırlı düzeyde yaşandığı ilköğretim okullarının kamusal dış mekan olarak kullanımının da yok denecek kadar az olduğu görülmüştür.

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda okulların dış mekan kapasitelerinin artırılmasına yönelik çeşitli öneriler getirilmiştir. Kapasite belirleme çalışmalarının kentsel kamusal dış mekanlarda gerçekleştirilmesi için başlangıç oluşturacağı düşünülen çalışmada, geleceğe yönelik yapılabilecek çalışmalar konusunda da öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kapasite, Mekansal kapasite, Okul bahçeleri, İlköğretim okulları, Kamusal (dış) mekanlar

ABSTARCT

**A METHODOLOGICAL RESEARCH ON THE
DETERMINATION OF SPATIAL CAPACITY CRITERIA:
A CASE STUDY ON IZMIR CITY'S
PRIMARY EDUCATION SCHOOLS' OPEN SPACES**

SÖNMEZ TÜREL, Hatice

PhD Thesis in Landscape Architecture

Supervisor: Prof. Dr. Erhan Vecdi KÜÇÜKERBAŞ

26 December 2008, 319 pages

In this study, it has been aimed to form a methodology in order to adapt the capacity determination studies which have been done in the open / outdoor rural recreation areas, to the urban areas in the design scale and also to design these spaces in the respect of capacity factor. As research areas the primary education schoolgrounds have been selected as examples of urban open spaces. In this context 34 primary education schoolgrounds have been selected in the boundary of Izmir City Metropole District via stratified sampling method. In the data collection stage of the study, the research areas have been observed by the previously developed observation forms. Also addition to the research area observations, questionnaires have been done to the total number of 3840 person (34 administrators, 157 teachers and 3649 students) at the research areas. As the result of the study, determinations have been done under the titles of ecological, physical, facility and social capacity. It has

VIII

been seen that the existing primary education schools had limited ecological capacities; and also in the terms of physical capacity, the schools partially suits the existing legal provisions although the places were a great distance off the abroad criteria. When the research areas have been observed in the respect of facility capacity, it has been found that there was nothing in laws and regulations so it has been concluded that the schools were so deficient in this term. In an another stage of the study which searches supply of the necessities– experience quality – user satisfaction that forms the basis of social capacity criteria in the research areas, it has been determined that the satisfaction of administrators and teachers were at low levels but the students’ satisfactions were deferring depending on different age groups. Also it has been concluded that the primary education schoolgrounds’ usage as urban public spaces were very little or none.

Suggestions have been done in the light of collected data in order to upgrade the schools’ open space capacities. In this study which has been considered as the beginning point of capacity determination studies in the urban public open spaces, also some suggestions have been done for the forthcoming studies.

Key Words: Capacity, Spatial capacity, Schoolground(s), Primary education schools, Public (open) spaces

TEŞEKKÜR

“Mekansal Kapasite Ölçütlerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Yöntem Araştırması: İzmir Kenti İlköğretim Okulları Açık Mekanları Örneği” konulu doktora çalışmamı, lisans ve yüksek lisans çalışmalarımda olduğu gibi mesleki bilgi birikimi, yakın ilgi ve desteğiyle yöneten, akademik yaşamımda kendisinden çok şey öğrendiğim değerli danışman hocam Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Başkan Yardımcısı Sayın Prof. Dr. Erhan Vecdi KÜÇÜKERBAŞ’a, tez çalışmam süresince değerli bilgileri ve düşünceleriyle çalışmama katkıda bulunan ve her türlü kolaylığı sağlayarak destek olan saygıdeğer hocam Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü ve Anabilim Dalı Başkanı Sayın Prof. Dr. Mehmet Bülent ÖZKAN’a, yine mesleki bilgi birikimiyle çalışmama yakın ilgi göstererek değerli katkılarda bulunan Dokuz Eylül Mimarlık Fakültesi Dekanı Sayın Prof. Dr. Orcan GÜNDÜZ hocama sonsuz teşekkür ederim.

Çalışmam süresince değerli yardımlarından ve katkılarından dolayı Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Öğretim Üyesi Sayın Prof. Dr. Tanay BİRİŞÇİ YILDIRIM’a, çalışmamın istatistikle ilgili bölümlerinde danışmanlık yapan Dokuz Eylül Üniversitesi İstatistik Risk ve Aktüerya Merkezi Müdür Yardımcısı Sayın Yrd. Doç. Dr. Esin FİRUZAN’a ve Yüksek İstatistik Uzmanı Sayın Aslı SUNER’e teşekkür ederim.

Çalışmama yakın ilgi ve destek gösteren çalışma arkadaşım Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Öğretim Elemanı Sayın Öğr. Gör. Dr. Emine MALKOÇ'a, doktora çalışmam süresince en önemli anlarımda hep yanımda olan ve tüm içtenliğiyle yardımlarını benden esirgemeyen Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Öğretim Elemanı Sayın Araş. Gör. İpek ALTUĞ TURAN'a, çalışmamda yardımları olan Peyzaj Yüksek Mimarı Sayın Erhan ÖNEN'e, çalışmam süresince ilgi ve desteklerini gördüğüm bölüm personelimize teşekkür ederim. Ayrıca değerli katkılarından dolayı Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölüm Başkanı Sayın Yrd. Doç. Dr. Bülent DENİZ'e teşekkürlerimi sunarım.

Tüm eğitim hayatımda olduğu gibi doktora çalışmamda da maddi manevi her türlü desteği benden esirgemeyen annem Sayın Ayşe SÖNMEZ ve babam Sayın İsmail SÖNMEZ'e, çalışmam süresince daima yanımda olan kardeşim Sayın Ece SÖNMEZ'e, bu satırlar yazılırken bile hala benim için büyük bir özveriyle uğraşan, her zaman bana destek ve yardımcı olan sevgili eşim Su Ürünleri Yüksek Mühendisi Sayın Murat TÜREL'e sonsuz teşekkür eder, şükranlarımı sunarım. Sonsöz olarak büyük bir özenle hazırlamış olduğum bu çalışmayı rahmetli oğlum Murathan TÜREL'e ithaf ettiğimi belirtmek isterim.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET.....	V
ABSTRACT.....	VII
TEŞEKKÜR.....	IX
İÇİNDEKİLER.....	XI
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	XV
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	XXV
1. GİRİŞ.....	1
2. LİTERATÜR ÖZETİ.....	5
2.1. Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve.....	5
2.1.1. Kapasite kavramı.....	5
2.1.1.1. Kapasite türleri.....	10
2.1.1.2. Kapasite belirleme yöntemleri.....	17
2.1.2. Okul bahçeleri.....	22
2.1.2.1. Tanımı ve önemi.....	22
2.1.2.2. Okul yeri seçimi, alan büyüklükleri ve öğrenci sayısı.....	23
2.1.2.3. Okul bahçelerinde bulundurulması önerilen tesis, donatı ve olanaklara yönelik genel tasarım ilkeleri ve standartlar.....	29
2.1.2.4. İlgili yasal mevzuat çerçevesinde öngörülen standartlar.....	47
2.2. Konuyla İlgili Önceki Bilimsel Çalışmalar.....	53

XII

İÇİNDEKİLER

(Devam)

	<u>Sayfa</u>
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	62
3.1. Materyal.....	62
3.2. Yöntem.....	67
4. BULGULAR.....	85
4.1. Gözlem Çalışmaları Sonucunda Elde Edilen Bulgular.....	85
4.1.1. Asil Nadir İlköğretim Okulu.....	86
4.1.2. 80. Yıl Bornova İlköğretim Okulu.....	89
4.1.3. Batıçim İlköğretim Okulu.....	92
4.1.4. Dr. Cavit Özyeğin İlköğretim Okulu.....	95
4.1.5. İzmir Ticaret Odası İlköğretim Okulu.....	99
4.1.6. Okutan İlköğretim Okulu.....	103
4.1.7. Yahya Kemal Beyatlı İlköğretim Okulu.....	106
4.1.8. 23 Nisan İlköğretim Okulu.....	110
4.1.9. İrfan Nadir İlköğretim Okulu.....	113
4.1.10. Ötüken İlköğretim Okulu.....	116
4.1.11. Vali Rahmi Bey İlköğretim Okulu.....	119
4.1.12. Gülen Kora İlköğretim Okulu.....	123
4.1.13. Maltepe İlköğretim Okulu.....	126
4.1.14. 9 Eylül İlköğretim Okulu.....	129
4.1.15. Ali Bayırlar İlköğretim Okulu.....	133
4.1.16. Emlak Bankası İlköğretim Okulu.....	136

XIII

İÇİNDEKİLER

(Devam)

	<u>Sayfa</u>
4.1.17. Karşıyaka İlköğretim Okulu.....	140
4.1.18. Selçuk Yaşar Alaybey İlköğretim Okulu.....	144
4.1.19. Şair Eşref İlköğretim Okulu.....	147
4.1.20. Talatpaşa İlköğretim Okulu.....	150
4.1.21. Zihni Üstün İlköğretim Okulu.....	153
4.1.22. Zübeyde Hanım İlköğretim Okulu.....	156
4.1.23. 19 Mayıs İlköğretim Okulu.....	159
4.1.24. Ali Akatlar İlköğretim Okulu.....	162
4.1.25. Duatepe İlköğretim Okulu.....	165
4.1.26. Emrullah Efendi İlköğretim Okulu.....	168
4.1.27. Eski İzmir İlköğretim Okulu.....	171
4.1.28. Gazi İlköğretim Okulu.....	174
4.1.29. Güzelyalı İlköğretim Okulu.....	177
4.1.30. Mustafa Urcan İlköğretim Okulu.....	180
4.1.31. Namık Kemal İlköğretim Okulu.....	183
4.1.32. Şehit Fethi Bey İlköğretim Okulu.....	185
4.1.33. Ziya Gökalp İlköğretim Okulu.....	189
4.1.34. Oğuzhan İlköğretim Okulu.....	192
4.2. Anketler Sonucunda Elde Edilen Bulgular.....	195
4.2.1. Yönetici anketleri sonucunda elde edilen bulgular.....	195
4.2.2. Öğretmen anketleri sonucunda elde edilen bulgular.....	214
4.2.3. Öğrenci anketleri sonucunda elde edilen bulgular.....	235

XIV

İÇİNDEKİLER

(Devam)

	<u>Sayfa</u>
5. DEĞERLENDİRME, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	263
5.1. Değerlendirme.....	263
5.1.1. Ekolojik kapasitenin değerlendirilmesi.....	263
5.1.2. Fiziksel kapasitenin değerlendirilmesi.....	265
5.1.3. Tesis / Olanak kapasitesinin değerlendirilmesi.....	273
5.1.4. Sosyal kapasitenin değerlendirilmesi.....	286
5.2. Sonuç ve Öneriler.....	289
KAYNAKLAR DİZİNİ.....	298
ÖZGEÇMİŞ.....	319

ŞEKİLLER DİZİNİ

<u>Şekil</u>		<u>Sayfa</u>
1	Çalışma akış diyagramı.....	4
2.1.2.3a	Eğitim amaçlı açık yüzme havuzu.....	34
2.1.2.3b	Nathan Hale Okulu (Boston) çocuk oyun alanı.....	36
2.1.2.3c	Çok amaçlı oturma mekanı.....	38
2.1.2.3d	Dr. Cavit Özyeğin İlköğretim Okulu piknik üniteleri.....	39
2.1.2.3e	İlköğretim öğrencileri kamping aktivitesi.....	41
2.1.2.3f	Mendel Okulu (Boston) güneş saati.....	42
2.1.2.3g	İlkokul öğrencileri bitkisel uygulama etkinliği.....	42
2.1.2.3h	Tesis ve olanaklar ilişkiler diyagramı.....	46
3.1a	İzmir Kenti – Genel görünüm.....	63
3.1b	Araştırma alanları.....	65
3.2a	Yöntem akış diyagramı.....	67
3.2b	Araştırmada izlenen örnekleme planı.....	82
4.1.1a	Asil Nadir İlköğretim Okulu bilgi formu.....	86
4.1.1b	Asil Nadir İlköğretim Okulu beden eğitimi dersi.....	87
4.1.1c	Asil Nadir İlköğretim Okulu oyun elemanı.....	87
4.1.2a	80. Yıl Bornova İlköğretim Okulu bilgi formu.....	89
4.1.2b	80. Yıl Bornova İlköğretim Okulu çocuk oyun alanı.....	90
4.1.2c	80. Yıl Bornova İlköğretim Okulu oturma mekanları.....	91
4.1.3a	Batıçim İlköğretim Okulu bilgi formu.....	92
4.1.3b	Batıçim İlköğretim Okulu otopark alanı.....	93
4.1.3c	Batıçim İlköğretim Okulu teneffüs saati.....	94

XVI

ŞEKİLLER DİZİNİ

(Devam)

<u>Şekil</u>		<u>Sayfa</u>
4.1.4a	Dr. Cavit Özyeğin İlköğretim Okulu bilgi formu.....	95
4.1.4b	Dr. Cavit Özyeğin İlköğretim Okulu çocuk oyun alanı.....	96
4.1.4c	Dr. Cavit Özyeğin İlköğretim Okulu piknik üniteleri.....	97
4.1.4d	Dr. Cavit Özyeğin İlköğretim Okulu teneffüs saati.....	98
4.1.5a	İzmir Ticaret Odası İlköğretim Okulu bilgi formu.....	99
4.1.5b	İzmir Ticaret Odası İlköğretim Okulu tribün kullanımı..	100
4.1.5c	İzmir Ticaret Odası İlköğretim Okulu otopark alanı.....	101
4.1.5d	İzmir Ticaret Odası İlköğretim Okulu bayram kutlaması.....	102
4.1.6a	Okutan İlköğretim Okulu bilgi formu.....	103
4.1.6b	Okutan İlköğretim Okulu basketbol potası.....	104
4.1.6c	Okutan İlköğretim Okulu teneffüs saati.....	105
4.1.7a	Yahya Kemal Beyatlı İlköğretim Okulu bilgi formu.....	106
4.1.7b	Yahya Kemal Beyatlı İlköğretim Okulu basketbol sahası.....	107
4.1.7c	Yahya Kemal Beyatlı İlköğretim Okulu oturma elemanı kullanımı.....	108
4.1.7d	Yahya Kemal Beyatlı İlköğretim Okulu Atatürk büstü..	108
4.1.7e	Kemal Beyatlı İlköğretim Okulu teneffüs saati.....	109
4.1.8a	23 Nisan İlköğretim Okulu bilgi formu.....	110
4.1.8b	23 Nisan İlköğretim Okulu servis araçları.....	111

XVII

ŞEKİLLER DİZİNİ

(Devam)

<u>Şekil</u>		<u>Sayfa</u>
4.1.8c	23 Nisan İlköğretim Okulu teneffüs saati.....	112
4.1.9a	İrfan Nadir İlköğretim Okulu bilgi formu.....	113
4.1.9b	İrfan Nadir İlköğretim Okulu mini futbol sahası.....	114
4.1.9c	İrfan Nadir İlköğretim Okulu öğrencileri oturma- dinlenme aktivitesi.....	115
4.1.10a	Ötüken İlköğretim Okulu bilgi formu.....	116
4.1.10b	Ötüken İlköğretim Okulu bahçesinin bir bölümü.....	117
4.1.10c	Ötüken İlköğretim Okulu oturma elemanları.....	118
4.1.11a	Vali Rahmi Bey İlköğretim Okulu bilgi formu.....	119
4.1.11b	Vali Rahmi Bey İlköğretim Okulu arka bahçesi.....	120
4.1.11c	Vali Rahmi Bey İlköğretim Okulu öğrencileri oturma- dinlenme aktivitesi.....	121
4.1.11d	Vali Rahmi Bey İlköğretim Atatürk büstü ve sahne.....	121
4.1.11e	Vali Rahmi Bey İlköğretim Okulu teneffüs saati.....	122
4.1.12a	Gülen Kora İlköğretim Okulu bilgi formu.....	123
4.1.12b	Gülen Kora İlköğretim Okulu basketbol sahası.....	124
4.1.12c	Gülen Kora İlköğretim Okulu öğrencileri teneffüs saati.	125
4.1.13a	Maltepe İlköğretim Okulu bilgi formu.....	126
4.1.13b	Maltepe İlköğretim Okulu öğrencileri oturma-dinlenme aktivitesi.....	127
4.1.13c	Maltepe İlköğretim Okulu beden eğitimi dersi.....	128
4.1.14a	9 Eylül İlköğretim Okulu bilgi formu.....	129

XVIII

ŞEKİLLER DİZİNİ

(Devam)

<u>Şekil</u>		<u>Sayfa</u>
4.1.14b	9 Eylül İlköğretim Okulu çocuk oyun alanı.....	130
4.1.14c	9 Eylül İlköğretim Okulu çocuk oyun elemanları.....	131
4.1.14d	9 Eylül İlköğretim Okulu okuma dersi.....	131
4.1.15a	Ali Bayırlar İlköğretim Okulu bilgi formu.....	133
4.1.15b	Ali Bayırlar İlköğretim Okulu çizgisel oyun mekanı.....	134
4.1.15c	Ali Bayırlar İlköğretim Okulu giriş bitkilendirmesi.....	135
4.1.16a	Emlak Bankası İlköğretim Okulu bilgi formu.....	136
4.1.16b	Emlak Bankası İlköğretim Okulu spor alanları kullanımı.....	137
4.1.16c	Emlak Bankası İ.Ö.O. Atatürk anıtı-2007.....	138
4.1.16d	Emlak Bankası İ.Ö.O. Atatürk anıtı-2008.....	138
4.1.17a	Karşıyaka İlköğretim Okulu bilgi formu.....	140
4.1.17b	Karşıyaka İlköğretim Okulu eğitim binası güçlendirme çalışmaları.....	141
4.1.17c	Karşıyaka İlköğretim Okulu öğrencileri oturma- dinlenme aktivitesi.....	142
4.1.18a	Selçuk Yaşar Alaybey İlköğretim Okulu bilgi formu....	144
4.1.18b	Selçuk Yaşar Alaybey İlköğretim Okulu oturma elemanları kullanımı.....	145
4.1.18c	Selçuk Yaşar Alaybey İlköğretim Okulu teneffüs saati.....	146
4.1.19a	Şair Eşref İlköğretim Okulu bilgi formu.....	147

XIX

ŞEKİLLER DİZİNİ

(Devam)

<u>Şekil</u>		<u>Sayfa</u>
4.1.19b	Şair Eşref İlköğretim Okulu basketbol sahası.....	148
4.1.19c	Şair Eşref İlköğretim Okulu şekil-zemin oyunları.....	149
4.1.20a	Talatpaşa İlköğretim Okulu bilgi formu.....	150
4.1.20b	Talatpaşa İlköğretim Okulu tenefüs saati.....	152
4.1.21a	Zihni Üstün İlköğretim Okulu bilgi formu.....	153
4.1.21b	Zihni Üstün İlköğretim Okulu yeşil alan kullanımı.....	155
4.1.22a	Zübeyde Hanım İlköğretim Okulu bilgi formu.....	156
4.1.22b	Zübeyde Hanım İlköğretim Okulu ağaç altı oturma ünitesi.....	157
4.1.22c	Zübeyde Hanım İlköğretim Okulu tenefüs saati.....	158
4.1.23a	19 Mayıs İlköğretim Okulu bilgi formu.....	159
4.1.23b	19 Mayıs İlköğretim Okulu tenefüs saati.....	161
4.1.24a	Ali Akatlar İlköğretim Okulu bilgi formu.....	162
4.1.24b	Ali Akatlar İlköğretim Okulu tenefüs saati.....	164
4.1.25a	Duatepe İlköğretim Okulu bilgi formu.....	165
4.1.25b	Duatepe İlköğretim Okulu ilk eğitim binası.....	166
4.1.25c	Duatepe İlköğretim Okulu tenefüs saati.....	167
4.1.26a	Emrullah Efendi İlköğretim Okulu bilgi formu.....	168
4.1.26b	Emrullah Efendi İlköğretim Okulu basketbol sahası.....	169
4.1.26c	Emrullah Efendi İlköğretim Okulu öğrencileri folklor çalışması.....	170
4.1.27a	Eski İzmir İlköğretim Okulu bilgi formu.....	171

ŞEKİLLER DİZİNİ

(Devam)

<u>Şekil</u>		<u>Sayfa</u>
4.1.27b	Eski İzmir İlköğretim Okulu basketbol sahası.....	172
4.1.27c	Eski İzmir İlköğretim Okulu çöp konteynırları.....	173
4.1.28a	Gazi İlköğretim Okulu bilgi formu.....	174
4.1.28b	Gazi İlköğretim Okulu basketbol sahası.....	175
4.1.28c	Gazi İlköğretim Okulu teneffüs saati.....	176
4.1.29a	Güzelyalı İlköğretim Okulu bilgi formu.....	177
4.1.29b	Güzelyalı İlköğretim Okulu spor alanları.....	178
4.1.29c	Güzelyalı İlköğretim Okulu teneffüs saati.....	179
4.1.30a	Mustafa Urcan İlköğretim Okulu bilgi formu.....	180
4.1.30b	Mustafa Urcan İlköğretim Okulu oturma elemanı kullanımı.....	181
4.1.30c	Mustafa Urcan İlköğretim okulu tören etkinliği.....	182
4.1.31a	Namık Kemal İlköğretim Okulu bilgi formu.....	183
4.1.31b	Namık Kemal İlköğretim Okulu oturma elemanları.....	184
4.1.31c	Namık Kemal İlköğretim Okulu beden eğitimi dersi.....	185
4.1.32a	Şehit Fethi Bey İlköğretim Okulu bilgi formu.....	186
4.1.32b	Şehit Fethi Bey İlköğretim Okulu ücretli otopark alanı..	187
4.1.32c	Şehit Fethi Bey İlköğretim Okulu teneffüs saati.....	188
4.1.33a	Ziya Gökalp İlköğretim Okulu bilgi formu.....	189
4.1.33b	Ziya Gökalp İlköğretim Okulu öğrencileri oturma- dinlenme aktivitesi.....	190

ŞEKİLLER DİZİNİ

(Devam)

<u>Şekil</u>		<u>Sayfa</u>
4.1.33c	Ziya Gökalp İlköğretim Okulu 19 Mayıs kutlama etkinliği.....	191
4.1.34a	Oğuzhan İlköğretim Okulu bilgi formu.....	192
4.1.34b	Oğuzhan İlköğretim Okulu trafik eğitim pisti.....	194
4.1.34c	Oğuzhan İlköğretim Okulu sınıf bitki kapları.....	194
4.2.1a	Yöneticilerin hafta sonları okula gelme durumları.....	197
4.2.1b	Yöneticilerin derslerini okul bahçesinde gerçekleştirme sıklıkları.....	199
4.2.1c	Okul bahçesinde yönetici / öğretmen için ayrılmış bir mekan olup olmadığına ilişkin sorulan soruya verilen yanıtlar.....	202
4.2.1d	Yöneticilerin okullarının bahçesinde öğrenciler açısından gerekli gördükleri veya artırmak istedikleri spor alanları.....	203
4.2.1e	Yöneticilerin okullarının bahçesinde öğrenciler açısından gerekli gördükleri veya artırmak istedikleri oyun elemanları.....	204
4.2.1f	Yöneticilerin okul bahçelerinin tüm dış mekan gereksinimlerini karşılama düzeyine ilişkin düşünceleri.....	206
4.2.1g	Yöneticilerin okul bahçelerini büyüklük olarak yeterli bulma oranları.....	206

ŞEKİLLER DİZİNİ

(Devam)

<u>Şekil</u>		<u>Sayfa</u>
4.2.1h	Yöneticilerin okul bahçelerinin aktivite çeşitliliği düzeyine ilişkin düşünceleri.....	207
4.2.1i	Yöneticilerin okul bahçelerinin öğrencilerin eğitimine olan katkısına ilişkin düşünceleri.....	209
4.2.1j	Yöneticilerin okul bahçeleriyle ilgili yaşadıkları sorunlar.....	210
4.2.1k	Yöneticilerin okul bahçelerinin sınırlarını genişletmeye ilişkin düşünceleri.....	211
4.2.1l	Yöneticilerin okul sınırlarını genişletme amaçları.....	212
4.2.2a	Öğretmenlerin hafta sonları okula gelme durumları.....	216
4.2.2b	Öğretmenlerin derslerini okul bahçesinde gerçekleştirme sıklıkları.....	218
4.2.2c	Okul bahçesinde öğretmenler için ayrılmış bir mekan olup olmadığına ilişkin sorulara verilen yanıtlar..	222
4.2.2d	Öğretmenlerin okullarının bahçesinde öğrenciler açısından gerekli gördükleri veya artırmak istedikleri spor alanları.....	223
4.2.2e	Öğretmenlerin okullarının bahçesinde öğrenciler açısından gerekli gördükleri veya artırmak istedikleri oyun elemanları.....	224

ŞEKİLLER DİZİNİ

(Devam)

<u>Şekil</u>		<u>Sayfa</u>
4.2.2f	Öğretmenlerin okul bahçelerinin tüm dış mekan gereksinimlerini karşılama düzeyine ilişkin düşünceleri.....	226
4.2.2g	Öğretmenlerin okul bahçelerinin aktivite çeşitliliği düzeyine ilişkin düşünceleri.....	227
4.2.2h	Öğretmenlerin okul bahçelerinin öğrencilerin eğitimine olan katkısına ilişkin düşünceleri.....	229
4.2.3a	Öğrencilerin cinsiyete göre dağılımları.....	235
4.2.3b	Öğrencilerin hafta sonları okul bahçelerini kullanma durumları.....	237
4.2.3c	Öğrencilerin hafta sonları okul bahçelerini kullanma amaçları.....	238
4.2.3d	Öğrencilerin teneffüslerde okullarının bahçesine çıkma sıklıkları.....	239
4.2.3e	Öğrencilerin okul bahçelerinde zaman geçirme biçimleri.....	242
4.2.3f	Öğrencilerin okul bahçelerinin tüm dış mekan gereksinimlerini karşılama düzeyine ilişkin düşünceleri.....	244
4.2.3g	Öğrencilerin okul bahçelerinin büyüklük açısından yeterliliğine ilişkin düşünceleri.....	246

ŞEKİLLER DİZİNİ

(Devam)

<u>Şekil</u>		<u>Sayfa</u>
4.2.3h	Öğrencilerin okul bahçelerinin spor alanları açısından yeterliliğine ilişkin düşünceleri.....	248
4.2.3i	Öğrencilerin okul bahçelerinin spor alanları dışında kalan oyun alanları açısından yeterliliğine ilişkin düşünceleri.....	250
4.2.3j	Öğrencilerin okullarının bahçesinde gerekli gördükleri veya artırılmasını istedikleri spor alanları.....	252
4.2.3k	Öğrencilerin okullarının bahçesinde gerekli gördükleri veya artırılmasını istedikleri oyun elemanları.....	254

ÇİZELGELER DİZİNİ

<u>Çizelge</u>	<u>Sayfa</u>
2.1.1.2 Kapasite belirleme çalışmalarında en sık kullanılan yöntemler.....	19
2.1.2.2a Okul alanı standartları – 1.....	25
2.1.2.2b Okul alanı standartları – 2.....	26
2.1.2.2c Okul alanı standartları – 3.....	27
2.1.2.2d Okul alanı standartları – 4.....	27
2.1.2.3a Okul bahçelerine ilişkin yürüme yolu standartları.....	30
2.1.2.3b Okul bahçeleri spor alanı ölçüleri.....	33
2.1.2.3c Okul mevcuduna göre basketbol alanı miktarı.....	34
2.1.2.3d M-DCPS'e (2004b) göre okullarda bulunması önerilen spor ve oyun alanları.....	37
2.1.2.3e Açık hava dersaneleri.....	43
2.1.2.4a Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik EK-1.....	51
2.1.2.4b Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik EK-1a.....	51
3.1 İzmir ili ilköğretim okullarının ilçelere göre dağılımları.....	64
3.2a Gözlem formu örneği.....	70
3.2b Yönetici anket formu örneği.....	71
3.2c Öğrenci anket formu örneği.....	74
3.2d Örneklem kapsamına giren okulların ilçelere göre dağılımı.....	80

ÇİZELGELER DİZİNİ

(Devam)

<u>Çizelge</u>	<u>Sayfa</u>
4.2.1a Derslerin okul bahçesinde gerçekleştirilme sıklıkları (Yönetici).....	200
4.2.1b Yöneticilerin derslerini okul bahçesinde gerçekleştirmeye ilişkin önermelere verdikleri “evet” yanıtlarının oransal dağılımı ve ilgili dersler.....	201
4.2.1c Yöneticilerin okullarının bahçesinde öğrenciler açısından gerekli gördükleri veya artırmak istedikleri donatı / mekanlar.....	205
4.2.2a Ankete katılan öğretmenlerin girdikleri derslerin oransal dağılımları.....	217
4.2.2b Derslerin okul bahçesinde gerçekleştirilme sıklıkları (Öğretmen).....	219
4.2.2c Öğretmenlerin derslerini okul bahçesinde gerçekleştirmeye ilişkin önermelere verdikleri “evet” yanıtlarının oransal dağılımı ve ilgili dersler.....	221
4.2.2d Öğretmenlerin okullarının bahçesinde öğrenciler açısından gerekli gördükleri veya artırmak istedikleri donatı / mekanlar.....	225
4.2.2e Öğretmenlerin okullarının bahçesinde yaşadıkları sorunların oransal dağılımı.....	230
4.2.3a Ankete katılan öğrencilerin sınıf derecelerine göre dağılımları.....	236

ÇİZELGELER DİZİNİ

(Devam)

<u>Çizelge</u>	<u>Sayfa</u>
4.2.3b	Ankete katılan öğrencilerin teneffüs saatlerini değerlendirme biçimleri..... 241
4.2.3c	Öğrencilerin spor alanı tercihlerinin sınıf dereceleri ve cinsiyete göre oransal dağılımı..... 253
4.2.3d	Öğrencilerin oyun elemanı tercihlerinin sınıf dereceleri ve cinsiyete göre oransal dağılımı..... 255
4.2.3e	Öğrencilerin okullarının bahçesinde gerekli gördükleri veya artırmak istedikleri donatı / mekanlar..... 256
4.2.3f	Öğrencilerin okullarının bahçesiyle ilgili yaşadıkları sorunlar..... 258
4.2.3g	Öğrencilerin okulda olmadıkları zamanlarda en çok oyun oynamaktan keyif aldıkları mekanların oransal dağılımı..... 259
5.1.2a	Okul alanı analizi -1..... 267
5.1.2b	Okul alanı analizi -2..... 268
5.1.2c	Okul alanı analizi -3..... 270
5.1.2d	Okul mevcudu analizi..... 272
5.1.3a	Okullarda çeşitli standartlara göre gerekli olan araç park yeri sayıları..... 275
5.1.3b	Okullarda bulunan mevcut spor alanları ile basketbol sahası miktarlarının standartlara uygunluğu..... 278
5.1.3c	Okullardaki oturma-dinlenme olanağı analizi..... 283

XXVIII

ÇİZELGELER DİZİNİ

(Devam)

<u>Çizelge</u>		<u>Sayfa</u>
5.1.4a	Kullanıcı memnuniyeti analizleri – 1.....	287
5.1.4b	Kullanıcı memnuniyeti analizleri – 2.....	287

1. GİRİŞ

Endüstri devrimi sonrasında bilimde ve teknolojide yaşanan hızlı gelişmeler, insan yaşamının her alanında etkisini göstermiştir. Önceleri yaşamsal faaliyetleri rahat bir biçimde sürdürmekle yetinebilen insan, bu gelişmelerin yansımaları olarak mevcut kaynaklardan daha çok yararlanma isteği duymuştur. Kapitalist sistemin de etkisiyle rekabet etme duygusu daha da artmış ve mevcut düzen, insanları daha çok üretme ve daha çok tüketme noktasına getirmiştir. Pek çok sonucu beraberinde getiren bu yaklaşımın olumsuz göstergelerinden bazıları; yoğun ve düzensiz kentleşme, göçler, doğal alanların yok olması ve çevre sorunları, kentsel yaşam içerisinde yoğun iş yaşamının getirdiği stres ve insanın bozulan bütünlüğünü yeniden kazanabileceği rekreasyonel olanakların yetersizliği şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu durum da gerek kırsal gerekse de kentsel rekreasyon alanlarının insan yaşamındaki gerekliliği noktasından hareketle, planlama ve tasarım meslek disiplinlerinin önemini bir kez daha ortaya koymuştur. Söz konusu yaşanan hızlı değişim sürecinin bir başka sonucu da yeryüzündeki doğal veya kültürel hemen her şeyin sınırlı kapasiteleri olduğu ve kapasite kavramının ilk anda akla gelen sayısal imgelerden çok daha fazla şeyi ifade ettiği gerçeğidir.

Basit anlamıyla içine alma sınırı ya da kapsama gücü olarak tanımlanan kapasite kavramı çok çeşitli alanda ve bilim dalında yerini bulmuş olup günümüzde yönetim ve kaynak planlaması süreçlerinin de vazgeçilmez anahtarı haline gelmiştir. Konuyu planlama ve tasarım disiplinleri özeline indirgediğimizde, kapasite kavramıyla ilişkili olarak açık mekanlara yönelik gerçekleştirilen çalışmaların başlangıcının 1930'lu yıllara dayandığını, ancak 1960'lı yıllara kadar yavaş ilerleyen

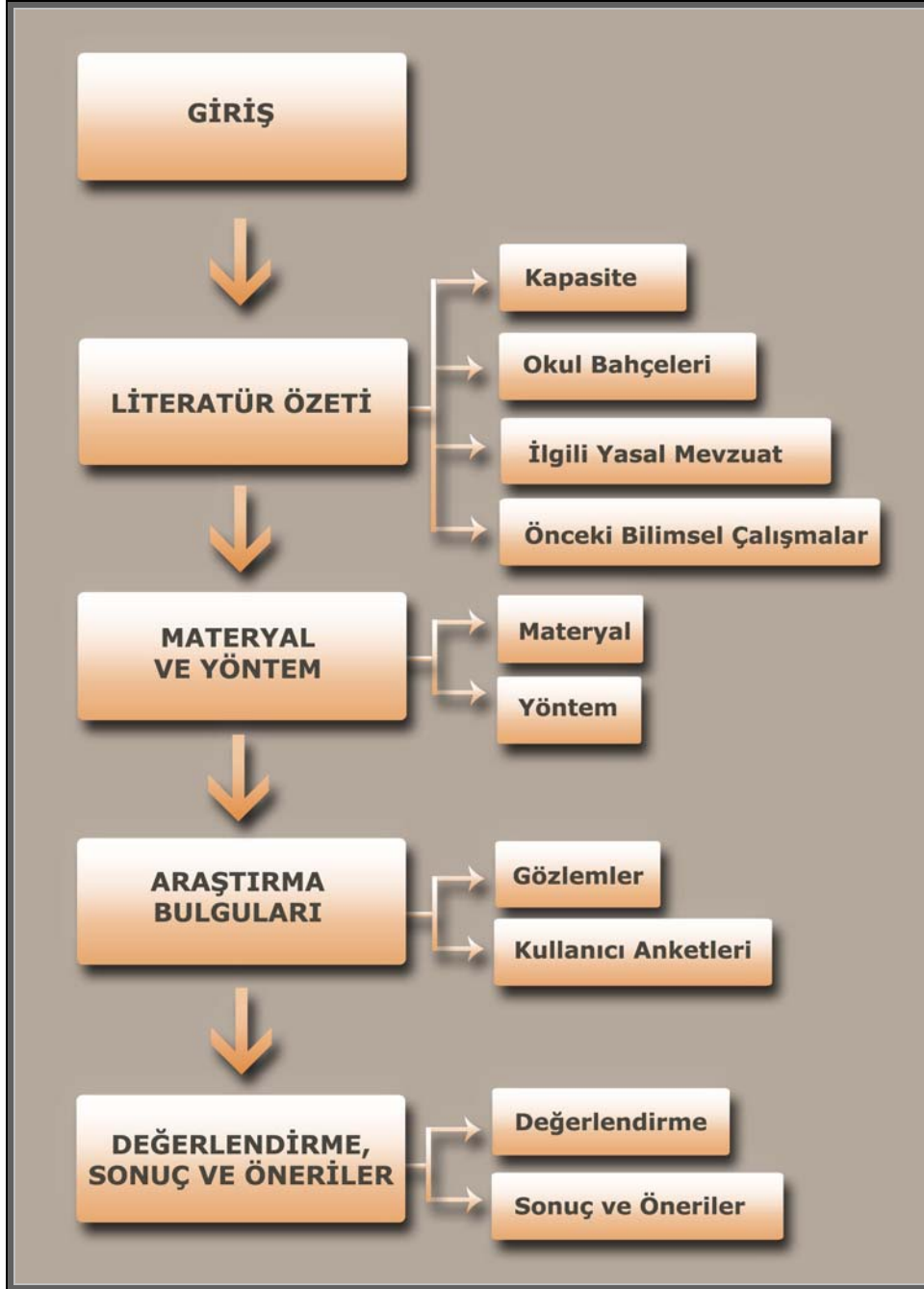
sürecin 1960'lı yıllardan sonra artan bir ivmeyle günümüze kadar ulaştığını görmekteyiz. Önceleri ekoloji ve ekolojik süreçler odaklı gerçekleştirilen bilimsel çalışmalar derinleştikçe kapasite kavramının çok çeşitli boyutlarının olduğu fark edilmiş, özellikle rekreasyon alanları söz konusu olduğunda fiziksel, sosyal, algısal ve ekonomik faktörlerin de göz önünde tutulması gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Bugüne kadar açık / dış mekanlarla ilişkili olarak gerçekleştirilen kapasite çalışmalarının büyük çoğunluğunun, iki ana başlık altında toplandığı dikkati çekmektedir. Bunlardan birincisinin, kentlerdeki konutsal mekan gereksinimlerinin belirlenerek, uzun vadede konut kapasitesinin artırılması konusunda uygulamaya dönük yönetim kararlarının alınması amacıyla yapılan ve kentsel kapasite (urban capacity) adı verilen kent planlama düzeyinde gerçekleştirilen çalışmalar olduğu görülmektedir. İkincisi ise su kıyıları, milli parklar, kamping alanları, orman içi dinlenme tesisleri gibi kırsal rekreasyon alanlarına yönelik yapılan araştırmalardır. Özellikle daha mikro ölçekteki kentsel kamusal dış mekanlar için gerçekleştirilmiş olan çalışmaların ise çok sınırlı düzeyde ele alındığı dikkat çekici bir sonuç olarak karşımıza çıkmıştır. Bu bağlamda çalışmanın ana hedefi planlama ölçeğinde ve / veya kırsal alanlarda gerçekleştirilen kapasite belirleme çalışmalarının kamusal dış mekanlar temelinde tasarım ölçeğine uyarlanarak tüm sosyal ve fiziksel boyutlarıyla incelenmesidir.

Bu ana hedef noktasından hareketle gerek kullanıcı profilinin belirgin olması (öğrenci, öğretmen ve okul yöneticileri), gerekse de mekan olarak belirli bir sınıra sahip olması nedeniyle kamusal dış mekan tiplerinden ilköğretim okullarının açık mekanları araştırma alanı olarak

seçilmiştir. İzmir ili metropol ilçe sınırları içerisinde gerçekleştirilen bu çalışmadaki temel problem, “İzmir ili ilköğretim okulları açık mekanları ekolojik, fiziksel, sosyal ve tesis / olanak açısından yeterli kapasiteye sahip midir?” alt problemler ise; Öğrencilerin okul bahçelerini kullanım alışkanlıkları ve yoğunlukları nelere bağlıdır? Öğrencilerin okul bahçelerini kullanma alışkanlıkları ve bu mekanlardan beklentileri yaşlarına, sınıflarına ve cinsiyetlerine göre değişiklik göstermekte midir? Okul kullanıcılarının okul bahçelerinden beklentileri nelerdir? Söz konusu okul bahçeleri öğrencilerin fiziksel, sosyal ve eğitsel gelişimine katkıda bulunabilecek kapasitede midir? Okul bahçelerinde kullanıcı memnuniyeti ve deneyim kalitesinin derecesi nedir? Okul bahçelerinin kamusal dış mekan olarak kullanım derecesi nedir? Okul bahçelerinde kullanıcı memnuniyetini olumsuz yönde etkileyen sorunlar var mıdır? Yöneticilerin ve öğretmenlerin okul bahçeleriyle ilgili görüşleri ve farkındalıkları nelerdir? şeklinde belirlenmiştir.

Mekansal kapasite özelinde tüm bu sorulara yanıt vermeyi hedefleyen bu çalışma başlıca 5 bölümden oluşmaktadır (Şekil 1). Giriş bölümünü izleyen Literatür Özeti bölümünde kapasite ve okul bahçeleri konularına yönelik kavramsal ve kuramsal bilgilerle konuyla ilgili gerçekleştirilen önceki bilimsel çalışmalara yer verilmiştir. Çalışmanın 3. bölümünde araştırma materyali ve çalışmada izlenen yöntem anlatılmıştır. Araştırma alanlarında gerçekleştirilen gözlem çalışmaları ile yönetici, öğretmen ve öğrenci anketlerinden elde edilen bulguların anlatıldığı 4. bölümü izleyen son bölümde ise elde edilen bulguların değerlendirilmesi yapılmış, konuya ilişkin genel ve özel saptamaları içeren sonuç ve önerilerle çalışma tamamlanmıştır.

Şekil 1. Çalışma akış diyagramı.

2. LİTERATÜR ÖZETİ

2.1. Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve

2.1.1. Kapasite kavramı

Dilimize Fransızca'daki 'capacité' sözcüğünden geçmiş olan 'kapasite' kelimesinin, Türk Dil Kurumu'na (TDK, 2005) göre birinci anlamı, 'bir şeyi içine alma, sığdırma sınırı, kapsama gücü' olarak tanımlanmaktadır.

Almanca'da 'Kapazität' olarak kullanılan kelimenin 'verim', 'yetenek', 'işlev', 'görev', 'hizmet', 'rol' gibi çeşitli anlamları bulunmaktadır (Smart Dictionary, 2007). Kelimenin İngilizce tanımlarına baktığımızda; 1. Üretme ya da gerçekleştirme kabiliyeti, 2. Bir şeyin belirli bir işlem karşısındaki duyarlılığı, 3. İçerme miktarı, 4. Belirlenmiş bir işlev (WordNet, 2007), 5. Taşıma, kabul etme ya da özümseme yeteneği, 6. Yeterlik, bir görevi gerçekleştirme yeterliği, 7. Üretim miktarı, 8. Gelişme ve büyüme potansiyeli (Wiktionary, 2008), şeklinde farklı anlamları karşımıza çıkmaktadır.

Farklı bilim dallarına* göre değişik anlamlara sahip olabilen bu terim, sayısal bir ifadeyi akla getirebildiği gibi dilimize yabancı dilden geçmiş bir sözcük olarak, bir şeyi gerçekleştirebilme yeteneği / gücü ya da yapabilirliği de çağrıştırmaktadır.

Doğal ve kültürel tüm kaynakların, büyümeyi sürdürebilmeleri ve ortak etkileri açısından sınırlı kapasiteleri bulunmaktadır. Söz konusu kapasiteler aşıldığı zaman, mekandan / kaynaktan beklenen işlevin gerçekleşmesi de sekteye uğrar. Özellikle yapılı çevrelerde, kapasiteler

* Kelimenin fizik, kimya, iktisat, işletme, mühendislik vb. dallarda da çok çeşitli kullanımları bulunmakta olup araştırma konusu ve kapsamı dışında olması nedeniyle bu tanımlara kavramsal çerçeve içerisinde yer verilmemiştir.

aşıldığı zaman ortaya çıkan problemler, çeşitli eklentiler yapılarak ve eksikler tamamlanarak çözülebilirken, doğal kaynaklar açısından aynı şeyi söylemek çok da olası değildir (Witten, 2001). Kapasite, kamusal bir hizmetin ya da tesisin, kullanıcı gereksinimlerini karşılama düzeyinin, önceden tanımlanmış uygun bir ölçü birimi aracılığıyla ifadesidir (City Commission of the City of Lake Wales, 2005). Kapasiteler, alandaki olanakların, kullanıcı deneyimlerinin ve yönetim etkinliğinin sürdürülebilirliği için gerekli eylemlerin yapılması konusunda yöneticileri harekete geçirecek ipuçları ve sinyaller verir (Haas, 2001). Beatley'e (1994) göre kapasiteyle ilgili kararlar, endüstriyel ve ticari gelişim, kentsel alan kullanımının bölgelere ayrılması, sağlık sektörü, su baskınlarının kontrolü, gürültü kuralları, K-12* sınıfları, askeri yardımlar, su kalitesi, iş güvenliği ve sosyal yardım vb. konularla günlük yaşamımızın hemen her alanında yerini bulmuştur. Kapasiteler toplumun tüm kesimleri için gelecekte olması istenilen koşulların tanımlanması ve sağlanması için yardım eden sayısal standartlar (Haas, 2001) olabildiği gibi, yönetim merkezli alınmış çeşitli kararlar da olabilmektedir.

Açık / dış mekanlara yönelik gerçekleştirilen çalışmalarda 'kapasite' kavramı genellikle 'taşıma kapasitesi' olarak karşımıza çıkmaktadır. 'Kapasite' sözcüğünün İngilizcede 'taşıma' anlamını da içermesi nedeniyle özellikle son yıllarda gerçekleştirilen çalışmalarda 'taşıma' kelimesi bırakılarak yalnızca 'kapasite' olarak kullanıldığı da görülmektedir**.

* K-12 (Kindergarten through twelfth grade): ana sınıftan 12. sınıf derecesine kadar.

** Literatür özetinin buradan sonraki bölümünde alıntı yapılan metinlerin orijinallerine sadık kalınması amacıyla kavramın her iki kullanımına da yer verilmiştir.

Taşıma kapasitesi kavramına ilk olarak 1930'lu yıllarda değinilmiş olmasına karşın, konuya olan ilginin artması ve bu kavramın detaylı şekilde ele alınması 1960'lara dayanmaktadır (Cole, 2001). Bu yıllarda rekreasyonel kullanımlardaki artış, açık hava rekreasyon alanlarına yönelik uygun kullanım tipleri ve miktarları üzerine daha fazla düşünülmesini gerektirmiştir. Rekreasyonel bir yapıyı, beklenmeyen olumsuz bir etkiye neden olmaksızın, kaç kişinin kullanabileceğinin belirlenmesi konusu, yöneticiler için önemli hale gelmesine karşın, pek çok yönetici bu kavramın anlaşılması ve uygulanmasının kolay olmadığını düşünmüştür. Tüm zorluklarına rağmen taşıma kapasitesinin tanımlanması ve ölçülmesi kuramı, popüler ve profesyonel alanda yerini bulmuştur (Stankey and Manning, -).

Wagar (1964), 1961 yılında gerçekleştirdiği doktora çalışmasında taşıma kapasitesiyle ilgili ilk fikirleri üreten araştırmacılardan olmuştur. Wagar'ın çalışmasında, taşıma kapasitesinin, kişilerin gereksinimleri ve değerleri üzerine bağlı bir kuram olduğuna, yalnızca bazı yönetim hedefleriyle ilişkilendirilerek tanımlanabileceğine dikkat çekilmiştir. Çalışmada ayrıca, nitelikle nicelik arasındaki çelişkinin ve kullanımı sınırlandırma gereksiniminin, yine yönetsel bazı tedbirlerle azaltılabileceği belirtilmiştir (Cole, 2001).

1970'lerin ortaları ve 1980'lerin başında ise taşıma kapasitesi üzerine gerçekleştirilen çalışmalar, kullanım seviyeleri ve kullanıcılar arasındaki ilişkilere odaklanmaya başlamıştır (Stewart, 1993).

Taşıma kapasitesi kavramı ortaya çıktığı ilk dönemlerden bugüne kadar geçen süreçte çok çeşitli tanım ve kapsamda araştırmalarda yerini bulmuştur.

Taşıma kapasitesine yönelik geliştirilen ilk tanımlamalardan birisi James ve Ripley (1963) tarafından ‘bir alanın rekreasyonel kullanımı kaldırılabileceği biyolojik ve fiziksel sınırlar’ şeklinde ortaya konulmuştur. Lime ve Stankey (1971), bu kavramı ‘bir alanın, fiziksel çevrede veya kullanıcıların deneyimlerinde herhangi bir zarara neden olmaksızın, belirli bir zaman diliminde sağlayabileceği kullanım karakteri’ olarak tanımlamıştır. Clark (1978) ise bu tanımlamaya ‘yönetim’ boyutunu da katarak kullanıcı memnuniyetiyle ilişkilendirmiştir (Stewart, 1993).

Taşıma kapasitesi kavramı ‘rekreasyon’ ve ‘açık / dış mekanlar’ temelinden bakıldığında pek çok bilim dalının ilgi alanına giren bir konu olması nedeniyle, her bilim dalı konuyu kendi perspektifinden ele alarak irdelenmiştir.

Hardin (1991) taşıma kapasitesini, ‘demografik hesaplamaların esas temeli’ (Rees, 1996) olarak tanımlarken, Dünya Turizm Örgütü (WTO), ‘bir turizm noktasını, fiziksel, ekonomik ve sosyo-kültürel çevrede herhangi bir tahribata ve kullanıcıların memnuniyet niteliğinde, beklenmeyen bir azalmaya neden olmaksızın, aynı anda ziyaret edebilen maksimum kişi sayısı’ olarak tanımlamıştır (Clivaz et. al., 2004).

National Park Service (1997) konuyu, çalışma alanı olan ‘parklar’ yönüyle ele alarak, taşıma kapasitesini ‘parkın tasarımını bütünleyen olanakların ve toplumsal koşulların kabul edilebilir düzeyde sürekliliğinin sağlanarak hizmet edilebilen kullanıcı türü ve kullanım derecesi’ olarak nitelendirmiştir (AXYS, 2001).

Haas (1999) ise taşıma kapasitesi kavramını daha farklı bir açıdan ele alıp ‘bir alanın, belirlenmiş yönetim programı, kullanıcı deneyimleri ve biyofiziksel / kültürel kaynaklar çerçevesinde barındırabileceği

(karşılayabileceği) öngörölmüş kullanıcı sayısı ve türüdür' şeklinde bir tanımlama getirmiştir (Haas, 2001). Burada 'öngörölmüş sayı', bir kişi ya da otorite tarafından, formüle dayalı ya da değişmez bazı hükümlerden ziyade, belli nedenlere dayanarak verilmiş bir karardır. 'Kullanıcı tipi' rekreasyonel kullanıma göre değişiklik göstermekle birlikte kullanıcıların istekleri / gereksinimlerinin (aktiviteler, deneyimler, olanaklar vb.) açık ve kapsamlı bir biçimde belirlenmesi gerekmektedir. Tanımda geçen 'bir alanın barındırabileceği / karşılayabileceği' ifadesi talebin sadece bir bölümünün karşılanabildiğini ve kamusal kaynakların kullanımının bir hak değil ayrıcalık olduğunu ima etmektedir. 'Yönetim programı, kullanıcı deneyimleri ve biyofiziksel / kültürel kaynaklar' ise karar alma süreçlerinde kapsamlı, tüme dayalı ve bütünleşik olma gerekliliğini tanımlamaktadır (Environmental Stewardship & Planning, 2000). Başka bir tanımlamada ise 'taşıma kapasitesi', belirli bir alanı, alanda olması istenen biyolojik veya sosyal koşullarda negatif bir etkiye neden olmaksızın kullanabilen maksimum grup ya da kişi sayısı (Forest Service, 2001) olarak ele alınmıştır.

Tüm bu tanımlardan taşıma kapasitesi modelinin bazı önemli etkileşimlerin ortaya konulmasında esas oluşturduğu görölmektedir. Söz konusu bu etkileşimler; arz ve talep dengesi, olanakların mevcut durumları ve algılanan rekreasyonel kalite, rekreasyonel olanakların miktarı ve bu olanakların kullanım niteliği olarak özetlenebilir (Stankey and Manning, -).

Manning (1986), yaban hayatının korunması veya yönetilmesi gibi ekoloji temelli konulara odaklanmış olan taşıma kapasitesi kavramının, rekreasyonel alanlara uyarlanabilmesi için, sosyal ve yönetsel faktörler

gibi diğerk faktörlerin de göz önünde tutulması gerekliliğine dikkat çekmiştir. Sosyal faktör olarak kullanıcıların, mekandaki gereksinim ve isteklerinin, kullanımların belirlenmesinde önemli olduğuna vurgu yaparken, kullanıcıların kullanım tür ve dereceleri konusundaki algı ve düşüncelerinin de taşıma kapasitesinin ortaya konulmasında vazgeçilemez olduğunu belirtmiştir (Stankey and Manning, -).

Özellikle yerel yönetimler, doğal ve kültürel kaynaklar üzerine geliştirilen plan, politika ve yasal düzenlemelerin nasıl etki edeceğini değerlendirebilmek için taşıma kapasitesi analizini araç olarak kullanmalıdır (Witten, 2001).

2.1.1.1. Kapasite türleri

Önceleri kuramsal boyutta ele alınan kapasite kavramı, konuya ilişkin bilimsel çalışmalar arttıkça daha nesnel bir tabana oturtularak ölçülebilir ya da tanımlanabilir standartlar üzerine odaklanmıştır. Ayrıca zaman içerisinde çalışma alanlarının türü, niteliği, ölçeği ve varılmak istenen sonuca göre de kapasiteye yönelik çeşitli sınıflandırmalar yapılması gereği ortaya çıkmıştır.

Pigram (1983) ile Shelby ve Heberlin (1984), ‘ekolojik’, ‘fiziksel’, ‘tesis / olanak’ ve ‘sosyal’ kapasite olmak üzere dört farklı kapasite türünden söz etmiştir. Pigram (1983), ‘tesis / olanak kapasitesi’ yerine ‘ekonomik’ taşıma kapasitesi tanımını kullanmıştır (Stewart, 1993). Aynı yıllarda Catton (1983) taşıma kapasitesi bileşenlerini ekoloji odaklı ele alarak, önceki bilimsel çalışmaların ışığında ‘kişi başına etki boyutu’, ‘yetersizlik boyutu’, ‘zaman boyutu’ ve ‘bozulma boyutu’ başlıkları altında incelemiştir.

Rekreasyon yöneticileri ‘rekreasyonel taşıma kapasitesi’ kavramı üzerine odaklanarak, kaynak (biyo-fiziksel) kapasitesi ve sosyal (psiko-sosyal) kapasite olarak iki sınıfta incelemişlerdir (URDC, 1980). Bazı çalışmalarda bu iki kapasite türüne ‘yönetmel kapasite’ kavramı da eklenmiştir (BC Forests and Range, 1991). Bu tür çalışmalarda ‘rekreasyonel taşıma kapasitesi’ bir rekreasyonel kaynağın, çeşitli tiplerdeki memnuniyet verici rekreasyonel deneyimlere, bozulmaya uğramadan olanak sağlama yeteneği olarak tanımlanmıştır. Rekreasyonel taşıma kapasitesi, belirli bir rekreasyon alanını kullanan ziyaretçilerin tatmini ile rekreasyon alanının toplam kaynak ve değerlerinin kalitesi arasındaki ilişkiyi vurgulayan bir kavramdır (Tokmak, 2008). Bir başka tanımda ise rekreasyon kaynağı ya da rekreasyonel deneyimde bozulmaya neden olmayan kullanım seviyesi olarak nitelendirilmiştir (BC Forests and Range, 1991).

Hunter (1995) taşıma kapasitesini ‘fiziksel’, ‘psikolojik / algısal’, ‘sosyal’ ve ‘ekonomik’ kapasite olarak dört grup altında incelemiştir (Clivaz et. al., 2004). Haaften et. al. (2005), taşıma kapasitesi kavramının psikolojik boyutundan hareketle ‘insan taşıma kapasitesi’ (human carrying capacity) tanımına dikkat çekmiş ve psikolojik göstergelerin bu anlamdaki öneminin altını çizmiştir. Ayrıca alan kullanımı / kültür ve çevresel faktörlerin insan taşıma kapasitesi üzerindeki olumlu etkilerinden söz etmiştir.

Bazı literatürde ‘Çevresel’ (environmental) kapasite olarak da geçen ‘**Ekolojik kapasite**’, ekosistem üzerindeki etkilerle ilişkilendirilmektedir. Alanın kullanım derecesinin bitkiler, hayvanlar, toprak, hava ve su kalitesini vb. nasıl etkilediği konusu üzerine

odaklanılır (Stewart, 1993).

Rekreasyon yönüyle ele alındığında ‘ekolojik kapasite’, ekosistemde beklenmeyen etkilere neden olmadan gerçekleşebilen rekreasyonel kullanımların miktarı olarak tanımlanabilmektedir (Forest Service, 2001).

Turizmde çevresel (ekolojik) taşıma kapasitesi, turistik bölgelerin sahip olduğu flora, fauna, su kaynakları, arazi yapıları, doğal oluşumlar (mağaralar, travertenler, peribacaları, dağlar, ovalar, platolar vb.) ile insanlar tarafından oluşturulmuş tarihi yapıları (antik kentler, yazıtlar, höyükler, eski yerleşim merkezleri, anıt mezarlar vb.) içeren bir kavramdır. Brown et. al.’a (1997) göre taşıma kapasitesi kavramı genellikle ekolojik analiz için kullanılmıştır. Terim, sosyal bilimlerden açısından tartışılır hale gelmiştir. Daha sonra dünya genelinde artan bir düzeyde, insan taşıma kapasitesi ile ilişkilendirilerek “turist taşıma kapasitesi” şeklinde ve turizm-çevre bağlamında kullanılmaya başlanmıştır (Tokmak, 2008).

Shelby ve Heberlin (1984) ‘**Tesis / Olanak Kapasitesi**’ kavramını, kullanıcıların gereksinimlerini karşılamak üzere alana getirilmiş insan-yapımı olanaklar şeklinde tanımlamıştır. Kullanımı kolaylaştırıcı rol üstlenmesi bakımından idari personel de bu başlık altında ele alınmaktadır. Tesis / olanak kapasitesinin hemen hemen her zaman para harcayarak artırılması olasıdır (Stewart, 1993). Başka bir tanımlamaya göre bu kapasite türü, mevcut tesislerin olanak tanıdığı ölçülerde gerçekleştirilebilen rekreasyonel kullanımların miktarı olarak da nitelendirilmektedir (Forest Service, 2001). EDAW (2004) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, tesis kapasitesi; rampa, araç park yeri ya

da kamp yeri başına düşen kişi, grup veya araç sayısı, çeşitli tesislerin kullanılma yüzdesi, çeşitli olanakların kullanılabilmesi için bekleme süreleri, kamp yerlerinin doluluğu nedeniyle kabul edilemeyen kullanıcı sayısı vb. araştırma alanına özgü konularla ilişkilendirilerek ele alınmıştır.

‘Sosyal Kapasite’, zaman zaman ‘algısal’, ‘psikolojik’ ya da ‘davranışsal’ kapasite olarak da isimlendirilebilmektedir (Stewart, 1993).

Kullanıcı gereksinimi – memnuniyeti ve deneyim kalitesi odaklı olması nedeniyle diğer kapasite çalışmaları arasında en yoğun ele alınan ve üzerine en çok çalışılan kapasite türlerinden birisidir.

Özellikle kalabalıklık yönüyle düşünüldüğünde, tolere edilebilen kalabalık derecesi kişiden kişiye değişiklik gösterebileceği gibi aynı kişinin farklı koşullarda olma durumuna göre de değişebileceği için, kapasite kavramları arasında somut bir düzleme oturtulması en zor olanıdır (Stewart, 1993). Bir başka deyişle kalabalıklık algısı, yaş, cinsiyet, kültürel özellikler, eğitim, duygusal, algısal ve zihinsel özelliklerden oluşan çok çeşitli etmenlere göre farklılaşan bir durum olup öznel değerlendirmelere bağlı olabilmektedir (Hacıhasanoğlu, 1986).

Su kalitesi, toprak ve vejetasyonun korunması için belirli yönetim kararları ile alanda bulunması istenilen tesis tipleri ve sayıları, yönetim hedefi olarak yöneticiler tarafından net bir biçimde ortaya konulabilirken, kullanıcı deneyimlerinin kalitesinin belirlenmesi kolay olmamaktadır. Sosyal etkilerin belirlenmesi için kişisel değer yargıları gerekmektedir. Deneyim kalitesi; kullanıcı tipi, kullanım miktarı, karşılaşmaların olduğu konum ve diğer kullanıcılarla karşılaşma sıklığı gibi faktörler aracılığıyla

belirlenebilmektedir (EPA, 2002).

Sosyal kapasite kavramına ilişkin farklı disiplinler tarafından yapılmış çalışmalarda çok çeşitli tanımlamalarla karşılaşmak olasıdır. Bu tanımlamalardan bazıları:

☞ Bir olanak ya da alanın, kullanıcıların deneysel beklentilerine ve makul ölçülerdeki memnuniyetine yanıt verebilen, rekreasyonel kullanım derecesidir (URDC, 1980),

☞ Belirli bir zaman diliminde kullanılmasına izin verilmiş bir alanı, alanda bulunan herhangi bir kişinin memnuniyet derecesinde azalmaya neden olmadan, kullanan maksimum kişi sayısıdır (BC Forests and Range, 1991),

☞ Arzu edilen sosyal deneyimi azaltmadan gerçekleştirilen rekreasyonel kullanım miktarıdır (Forest Service, 2001), şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Bu tanımlarda altı çizilen konularla birlikte sosyal kapasite; ziyaretçilerin doluluk / kalabalıklık algıları (araştırma bulgularından elde edilen), farklı kullanıcı grupları arasındaki olası ya da algılanan uyumsuzluk / zıtlıklar, gün içerisinde başka gruplarla karşılaşma sayısı gibi sosyal etkilerle de ilişkilendirilmektedir (EDAW, 2004).

Watson'a (1988) göre sosyal taşıma kapasitesinin belirlenmesi, yöneticilerin ziyaretçiler / kullanıcılar için sağlamak istedikleri çeşitli olanakların / kullanımların yapısı ve bu kullanımları ölçmek için seçtikleri standartlar üzerine kurulu olan ve eninde sonunda yine yöneticiler tarafından gerçekleştirilen bir değer yargılama işidir.

Son zamanlarda sosyal taşıma kapasitesi araştırmaları, kabul edilebilir kullanım seviyelerine ilişkin ölçülebilir standartlar geliştirmek

üzerine odaklanmıştır (Tarrant and English, 1996). Shelby et. al.'a (1986) göre yönetsel boyuttaki taşıma kapasitesi kararlarının, bilim sayesinde deneysel (ampirik) bir tabana oturtulabileceği olasıdır (Webb and Williams, 2003).

‘Fiziksel / Mekansal Kapasite’ belirli mekanları kullanan kişi sayısı, her rekreasyonel aktivite alanına düşen grup / kişi sayısı ya da mevcut mekanların büyüme / gelişme potansiyeli gibi mekan odaklı etkilerle ilgilidir (EDAW, 2004). Basit anlamıyla belirli bir alanda fiziksel olarak gerçekleştirilebilen rekreasyonel kullanımların miktarıdır (Forest Service, 2001). Pigram’a (1983) göre bir alanda fiziksel olarak bulundurulabilecek kullanım ünitelerinin maksimum sayısıdır (Stewart, 1993). Örneğin: bir otopark alanının fiziksel kapasitesine, o park yerindeki araçlar için ayrılan tüm yerler dolduğu zaman erişilir (Gündüz, 1998).

Fiziksel kapasitenin hesaplanması genellikle karmaşık bir eylem olup farklı tipteki aktiviteler için gerekli olan mekan gereksinimlerinin belirlenmesi gerekmektedir (Stewart, 1993).

Bir alanın, mekansal kapasitesi ve kullanılabilirliği, o mekan ile mekanın kullanım yoğunluğu arasındaki ilişkiyle ortak paydaya sahiptir (Golicnik, 2004). Golicnik’in (2004) bakış açısına göre, kamusal dış mekanlarda kişilerin gerçekleştirdiği her aktivite, belirli bir mekanda meydana gelmektedir. Bu nedenle kişilerin mekandaki dağılım ve yoğunluğunu ifade eden alansal boyuttaki kullanım oranı, o mekanın tasarımıyla ilişkili olup mekansal kapasiteyi ortaya koymaktadır.

Fiziksel ve tesis taşıma kapasiteleri bir rekreasyon alanında mevcut olanakların miktarıyla belirlenebilmektedir (EPA, 2002). Fiziksel

kapasite bir tasarım konsepti olarak düşünölmekle birlikte, alandaki etkileri mekansal parametreler olarak ele alınabilir (Stewart, 1993).

Yukarıda anlatılan kapasite kavramlarına ek olarak literatürde geçen diğler kapasite türleri ve tanımları da aşağıda kısaca özetlenmiştir:

‘Biyofiziksel Taşıma Kapasitesi’ belirli bir zaman diliminde kullanılmasına izin verilmiş bir alanı, alanın kullanımı devam ettirebilme yeteneğinde azalmaya neden olmadan, kullanan maksimum kişi sayısıdır (BC Forests and Range, 1991).

‘Yönetimsel / İdari Taşıma Kapasitesi’ belirli bir zaman diliminde kullanılmasına izin verilmiş bir alanı, kabul edilebilir bir seviyenin üzerinde çevreye zarar vermeden ve rekreasyon yöneticilerinin belirlediğı oranda belli sayıdaki kullanıcının memnuniyetinin sağlandığı koşullarda, kullanan maksimum kişi sayısıdır (BC Forests and Range, 1991).

Tüm bu tanımlamalar ve sınıflandırmalar incelendiğinde, farklı meslek disiplinlerinin kapasite kavramını kendi alanlarına uyarlayarak ele aldıklarını ve sınıflandırmayı da buna göre yaptıkları görölmektedir. Bu nedenle de farklı isimlendirmelerde tanımlanmış olan kapasite türleri zaman zaman aynı konuyu ifade edebilmektedir. Çalışmanın konusu ve amacına göre kapasitenin tanımı kullanıcı odaklı (kişi sayısı, memnuniyet derecesi, deneyim kalitesi) ya da mekan odaklı (bozulma sınırı, rekreasyonel kullanım miktarı / derecesi) etkileri hedefleyebilmektedir. Hemen hemen tüm tanımlamalardaki ortak payda ise gereksinimlerin gerek mekanda gerekse de kullanıcılar üzerinde negatif etkiler olmaksızın karşılanması ve alandan maksimum derecede yararlanma olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.1.1.2. Kapasite belirleme yöntemleri

Taşıma kapasitesi konusunun esasen niteliksel bir kavram olduğu ve ölçülmesinin oldukça güç olduğu araştırmacılar tarafından ortaya konulmuştur (Tokmak, 2008). Saveriades'e (2000) göre taşıma kapasitesi, gelişimin sona erdirilme noktasını belirten rakamsal bir ifadeyi elde etmek amacıyla kullanılan bilimsel bir kavram ya da formül olmamakla birlikte, zaman ve büyüme ile geliştiği için sabit / değiştirilemez bir kavram da değildir.

Kapasite belirleme çalışmalarında seçilecek olan yöntem, genellikle kapasiteye yönelik elde edilmesi hedeflenen bilginin türüne ve özelliğine göre değişiklik gösterebilir. Ayrıca kamuyu ilgilendiren konular ve yönetim kaygıları da kullanılacak yöntemde etkili olabilmektedir (ACNWTC, 2008).

ACNWTC (2008), kapasite belirleme yöntemlerini başlıca 4 grup altında toplamıştır:

Kuramsal veya formüle dayalı yöntemlerde; büyük ölçekteki kuramsal kapasite belirleme çalışmaları için, kullanılabilir ya da çoğunlukla kullanılan alanların belirlenmesi amacıyla çeşitli formüller kullanılmış ve değiştirilebilir katsayılar getirilmiştir. En sık kullanılanı Rekreatyonel Fırsat Dağılımı (ROS) adı verilen yöntemdir (ACNWTC, 2008). Orijinal ROS envanter sistemi; primitif, yarıprimitif motorize olmayan, yarıprimitif motorize olan, yolu olan doğal, kırsal ve kentsel olmak üzere 6 alan sınıfını içermektedir (Müderrişoğlu vd., 2005). Bu yönteme ek olarak, kullanıcı tercih araştırmaları ve kullanıcıların katılabileceği diğer yöntemler de günlük ziyaretçi sayılarının ya da aynı anda mekanda bulunabilecek kişi sayısının belirlenmesinde etkilidir

(ACNWTC, 2008).

Sınırlayıcı faktör yöntemi; tesis / olanak miktarı ya da diğer hesaplanabilen fiziksel, sosyal ve biyolojik ölçütlerden oluşan sınırlayıcı faktörlerle tanımlanan sayısal bir sınırı varsayan yaklaşımdır. Bu yaklaşımda kullanım miktarı yönetim hedeflerinin konulmasında ana ölçüttür. Bu yöntemle kapasitenin belirlenmesi için mevcut ve potansiyel kullanımlar / olanaklar ortaya konulur (ACNWTC, 2008).

Kapasite ve olanakların mevcut koşullara göre sınırlandırılması yöntemindeki temel yaklaşım, kullanım ve kullanımdan kaynaklanan etkilerin büyümeye devam edeceği ve herhangi bir hesaplama ya da tanımlama yapılmassa bile kapasite sınırlarına ulaşılacağıdır. Kapasitenin bu yöntemle ortaya konulması için mevcut kullanım ve koşullar belirlenir (ACNWTC, 2008).

Standartlara dayalı yöntemde; kullanıcı deneyimi ve kabul edilebilir biyofiziksel koşulların; kullanıcı sayısı, kullanıcıların gerçekleştirdikleri aktivite tipleri, bu aktivitelere nerede katıldıkları, kullanımlarının etkileri ve yönetim varlığının seviyesine bağlı olduğu yaklaşımı esas alınır. Bu yöntemde doğrudan ya da dolaylı yönetim eylemleri oluşturulabilir. Standartların belirlenmesinde arzu edilen koşul tanımlanır, mevcut koşullar incelenir, değişim gereksinimi tanımlanır ve yönetim hedefleri ortaya konur (ACNWTC, 2008).

Her dört yöntemin de kendine göre güçlü ve zayıf yönleri bulunmakla birlikte Çizelge 2.1.3'te bu yöntemlerden herhangi birinin seçilmesi durumunda sonuç ürünün neler olabileceği ve sonuç ürüne ulaşmak için veri toplama aşamasında nelerden yararlanılabileceğine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Çizelge 2.1.1.2. Kapasite belirleme çalışmalarında en sık kullanılan yöntemler (ACNWTC, 2008).

Tipik / olası metodoloji	Sonuç ürün	Yöntemin kullanılma nedeni	Kapasite saptamaya yardımcı veriler
Kuramsal ya da formüle dayalı yöntemler	Kullanıcıların ziyaret günlerinin rakamsal değeri, aynı anda mekanda bulunan kullanıcı sayısının mekanın boyutlarına göre ifadesi	Sadece program niteliğindeki planlamalarda yuvarlak tahminlerde bulunabilmek	Formül, alanın haritalanması, kullanım sezonları, kullanıcı grup büyüklükleri, ikame olanaklar
Sınırlayıcı faktör yöntemi	Kullanıcıların ziyaret günlerinin, aynı anda mekanda bulunan kullanıcı sayısının, alanın mevcut olanaklarıyla ilişkilendirilmiş rakamsal değeri	Yoğun kullanım, fiziksel sınırlılıklar, sosyal sınırlılıklar (aynı anda mekanda bulunabilecek kişi sayısı)	Uygun / kullanılabilir alanların envanteri veya mekandaki fiziksel ya da sosyal sınırlılıklar, anketler
Kapasite ve / veya olanakların mevcut koşullara göre sınırlandırılması	Kullanıcıların ziyaret günlerinin veya aynı anda mekanda bulunan kullanıcı sayısının rakamsal değeri ve / veya alanın mevcut koşullarının envanteri	Kullanımda yükselme eğilimi, kalabalıklık koşulları, kullanıcı girişi, bozulmuş tesis koşulları, tesis büyüklüğü, ticari hizmetlerin sağlanması gereksinimi	Kullanım ölçümleri, mevcut durum envanteri, gözlemler, anketler
Kabul edilebilir standartlara göre yönetim koşullarını temel alan kapasite	Mekan koşullarının bozulma sınırı, sayısal kapasite değeri (gerekliyorsa)	Düşük yoğunluklu kullanımdan ve / veya mevcut kullanımdan, yüksek yoğunluklu kullanıma artma eğilimi ya da mevcut kullanımın azalma eğiliminin gerçekleştiği tüm durumlar, ticari hizmetlerin sağlanması gereksinimi	Arzu edilen durum, mevcut durum, envanter, indikatörler, limitler (standartlar), yönetim eylemleri, gözlemler, anketler

Lim'e (1998) göre kapasitenin belirlenme süreci başlıca 6 aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamalar:

☞ Araştırma alanı için belirlenecek olan taşıma kapasitesinin tanımlanması (turizm, rekreasyon, fiziksel, ekolojik, sosyal, ekonomik vb.'den biri ya da birden fazlası)

☞ Mevcut ya da planlanan turizm (kullanım) tipinin belirlenmesi (fiziksel, sosyal, kültürel, altyapı, ekonomik fayda vb.)

☞ Alana yönelik hedeflerin listelenmesi (doğal kaynakların korunması, rekreasyon, iş olanakları vb.)

☞ Kapasiteyi etkileyen ölçütlerin belirlenmesi

- Fiziksel (*alan büyüklüğü, kullanılabilir alan, görsel etki, iklim, estetik, barınma kalitesi, tesis ve olanakların elverişliliği, ulaşım, barındırılabilir kişi sayısı vb.*)
- Ekolojik (*koruma gereksinimi, topografya, bitki örtüsü, hassas türler, alanın kullanımı sonucundaki etkiler vb.*)
- Ekonomik (*yatırım miktarı, ziyaretçilerin yoğunluğu vb.*)
- Kültürel (*kültürel cazibe, yiyecek kalitesi, yerel toplulukların / halkın katılımı vb.*)
- Sosyal (*kullanıcıların tercihleri, düşünceleri, davranışları, beklentileri, algısal ve davranışsal yansımaları, aktiviteleri, memnuniyeti, kabul edilebilir kalabalıklaşma seviyesi vb.*)
- Kaynakların ve altyapının yeterliliği (*ulaşım olanakları, zorunlu olanaklar, su kaynaklarının elverişliliği vb.*)
- İdari ve siyasi faktörler (*yönetimin uygulandığı seviye, legal engeller, yasal teşvikler vb.*)

☞ Yönetim rehberi olarak kullanılabilir kullanım seviyeleri ya da eşiklerinin saptanması (fiziksel, ekonomik, ekolojik, algısal, sosyal / kültürel vb.)

☞ Alanın taşıma kapasitesinin ortaya konulması olarak belirlenmiştir.

Taşıma kapasitesi genellikle ‘tanımlayıcı’ ve ‘değerlendirici’ olmak üzere iki temel bileşenden oluşmaktadır (Coccosis and Mexa, 2002). Tanımlayıcı bileşen bir rekreasyon sisteminde kişilerin nasıl davrandığı ve söz konusu sistemi nasıl etkilediğini tarif eden nesnel verileri kullanmaktadır. Değerlendirici bileşen ise bir değer yargılaması ya da daha açık bir tanımla herhangi bir alan için ne kadar etkinin (ekolojik ya da sosyal) çok fazla olabileceğini belirleyen bir yönetim hedefi olarak karşımıza çıkmaktadır (EPA, 2002). Taşıma kapasitesi analizi; kültürel bir yapının (yol / geçit, ilçeye ait bir yüzme havuzu, atık su arıtma bitkileri vb.) ya da doğal bir kaynağın (akiferler, yüzey suları ya da koylar) fiziksel gelişimi ve kullanıcı yoğunluğunu, herhangi bir zararlanmaya meydan vermeksizin, kaldırabilme yeteneğini belirler (Witten, 2001). Bu nedenle kapasitenin belirlenmesi amacıyla; alanın mevcut durumunun, sosyal koşullarının, tesis / olanak şartlarının ve kaynak koşullarının incelenmesi gerekmektedir (AW, 2005).

Kapasite konusuna yönelik yapılan araştırmalar incelendiğinde özellikle son yıllarda gerçekleştirilen çalışmaların kullanıcı odaklı çalışmalar olduğu ve alanın mevcut durumunun analizinin yanında kullanıcı görüşlerine dayalı yöntemlerin seçildiği görülmektedir*.

* Bölüm 2.2.’de özetlenen önceki bilimsel çalışmalar içerisinde söz konusu yöntemlerin uygulandığı çeşitli çalışmalara yer verilmiştir.

2.1.2. Okul bahçeleri

2.1.2.1. Tanımı ve önemi

Açık alan / açık-yeşil alan olarak da adlandırılan kentsel dış mekanlar; kent dokusu içinde yapılarla çevrelenmiş, tüm kentsel olayların ilişkilendiği, çoğu herkesin yararlanmasına açık ortak alanlar olup günlük yaşamlarının büyük kısmını kapalı ortamlarda geçiren kent insanı için soluklanma olanağıdır (Küçükbaş ve Özkan, 1999). Kentsel dış mekan tipolojileri arasında yer alan okul bahçeleri, kentsel dış mekanların genel özelliklerinin çoğunluğuna sahip olmakla birlikte, hemen her yerleşimde mutlak suretle bulunan dış mekan tiplerinin başında gelmektedir. Özkan'a (2001) göre okul bahçeleri, 'çeşitli okul yapıları ile zorunlu tesis ve olanakları bünyesinde barındıran, farklı büyüklüklerdeki kentsel dış mekan / rekreasyon alanlarıdır'.

Kullanıcı profili yoğunluklu olarak okul çağındaki çocuklar ve gençler ile okul personelinden oluşmasına karşın, ders saatleri dışında yakın çevre sakinlerinin de kullanımına açık mekanlar olan okul bahçeleri, tüm kent halkına hizmet etme potansiyeline sahip kamusal dış mekanlardır. Planlama aşamasındaki yer seçimi kararlarından başlanarak, insan ölçeğindeki tüm detaylara kadar uzanan tasarım aşaması sürecinde iyi değerlendirildikleri takdirde, toplumun her kesimine rekreasyonel mekan olarak hizmet edebilmekte ve kentlerin yeşil dokusuna da katkı sağlayabilmektedirler.

Okul bahçelerinin; açık alan ve rekreasyonel kullanım olanakları yaratma yönündeki önemleri dışında eğitim yönünden de önemleri bulunmaktadır (Özkan, 2001). Yüz yıldan daha fazla bir süredir, eğitimciler dış mekanları öğretim ve fiziksel eğitim amaçlı kullanmıştır.

Dış mekan eğitimine olan ilgi zaman zaman artıp azalsa da, bu konudaki bilinç, bugün uluslararası bir düzeye yükselmiş (Wagner, 2000) ve okul bahçeleri eğitimciler için en önemli eğitim materyallerden birisi haline gelmiştir.

Okul bahçeleri, çocuklar ve gençler için öğrenme, oyun oynama ve fiziksel gelişimin yanında, sağlıklı ve mutlu olma, çevreyi anlama ve aidiyet duygularını yükseltmek için de önemli bir kaynaktır (Casey, 2002). Bu nedenle okul bahçelerinin tasarımı ve yönetimi bu mekanlarda zaman geçiren herkesin davranışlarını ve memnuniyetini etkileyen en önemli eylemlerden birisidir (Lucas, 1995).

2.1.2.2. Okul yeri seçimi, alan büyüklükleri ve öğrenci sayısı

Yeni bir okul yerinin seçiminde;

- o Hizmet edilecek öğrenci popülasyonuna ve kalabalıklaşma sınırının üzerinde olan okullara yakın olmasına,
- o Öğrencilerin yürüyerek gidebilecekleri uzaklıkta olmasına,
- o Çevre sakinlerinin yürüyerek gidebilecekleri uzaklıkta olmasına
- o Diğer kamusal tesislerle ilişkisinin olmasına
- o Kamusal alt yapı hizmetlerinin elverişliliğine
- o Mevcut yolların okul alanıyla ilişkili olmasına
- o Okulla çevre sakinlerinin ve toplumun ilişki potansiyelinin yüksek olmasına dikkat edilmelidir (BEST, 2005).

DPI (1998), okul yeri seçim sürecinde öncelikle, ilgili eğitim programı çerçevesinde okul bahçesinde olması istenen aktivitelerin ve deneyimlerin tanımlanması gerekliliğine dikkat çekmiştir. Buna göre okul yeri seçiminde;

- o Fiziksel eğitim ve spor programları
- o Doğa ve koruma eğitimi
- o Tesis ve olanakların ders dışı kullanımı
- o Okul dışı olanakların eğitim amaçlı kullanıma elverişliliği

konularının araştırılması önemlidir. Ayrıca tüm okul alanları için analiz edilmesi gereken teknik özellikler ise;

- o Büyüklük
- o Topografya / drenaj
- o Gürültü seviyeleri
- o Biçim
- o Giriş / trafik
- o Alt yapı hizmetleri
- o Konum
- o Güvenlik / emniyet
- o Maliyetler
- o Toprak koşulları / bitki yaşamı

olarak karşımıza çıkmaktadır*.

Okulların tesis ve olanakları, öğrencilerin öğrenme aktivitelerine hizmet etmenin yanında, birçok toplumda yetişkin eğitimi, halk toplantıları, rekreasyon, seçimlerde oy verme mekanı vb. farklı amaçlarla da kullanılmaktadır. Okul olanaklarının bu şekilde çok amaçlı kullanımı konusunda yükselen bir eğilim bulunmakla birlikte, günümüzde okullar, rekreasyon alanları ve parklar, sağlık ve sosyal hizmet merkezleri, kütüphaneler ya da kültür merkezlerinin bulunduğu yerlerde inşa edilmektedir (DPI, 1998).

Bu yaklaşım okulların tesis, donatı ve olanaklar yönünden daha zengin bir yapıya sahip olmasının yanı sıra özellikle yoğun yapılaşmanın olduğu kentsel alanlarda, açık mekanların etkin kullanımı açısından alternatif bir çözüm önerisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

* Okul yeri seçimiyle ilgili ülkemizde mevcut yasal mevzuatta da çeşitli esaslar bulunmakta olup bu esaslara ilişkin detaylı bilgi Bölüm 2.1.2.4'de verilmiştir.

1920 – 1930’lu yıllardan önceki dönemlerde açık oyun alanlarına olan gereksinim henüz kavranamadığı için okullar çok küçük alanlara kurulmaktaydı. 1930’ların sonlarına doğru fiziksel eğitime olan ilginin çok yoğun bir biçimde artması daha büyük alanlara gereksinim olduğu gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Bu dönemde okul binaları da 8 ya da daha fazla sınıf içeren 2 -3 katlı yapılarıdır. 1. ve 2. Dünya Savaşı arasındaki dönemde okul tasarımı konusunda büyük gelişmeler olmuş ve yeni akımlar ortaya çıkmıştır. 1990’lı yıllara gelindiğinde dış mekanlarla ilişkili sınıfların olduğu okullar inşa edilmiştir. Okul alanı büyüklüğüyle ilgili olarak da uzun yıllar hep aynı oranlar kullanılmıştır (School Facilities Planning Division, 2000).

Okul alanı büyüklüğüne ilişkin standartlar ve hesaplama yöntemleri konusunda çok çeşitli uygulamalar bulunmaktadır.

Amerika’da pek çok eyalet, ideal okul alanı büyüklüğünün hesaplanmasında Eğitim Tesisleri Plancıları Uluslararası Kurulunun (CEFPI) öngördüğü standartları uygulamaktadır (Alaska Department of Education, 1997; Beamunt, 2003; Weihs, 2003; Cooner et. al., 2004; BEST, 2005).

CEFPI’nin belirlemiş olduğu standartlara göre ideal okul alanı büyüklükleri Çizelge 2.1.2.2a ’da verilmiştir.

Çizelge 2.1.2.2a. Okul alanı standartları – 1.

Okul Türü	Gerekli Alan Miktarı
İlkokul	4.05 hektar (10 akre) + her 100 öğrenci için 4050 m ² (1 akre)
Ortaokul	8.1 hektar (20 akre) + her 100 öğrenci için 4050 m ² (1 akre)
Lise	12.15 hektar (30 akre) ve her 100 öğrenci için artı 4050 m ² (1 akre)
	1 akre ≈ 4050 m ²

Bu oranlar, kentsel ya da kırsal alan farkı gözetmeksizin tek katlı binaya* sahip okullar için geçerli olup, tüm dış mekan oyun alanları, otopark alanları, otobüs ve bekleme alanlarını içerecek şekilde belirlenmiştir. Alan miktarının bu standartları karşılayamadığı durumlarda, araç park yerleri ya da fiziksel eğitime yönelik tesislerle ilgili farklı çözüm önerileri getirilmelidir. Liseler için bir stadyum ve seyirci otoparkı öngörülüyor ise bu miktara 4050 m² ya da daha fazlasının da eklenmesi gerekebilmektedir (North Carolina State Board of Education, 2003).

Williamson (1996), okul alanı büyüklüğünün hesaplanması için sınıf dereceleri ve yaş gruplarının dikkate alındığı minimum ve maksimum alan gereksinimlerini içeren daha farklı bir yöntem geliştirmiştir (Çizelge 2.1.2.2b);

Çizelge 2.1.2.2b. Okul alanı standartları – 2 (Williamson, 1996).

Sınıf dereceleri	En çok (m ²)	En az (m ²)
1. ve 2. sınıflar için (5 – 7 yaş)	3500 + 21N	2800 + 17.5N
3. – 6. sınıflar için (7 – 11 yaş)	3850 + 45.5N	3150 + 42N
7. – 9. sınıflar için (11 – 14 yaş)	8000 + 70N	6000 + 66N
N: Öğrenci sayısı		

Araştırma kapsamında elde edilen farklı kaynaklarda okul alanı büyüklüğünün belirlenmesi amacıyla kullanılması önerilen diğer standartlar ise Çizelge 2.1.2.2c ve Çizelge 2.1.2.2d’de verilmiştir:

* Konuya ilişkin yapılan araştırmalar sırasında özellikle ilköğretim okul binalarının tek katlı olması konusunda bir eğilim olduğu gözlenmiştir. Gür vd. (1989) de gerçekleştirdikleri bir araştırmada, tek katlı okul yapılarında öğrenim gören çocukların, okul çevrelerini, çok katlı okullardaki çocuklara oranla daha erken kavradıklarını ortaya koymuş olup ilköğretim çevrelerinin tek kat üzerine, olabildiğince kompakt ve uyarıcı açısından zengin tasarlanması gerektiğine dikkat çekmiştir.

Çizelge 2.1.2.2c. Okul alanı standartları – 3.

	İlkokul	Ortaokul	Lise
Woodstock Community Unit (2004)	12 akre	35 akre	58.5 akre
Wenk Associates Inc. (2004)	5 – 8 akre	8 – 12 akre	12 – 15 akre
Beamunt (2003)	10 – 15 akre + her 100 öğrenci için 1 akre	20 – 35 akre + her 100 öğrenci için 1 akre	30 – 60 akre + her 100 öğrenci için 1 akre
Georgia Department of Education Facilities Services Unit (2003)	5 akre + her 100 öğrenci için 1 akre	12 akre + her 100 öğrenci için 1 akre	20 akre + her 100 öğrenci için 1 akre
Wyoming School Facilities Commission (2003)	4 akre + her 100 öğrenci için 1 akre	10 akre + her 100 öğrenci için 1 akre	20 akre + her 100 öğrenci için 1 akre
Florida Department of Education (1999)	ilk 200 öğrenci için 4 akre + sonraki her 100 öğrenci için 1 akre	ilk 300 öğrenci için 6 akre + sonraki her 100 öğrenci için 1 akre	ilk 300 öğrenci için 6 akre + sonraki her 100 öğrenci için 1 akre
Mississippi Board of Education (1998)	5 akre + her 100 öğrenci için 1 akre		15 akre + her 100 öğrenci için 1 akre
			1 akre ≈ 4050 m ²

Çizelge 2.1.2.2d. Okul alanı standartları – 4 (Weihs, 2003).

Eyaletler	İlköğretim okulu (K–8)
Alabama	5 akre + her 100 öğrenci için 1 akre
Minnesota	25 – 35 akre + her 100 öğrenci için 1 akre
Ohio	20 akre + her 100 öğrenci için 1 akre
1 akre ≈ 4050 m ²	

Civic Design Associates (2003)'e göre ise bir ilkokul alanı en az 48600 m² büyüklüğünde olmalıdır. Önerilen alan dikdörtgen biçimli olup 213,36 m.'lik cephe uzunluğu ile 228.6 m. derinliğinde olmalıdır. Bir

ortaokul alanı ise en az 81000 m² büyüklüğe sahip olmalı ve yine dikdörtgen biçimli olmalıdır. Söz konusu okul alanının sokağa bakan cephe uzunluğu 365,76 m. ve derinliği 222,5 m. olmalıdır. Liselerde ise alan büyüklüğü 182250 m² olmalıdır. 402,34 m. cephe uzunluğuna 451,1 m. derinliğe sahip dikdörtgen biçimli olmalıdır.

Okul bahçeleri tasarımında en tartışmalı ve zor olan karar, bahçe alanının büyüklüğüdür. Arazi fiyatları, yakın çevredeki okul ya da kamusal oyun alanlarının varlığı, okul binası ve otopark alanıyla ilgili gereksinimler, okulun teneffüs süreleri, okulun eğitim felsefesi, diğer okullar ve toplumun kültürel yapısıyla uyumu ve gelenekler, bu kararı doğrudan etkilemektedir (New Jersey School Outdoor Area Working Group, 2007).

Okul bahçesinin büyüklüğü, genellikle okulun işlevsel gereksinimleri ve performans hedefleriyle ilişkili olup K – 8* okulları için en sık önerilen oyun alanı büyüklüğü her öğrenci için 6,96 m² (75 ft²)’dir (New Jersey School Outdoor Area Working Group, 2007). Özkan’a (2001) göre, her öğrenci için 5 m² alan gerekli olmakla birlikte, 1000 öğrencisi olan bir okulun, teneffüsler için 5 dekar açık alanı bulunmalıdır.

Okul alanı büyüklüğü ile ilişkili olarak kaliteli bir eğitimin verilmesi ve okulun tüm olanaklarından maksimum oranda yararlanma bakımından okulların öğrenci kapasitesi de önemlidir.

Okulların aşırı kalabalık olması akademik performansı düşürmenin yanında çocukların sosyal, psikolojik ve fiziksel gelişimlerini de olumsuz yönde etkilemektedir (PolicyLink and MALDEF, 2005).

* K – 8 (Kindergarten through eighth grade): ana sınıfından 8. sınıf derecesine kadar.

Araştırmacılar, güvenliğin kolay sağlanabilmesi ve kalabalıktan kaynaklanabilecek kargaşanın en aza indirgenmesi açısından ideal okul mevcudunun; İlkokullar için 300–400 oğrenci; Ortaokullar için 300–600 oğrenci; Liseler için 400–800 oğrenci olmasının uygun olduğu görüşünde birleşmektedir (North Carolina State Board of Education, 2003). Earthman’e (2001) göre ise iyi bir oğretim ortamı için en ideal sınıf mevcudunun 15–20 oğrenci olması gerekmektedir.

Bir ilköğretim okulunun oğrenci kapasitesi: Toplam sınıf sayısı x 25 oğrenci + özel sınıf sayısı x 15 oğrenci şeklinde hesaplanabilmektedir (Seattle School District, 1996). California eyalet yasalarına göre ise bir okulun oğrenci kapasitesi, kullanılabilir sınıf sayısının, ilkokullar için 25, ortaokul ve liseler için ise 27 ile çarpımına eşittir (PolicyLink and MALDEF, 2005).

2.1.2.3. Okul bahçelerinde bulundurulması önerilen tesis, donatı ve olanaklara yönelik genel tasarım ilkeleri ve standartlar

- **Sınırlandırma elemanları**

Sınırlandırma elemanları, okul alanının tanımlanması, okulu çevreden ayırması ve koruması gibi işlevlere hizmet etmektedir. Sınırlandırma elemanları okula yaklaşan veli ya da ziyaretçileri etkileyen ilk obje olmakla birlikte, genel bir etki yaratmada önemli bir tasarım anahtarıdır (Adams, 1993). Sınırlandırma elemanları konusunda başlı başına bir okul için herhangi bir standart çözümü bulunmamaktadır. Özellikle uygun olan yerlerde canlı çitlerin kullanımına yönelik yoğun bir eğilim bulunmaktadır. Bu tür kullanımlar sınırlandırma görevi üstlenmenin yanında eğitsel bir kaynak olma işlevine de sahiptir

(Billmore et. al., 1999). Sınırlandırmalar okula rastgele girişleri önleyebilecek nitelikte olmalı ve görsel etkiyi bozmamalıdır (Adams, 1993).

- **Giriş ve dolaşım sistemi**

Okulun ana girişi yoğun bir yönlendirme elemanına gerek olmadan görülebilir ve davet edici bir nitelikte olmalıdır (Billmore et. al., 1999). Araç ve yaya yolları ayrılmalı, ambulans, itfaiye ya da servis araçlarının rahatça girebileceği güzergahlar oluşturulmalıdır (Adams, 1993; Lackney, 2000).

Yayaların geçişi için yapılan ayırım uygun bir tasarımla araç yolundan ayrılmalı ancak girişten itibaren mekansal bölünmeye de neden olmamalıdır. Yaya yollarının genişliği öğrenci gruplarının rahatça geçişine olanak sağlayabilmek amacıyla bazı durumlarda 3 metreye kadar ulaşabilir. Bu tür yürüme yollarında sert köşeler olmamalı ve özellikle öğrencilerin toplandığı bina girişlerinde de geniş alanlar bırakılmalıdır (Billmore et. al., 1999). Yürüme yollarına ilişkin engellilerin de dikkate alındığı minimum genişliklere ilişkin standartlar Çizelge 2.1.2.3a'de verilmiştir.

Çizelge 2.1.2.3a. Okul bahçelerine ilişkin yürüme yolu standartları (Stoneham, 1996).

Yol tipi	Genişlik
Ana yürüme yolları	en az 1.8 m. (2 tekerlekli sandalyenin aynı anda geçebileceği şekilde)
Tali yürüme yolları	En az 1.2 m. (1 tekerlekli sandalye ve bir yayanın aynı anda geçebileceği şekilde)
Patikalar	En az 90 cm. (1 tekerlekli sandalyenin geçebileceği şekilde)

- **Otoparklar**

Otopark alanı okulun personel ve ziyaretçi girişinin yakınında konumlandırılmalıdır (Plunkett, 2000). Araç park yerleri gerek konumu gerekse de tasarımlarıyla, içerdikleri detaylar bakımından, okul bahçelerinden daha baskın bir karaktere sahip olmamalıdır (Billmore et. al., 1999). Otopark alanlarının tasarımında mekanın ekonomik kullanılması bakımından dik açılı park yerleri tercih edilmelidir (Funnel et. al., 1997). 90 derecelik park yerleri en fazla otomobile olanak sağlayan park biçimidir. 30.5 m.'ye karşılıklı olarak 25 otomobil girebilir. Bir otomobil için gerekli olan alan miktarı 25 m²'dir (Küçükerbaş, 1990). Çok sayıda aracın park etmesi gereken durumlarda, araçların zemine zarar verme ya da yağ sızıntısı olma ihtimaline karşın oyun alanları bu amaç için kullanılmaması gerekmektedir (Funnel et. al., 1997).

Okullarda gerekli otopark alanı miktarının hesaplanmasıyla ilgili farklı yaklaşımlar söz konusudur:

Plunkett'e (2000) göre otopark alanı miktarı okuldaki sürekli her personel için birer adete ek olarak her 100 kişiye bir adet ziyaretçi / ebeveyn park yeri olarak ayrılmalıdır.

Dorset County Council'e (1995) göre otopark alanı miktarı okuldaki her personel için birer adet olmak üzere düşünülmeli, personel toplam sayısının 1/10'u oranında da ziyaretçiler için araç park yerleri ayrılmalıdır.

Civic Design Associates'e (2003) göre ilk ve ortaokullarda araç park yeri sayısı: Her sınıf için 1 adet + giriş çıkış yapacak araçlar için 10 adet olmalıdır.

North Carolina State Board of Education'a (2003) göre ise otopark alanı her personel için birer adet ve bu sayının % 10-20'si kadarı da ziyaretçiler için düşünülerek belirlenmelidir.

- **Bisiklet park yerleri**

Okula geliş için bisiklet kullanımının yoğun olduğu yerlerde, bisiklet yolları diğer araçlardan ayrı tutulmalı ve güvenlik açısından uygun alanlara kilitlenebilir bisiklet park yerleri yapılmalıdır (Billmore et. al., 1999). Bisiklet park yerleri öğrencilerin rahat ve güvenli bir biçimde girişine olanak tanıyacak bir konumda olmalı ve ana öğrenci girişinin de yakınında yer almalıdır (Plunkett, 2000).

- **Oyun alanları**

Okul bahçelerinde yer verilebilecek oyun alanları iki grup altında toplanabilir. Bu alanlar, özellikle küçük yaştaki çocuklara hizmet edebilecek ve çeşitli oyun elemanlarını içeren alanlar ile daha büyük yaştaki çocukların tercih ettiği spor ya da başka bir deyişle fiziksel aktivite alanlarıdır. Sınırları belirlenmiş olan bu tür oyun alanları dışında okul bahçesinde çocukların oyun gereksinimlerini karşılayacak farklı materyaller ve mekanlar da bulunabilmektedir.

Fiziksel aktivite / spor alanları

Fiziksel aktivite, çocukların gelişimi açısından önemli olup çocukların çevreyi keşif ve tecrübe etme, başkalarıyla iletişim kurma, motor yetilerini kullanma ve etraflarındaki nesnelere çeşitli anlamlar yüklemelerine de katkı sağlamaktadır (Stoneham, 1996). Çocuğun büyüme ve beden gelişiminin en hızlı olduğu dönemlere rastlayan ilköğretim, eğitim bakımından çok fazla önem taşıdığı gibi, fizyolojik gelişim devrelerini etkilemekte ve çocuğun hem bedensel gelişiminde

hem de sosyal yaşantısında çok önemli süreçler olarak karşımıza çıkmaktadır (Özşaker, 2001). California eğitim yönetmeliği, 1. sınıftan 6. sınıfa kadar olan öğrenciler için her 10 okul gününde 200 dakika fiziksel eğitim yapılmasını, 6. sınıftan 12. sınıfa kadar olanların ise 400 saat fiziksel eğitim yapmasını gerekli kılmıştır (California State Board of Education, 2005).

Spor ve diğer kurallı oyunlar çocukların fiziksel becerilerini, denge duygularını, koordinasyon güçlerini, dayanıklılıklarını artırmalarını sağlamaktadır. Hareket ve egzersiz, çocukların fiziksel, zihinsel, kişisel ve sosyal gelişimleri açısından olumlu sonuçlara neden olmaktadır. Grup sporları, çocukların işbirliği, paylaşım ve sorumluluk duygularını geliştirmektedir (Stoneham, 1996).

Fiziksel eğitim alanlarının tipleri ve miktarı, okulun büyüklüğü ve eğitim verdiği sınıf derecesine bağlıdır (North Carolina State Board of Education, 2003). Çizelge 2.1.2.3b okul bahçelerinde bulunabilecek olası spor alanları ve ölçülerini, Çizelge 2.1.2.3c ise okul mevcuduna göre olması gereken basketbol sahası miktarlarını göstermektedir:

Çizelge 2.1.2.3b. Okul bahçeleri spor alanı ölçüleri (Plunkett, 2000).

Spor Alanı Tipi	Ölçüleri (m)
Basketbol	28 x 15
Voleybol	18 x 9
Futbol	38–42 x 18–22
Badminton	13.4 x 6.1
Tenis	23.77 x 10.97
Hentbol	40 x 20

Çizelge 2.1.2.3c. Okul mevcuduna göre basketbol alanı miktarı (Plunkett, 2000).

250 kişiden az olan okullar için 2 basketbol sahası	1020 m ²
250–349 kişi için 3 basketbol sahası	1530 m ²
350–499 kişi için 4 basketbol sahası	2040 m ²
500–799 kişi için 5 basketbol sahası	2550 m ²
800 ve üzeri için 6 basketbol sahası	3060 m ²
Saha alanı: 510 m²	30 x 17 m
	Oyun alanı: 28 x 15 m

Okul bahçelerinde yer verilen tüm spor alanlarında yüzey drenajının iyi olmasına önem verilerek kullanıcıların oyun sırasındaki güvenliği sağlanmalıdır. Ayrıca spor alanlarının çevresine en az 2.5 m. yüksekliğinde plastik kaplı zincir sınırlandırma elemanları getirilerek, kilitlenebilir giriş kapıları oluşturulmalıdır (Plunkett, 2000).

Şekil 2.1.2.3a. Eğitim amaçlı açık yüzme havuzu (Doğa Koleji, 2008).

Bahçede eğitim amaçlı açık yüzme havuzuna yer verilecekse en az 22,86 x 11,43 m. büyüklüğünde ve 90–120 cm. derinliğinde olmalıdır (Castleman,-) (Şekil 2.1.2.3a). Bu tür olanaklar, okul zamanları dışında da yakın çevrede yaşayan gençlere ve ailelerin kullanımına açılmalı, bölgesel spor turnuvaları ve yaz kampları düzenlenmelidir (EDC, 2000).

Uygun olan okul bahçelerinde ayrıca, sağlıklı yaşam ve bedensel açıdan formda kalmak için olumlu tutumların kazanılması amacıyla “fitness istasyonları”, “denge” veya “koşu” patikalarına yer verilebilir (Billmore et. al., 1999).

Diğer oyun alanları

Çocuklar kendileri, başkaları ve yaşadıkları dünya hakkındaki bilgilere oyun aracılığıyla sahip olmaktadır (Johnson, 2004). Oyunun çocuklar için iki temel işlevi vardır: (a) çocuğu bir gün mutlaka bir şekilde dahil olacağı yetişkinlerin dünyasına yakınlaştırmak ve (b) çocuğa ebeveynlerinden ya da bakıcılarından farklı olarak kendi kişiliğini yapılandırma konusunda yardımcı olmak (Noschis, 1992). Çocuklar için en iyi oyun ortamları, çocukların doğal oyun gereksinimleri temelinden hareketle oyunun sosyal, fiziksel ve bilişsel formlarını* içeren ve çocukların farklı gelişim dönemlerindeki oyun davranışlarının göz önüne alınarak geliştirildiği mekanlardır. Anlaşmazlıklar ya da oyundan çekilmeler genellikle çocuk sayısı fazla ve oyun ekipmanları yetersiz olduğunda ortaya çıkmaktadır (Malone and Tranter, 2003a). Oyun alanı tasarımında hizmet edilecek yaş grupları, alanı kullanacak çocuk sayısı ve çocukların özel gereksinimleri (örn. fiziksel engelli olma durumları) dikkate alınmalıdır (Frost, 1992).

Oyun alanının yer seçiminde, alanı kullanacak öğrencilerin sınıflarıyla oyun alanı arasındaki uzaklık, alanın güneş – gölge ilişkisi, büyük çocukların kullandığı oyun alanlarından ayrı bir yerde olması, drenaj, kontrol edilebilirlik ve güvenlik gibi faktörler dikkate alınmalıdır (M-DCPS, 2004a).

* Malone ve Tranter (2003b), oyunun sosyal, fiziksel ve bilişsel formlarını içeren aktiviteleri aşağıdaki şekilde sınıflandırmıştır:
Fiziksel / motor beceri aktiviteleri; sabit elemanlarla oynama, kurallı oyunlara dahil olma, serbest oyun elemanlarını kullanma (top vb.),
Sosyal ve sosyal olmayan oyun aktiviteleri; başkalarıyla konuşma, başkalarını izleme, okuma, hayal kurma, amaçsız dolaşma vb.,
Bilişsel aktiviteler; basit malzemelerden bir şeyler inşa etmek, doğayı incelemek ve etkileşime geçmek, çevreyi keşfetmek, hayal gücüne dayalı aktivitelere katılmak (rol yapmak, tiyatro vb.).

Genellikle her okul için okul öncesi eğitim gören küçük çocuklarla yaş olarak daha büyük olan ilköğretim öğrencileri için ayrı ayrı tasarlanmış farklı iki oyun alanına gereksinim vardır. Her oyun alanı ilişkili olduğu yaş grubunun bulunduğu sınıfların yakınında konumlandırılmalı, bu sayede derslerle ilişkili olan dış mekan aktivitelerinin de rahatlıkla yapılmasına olanak tanınmalıdır (Frost, 1992). Ayrıca olası kazaları ve yaralanmaları engellemek için küçük çocuklar için tasarlanmış olan oyun alanlarının, daha büyük çocukların kullandıkları spor alanlarından uzakta konumlandırılması gerekmektedir (M-DCPS, 2004a).

Küçük çocuklar için tasarlanacak olan oyun alanı; tekerlekli araçlar için ayrılmış bir mekan, yaş grubuna uygun kombine oyun elemanları, farklı tiplerde salıncaklar, esnek oturma elemanları, gölgelendirilmiş kum havuzu, araba, bot, tahterevalli, tırmanma elemanı gibi motor gelişimi destekleyici özel oyun aletlerinden oluşmalıdır. Kurallı oyunlara geçiş niteliğinde top sektirme, sıçratma gibi oyunların oynanabilmesi için de

Şekil 2.1.2.3b. Nathan Hale Okulu (Boston) çocuk oyun alanı (National School Boards Association, 2003).

zemin döşemeli küçük bir alana yer verilmelidir. Daha büyük yaştaki okul çocukları için ise salıncak, tırmanma, sallanma elemanlarını içeren geniş bir motor gelişim olanağı sunan oyun kompleksi düşünülmelidir (Şekil 2.1.2.3b) (Frost, 1992). Okul bahçelerinde kullanılan oyun elemanları hazır üretilmiş fabrikasyon elemanlar olabileceği gibi, daha önce başka

amaçlarla üretilmiş ancak oyun amaçlı da kullanılabilen ya da öğrencilerin kendi başlarına oluşturabileceği konstrüksiyonlardan da oluşturulabilir (Billmore et. al., 1999). Tüm oyun donatılarının sabit ve sürekli olması gerekmemektedir. Çocuklar, hareketli ağaç kütükleri, tuğlalar, tekerlekli oyuncaklar, halılar ve battaniyeler gibi idare ve organize edebilecekleri mobil oyun elemanlarına da değer verirler. Bu tür elemanlar için oyun mekanlarıyla ilişkili olarak uygun bir depolama alanı da düşünülmelidir (Adams, 1993). Çocuklar kendilerini temsil edebilecek, kendilerine inceleyebilecekleri, üzerine fikir yürütebilecekleri ve dikkatlerini çekebilecek bir şeyler sunan çevrelere gereksinim duymaktadır (Lennard and Lennard, 1992). Bu nedenle tüm yaş grupları için en iyi oyun alanları su, bitki ve diğer doğal elemanları içeren kombinasyonlardır (Frost, 1992). Okul bahçelerinde bulundurulması önerilen spor ve oyun alanlarına yönelik bazı standartlar Çizelge 2.1.2.3d'de verilmiştir (M-DCPS, 2004b).

Çizelge 2.1.2.3d. M-DCPS'e (2004b) göre okullarda bulunması önerilen spor ve oyun alanları.

	İlkokul	Ortaokul	Lise
Çit ile çevrelenmiş oyun alanı	1	0	0
Donatılı oyun alanı	1	1	1
• Paralel bar	1	1	1
• Yatay merdiven	1	1	1
• Denge aleti	1	0	0
• Tırmanma elemanları / barfiks	1	1	1
• Basketbol sahası	3	4	4
• Basketbol sahalarının ölçüleri (m)	22.5 x 12.8	25.6 x 14.0	25.6 x 14.0
• Pota yükseklikleri	2.74	3.0	3.0
Çok amaçlı açık sahalarda (minimum alan miktarı – m.)	45.72 x 91.44	-	-
Sınırlandırılmış tenis kortları (K / G yönlü)	0	4	6
Çift kale futbol sahası	0	0	1
Koşu yolu / pisti (m.)	267.25	-	-

• **Oturma – dinlenme olanakları / mekanları**

Okullarda oturma mekanlarının tasarımında iki temel faktöre özen gösterilmesi gerekmektedir. Bunlar oturma elemanının konumu ve tasarımıdır. Konum önemlidir çünkü pek çok çocuk kendisini izole (aktivitelerden ve diğer çocuklardan ayrı) ya da rahatsız (rüzgara ya da yoğun güneş ışınlarına maruz kaldıklarında) hissettiğinde bu tür mekanlarda oturma konusunda istekli olmamaktadır. Bu nedenle oturma mekanları yerinin seçiminin yanında mekanın korunaklı ve gölgelendirilmiş olması da çocuklar açısından oldukça önemlidir (Stoneham, 1996).

Okullarda çok sayıda oturma elemanına gereksinim ve belirgin bir talep olduğu görülmektedir (Billmore et. al., 1999). Pek çok okul bahçesinde yalnızca oturma elemanlarının sayısının artırılmasıyla sosyal

Şekil 2.1.2.3c. Çok amaçlı oturma mekanı (Doğa Koleji, 2008)

eğitimin verilmesine katkıda bulunulabilir (Adams, 1993). Bu bağlamda oyun alanlarını çevreleyen banklardan çok daha öteye geçilerek, çeşitli karakter ve kalitede küçük oturma mekanları tasarlanmalıdır (Şekil 2.1.2.3c).

Eğer çok iyi tasarlanır ve konumlandırılırsa, alçak bir istinat duvarı ya da tuğladan yapılmış bir bitki kabı da oturma elemanı olarak işlev üstlenebilir (Billmore et. al., 1999).

Okul bahçelerinde gerçekleştirilen grup aktiviteleri öğrencilerin problem çözme yeteneklerini artırmanın yanı sıra yaratıcı düşünce yeteneklerini de geliştirerek toplumun üretken bireyleri olmaları yolunda

yarar sağlamaktadır (Meyer, 1997). Bu nedenle sosyal iletişimin özendirilmesi için arkadaş gruplarının bir arada oturabileceği elemanlara da yer verilmelidir. Bu tür elemanların tasarımında çizgisel bir biçimleme yerine U ya da V şeklinde bir tasarım yapılmalıdır (Stoneham, 1996).

Oturma elemanı miktarı okul mevcudunun en az % 20'sinin aynı anda oturabileceği miktarda olmalıdır (Dorset County Council, 1995).

Okul bahçelerinde konumlandırılacak olan oturma mekanları, öğrencilere hizmet etmenin yanı sıra okul personeli ile dışarıdan gelen ziyaretçilere de oturma – dinlenme – bekleme olanağı sunabilmektedir.

- **Yeme – içme mekanları / Masalar – piknik üniteleri**

Çocukların güzel havalarda dışarıda bir şeyler yiyip içmelerine olanak tanıyan yeterli miktarda mekan ve donatının okul bahçelerinde bulundurulmasına özen gösterilmelidir. Masalar, sandalyeler ve çöp kutuları bu anlamda gerekli olmakla birlikte gölgelendirme de önemlidir (Stoneham, 1996).

Şekil 2.1.2.3d. Dr. Cavit Özyeğin İlköğretim Okulu piknik üniteleri (Özgün, 2007).

Okul bahçelerinde masalar, ders çalışma, yeme-içme, oyun oynama (kağıt, satranç vb.) ya da grup şeklinde sohbet etme gibi çok çeşitli aktivitenin gerçekleştirilmesi bakımından oldukça farklı işlevlere sahiptir (Şekil 2.1.2.3d). Okul bahçelerinde kullanılacak masaların yüksekliği tekerlekli sandalyelerin

kolçakları da dikkate alındığında en az 72 cm. olmalıdır. Piknik üniteleri masa ve oturma elemanını birlikte içermesi bakımından iyi bir seçenektir.

Gerek masa gerekse de piknik ünitelerinin stabil olmalarına da özen gösterilerek zemine sabitlenmelidir (Stoneham, 1996).

Piknik ve barbekü yapımı sosyal olayların gerçekleştirilmesinde odak noktası olabilmektedir. Burada önemli olan nokta büyük gruplara hizmet edebilecek yeterli mekanın bu iş için ayrılmış olmasıdır. Genel güvenlik prensibi olarak da bu tür mekanlar özellikle de ateş yakılacağı için ana dolaşım yolları üzerinde konumlandırılmamalıdır (Stoneham, 1996).

- **Dış mekan etkinlik alanları**

Pek çok okulun bahçesinde şenlik, festival, kermes ve performans gösterileri gibi nadir yapılan etkinlikler düzenlemektedir (Stoneham, 1996). Bu etkinliklere ek olarak ülkemizdeki okullarda her hafta düzenli bayrak törenleri yapılmakta olup belirli gün ve haftalarda da resmi törenler ve kutlamalar düzenlenmektedir.

Bu etkinliklerin bir çoğu da geniş bir dış mekan gerektirmektedir. Bu mekanlar yeterli donanıma sahip olmalı ve kişilerin yürüme veya oturmalarına olanak tanıyan gölgelendirilmiş mekanlar içermelidir (Stoneham, 1996). Bu tür etkinlikler için bir amfiteyatro düşünülürse, tekerlekli sandalye girişi de göz önünde tutularak yolların yeterli genişlikte olması, rampaların uygun eğimde yapılması ve oturma yerlerine bu sandalyelerin de girebileceği boşlukların yaratılmasına özen gösterilmelidir (Stoneham, 1996).

Dışarıdan gelen ziyaretçilerin de seyirci olarak katıldığı çeşitli etkinliklerde kullanılan ve 'tören alanı' olarak nitelendirilen mekanların, tören ve kutlamaların yapılmadığı saatlerde de çeşitli rekreasyonel etkinliklere olanak tanıyacak şekilde tasarlanmasına özen gösterilmelidir.

- **Açık hava dersaneleri / dış mekan eğitim alanları**

Açık havada deneye dayalı öğrenme temel eğitime yeni bir boyut kazandıran öğretme tekniğidir. Sınıf ortamında işlenen her konu dış mekanlarda, belki de çok daha iyi bir biçimde öğretilmektedir (EDC, 2000).

Okul bahçelerinde gerçekleştirilebilecek yüzlerce eğitim-öğretim aktivitesi bulunmaktadır. Örneğin matematik dersi için sayma, ölçme ve değerlendirme, büyüklük, alan, uzaklık, hacim ve ağırlık hesaplama gibi pek çok niceliksel çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Fen derslerinde yağış, toprak, yaban hayatı konusundaki çalışmaların yanında bitki gelişim özelliklerinin incelenmesi üzerine deneyler ile coğrafya dersleri için gerçekleştirilen çeşitli plan ve haritalama çalışmaları dış mekanda yapılabilecek aktivitelerin sadece birkaçıdır (Adams, 1993).

Açık hava eğitiminde okullarda verilen beden eğitiminin bir parçası olarak kazandırılan yetiler, kamping, harita ve pusula/ yön bulma çalışması, kendi yiyeceklerini pişirme gibi açık havalarda gerçekleştirilen konularda da kullanılmaktadır (Billmore et. al., 1999).

Şekil 2.1.2.3e. İlköğretim öğrencileri kamping aktivitesi (Doğa Koleji, 2008).

Bazı okullarda yeme – içme ve tuvalet ihtiyaçlarının okul tesislerinden karşılandığı hafta sonu ya da bir gecelik kamping aktiviteleri de düzenlenmektedir (Billmore et. al., 1999) (Şekil 2.1.2.3e).

Şekil 2.1.2.3f. Mendel Okulu (Boston) güneş saati (National School Boards Association, 2003).

verilmesini olanaklı kılmaktadır (Billmore et. al., 1999).

Şekil 2.1.2.3g. İlkokul öğrencileri bitkisel uygulama etkinliği (Kimbrow, 2006).

Sabit açık hava dershaneleri ve çalışma alanları gürültülü oyun alanlarından uzakta konumlandırılmalıdır. Çalışma alanları güzel havalarda bina dışında ders çalışmak amacıyla sınıflara yakın konumlandırılabilir. Bu tür alanlar için gölgelendirme ve zemin kaplaması mutlaka düşünülmelidir. Gölge için yapısal elemanlar yerine ağaçlar da kullanılabilirdiği gibi (Nelson and Porter, 1996), sabit gölgelendirme elemanı istenmediği durumlarda tente / çadır örtüsü

Okul bahçeleri, biyoloji, malzeme, toprak ve fizik bilimleri konusundaki çalışmalar için önemli bir potansiyele sahiptir. Bahçede bulunan hava istasyonları, oyun alanının ortasında konumlandırılmış rüzgar gülleri ya da güneş saatleri (Şekil 2.1.2.3f), iklim, mevsimler ve zaman konusunda sınırsız bir eğitim

Pek çok okul, çocukların özgüven kazanma, gurur duyma, motivasyon kazanma, sorumluluk sahibi olma gibi kişisel ve sosyal yönlerinin gelişmesinde bitkilerle uğraşmanın önemli etkileri olduğunu görmüş olup çocuk ölçekli uygulama bahçeleri oluşturmuştur (Stoneham, 1996) (Şekil 2.1.2.3g).

türünde mobil elemanlar da kullanılabilir (Belcher, 2003).

Lucas (1995)'e göre açık hava dershanesi olarak kullanılacak olası program elemanlarından bazıları Çizelge 2.1.2.3e'de verilmiştir:

Çizelge 2.1.2.3e. Açık hava dershaneleri (Lucas, 1995).

Genel	Oyun / Sosyalleşme Mekanları	Sınırlar	
<ul style="list-style-type: none"> • Kum havuzu • Yönlendirici patikalar • Okçuluk alanı • Kamping alanı • Fitness / kondisyon parkuru • Güzel sanatlar alanı • Amfityatro /sahne • Drama dersi alanı • Jeoloji sergisi • Dokulu yüzeyler • Jeomorfoloji alanı • Maketler • Vadiler ve tepeler • Farklı eğimler ve rampalar • Zeminde işaretlenmiş çizgiler • Röper amaçlı yükseltmeler • Güneş saatleri • Pusula • Büyük ölçekli harita • Hava istasyonu • Kaya ve toprak profilleri • Teknoloji projesi alanı • Su değirmeni • Kulübe 	<ul style="list-style-type: none"> • Çim alanlar • Toplanma mekanları • Oturma grupları • Oyun işaretleri • Oyun tepesi • Oyun lastikleri • Kütükler • Yapı materyalleri • Masalar • Yemek pişirme / barbekü alanı • Ağaç evler • Gölgelekler / labirentler • Mobil oyun ekipmanları • Hareketli mobilyalar • Oturma duvarları 	<ul style="list-style-type: none"> • Çitler • Canlı çitler • Duvarlar • Parmaklıklar • Hendekler 	
			Su alanları
		Tarım	Doğal / Yapay habitatlar
	<ul style="list-style-type: none"> • Sebze/meyve bahçeleri • Çiçek saksıları/bahçeleri • Bitki kapları/konteynırları • Örtü bitkileri bahçesi • Ağaç/yabani çiçek fidanlığı • Sera • Küçük çiftlik • Hayvan çitleri / çayırları 	<ul style="list-style-type: none"> • Ormanlar • Ağaçlar ve çalılar • Kuş evleri • Taş / ahşap / kütük yığınları • Demir levhalar • Kompost yığınları • Kelebek bahçeleri 	

• Hayvan bakım – besleme üniteleri

Hayvanlar, çocukların bir canlıya bakmanın verdiği sorumluluk duygularını geliştirmenin yanında doğum, hastalık ve ölüm gibi hayatın farklı yönleri hususunda farkındalık kazanmalarına da yardımcı olur (Stoneham, 1996).

Titman (1994) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada öğrencilere okullarının bahçesinde hayvanlara yer verilmesini nasıl karşıladıkları / karşılayacakları sorulmuştur. Soruya yanıt veren çocukların büyük çoğunluğu olumlu karşıladıklarını, böyle bir olanak sayesinde hayvanlarla ilgili bilgiler edinebilmenin kendileri için yararlı olacağını belirtirken, çok az sayıda öğrenci kötü kokabileceği, tehlikeli olabileceği ya da çok zahmetli olabileceği düşüncesiyle bu konuya sıcak bakmadığını belirtmiştir. Aynı araştırmada okul bahçelerinde hayvanlara yer verilen çocukların, bahçelerinde hayvanlara yer verilmeyen okulların çok sıkıcı olabileceğini düşündükleri belirtilmiştir.

Bazı okullarda hayvanların bakılması, beslenmesi, temizlenmesine olanak tanıyan özel üniteler bulunmaktadır. Büyük hayvanlara yer verilmesi okul alanı dışında da büyük arazisi olan okulların gerçekleştirebileceği bir seçenek olmakla birlikte bu tür hayvanların bakımı için kalifiye personelin bulundurulmasını da gerektirmektedir. Tavşan gibi küçük hayvanlar daha az yere gereksinim duyar ve çocukların temas kurabilmeleri için çok daha uygundur. Küçük göletlerdeki balıklar ve büyük kafeslerdeki kuşlar çocukların izlemeleri için ilgi çekici olabilmektedir. Kedi ve köpekler çocuklar için en popüler hayvanlardır ve gerçek arkadaşlık duygusunu hissetmelerini sağlamaktadır (Stoneham, 1996).

Okullarda hayvanlara yer verilmesi biraz da okul personeliyle ilişkilidir. Sömestr ve hafta sonu tatillerinde problem yaratmaması açısından eve de götürülebilecek küçük kafesli hayvanlar da tercih edilebilmektedir (Stoneham, 1996).

- **Canlı donatı elemanları – *Bitkiler***

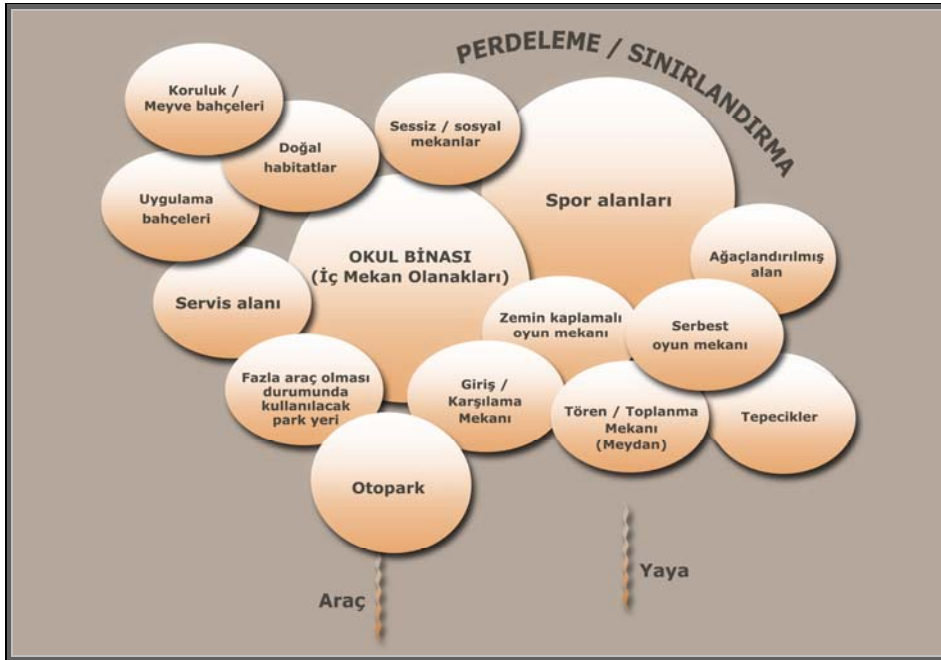
Bitkilendirme genellikle okulu çevreleyecek bir biçimde ve okulla okul alanı girişi arasında yapılmalıdır. Bitkilendirmenin yalın olmasına, ekonomik olmasına ve kolay bakılabilir olmasına özen gösterilmelidir. Bitkisel tasarım yapılırken bina girişlerine giden doğal patikalar ve yolların da dikkate alınmasında yarar vardır. Geniş alanlarda çok yoğun bitkilendirme yapılmasından kaçınılmalıdır. Bitki seçiminde ağaç ve çalı formundaki bitkilere ağırlık verilerek alt mekanların sınırlarının ve dolaşım güzergahlarının tanımlanmasına katkı sağlamak olasıdır. Böylesi bir bitkilendirme hem dayanıklı olacak hem de az bakıma gereksinim duyulacaktır (Plunkett, 2000).

Okul bahçelerinde bulunan araç park yerlerinin kapladığı alan miktarının % 5'i oranındaki bölümünün bitkilendirilmesi gerekmektedir. Her park yeri sırası sonunda / arasında bitki adaları olmalı ve bu adalar 10 araçlık park yerinde bir adet olmak üzere konumlandırılmalıdır. Ayrıca okul binası / binaları taban alanı miktarının en az % 10'u oranındaki alanlar çalı, çiçek ve yer örtücü formunda (çim hariç) bitkisel materyaller kullanılarak bitkilendirilmelidir. Mevcut spor alanı miktarının ise % 25'i oranındaki alanda bitkilendirme yapılmalıdır. Futbol, beysbol, softbol vb. spor alanlarının mutlaka çim yüzeylerden oluşması gerekmektedir. Okul bahçelerinde kullanılacak olan ağaç, çalı ve yer örtücü formundaki bitkilerden 3 ya da 5 kategori oluşturulmalı ve her kategorideki bitki türü % 20 oranından daha az olmamalıdır (M-DCPS, 2004b). Bakan ve Konuk (1987), okullarda gerekli olan yeşil alan miktarını öğrenci başına 5 m² olacak şekilde önermiştir.

Okul bahçelerinde gerçekleştirilecek olan bitkisel tasarım, estetik

işlevlere hizmet etmenin yanında kent ortamında yaşayan öğrenciler üzerinde de olumlu etkiler yaratmakta olup kent ekosistemine de katkı sağlamaktadır. Özkan'a (2001) göre, gerek diğer bölümlerle birlikte gerekse bağımsız olarak tesis edilen yeşil alanlar, okul bahçelerinin tamamlayıcı bölümleridir ve bu alanlardan yoksun okul bahçeleri tamamlanmamış açık alanlardır.

- Okul bahçelerinde ayrıca, gölgelendirme elemanları, gözetleme kuleleri, süs havuzları, plastik elemanlar, çöp toplama elemanları, aydınlatma elemanları vb. çeşitli kentsel donatı elemanları tamamlayıcı öğeler olarak kullanılarak mekansal kalitenin artırılması sağlanmalıdır. Şekil 2.1.2.3h okul bahçelerinde bulunması önerilen tesis ve olanakların birbirleriyle olan ilişkilerini göstermektedir (Brooke and Bubb, 1999).

Şekil 2.1.2.3h. Tesis ve olanaklar ilişkiler diyagramı (Brooke and Bubb (1999) 'dan geliştirilmiştir).

2.1.2.4. İlgili yasal mevzuat çerçevesinde öngörülen standartlar

1960 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nın kurulmasını takiben 1961 yılında çıkartılan 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'ndan günümüze kadar geçen süreçte çok çeşitli yasal düzenlemelerin yapıldığı görülmektedir. Ancak ülkemizde ilköğretim okullarının planlama ve tasarım meslek disiplinlerini ilgilendiren konularına ilişkin yasal mevzuat ve standartlar incelendiğinde, mevcut hükümlerin yeterli detay içermediği, zaman zaman da kendi içinde çeliştiği sonucu karşımıza çıkmaktadır.

İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun (MEB, 2003), 'Okulların Arsa ve Arazi İşleri' başlıklı Yedinci Bölümünde okul yeri seçimiyle ilgili çeşitli hükümlere yer verilmiştir. Buna göre Madde 61'de;

“Okul binalarının sağlık, eğitim-öğretim ve ulaşım bakımından elverişli bir mahalde olması göz önünde bulundurulur.

Meyhane, kahvehane, kıraathane, bar, elektronik oyun merkezleri gibi umuma açık yerler ile açık alkollü içki satılan yerlerin, okul binalarından kapıdan kapıya en az 100 metre uzaklıkta bulunması zorunludur.

Turizmin yoğun olduğu yörelerdeki okulların tatil olduğu dönemlerde yukarıda belirtilen işyerleri ile okullar arasında 100 metre şartı aranmaz.

Bununla ilgili esaslar İçişleri, Milli Eğitim, Sağlık, Kültür ve Turizm bakanlıklarının müştereken hazırlayacakları yönetmelikle belirlenir.”

denilmektedir. 12.11.2003 tarihinde değişiklik teklifi kabul edilmiş olan bu maddenin değiştirilmeden önceki şeklinde, söz konusu uzaklıklar 200 metre olarak alınırken, uzaklık açısından dikkate alınması gereken mekanlar arasında hapishaneler de bulunmaktadır.

Umuma açık yerler ve içkili yerler ile resmi veya özel öğretim kurumları arasındaki uzaklıkların belirlenmesine dair yönetmeliğin (MEB, 2004), ‘Zorunlu Uzaklık’ başlıklı 5. maddesinde;

“Umuma açık yerler ve içkili yerler ile okul binaları arasında kapıdan kapıya en az 100 metre uzaklığın bulunması zorunludur.”

şeklinde İlköğretim ve Eğitim Kanunundakine benzer bir hükme yer verilmiş olup takip eden 6. maddesinde ise söz konusu uzaklığın ölçülmesiyle ilgili olarak;

“Okullar ile umuma açık yerler ve içkili yerlerin açılmasına izin verilirken aralarındaki uzaklığın ölçümünde, bina ve tesislerin varsa bahçe kapıları, yoksa bina kapıları; kapıların birden fazla olması durumunda ise en yakını esas alınır.

100 metre uzaklığın ölçümünde, mevcut cadde ve sokaklar üzerinden yaya yolu kullanılarak, yaya kurallarına göre gidilebilecek en kısa mesafe dikkate alınır.”

esasları getirilmiştir. Özel Öğretim Kurumlarına Ait Standartlar Yönergesi’nin (MEB, 1997) İkinci Bölüm 41. maddesinin ‘a’ bendinde, okul yeri ve seçimiyle ilgili İlköğretim ve Eğitim Kanunu’na atıfta bulunulmuştur. Atıf yapılan kanun maddesine ek olarak;

b) Okul arsaları devlet yolu, şehir ve kasabaların ana yolları ile ticari yollara bitişik olmamalıdır

şeklindeki b bendine yer verilmiştir. TSE’de (2000) de okul yeri seçimine yönelik benzer bir tanımlama getirilmiş, mevcut yasal mevzuattan farklı olarak okul binalarıyla umuma açık çeşitli yerler arasındaki uzaklık, 200 metre olarak belirtilmiştir.

Mevcut yasa ve düzenlemelerdeki tanımlar incelendiğinde okulların açık alanlarına yönelik tanımlamalara sadece özel öğretim kurumları için düzenlenmiş olan yönetmelikte (MEB, 1997) yer verilmektedir. Yönetmeliğin ‘Tanımlar’ başlıklı 4. maddesinde;

*“Bu yönergede geçen:
‘Oyun bahçesi’, açık havada ve binanın arsa üzerinde işgal ettiği alan dışında bina arsasında bulunan yeri”*

şeklinde bir tanımlama getirilmiştir. Aynı yönetmeliğin 42. maddesinde ise oyun bahçesine yönelik aşağıda belirtilen esaslar getirilmiştir:

“ Okullarda binaya verilecek toplam öğrenci kontenjanı ile orantılı ölçüde bahçe bulunmalıdır.

Okullarda bahçe alanı en az, öğrencilerin topluca tören yapabilecekleri ve nizami ölçülerde basketbol sahası kurabilecek büyüklükte olmalıdır.

Bahçe alanının hesabında;

- İlk 36 öğrenci için $5 m^2 \times$ ögr.
- İkinci 36 öğrenci için $3 m^2 \times$ ögr.
- Üçüncü 36 öğrenci için $2,5 m^2 \times$ ögr.
- 109'dan 1000 öğrenciye kadar öğrenci başına $2 m^2$
- 1001'den 2000 öğrenciye kadar öğrenci başına $1,5 m^2$
- 2001'den sonra öğrenci başına $1,2 m^2$

değerleri esas alınır”

Aynı konuyla ilişkili olarak TSE (2000)’de belirtilen standartların ise daha farklı olduğu sonucu karşımıza çıkmaktadır. TSE’ye (2000) göre,

“0.2.4.16 - Bahçe

Bahçe, bazı eğitim faaliyetleri ile törenlerin yapıldığı ve öğrencilerin ders aralarında dinlenmek amacıyla kullandıkları, voleybol, basketbol vb açık sahalarında düzenlendiği ağaç ve bitki yetiştirilmesine uygun dinlenme alanıdır.”

“1.1.2 - Okul arsasının büyüklüğü öğrenci başına ilk 40 öğrenci için 20,0 m² - 25,0 m², ikinci 40 öğrenci için 15,0 m², üçüncü 40 öğrenci için 10,0 m² ve 4. 5. 6. 40 öğrenci için 5,0 m² esas alınarak belirlenmeli; toprak yapısı bitki, ağaç vb yetiştirilmesine ve uygulama bahçesi düzenlenmesine uygun yapıda ve en çok %5 meyilde olmalıdır.”

denilmektedir. MEB (1997) ile karşılaştırıldığında TSE'nin (2000) belirlediği standart öğrenci başına daha çok açık alan miktarını öngörmektedir. Ancak ilgili standardın bir sonraki maddesinde;

1.1.3 - Bina arsa üzerine yerleştirilirken, okul binasının ileride genişletilebileceği de dikkate alınmalıdır.

şeklinde belirtilen ifadeye yer verilmiş olup söz konusu açık alan miktarının azalmasını öngören bu maddeyle standardın kendi içinde çeliştiği dikkati çekmektedir. Ayrıca yine Türk Standartları Enstitüsü'nün yayınlamış olduğu bir başka standartta da (TSE, 1996),

1.2.4.7 - Okul bahçesinde ve ders aralarında öğrencilerin kullanacağı alan, 400 metre kareden aşağı olmamalı ve öğrenci başına 5 metre kare olarak planlanmalıdır.

denilmektedir. TSE (2000)'den daha önce yayınlanmış olan bu standart maddesinin de diğer maddelerden farklı ve henüz güncellenmemiş olduğu göze çarpmaktadır.

Öğrenci başına düşmesi gereken açık alan miktarı Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik (Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, 1999), eklerinde Çizelge 2.1.2.4a ve Çizelge 2.1.2.4b'de belirtildiği şekilde geçmektedir:

Çizelge 2.1.2.4a. Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik EK-1 (Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, 1999).

Kentsel, Sosyal ve Teknik Alt Yapı (1) (Değişik: 2.9.1999/23804 R.G.)				
Nüfus	0–15.000	15.000–45.000	45.000–100.000	100.000-+
Kreş+ Anaokulu	1 m ² / kişi	1 m ² / kişi	1 m ² / kişi	1 m ² / kişi
İlköğretim ⁽²⁾	4 m ² / kişi	4 m ² / kişi	4,5 m ² / kişi	4,5 m ² / kişi
Ortaöğretim (2)	3 m ² / kişi	3 m ² / kişi	3 m ² / kişi	3 m ² / kişi

⁽¹⁾ Alan hesabında, planlamaya esas olan projeksiyon nüfusu dikkate alınacaktır.
⁽²⁾ Özel sağlık ve özel eğitim tesisi alanları, (EK-1a) ve (EK-1c) de belirtilen alan büyüklüklerinin altına düşülmek kaydıyla imar planı kararıyla ayrılabilir.

Çizelge 2.1.2.4b. Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik EK-1a (Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, 1999).

Eğitim Tesisleri	Alan Büyüklüğü (m ²)
Anaokulu	3000 – 5000
İlköğretim Okulu	8000 – 15000
Lise, Anadolu Lisesi, Ticaret Lisesi, Kız Meslek Lis., İmam Hatip Lis.	10000 – 15000
Endüstri Meslek Lisesi, Çok Programlı Lise ⁽¹⁾	20000 – 30000
Pratik Sanat Okulu	3000 – 5000
Fen Lis., Anadolu Öğret. Lis., Otelcilik Mes.Lis., Güzel Sanatlar Lis.	20000 – 30000
Halk Eğitim Merkezi	4000 – 8000

⁽¹⁾ Bu okulların varsa atölyeleri ve uygulama birimleri için ilave alan ayrılır.

Okul bahçelerinde bulunması önerilen tesis, donatı ve olanaklara yönelik ilgili yasal mevzuat ve standartlar incelendiğinde İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin (MEB, 2003) 153. ve 154. maddelerinde oyun yeri ve uygulama bahçesine ilişkin esaslara aşağıdaki şekilde yer verilmiştir:

Madde 153 - Okulda, öğrencilerin gezip oynamaları için çevre imkânlarından yararlanılarak; kum havuzu, voleybol, basketbol sahaları gibi yerler ayrılır. Ayrıca asılma, tırmanma, denge, atlama için oyun araçları düzenlenir.

Madde 154 - Bahçesi elverişli okullarda tarım çalışmaları ve denemeleri yapılır. Süs bitkileri ve ağaçlar dikilir. Çim

alanları düzenlenir. Köy ilköğretim okullarının uygulama bahçelerinde uygun olan yerlere meyve ağaçları dikilir. Arıcılık ve tavukçuluk yapılabilir.

TSE (2000)'de ise konuya ilişkin daha detaylı bilgilere yer verildiği görülmektedir. Okulların açık alanlarına ilişkin ilgili standartta bulunan diğer maddeler aşağıdaki gibidir.

1.1.9 - *Okul sahası bahçe duvarı ile çevrili olmalı; su, elektrik ve kanalizasyon imkânları bulunmalı; okulun giriş ve çıkış kapıları trafiğin yoğun olduğu caddeye açılmamalı; bahçede öğrenci yaş gruplarının ölçülerine uygun oturma grupları yerleştirilmeli ve yaş gruplarına göre açık spor alanları düzenlenmelidir.*

1.1.10 - *Okulun bahçesinde açık tören alanı düzenlenmeli, burada Atatürk anıtı veya büstü olmalı, bu anıt veya büst aydınlatılmalı, ses düzeni bulunmalıdır.*

1.1.11 - *İçme suyu tesisatı TS 828'e, kullanma suyu TS 266'ya uygun olmalı ve teneffüshane ve oyun bahçesinde musluklar düzenlenmelidir.*

1.1.13 - *Okulda TS 10551'de belirtilen özellikte otopark bulunmalıdır.*

1.4.6 - *Okul binası içerisinde veya bahçenin uygun bir yerinde öğrencilerin kırtasiye, meşrubat türü içeceklerle, tost vb yiyecekleri satın alabilecekleri kantin bulunmalıdır.*

1.4.11 - *Otopark, dersanelerden yeterince uzak mesafede olmalı, okulun hizmet vereceği semtin nüfusu 50000 ile 200000, arasında ise 600,00 m² brüt okul inşaat alanı için en az 250,00 m²; nüfusun 200,000'den fazla olması durumunda en az 500,00 m² otopark yeri ayrılmalı, zemini çamur olmayacak ve su toplamayacak şekilde, beton, asfalt, beton parke vb ile kaplanmalı ve imkân dahilinde kapalı yapılmalıdır.*

1.4.13 - *Bahçe, gürültü, duman ve toz gibi zararlı unsurlardan uzak, bitki ve ağaç yetiştirilmesine uygun toprak yapısında olmalı, çevre duvarı bulunmalı, bahçenin uygun bir köşesinde içme suyu çeşmeleri, oturma köşeleri ve açık spor alanları düzenlenmeli, yeter sayıda çöp kutuları*

yerleştirilmelidir.

1.5.4 - *Okulda öğrenci servis hizmetlerinin bulunması halinde, TS 12257’de belirtilen özelliklerde servis araçları park yeri ve ve servis şoförleri için bekleme odası bulunmalıdır.*

Yasal mevzuat ve standartlar çerçevesinde incelenen esaslara ek olarak MEB’e (2005) göre okulların denetimlerinde açık alanlarıyla ilgili iki madde karışımıza çıkmaktadır:

“Okul bahçesinin uygun bir yerine, "Atatürk Büstü"nü yerleştirilip yerleştirilmediği,

Okul alanının koruma altına alınıp alınmadığı; ağaçlandırma, çimlendirilmesinin sağlanıp sağlanmadığı”

şeklindeki bu iki madde dışında okulların açık alanlarının denetlenmesi konusunda herhangi bir düzenleme yapılmamıştır.

2.2. Konuyla İlgili Önceki Bilimsel Çalışmalar*

TRB, 1998. Birleşik Devletler Ulaşım Araştırma Komisyonu tarafından hazırlanan raporda yaya ve bisiklet olanaklarına yönelik kapasite analizi gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında yürüyüş yolları, kaldırımlar, sokak köşeleri, yaya geçitleri ve bisiklet yolları, ilk olarak Fruin (1971) tarafından standardize edilen ve daha sonra geliştirilen altı dereceli hizmet seviyesi (LOS) kriterlerine göre değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda söz konusu mekanlarda kullanıcılara yönelik hizmet kalitesinin artırılmasına ilişkin çeşitli öneriler getirilmiştir.

* Kapasite kavramı farklı bilim dallarını ilgilendiren geniş bir konu olması nedeniyle araştırma kapsamında gerçekleştirilen literatür taraması sırasında çok sayıda bilimsel çalışmaya ulaşılmıştır. Elde edilen çalışmaların tamamının burada özetlenmesi mümkün olmadığından, bu bölümde son 10 yılda gerçekleştirilen ve kapasite kavramına yönelik farklı konularda uygulamaları içeren araştırmalara yer verilmeye çalışılmıştır.

Oh and Sisopiku, 2000. Çalışma, kentsel yerleşimlerde gitgide yaygınlaşmakta olan modern döner kavşaklar üzerine gerçekleştirilmiştir. Maksimum yaya geçiş oranı (MPCR) formülü yardımıyla sinyalizasyon sistemleri de dikkate alınarak bu kavşaklardaki yaya geçiş kapasitesi ve bekleme süreleri ortaya konulmuştur. Çalışma sonucunda kavşakların yaya kapasitelerinin belirlenmesiyle, kavşak sisteminin daha etkin kullanılması hedeflenmiştir.

Chilman et. al., 2000. Turizm ve rekreasyonda yeni trendler konulu bir sempozyumda sunulmak üzere hazırlanan çalışmada, 1990'larda rekreasyonel taşıma kapasitesi kavramındaki meydana gelen değişikliklerin, kapasite planlaması kuramını, kapasite kararları alma / üretme yönünde değiştirdiğine dikkat çekilmiştir. Çalışma sonucunda kullanıcı odaklı sosyal araştırmaların karar alma süreçlerinde çok önemli olması nedeniyle kapasite analizi yapılan mekanlarda sistematik ziyaretçi sayılarına ek olarak, kullanıcılarla görüşmeler / anketler yapılması gerekliliğinden söz edilmiştir.

EDAW, 2001. Araştırma, Kolombiya Nehri ve yakın çevresine yönelik kıyı kullanımıyla ilgili rekreasyon gereksinimlerinin analizi ve geleceğe yönelik projeksiyonunu kapsamaktadır. Çalışmada kıyı kullanımıyla ilgili kamping, günü birlik aktiviteler / piknik, avcılık yüzme / güneşlenme ile araştırma alanındaki açık mekanların genel kullanımları gibi konular, kapasite faktörleri başlığı altında 'tesis kapasitesi', 'fiziksel kapasite', 'sosyal kapasite' ve 'ekolojik kapasite' yönleriyle değerlendirilmiştir.

Çalışma sonucunda araştırma alanındaki mevcut ve gelecekte ortaya çıkabilecek rekreasyonel gereksinimlerin karşılanarak kapasitenin artırılmasına yönelik beşer yıllık dönemleri kapsayan 35 yıllık bir eylem planı hazırlanmıştır.

Brentwood Borough Council, 2002. Brentwood Bölgesi'nin (İngiltere) kentsel yerleşim kapasitesini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen çalışmada, araştırma alanının öncelikle yeni yerleşimlere yönelik mevcut potansiyeli ortaya konulmuştur.

Planlama ölçeğinde gerçekleştirilen yoğunluk analizleri sonucunda, Brentwood'un 2011 yılına kadar Kent Meclisi tarafından yapılmasına karar verilmiş olan 1450 yeni konutu kapsayan yerleşim kapasitesi belirlenmiştir.

Itami, 2002. Victoria (Avusturalya) milli parklarına yönelik geçitler, ahşap kaldırımlar ve seyir teraslarının kapasitelerinin belirlenmesi için henüz bir standart geliştirilmemiş olması, çalışmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır.

Raporda öncelikle yaya kapasitelerinin belirlenmesinde Birleşik Devletlerde kullanılan yöntemlere yer verilmiş olup, söz konusu bu yöntemler Victoria milli parklarındaki günü birlik rekreasyon olanaklarına uyarlanmaya çalışılmıştır.

Çalışma sonucunda geçitler, seyir terasları, merdivenler ve sıraya girmeyi gerektiren alanlara yönelik hizmet kalitesi (QOS) hedefleri, hizmet seviyesi (LOS) kavramıyla ilişkilendirilerek ortaya konulmuştur.

Müderrişoğlu, 2002. Rekreatyonel taşıma kapasiteleri ile rekreatyonel kullanımlar arasındaki ilişkileri ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen çalışmada Abant Tabiat Parkı araştırma alanı olarak seçilmiştir.

Çalışma üç aşamadan oluşturulmuştur. Birinci aşamada araştırma alanının mevcut durumu ortaya konulmuş, ikinci aşamada alanın mevcut durumunun standartlara uygunluğu incelenmiş ve son aşamada ise kullanıcıların alanla ilgili kullanım yoğunluklarına ilişkin dűřüncelerini ortaya koymak amacıyla anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda elde edilen verilerden hareketle araştırma alanına yönelik geliştirme önerileri getirilmiştir.

Silva, 2002. Portekiz'in güneybatı kıyısındaki beş farklı plajın kapasite yönüyle ele alındığı çalışmada, söz konusu mekanlar, fiziksel (bir plajın hizmet edebileceği kişi sayısı) ve sosyal (plaj kullanıcılarının rahatsız olmaya başladıkları yoğunluk derecesi – kalabalıklaşma algısı) taşıma kapasitesi başlıkları altında incelenmiştir.

Çalışmanın veri toplama aşamasında, fiziksel kapasitenin belirlenmesinde hava fotoğrafları kullanılırken, sosyal taşıma kapasitesiyle ilgili verilerin toplanmasında ise kullanıcılarla gerçekleştirilen anketler, kullanıcı sayımları ve video görüntülerinden yararlanılmıştır.

Çalışma sonucunda her iki kapasite faktörü karşılaştırmalı olarak analiz edilmiş, rastgele bir plaja uygulanabilecek genel bir taşıma kapasitesi formülü üretmenin zor olmasına karşın bu tür çalışmaların yönetim planlarına entegrasyonunun öneminden söz edilmiştir.

APGI, 2003. Yadkin Nehri (Kuzey Carolina) ve yakın çevresinin rekreasyonel kullanımının ortaya konulmasını hedefleyen çalışmada araştırma alanının rekreasyonel taşıma kapasitesi, ‘fiziksel taşıma kapasitesi’ ve ‘sosyal taşıma kapasitesi’ olmak üzere iki farklı yönden ele alınmıştır. Araştırmada fiziksel taşıma kapasitesi başlığı altında daha çok güvenlikle ilgili konular (botlar arası mesafenin uygun olması, farklı türdeki kullanımlara ayrılan alanların standartlara uygunluğu gibi) incelenmiştir. Sosyal taşıma kapasitesiyle ilişkili olarak ise aynı anda alanda bulunabilecek botların maksimum sayısı fotoğraflar yardımıyla saptanmış ve kullanıcılarla gerçekleştirilen anketler aracılığıyla da alanın kalabalıklaşma hissi uyandırıp uyandırmadığı sorgulanmıştır.

Webb and Williams, 2003. Victoria (Avustralya)’nın güneybatı sahilinde bulunan ve Avustralya’nın doğal harikalarından biri olarak kabul edilen 12 Apostles (Havari) isimli parkın, sosyal taşıma kapasitesini ortaya koymaya yönelik gerçekleştirilen çalışmada, kalabalıklaşma etkisi ve kullanıcı deneyimlerine dayalı kullanıcı memnuniyeti belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın veri toplama aşamasında parkı kullanan ziyaretçi sayıları önceden belirlenmiş zaman diliminde kayıt edilmiş, alanda gerçekleştirilen gözlemlerle belli mekanların kullanımı esnasındaki kalabalıklaşma düzeyi saptanmaya çalışılmış, 288 kullanıcıyla gerçekleştirilen anketler yardımıyla da mekanı kullanan kişilerin demografik özellikleri ve alana ilişkin deneyimlerine yönelik bilgiler toplanmıştır. Çalışma sonucunda alanın yönetimiyle ilişkili önerilerin yanı sıra kalabalıklaşmanın kullanıcı davranışlarını da olumsuz etkilediğine dikkat çekilmiştir.

EDAW, 2004. Çalışmada Ririe Havzası'nın (Idaho, ABD), rekreasyon kapasitesi; ekolojik kapasite, mekansal kapasite, tesis kapasitesi ve sosyal kapasite kavramlarını içeren dört farklı kapasite ölçütü yardımıyla analiz edilmiştir.

Araştırma alanının ekolojik kapasitesini ortaya koymak amacıyla çeşitli gözlem çalışmaları ve coğrafi bilgi sistemlerinden yararlanılmıştır. Mekansal kapasite analizinde, alandaki kullanıcı sayısı, kullanıcıların gerçekleştirdikleri aktivite türleri, kullanıcıların tercih ettiği mekanlar ve yoğunlukları, mekanların kullanım sıklıkları gibi konular ele alınmıştır. Tesis / Olanak kapasitesi başlığı altında ise farklı gün ve saatlerde alandaki mevcut tesislerin (piknik masası, oturma mekanları vb.) kullanım yoğunluğu incelenmiştir. Alana yönelik sosyal kapasitenin ortaya konulması amacıyla gözlem çalışmalarıyla birlikte, alanı ziyaret eden kullanıcılarla 29 sorudan oluşan bir anket yapılmıştır. Anket soruları, çeşitli demografik özelliklere ek olarak aktivite, kullanım ve algısal durumları (yoğunluk hissi, memnuniyet derecesi vb.) içeren konulardan oluşturulmuştur.

Çalışma sonucunda dört farklı kapasite türünün analizinden elde edilen bulgulardan hareketle araştırma alanına yönelik yönetsel konuları da içeren çeşitli öneriler getirilmiştir.

Liu, 2004. Güney Çin Denizi ve Tayland Körfezi'ndeki Çevresel Bozulmanın Geri Dönüşümü konulu toplantıda sunulmak üzere hazırlanan çalışmada, çevresel taşıma kapasitesi kavramından söz edilerek, taşıma kapasitesine etki eden faktörler; 'fiziksel', 'kimyasal', 'biyolojik', 'ekolojik' ve 'sosyal' taşıma kapasitesi olmak üzere beş

farklı grupta ele alınmıştır. Çalışma sonucunda araştırma alanına yönelik çeşitli öneriler getirmenin yanı sıra, çevresel taşıma kapasitesi kavramının, konuyla ilgili tanımların, metodolojilerin ve kavramların anlaşılmasındaki belirsizlikler nedeniyle, Doğu Asya Bölgesi'ne yeterince uyarlanamadığı konusuna dikkat çekilmiştir.

Golicnik, 2005. İsveç'te Kentsel Tasarımla İlgili Teori ve Uygulamaların Entegrasyonu konulu uluslararası bir konferansta sunulmak üzere hazırlanmış olan çalışmada, Edinburg ve Ljubljana kentlerindeki park ve meydanların mevcut kullanımları ile tasarımcının hayal ettiği kullanımlar arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Çalışmada söz konusu mekanların, alansal boyutta yoğunluk analizleri yapılarak kümülatif mekan kapasiteleri ortaya konulmuştur.

Çalışma sonucunda deneysel bilgilerin tasarıma etkin yansıtılması gerekliliği vurgulanarak mekanların tasarımlarının, kullanım yoğunluğunu ya da o mekanın kullanılabilirliğini etkilediği ve mekanların kullanılabilirlik derecelerinin de mekansal kapasiteyi ortaya koyduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Progressive AE, 2005. Kalamazoo ilçesi (Michigan), su kaynakları belediye meclisinin temiz su projesinin bir parçası olarak gerçekleştirilen çalışmada, Fair Gölü ve yakın çevresine yönelik çevresel taşıma kapasitesi analizi yapılmıştır. Çalışmada söz konusu gölün su kalitesinde herhangi bir bozulmaya neden olmadan kirlilik girdilerini tolere etme yeteneğinin araştırılması hedeflenmiştir. Göl ve yakın çevresine ilişkin alan kullanımları, mevcut durum analizi ve sudaki fosfor oranlarının

değerlendirilmesi sonucunda, konuya ilişkin açık alan gelişimi, sulak alan yönetimi, düşük yoğunluklu yapılaşma, bilgilendirme ve eğitim başlıklarını içeren çeşitli önerilere yer verilmiştir.

SMUD, 2005. Amerikan İleri Akarsu Projesi (UARP) kapsamında 4 adet havzanın ele alındığı projede, yöneticilerin kapasite belirleme ve rekreasyonel deneyim kalitesini sağlama yönünde karar vermelerinde yol gösterici olması amacıyla, araştırma alanının rekreasyonel taşıma kapasitesinin ortaya konulması hedeflenmiştir. Çalışmanın veri toplama aşamasını, mevcut standartların incelenmesi, alanda yapılan gözlem çalışmaları, alandaki tesis / olanakların kullanım derecelerinin incelenmesi, kullanıcı sayısı kayıtlarının tutulması ve kullanıcı anketleri oluşturmuştur. Elde edilen verilerden hareketle araştırma alanındaki her alt mekana ve rekreasyonel kullanıma yönelik çeşitli saptamalarda bulunulmuş ve öneriler getirilmiştir.

Water & Forestry, 2005. Rekreasyonel su kullanımı konulu çalışmada, taşıma kapasitesi araştırmalarının ekolojiyi yönetmeyi değil aktivitelerin kaynaklar üzerindeki etkilerini yönetmeyi hedeflediği noktasından hareketle taşıma kapasitesini belirleme sürecinin 6 aşamadan oluştuğu belirtilmiştir. Bu aşamalar; (1) rekreasyon ve su kaynaklarıyla ilgili mevcut yasal düzenlemelerin analizi, (2) su kaynağına ilişkin hedeflerin analizi, (3) mevcut rekreasyonel su kullanımının analizi, (4) rekreasyonel su kullanımı yönetimine ilişkin politikaların tanımı, güçlendirilmesi veya modifikasyonu, (5) rekreasyonel su kullanımını etkileyen faktörlerin belirlenmesi ve (6) rekreasyonel su kullanımı taşıma

kapasitesinin ortaya konulması olarak sıralanmıştır. Çalışmada, ayrıca fiziksel taşıma kapasitesi, gerçek taşıma kapasitesi ve efektif taşıma kapasitesi kavramlarına değinilerek, aralarındaki ilişki matematiksel olarak da ifade edilmiştir.

Tokmak, 2008. Turistik alanlarda yaşanan ve sürdürülebilir turizmi önemli ölçüde etkileyen taşıma kapasitesi sorunlarına çözüm bulmayı amaçlayan çalışmada, araştırma alanı olarak yoğun bir ziyaretçi potansiyeline sahip olan Topkapı Sarayı seçilmiştir.

Araştırma yöntemi olarak anket, mülakat ve gözlem tekniklerinden faydalanılarak araştırma alanında taşıma kapasitesi açısından yaşanan problemler ve taşıma kapasitesinin mevcut durumunu gösteren bulgular elde edilmeye çalışılmıştır. Çalışma kapsamında 913 ziyaretçi ile anket, 30 çalışan / yönetici ve 5 adet rehber ile mülakat yapılmıştır. Ayrıca çeşitli zamanlarda ziyaretçi yoğunluğunun yaşandığı anların fotoğrafları alınarak taşıma kapasitesine yönelik somut göstergeler de elde edilmeye çalışılmıştır.

Çalışma sonucunda araştırma alanına özgü sonuç ve önerilerin yanı sıra, diğer turistik alanlara yönelik genel konuları içeren öneriler getirilmiştir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

Araştırma materyali, araştırma alanı ile araştırma araç ve gereçlerinden oluşmaktadır. Araştırma alanı İzmir İli metropol ilçe sınırları içerisinde bulunan ilköğretim okullarının açık mekanlarıdır.

İzmir ili, Anadolu Yarımadası'nın batısında, Ege kıyılarımızın tam ortasında yer alır. Kuzeyden Balıkesir, doğudan Manisa, güneyden Aydın illeri ile çevrilmiştir. 37° 45' ve 39° 15' kuzey enlemleri ile 26° 15' ve 28° 20' doğu boylamları arasında kalan il topraklarının kuzey-güney doğrultusundaki uzunluğu yaklaşık 200 km., doğu-batı doğrultusundaki genişliği ise 180 km. olup ilin yüzölçümü 12012 km²'dir (İzmir Valiliği, 2008).

Akdeniz iklim kuşağında kalan İzmir'de yazları sıcak ve kurak kışları ılık ve yağışlı geçmektedir. Dağların denize dik uzanması ve ovaların İç Batı Anadolu eşiğine kadar sokulması, denizel etkilerin iç kesimlere kadar yayılmasına olanak vermektedir. İl bazında yıllık ortalama sıcaklık, kıyı kesimlerde 14–18 °C arasında değişmektedir (İBB, 2008). Akdeniz iklim bölgesinde yetişen geniş, sert ve iğne yapraklı, sürekli yeşil kalan, kuraklığa dayanıklı ağaç ve çalılar, yaygın doğal bitki örtüsünü oluşturmaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2008).

İzmir kenti, il topraklarının batısında, Ege Denizi kıyılarında, İzmir Körfezi'nin iç körfez kesiminde yer alır. Kent merkezi, 2.117.811 nüfusa sahiptir. Bir liman kenti olan İzmir, gerek nüfusu, gerekse ticaret, sanayi, eğitim, kültür, eğlence, sanat, sağlık, finans, ulaşım, turizm vb. işlevleriyle ve bu alanlardaki kurum ve kuruluşlarıyla, etki alanıyla Ege'nin metropolü konumundadır (İzmir Üniversitesi, 2008) (Şekil 3.1a).

Şekil 3.1a. İzmir Kenti – Genel görünüm (Wikipedia, 2007).

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'ndan alınan 2006 yılı verilerine göre İzmir İli'nde toplam 1268 adet ilköğretim okulu bulunmaktadır. Bu okullardan 40'ı özel okul statüsünde, 283 adeti taşınmalı ilköğretim uygulaması yapmakta ve 21 adeti ise kapalı durumdadır.

Tüm okullarda 238925'i kız 220805'i erkek olmak üzere toplam 459730 öğrenci eğitim – öğretim görmektedir.

Eğitim – öğretim faaliyetini sürdüren ve taşınmalı ilköğretim uygulaması yapmayan resmi statülü, şehir, köy ve belde ilköğretim okullarının İzmir ili ilçelere göre dağılımları Çizelge 3.1'de verilmiştir. Buna göre İzmir İli metropol ilçelerde (Balçova, Bornova, Buca, Çiğli, Gaziemir, Güzelbahçe, Karşıyaka, Konak, Narlıdere) bulunan şehir ilköğretim okullarının sayısı 337 adet olup araştırmanın evrenini oluşturmaktadır.

İzmir ili metropol ilçe sınırları içerisinde bulunan ve '**3.2. Yöntem**' bölümünde anlatılan örnekleme yöntemiyle seçilen resmi statülü 34 adet ilköğretim okulu, başlıca araştırma materyali olarak belirlenmiştir. Araştırma kapsamına dahil edilen ilköğretim okullarının, İzmir kenti merkez ilçelere göre dağılımları Şekil 3.1b.'de verilmiştir.

Çizelge 3.1. İzmir ili ilköğretim okullarının ilçelere göre dağılımları.

İlçe	Metropol İçi			Metropol Dışı			Toplam Okul Sayısı
	Şehir	Köy	Belde	Şehir	Köy	Belde	
Aliağa	12	1	1	-	10	2	26
Balçova	8	-	-	-	-	-	8
Bayındır	7	4	2	-	19	3	35
Bergama	-	-	-	15	35	5	55
Beydağ	-	-	-	2	14	-	16
Bornova	62	1	-	-	4	-	67
Buca	42	-	2	-	3	-	47
Çeşme	-	-	-	7	3	3	13
Çiğli	23	1	1	-	-	-	25
Dikili	-	-	-	4	8	3	15
Foça	4	-	3	-	4	-	11
Gaziemir	12	-	3	-	-	-	15
Güzelbahçe	2	1	1	-	-	-	4
Karaburun	1	-	1	-	-	-	2
Karşıyaka	64	-	-	-	-	-	64
Kemalpaşa	5	-	-	-	27	7	39
Kınık	-	-	-	6	22	3	31
Kiraz	-	-	-	3	45	-	48
Konak	115	1	-	-	-	-	116
Menderes	7	2	-	-	14	9	32
Menemen	10	5	9	-	13	6	43
Narlıdere	9	-	-	-	-	-	9
Ödemiş	-	-	-	15	35	11	61
Seferihisar	6	1	2	-	4	-	13
Selçuk	6	2	1	-	3	-	12
Tire	-	-	-	11	36	2	49
Torbali	9	11	9	-	19	-	48
Urla	13	2	-	-	5	-	20
TOPLAM	417	32	35	63	323	54	924

Şekil 3.1b. Araştırma alanları.

Başlıca araştırma materyali olan araştırma alanlarının yanı sıra;

📖 Konuya ilişkin yurt içi ve yurt dışında gerçekleştirilmiş olan çalışmaların yer aldığı çeşitli kitap, dergi, makale, tez ve internet sitelerinden oluşan yazınsal kaynaklar,

📖 Araştırma alanlarına ilişkin istatistiksel verilerin elde edilmesi amacıyla resmi kurum ve kuruluşlardan sağlanan raporlar,

📖 Konuyla ilgili yurt dışındaki kişilerle internet üzerinden yapılan yazılı görüşmeler,

📖 Araştırma alanlarının seçimi ve yerlerinin belirlenmesi sırasında kullanılan kent rehberi ve haritalar (MEPMEDYA, 2006a-b),

📖 Araştırma alanlarında ilgililerle gerçekleştirilen görüşmeler esnasında alınan notlar,

📖 Gözlem çalışmaları sırasında kullanılmak üzere önceden hazırlanmış olan formlar ve araştırma alanlarında çekilen fotoğraflar,

📖 Araştırma için özgün olarak hazırlanmış olan yönetici, öğretmen ve öğrenci soru formları,

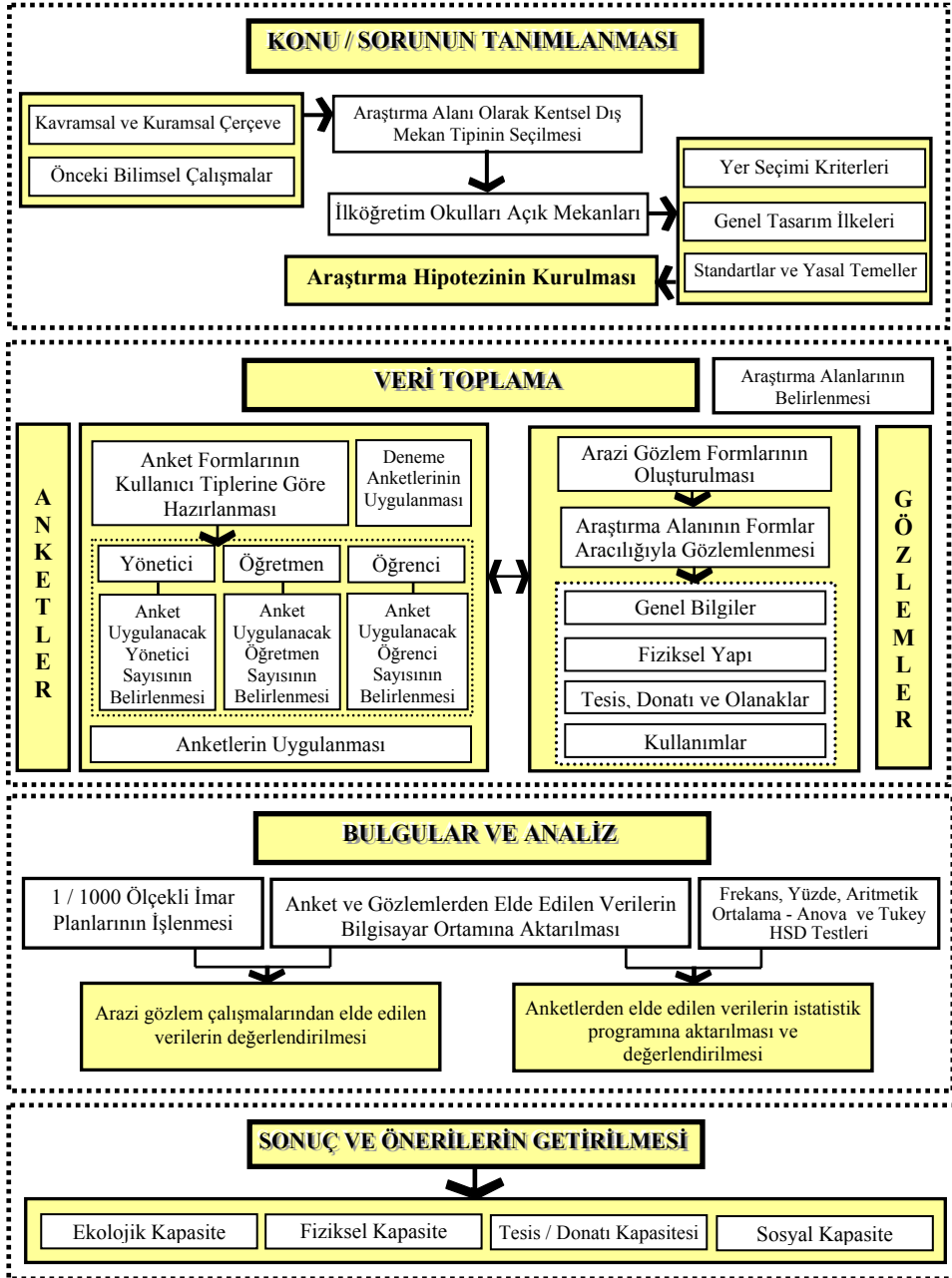
📖 Araştırma alanlarının mevcut durumlarının belirlenmesi amacıyla kullanılan ölçme araç-gereçleri,

📖 Araştırma alanlarının yerleşim planlarının hazırlanmasında altlık olarak kullanılan İzmir Büyükşehir Belediyesi'nce hazırlatılan 1/1000 ölçekli imar planları ile çizim ve grafiğe dayalı bilgisayar yazılımları,

📖 Anketlerin analizleri ve grafik sunumları için kullanılan istatistiksel bilgisayar yazılımları, araştırmanın diğer materyallerini oluşturmaktadır.

3.2. Yöntem

Araştırma yöntemi başlıca 4 aşamadan oluşmaktadır (Şekil 3.2a).

Şekil 3.2a. Yöntem akış diyagramı.

Araştırma kapsamının belirlendiği ilk aşamada;

☑ Konuya ilişkin kavramsal ve kuramsal çerçeve araştırılmış, konuyla ilgili önceki bilimsel çalışmalar incelenerek araştırmanın kapsamı ve içeriği belirlenmiştir.

☑ Araştırma yapılacak olan kentsel dış mekan tipinin “ilköğretim okulları açık mekanları” olarak belirlenmesiyle ikinci bir literatür çalışması yapılmıştır.

☑ Araştırmanın izleyen aşamalarına taban oluşturması amacıyla, okulların açık mekanlarının yer seçimi kriterlerinden, içerdiği tesis, donatı ve olanaklara yönelik genel tasarım ilkeleri ile yurt içi ve yurt dışında konuya ilişkin oluşturulmuş çeşitli standartlar ile yürürlükteki yasa ve yönetmeliklerden oluşan bilgiler elde edilmiştir.

☑ Tüm bu çalışmalar sonucunda araştırmada izlenecek olan yöntem kurgulanmıştır.

‘Verilerin Toplanması’ olarak nitelendirilen ikinci aşama ise sırasıyla;

☑ Gözlem formları ve kullanıcı anketlerinden oluşan veri toplama araçlarının hazırlanması ve düzenlenmesi,

☑ Araştırma evreninin belirlenmesi,

☑ Uygun örnekleme yönteminin seçilerek gözlem yapılacak araştırma alanlarının belirlenmesi,

☑ Uygun örnekleme yöntemiyle anket yapılacak yönetici, öğretmen ve öğrencilerden oluşan kullanıcı sayısının belirlenmesi,

☑ Ön gözlem çalışmaları ve deneme anketleri yapılarak veri toplama araçlarının uygulanabilirliğinin kontrolü,

☑ Veri toplama araçlarının araştırma alanlarında uygulanması

çalışmalarını içeren alt aşamalardan oluşturulmuştur. Buna göre;

Veri toplama araçlarının hazırlanmasında konuya ilişkin literatür çalışmalarından elde edilen bilgilere ek olarak Young (1990), EDC (2000), Fisman (2001), Belcher (2003), McKendrick (2005), Tranter and Malone (2004), Chillman (2005), Baş (2005), DfES (2005), Bell and Dymment (2006)'dan yararlanılmıştır.

Çalışma için özgün olarak hazırlanan gözlem formu araştırma alanına yönelik '**Genel Bilgiler**', '**Fiziksel Yapı**', '**Tesis, Donatı ve Olanaklar**', '**Kullanım**' başlıklarını içeren başlıca 4 bölümden oluşturulmuştur (Çizelge 3.2a).

Araştırmada uygulanan anket formları, araştırma alanındaki farklı kullanıcı tiplerine göre ayrı hazırlanmıştır. Anket soruları **yönetici, öğretmen ve öğrenci** olmak üzere birbirleriyle paralellik gösteren ancak anket yapılacak kişilerin öğrenci, öğretmen ya da yönetici olma durumlarına göre farklı konuları da içeren nitelikte düzenlenmiştir.

Her anket formunda cevaplayıcıların demografik özelliklerinin belirlendiği sorular, araştırma konusu kapsamında görüşlerin alındığı **evet-hayır soruları, çoktan seçmeli sorular ve likert tipi ölçekte** hazırlanmış sorularla **açık uçlu sorulara** yer verilmiştir. Anket formları hazırlanırken sorulan soruların kolay anlaşılabilir, kısa, açık, tarafsız ve yönlendirici olmayacak şekilde ifade edilmesine dikkat edilmiştir.

Yöneticiler için hazırlanan anket formları 6 adeti açık uçlu, 25 adeti çoktan seçmeli, **31 sorudan**, **öğretmenler** için hazırlanan anket formları, 25 adeti çoktan seçmeli, 3 adeti açık uçlu, **28 sorudan**, **öğrenciler** için hazırlanan anketler ise 25 adeti çoktan seçmeli, 5 adeti ise açık uçlu **30 sorudan** oluşturulmuştur (Çizelge 2.1b ve Çizelge 2.1c).

Çizelge 3.2a. Gözlem formu örneği.

GENEL BİLGİLER	Okulun adı					Kuruluş yılı					
	Öğretim biçimi: Tam gün () İkili ()					Teneffüs süreleri:					
	Öğrenci Sayısı	Sınıf	Şube	Kız	Erkek	Top.	Sınıf	Şube	Kız	Erkek	Top.
		Ana S.					5				
		1					6				
		2					7				
3						8					
4											
Personel Sayısı					Yönetici ()	Öğretmen ()	Memur ()	Diğer ()			
Genel toplam											
FİZİKSEL YAPI	Toplam alan (m ²)		Kapalı alan (m ²)								
	Kapalı Mekanlar	Tipi	Yapım yılı	Kullanım Amacı	Taban Alanı	Kat Sayısı					
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR	Sportif Olanaklar		Miktar		Sportif Olanaklar		Miktar				
	☐ Basketbol sahası				☐ Hentbol sahası						
	☐ Futbol sahası				☐ Tenis sahası						
	☐ Voleybol sahası				☐ Diğer (.....)						
	Oyun olanakları		Miktar		Oyun olanakları		Miktar				
	☐ Kombine Ele.				☐ Döner Silindir						
	☐ Kaydırak				☐ Döner Platf.						
	☐ Zıp Zıp				☐ Barfiks						
	☐ Salıncak				☐ Diğer (.....)						
	☐ Tahterevalli				☐ Diğer (.....)						
	☐ Tırmanma Ele.				☐ Diğer (.....)						
	Diğer tesis ve donatılar		Miktar		Diğer tesis ve donatılar		Miktar				
	☐ Oturma birimleri				☐ Açık-hava dersliği						
☐ Yeme-içme alanları				☐ Uygulama bahçeleri							
☐ Otopark alanları				☐ Diğer							
☐ Tören alanı				☐ Diğer							
Okulun yeşil alan / bitki varlığı											
KULLANIM	Ders saatlerinde										
	Hafta sonları										
	Eğitim amaçlı										
	Çevre sakinlerince										
	Yıl içinde gerçekleştirilen etkinlikler										
	Öğrencilerde gözlenen aktivite türleri										
Notlar											

Çizelge 3.2b. Yönetici anket formu örneği.

.....İLKÖĞRETİM OKULU YÖNETİCİ ANKET FORMU	
1. Cinsiyet	☐ Kadın ☐ Erkek
2. Yaş	
3. Medeni durumunuz	☐ Bekar ☐ Evli ☐ Dul (Varsa çocuk sayısı.....)
4. Yönetimdeki göreviniz	☐ Müdür ☐ Müdür yardımcısı
5. Öğrenim dereceniz nedir?	☐ Eğitim Enstitüsü ☐ Lisans (Bölüm belirtiniz.....) ☐ Lisansüstü (Program belirtiniz.....) ☐ Diğer (Belirtiniz.....)
6. Branşınız
7. Kaç yıldır öğretmenlik yapıyorsunuz?
8. Kaç yıldır bu okulda görev yapıyorsunuz?
9. Okula nasıl ulaşıyorsunuz?	☐ Özel arabamla (9.1, 9.2) 9.1. Otopark sıkıntısı çekiyor musunuz? ☐ Yürüyerek ☐ Evet ☐ Hayır ☐ Servis aracıyla 9.2. Aracınızı nereye park ediyorsunuz? ☐ Otobüsle ☐ Okulun bahçesine ☐ Diğer ☐ Okul sınırları dışında herhangi bir yere ☐ Diğer (.....)
10. Hafta sonları da okula geliyor musunuz?	☐ Evet her zaman geliyorum (Gelme nedeninizi belirtiniz). ☐ Yetiştirme/takviye/sınava hazırlık kursları ☐ Sportif çalışmalar (antrenman, takım hazırlık çalışmaları vb.) ☐ Sosyal-kültürel aktiviteler (folklor, resim, izcilik, müzik çalışmaları vb.) ☐ Diğer (Belirtiniz.....)
	☐ Bazen geliyorum (..... amacıyla).
	☐ Hayır gelmiyorum.
11. Kaçınıncı sınıf / sınıflara ders veriyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8
12. Hangi derslere giriyorsunuz?
13. Dersinizi/derslerinizi okul bahçesinde gerçekleştirme sıklığınız nedir?	☐ Hiç ☐ Ayda 1 kez ☐ Ayda 2 kez ☐ Haftada 1 kez ☐ Haftada 1 kaç kez
14. Girdiğiniz derslerle ilgili olarak aşağıda size uyan önermeleri işaretleyiniz.	<p>Not: Eğer sınıf öğretmeni iseniz, lütfen önermelerin yanına <u>ders ismini</u> belirtiniz.</p> ☐ Dersimin sınıf ortamı dışında herhangi bir yerde yapılmasının uygun olmadığını düşünüyorum. ☐ Dersimi açık havada yapmak isterim ancak okulumuzun bahçesi bunun için uygun değil. ☐ Dersimi açık havada yapmak isterim ancak okulumuzun bahçesinde bu ders için kaynak olabilecek materyaller yok. ☐ Dersimin her zaman/bazı zamanlar açık havada da yapılabileceğini düşünüyorum. ☐ Açık havada yapılan derslerin öğrenciler için çok daha verimli olduğunu düşünüyorum.

Çizelge 3.2b. Yönetici anket formu örneği (Devam).

<p>15. Okulunuzun bahçesinde öğretmenler için ayrılmış bir mekan var mı? ☐ Evet (Belirtiniz.....) ☐ Hayır yok.</p>	
<p>16. Okulunuzun bahçesinde öğretmenler için ayrılmasını istediğiniz bir mekan var mı? ☐ Evet (Belirtiniz.....) ☐ Hayır yok.</p>	
<p>17. Aşağıdaki spor alanlarından hangisinin okulunuzun bahçesi için öğrenciler açısından gerekli olduğunu / eklenmesi veya artırılması gerektiğini düşünüyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)</p> <p>☐ Futbol sahası ☐ Tenis kortu ☐ Diğer (Belirtiniz.....) ☐ Basketbol sahası ☐ Yüzme havuzu ☐ Hiçbiri ☐ Voleybol sahası</p>	
<p>18. Aşağıdaki oyun aletlerinden hangisinin okulunuzun bahçesi için öğrenciler açısından gerekli olduğunu / eklenmesi veya artırılması gerektiğini düşünüyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)</p> <p>☐ Salmcık ☐ Çocuk oyun kompleksi ☐ Zıp zıp ☐ Tahterevalli ☐ Kaydırak ☐ Hiçbiri ☐ Tırmanma elemanı/ipi ☐ Barfiks ☐ Diğer (Belirtiniz.....)</p>	
<p>19. Aşağıdaki donatı ya da mekanlardan hangilerinin okulunuzun bahçesi için öğrenciler açısından gerekli olduğunu / eklenmesi veya artırılması gerektiğini düşünüyorsunuz? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)</p> <p>☐ Güzel havalarda dışarıda da ders yapabilmemiz için açık hava dersliği/sınıfı ☐ Yemek yiyebilecekleri ya da ders çalışabilecekleri masa ve sandalyeler ☐ Oturmak için daha çok bank ☐ Daha çok yeşil alan ☐ Küçük bir hayvanat bahçesi ☐ Diğer (Belirtiniz.....) ☐ Bitki yetiştirebileceğimiz alanlar ☐ Hiçbiri</p>	
<p>20. Okulunuzun bahçesinin tüm dış mekan ihtiyaçlarınızı karşıladığını düşünüyor musunuz?</p>	<p>☐ Kesinlikle düşünüyorum ☐ Düşünüyorum ☐ Kararsızım ☐ Düşünmüyorum ☐ Kesinlikle düşünmüyorum</p>
<p>21. Okulunuzun bahçesini <u>büyük</u> olarak yeterli buluyor musunuz?</p>	<p>☐ Kesinlikle yeterli buluyorum ☐ Yeterli buluyorum ☐ Kararsızım ☐ Yeterli bulmuyorum ☐ Kesinlikle yeterli bulmuyorum</p>
<p>22. Okulunuzun bahçesini <u>aktif</u> çeşitliliği açısından yeterli buluyor musunuz?</p>	<p>☐ Kesinlikle yeterli buluyorum ☐ Yeterli buluyorum ☐ Kararsızım ☐ Yeterli bulmuyorum ☐ Kesinlikle yeterli bulmuyorum</p>

Çizelge 3.2b. Yönetici anket formu örneği (Devam)*.

23. Okulunuzun bahçesini <u>spor alanları</u> açısından yeterli buluyor musunuz?	☐ Kesinlikle yeterli buluyorum ☐ Yeterli buluyorum ☐ Kararsızım ☐ Yeterli bulmuyorum ☐ Kesinlikle yeterli bulmuyorum
24. Okulunuzun bahçesini spor alanları dışında kalan <u>oyun alanları</u> açısından yeterli buluyor musunuz?	☐ Kesinlikle yeterli buluyorum ☐ Yeterli buluyorum ☐ Kararsızım ☐ Yeterli bulmuyorum ☐ Kesinlikle yeterli bulmuyorum
25. Okulunuzun bahçesinin <u>öğrencilerin fiziksel gelişimine</u> olumlu katkıda bulunduğunu düşünüyor musunuz?	☐ Kesinlikle düşünüyorum ☐ Düşünüyorum ☐ Kararsızım ☐ Düşünmüyorum ☐ Kesinlikle düşünmüyorum
26. Okulunuzun bahçesinin <u>öğrencilerin sosyal gelişimine</u> olumlu katkıda bulunduğunu düşünüyor musunuz?	☐ Kesinlikle düşünüyorum ☐ Düşünüyorum ☐ Kararsızım ☐ Düşünmüyorum ☐ Kesinlikle düşünmüyorum
27. Okulunuzun bahçesinin uygun olan ders konularında <u>öğrencilerin eğitimine</u> olumlu katkıda bulunduğunu düşünüyor musunuz?	☐ Kesinlikle düşünüyorum ☐ Düşünüyorum ☐ Kararsızım ☐ Düşünmüyorum ☐ Kesinlikle düşünmüyorum
28. Okulunuzun bahçesiyle ilgili yaşadığımız herhangi bir sorun var mı? ☐ Hayır ☐ Evet (Belirtiniz.....)	
29. Okulunuzun herhangi bir alanda il / ülke / dünya çapında elde ettiği bir başarı var mı? ☐ Evet (Belirtiniz.....) ☐ Hayır yok.	
30. Okulunuzun bahçe sınırlarını genişletme yönünde bir hedefiniz var mı? ☐ Hayır yok 30.1. Genişletme amacınız nedir? ☐ İsteriz ancak okulumuz sınırları genişletilmeye elverişli değil ☐ Oyun ve spor alanlarını artırmak ☐ Evet var (30.1) ☐ Ek bina yaparak derslik sayısını artırmak ☐ Hem derslik sayısını hem de oyun/spor alanlarını artırmak ☐ Diğer (Belirtiniz.....)	
31. Eklemek istediğiniz herhangi bir şey var mı?.....	

* Öğretmenler için hazırlanan anket formunda, yöneticilere sorulan 4.-29.-30. sorular çıkarılmış olup bunun dışındaki sorular aynıdır.

Çizelge 3.2c. Öğrenci anket formu örneği.

.....İLKÖĞRETİM OKULU <u>ÖĞRENCİ</u> ANKET FORMU		
1. Cinsiyet	☐ Kız ☐ Erkek	2. Yaş
3. Kaçınıcı sınıfa gidiyorsunuz?		
☐ 1	☐ 2	☐ 3
☐ 4	☐ 5	☐ 6
☐ 7	☐ 8	
4. Okula çoğunlukla nasıl ulaşıyorsunuz?		
☐ Özel araçla	☐ Yürüyerek	☐ Servis aracıyla
☐ Otobüsle	☐ Bisikletle	
5. Hafta sonları da okula gelme zorunluluğunuz var mı?		
☐ Hayır yok (8. soruya geçiniz)	☐ Evet var	☐ Bazen
6. Hafta sonları okula gelme nedeniniz nedir? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)		
☐ Yetiştirme/takviye/sınava hazırlık kursları		
☐ Sportif çalışmalar (antrenman, takım hazırlık çalışmaları vb.)		
☐ Sosyal-kültürel aktiviteler (folklor, resim, izcilik, müzik çalışmaları vb.)		
☐ Diğer (Belirtiniz.....)		
7. Hafta sonları okula geldiğinizde okulda ne kadar zaman geçiriyorsunuz?		
☐ 1 saatten az	☐ 1 - 2 saat arası	☐ 2 - 3 saat arası
☐ 3 - 4 saat arası	☐ 4 saat ve üzeri	
8. Hafta sonları okulunuzun bahçesini kullanıyor musunuz?		
☐ Hayır kullanmıyorum (10. soruya geçiniz)	☐ Evet kullanıyorum	☐ Bazen
9. Ne amaçla kullanıyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)		
☐ Basketbol oynamak		
☐ Futbol oynamak		
☐ Oyun elemanlarından (kaydırak, tahterevali vb.) yararlanmak		
☐ Arkadaşlarıyla buluşmak, oturmak, sohbet etmek		
☐ Diğer (Belirtiniz.....)		
10. İlk derse girmeden önce okulunuzun bahçesinde vakit geçirir misiniz?		
☐ Hayır geçirmem, ders zili çalmasına çok yakın bir zamanda okula ulaşıyorum		
☐ Evet geçiririm (yaklaşık.....dakika/saat)		
11. Son ders bittikten sonra okulunuzun bahçesinde zaman geçirir misiniz?		
☐ Hayır geçirmem, hemen eve giderim.		
☐ Evet geçiririm (..... dakika/saat)		
12. Teneffüslerde okulunuzun bahçesine ne sıklıkla çıkarsınız?		
☐ Her teneffüs	☐ 4 teneffüs	☐ 3 teneffüs
☐ 2 teneffüs	☐ 1 teneffüs	☐ Hiç çıkmam
13. Bu zamanlarda arkadaşlarınızla ya da tek başınıza en çok yaptığınız 3 şey nedir?		
☐	
☐	
☐	

Çizelge 3.2c. Öğrenci anket formu örneği (Devam).

14. Okulunuzun bahçesinde nasıl zaman geçirmeyi tercih edersiniz?				
☐ Yalnız ☐ Arkadaşlarımla ☐ Bazen yalnız, bazen arkadaşlarımla				
DERSLER	15.	16.	17.	18.
	En sevdiğiniz dersi işaretleyiniz	Hangi dersleri sürekli okul bahçenizde yapıyorsunuz?	Hangi derslerde okulunuzun bahçesini en az bir kere kullandınız?	Hangi dersleri okul bahçenizde yapmak isterdiniz?
Türkçe	☐	☐	☐	☐
Matematik	☐	☐	☐	☐
Hayat Bilgisi	☐	☐	☐	☐
Fen ve Teknoloji	☐	☐	☐	☐
Sosyal Bilgiler	☐	☐	☐	☐
İnkılap Tarihi	☐	☐	☐	☐
Yabancı Dil	☐	☐	☐	☐
Din Kültürü	☐	☐	☐	☐
Görsel Sanatlar	☐	☐	☐	☐
Müzik	☐	☐	☐	☐
Beden Eğitimi	☐	☐	☐	☐
Teknoloji ve Tas.	☐	☐	☐	☐
Trafik Güvenliği	☐	☐	☐	☐
Rehberlik	☐	☐	☐	☐
Yabancı Dil	☐	☐	☐	☐
Sanat Etkinlikleri	☐	☐	☐	☐
Spor Etkinlikleri	☐	☐	☐	☐
Bilişim Tekno.	☐	☐	☐	☐
Satranç	☐	☐	☐	☐
Düşünme Eğitimi	☐	☐	☐	☐
Tarım	☐	☐	☐	☐
Halk Kültürü	☐	☐	☐	☐
Medya Okuryaz.	☐	☐	☐	☐
Takviye ve Etüt	☐	☐	☐	☐

Çizelge 3.2c. Öğrenci anket formu örneği (Devam).

<p>19. Okulunuzun bahçesinin tüm dış mekan gereksinimlerinizi karşıladığını düşünüyor musunuz?</p> <p>☐ Kesinlikle düşünüyorum</p> <p>☐ Düşünüyorum</p> <p>☐ Kararsızım</p> <p>☐ Düşünmüyorum</p> <p>☐ Kesinlikle düşünmüyorum</p>									
<p>20. Okulunuzun bahçesini ‘büyüklük’ olarak yeterli buluyor musunuz?</p> <p>☐ Kesinlikle yeterli buluyorum</p> <p>☐ Yeterli buluyorum</p> <p>☐ Kararsızım</p> <p>☐ Yeterli bulmuyorum</p> <p>☐ Kesinlikle yeterli bulmuyorum</p>									
<p>21. Okulunuzun bahçesini ‘aktivite çeşitliliği’ açısından yeterli buluyor musunuz?</p> <p>☐ Kesinlikle yeterli buluyorum</p> <p>☐ Yeterli buluyorum</p> <p>☐ Kararsızım</p> <p>☐ Yeterli bulmuyorum</p> <p>☐ Kesinlikle yeterli bulmuyorum</p>									
<p>22. Okulunuzun bahçesini ‘spor alanları’ açısından yeterli buluyor musunuz?</p> <p>☐ Kesinlikle yeterli buluyorum</p> <p>☐ Yeterli buluyorum</p> <p>☐ Kararsızım</p> <p>☐ Yeterli bulmuyorum</p> <p>☐ Kesinlikle yeterli bulmuyorum</p>									
<p>23. Okulunuzun bahçesini spor alanları dışında kalan ‘oyun alanları’ açısından yeterli buluyor musunuz?</p> <p>☐ Kesinlikle yeterli buluyorum</p> <p>☐ Yeterli buluyorum</p> <p>☐ Kararsızım</p> <p>☐ Yeterli bulmuyorum</p> <p>☐ Kesinlikle yeterli bulmuyorum</p>									
<p>24. Aşağıdaki spor alanlarından hangisinin okulunuzun bahçesi için gerekli olduğunu / eklenmesi veya artırılması gerektiğini düşünüyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)</p> <table border="0"> <tr> <td>☐ Futbol sahası</td> <td>☐ Tenis kortu</td> </tr> <tr> <td>☐ Basketbol sahası</td> <td>☐ Diğer (Belirtiniz.....)</td> </tr> <tr> <td>☐ Voleybol sahası</td> <td>☐ Hiçbiri</td> </tr> <tr> <td>☐ Yüzme havuzu</td> <td></td> </tr> </table>		☐ Futbol sahası	☐ Tenis kortu	☐ Basketbol sahası	☐ Diğer (Belirtiniz.....)	☐ Voleybol sahası	☐ Hiçbiri	☐ Yüzme havuzu	
☐ Futbol sahası	☐ Tenis kortu								
☐ Basketbol sahası	☐ Diğer (Belirtiniz.....)								
☐ Voleybol sahası	☐ Hiçbiri								
☐ Yüzme havuzu									

Çizelge 3.2c. Öğrenci anket formu örneği (Devam).

<p>25. Aşağıdaki oyun aletlerinden hangisinin okulunuzun bahçesi için gerekli olduğunu/eklenmesi veya artırılması gerektiğini düşünüyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)</p>	
☐ Salıncak	☐ Barfiks
☐ Tahterevalli	☐ Çocuk oyun kompleksi
☐ Zıp zıp	☐ Diğer (Belirtiniz.....)
☐ Tırmanma elemanı/ipi	☐ Hiçbiri
☐ Kaydırak	
<p>26. Aşağıdaki donatı ya da mekanlardan hangilerinin okulunuzun bahçesi için gerekli olduğunu / eklenmesi veya artırılması gerektiğini düşünüyorsunuz? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)</p>	
☐ Güzel havalarda dışarıda da ders yapabilmemiz için açık hava dersliği/sınıfı	
☐ Yemek yiyebileceğimiz ya da ders çalışabileceğimiz masa ve sandalyeler	
☐ Oturmak için daha çok bank	
☐ Küçük bir hayvanat bahçesi	
☐ Bitki yetiştirebileceğimiz alanlar	
☐ Daha çok yeşil alan	
☐ Diğer (Belirtiniz.....)	
☐ Hiçbiri	
<p>27. Okulunuzun bahçesiyle ilgili yaşadığımız herhangi bir sorun var mı?</p>	
☐ Hayır	
☐ Evet (Belirtiniz.....)	
<p>28. Okulda olmadığımız zamanlarda en çok nerede oyun oynamayı seversiniz?</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	
<p>29. Evinizin dışında en çok ne oynamaktan hoşlanırsınız?</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	
<p>30. Eklemek istediğiniz herhangi bir şey var mı?</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	

Gözlem formları ve kullanıcı anketlerinden oluşan veri toplama araçlarının hazırlanması ve düzenlenmesi aşamasıyla eş zamanlı olarak araştırma evreni belirlenmiştir.

Araştırmanın evreni İzmir İli Metropol İlçe sınırlarında bulunan, resmi statülü, ilköğretim şehir okullarının açık mekanları olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda Balçova (8), Bornova (62), Buca (42), Çiğli (23), Gaziemir (12), Güzelbahçe (2), Karşıyaka (64), Konak (115) ve Narlıdere (9) ilçelerindeki toplam 337 adet ilköğretim okulu ana kitleyi oluşturmuştur.

Araştırma evreninin belirlenmesini izleyen süreçte ise veri toplama araçlarının uygulanması sonucunda elde edilmesi beklenen veriler ve sorgulanacak konular da dikkate alınarak uygun örnekleme yöntemi seçilmiştir. Buna göre gözlem yapılacak alanlar ile bu alanlarda uygulanacak olan anketlerin kişi sayısının belirlenmesi için tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Örnekleme yönteminin seçiminde ve sayıların hesaplanmasında Dokuz Eylül Üniversitesi İstatistik Risk ve Aktüerya Merkezi (İRAMER) öğretim elemanlarından yardım alınmıştır. Bu kapsamda; araştırmanın örnekleme planında tanımlanan kitleyi ilgilenilen değişken / değişkenler bakımından en iyi temsil edecek örnekleme oluşturmak amaçlanmıştır.

Üzerinde araştırma yapılacak kitle ilgilenilen değişkenler yönünden heterojen, yani kitlenin varyansı ilgilenilen değişkenler açısından çok büyük olduğundan tabakalı örnekleme yöntemi en uygun örnekleme yöntemi olarak seçilmiştir. İncelenen özellikleri bakımından önemli farklılıklar gösteren 337 hacimli kitlenin birimlerini, birbirine daha çok

benzeyen birimlerden oluşacak alt kitlelere / tabakalara ayırmada “sosyo-ekonomik sınıf”, tabakalama değişkeni olarak seçilmiştir.

Deneyimler ve uygulamalar tabaka sayısının altıdan fazla olmamasını göstermektedir. Gereğinden fazla tabakalama yapmanın dezavantajları düşünüldüğünde, sosyo-ekonomik açıdan birbirine benzeyen ilçeler tek tabakada birleştirilmiştir. Bu durumda en uygun tabaka sayısı **5** olarak belirlenmiştir. Birinci tabaka Balçova-Narlidere-Güzelbahçe, ikinci tabaka Çiğli ve Karşıyaka, üçüncü tabaka Buca ve Gaziemir, dördüncü tabaka Bornova ve beşinci tabaka Konak olarak belirlenmiştir. Burada birleştirilen ilçelerin tamamen aynı olduğu değil birbirine benzer olduğu varsayımı yapılmıştır. Çiğli ve Karşıyaka ilçelerinde bulunan okullar arasında benzerlikler olduğu kadar farklılıklar da olacaktır. Fakat bu farklılıklar bu bölgedeki okullar ile Bornova’daki okullar arasındaki farklılıklar kadar büyük olmayacaktır. Daha küçük farklılıklar beklenmektedir. Çünkü bu küçük farklılıklar Konak ilçesindeki okullarda da mevcuttur.

En uygun tabakalama yapıldıktan sonra, bu yöntemin gerektirdiği örneklem genişliği belirlenmiştir. Bu aşamada, aşağıdaki eşitlikler (Mendenhall et. al., 1971) kullanılarak uygun örneklem genişliği ortaya konulmuştur.

$$n = \frac{\sum_{i=1}^L \frac{N_i^2 p_i q_i}{w_i}}{N^2 D + \sum_{i=1}^L N_i p_i q_i} \quad \text{Burada } D = \frac{B^2}{4}$$

Formüldeki

Ni: Her bir tabakada bulunan okul / kullanıcı sayısı,

N: Kitlede bulunan okul / kullanıcı sayısı,

B: Tahmini hata sınırı (0.05),

L: Tabaka sayısı (Okullar için 5, kullanıcılar için 4 alınmıştır),

p_i : 0.1 q_i : 0.9,

w: Tabakada bulunan okulların / kullanıcıların toplam okul / kullanıcı sayısına oranını ifade etmektedir.

Formüle göre 337 hacimli ana kitleden 34 adet okul seçilmiştir (Çizelge 3.2d).

Her bir tabakanın içerisinde seçilen okulların İzmir'in her bölgesini temsil edecek alanlardan seçilmesine özen gösterilmiştir.

Çizelge 3.2d. Örneklem kapsamına giren okulların ilçelere göre dağılımı.

	Ana Kitledeki Okul Sayısı (*)	Örneklemdaki Okul Sayısı (*)
1. Tabaka	Balçova (8) Narlıdere (9) Güzelbahçe(2)	Balçova (1) Narlıdere(1) Güzelbahçe(1)
2. Tabaka	Bornova (62)	Bornova (6)
3. Tabaka	Buca (42) – Gaziemir(12)	Buca (4) – Gaziemir(1)
4. Tabaka	Çiğli (23) – Karşıyaka (64)	Çiğli (2) – Karşıyaka (7)
5. Tabaka	Konak (115)	Konak (11)
Toplam	N= 337	n=34

Okullar seçildikten sonra, her okulda bulunan yönetici, öğretmen ve öğrenciler birer tabaka olarak ele alınmıştır.

Yönetici, öğretmen ve öğrencilerin sayısal ağırlıkları ve öğrencilerin cinsiyetleri dikkate alınarak dört tabaka oluşturulmuştur. Bu

kapsamda her ilköğretim okulu kendi içerisinde değerlendirilmiştir.

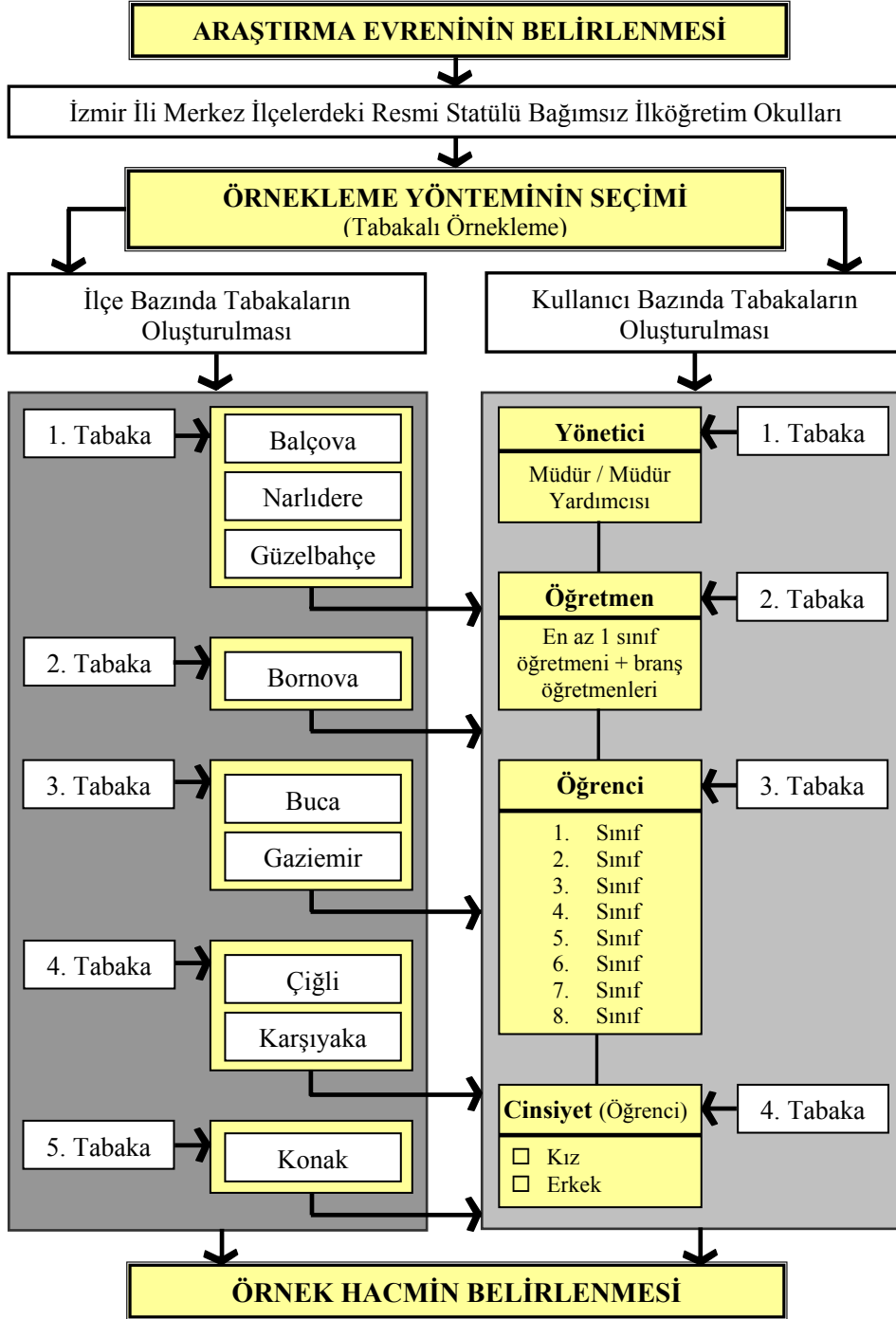
Buna göre yönetici soru formlarının **her okuldan 1** yöneticiye uygulanması, öğretmen soru formlarının branşlar bazında **en az 1 adeti sınıf öğretmeni** olması koşuluyla rastgele seçilen diğer branşlardaki öğretmenlere uygulanmasına karar verilmiştir.

Anket yapılacak öğrenci sayısının belirlenmesinde ise **1. sınıftan 8. sınıfa kadar her sınıf derecesindeki öğrenciler** örneklem kapsamına ayrı ayrı alınmış, **cinsiyet faktörü** de göz önünde tutularak sayılar belirlenmiştir. Buna göre 34 yönetici, 157 öğretmen ve 3649 öğrenciden oluşan toplam 3840 kişiyle anket yapılmasına karar verilmiştir.

Araştırma kapsamına dahil edilen ilköğretim okullarında gerçekleştirilecek olan yönetici, öğretmen ve öğrenci anketlerine ilişkin son düzenlemeler yapılarak anketin işleyişini test etmek amacıyla Bornova Yahya Kemal Beyatlı İlköğretim Okulu'nda toplam **25 kişiye deneme anketleri** uygulanmış olup, anketteki bazı soruların seçeneklerinde ve soruluş biçimlerinde küçük değişiklikler yapılarak anket formlarına son şekli verilmiştir.

Araştırma için gerekli olan araştırma izinlerinin İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınmasıyla birlikte, araştırmanın veri toplama çalışmaları açık mekanların en yoğun kullanıldığı dönem olması bakımından mevsimsel koşullar da dikkate alınarak Nisan – Mayıs ve Haziran aylarında yapılmıştır.

Araştırmada izlenen örnekleme planı Şekil 3.2b.'de şematik olarak ifade edilmiştir.

Şekil 3.2b. Araştırmada izlenen örneklem planı.

Okulların açık alanlarının mevcut durumlarını gösteren yerleşim planlarının hazırlanması amacıyla gözlem çalışmaları sırasında alanda bizzat ölçümler yapılmış ve öğrencilerin okul bahçelerini kullanım biçimleri ile okul bahçelerinin içerdiği tesis, donatı ve olanakların çok sayıda fotoğrafı çekilmiştir.

Çalışmanın '**Bulgular ve Analiz**' başlıklı üçüncü aşamasında gözlem ve anket çalışmaları sonucunda elde edilen veriler öncelikle bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

Araştırma alanlarının yerleşim planlarının hazırlanmasında altlık olarak İzmir Büyükşehir Belediyesi'nce hazırlatılan 1/1000 ölçekli imar planları kullanılmış, paftalara son şekillerinin verilmesinde AUTOCAD 2007, ArchiCad 7.0 ve Photoshop 7.0 programlarından yararlanılmıştır.

Anket çalışmaları sonucunda elde edilen veriler ise SPSS. V.13.0 (Statistical Packages For Social Sciences) istatistiksel paket programı aracılığıyla bilgisayar ortamına aktarılarak veri setleri oluşturulmuştur.

Çalışmada anketteki soruları içeren bir ölçekte, sorulara verilen cevapların varyansları toplamının genel varyansa oranlanması ile bulunan bir ağırlıklı standart değişim ortalaması olan cronbach alfa katsayısı (alfa 112 yöntemi) ile güvenilirlik analizi uygulanmış olup anketlerin güvenilirliği de teyit edilmiştir.

Araştırmanın verilerinin analizinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama, Anova ve Tukey HSD testlerinden oluşan istatistiksel teknikler kullanılmıştır.

Araştırmanın '**Sonuç ve Önerilerin Getirilmesi**' aşamasında ise anket ve gözlem çalışmalarından elde edilen veriler öncelikle 4 farklı kapasite başlığı altında değerlendirilmiştir. Bu kapsamda:

☑ ‘Ekolojik Kapasite’ başlığı altında ilköğretim okullarıyla ilgili genel bir değerlendirme yapılmıştır.

☑ ‘Fiziksel Kapasite’ başlığı altında okulların mevcut alan büyüklükleri ve öğrenci sayıları yurt içi ve yurt dışındaki standartlarla karşılaştırılmıştır.

☑ ‘Tesis / Olanak Kapasitesi’ başlığı altında araştırma alanlarının içerdiği tesis, donatı ve olanaklar yurt içi ve yurt dışındaki standartlarla karşılaştırılmıştır.

☑ ‘Sosyal Kapasite’ başlığı altında kullanıcıların araştırma alanlarını algılama düzeyleri değerlendirilmiştir.

Her 4 kapasite faktörünün değerlendirilmesinde kullanıcı anketlerindeki ilgili sorulara verilen yanıtların da yorumları yapılmıştır.

Değerlendirmeyi takip eden sonuç ve öneriler bölümünde ise mevcut araştırma alanlarının geliştirilmesine yönelik saptamaların ve stratejilerin yanı sıra konuyla ilgili gerçekleştirilecek olan geleceğe yönelik çalışmalara ilişkin öneriler getirilmiştir.

4. BULGULAR

4.1. Gözlem Çalışmaları Sonucunda Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın veri toplama çalışmalarının birinci aşamasında, araştırma kapsamına dahil edilen İzmir ili metropol ilçe sınırları içerisinde bulunan 34 adet ilköğretim okulu, önceden hazırlanmış olan gözlem formları eşliğinde aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir:

- Okulun konumu
- Kuruluş yılı
- Öğretim biçimi
- Teneffüs sayısı ve süreleri
- Okul mevcudu (öğrenci ve görevli personel sayıları)
- Okulun fiziksel yapısı (okulun toplam alan miktarı, kuruluş yıllarına göre kapalı alan miktarları, açık alan miktarı, kullanılabilir açık alan miktarı)
- Sportif olanaklar
- Oyun donatıları
- Oturma-dinlenme olanakları
- Otopark olanakları
- Diğer donatı ve olanaklar
- Bitki varlığı
- Okul bahçesinin farklı zamanlarda ve amaçlarla kullanım durumu (eğitim-öğretim amaçlı, hafta sonları, çevre sakinleri tarafından)
- Yıl içerisinde okul bahçesinde gerçekleştirilen etkinlikler
- Bir teneffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktivite türleri

4.1.1. Asil Nadir İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.1a'da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER	
	İlçe	Balçova	
	Mahalle	Korutürk	
	Kuruluş yılı	1989	
	Öğretim biçimi	İkili	
	Görevli personel	Yönetici : 3 Öğretmen : 31 Memur : 2 Diğer : 3 Toplam : 34	
	Öğrenci sayısı	Kız : 316 Erkek : 341 Toplam : 657	
FİZİKSEL YAPI			
A Blok (1989) : 600 m ² (3 kat) B Blok (2005) : 300 m ² (3 kat) Lojman + Kömürlük (1989) : 87 m ² (1 kat)		Okul Toplam Alanı : 1625 m ² Kapalı Alanlar Toplamı : 680 m ² Açık Alan Miktarı : 945 m ² Kullanılabilir Açık Alan Miktarı : 706 m ²	
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR			
Sportif olanaklar	Voleybol sahası (1)		
Oyun elemanları	1 adet kaydırak (0-6 yaş grubu)		
Oturma elemanları	17 adet bank		
Diğer	Atatürk büstü (1), Tören alanı		
GENEL GÖRÜNÜM			
			

Şekil 4.1.1a. Asil Nadir İlköğretim Okulu bilgi formu.

1989 yılında Balçova İlçesi Korutürk Mahallesi'nde kurulmuş olan Asil Nadir İlköğretim Okulu, 34 öğretmenden oluşan eğitim kadrosuyla 657 öğrenciye eğitim-öğretim vermektedir. Öğretim biçimi sabah ve öğle grubu olmak üzere ikili sistem olan okulda teneffüs süreleri, 10 dakikalık 4 teneffüs ve 20 dakikalık 1 teneffüs şeklinde düzenlenmiştir.

1625 m²'lik yerleşim alanı üzerine kurulmuş olan okulun kapalı alan miktarının, kurulduğu ilk yıl 380 m² iken, 2005 yılında derslik sayısını artırmak amaçlı ek bina yapımıyla 680 m²'ye ulaştığı saptanmıştır. Okulun 2008 yılı itibariyle mevcut açık alan miktarı 945 m², kullanılabilir açık alan miktarı ise 706 m² olarak hesaplanmıştır.

Şekil 4.1.1b. Asil Nadir İlköğretim Okulu beden eğitimi dersi.

Şekil 4.1.1c. Asil Nadir İlköğretim Okulu oyun elemanı.

Okul, sportif olanaklar yönüyle incelendiğinde, bahçede sınırları çizgilerle belirlenmiş, zemin kaplaması okulun diğer oyun alanlarından farklılık göstermeyen, 1 adet voleybol sahasına yer verildiği saptanmıştır. Ayrıca iki eğitim binası arasında kalan geniş alanın beden eğitimi derslerinde portatif kale direkleri getirilerek futbol oynama amaçlı kullanıldığı gözlenmiştir (Şekil 4.1.1b). Bahçede oyun elemanı olarak ise 0-6 yaş grubu çocuklar için tasarlanmış 1 adet kaydırak bulunduğu saptanmıştır (Şekil 4.1.1c).

Okul otopark olanağı yönüyle incelendiğinde, bahçede belirlenmiş bir otopark alanı bulunmadığı ve araç sahiplerinin araçlarını okul alanı dışına park ettikleri saptanmıştır.

Bahçede oturma-dinlenme amacıyla 17 adet banka yer verildiği ve söz konusu oturma elemanlarına ek olarak ana sınıfı öğrencilerinin güzel havalarda ders yapmak amacıyla sınıflarındaki sıraları bahçeye çıkardıkları gözlenmiştir.

Bahçede bulunan diğer donatı ve mekanlar, sınıf düzeni çizgilerle belirlenmiş olan tören alanı ile Atatürk büstü olarak belirlenmiştir.

Okul, bitki varlığı yönüyle incelendiğinde, Atatürk büstüyle ilişkili 2 adet *Cupressus sempervirens* L. (Adi servi) ile az sayıda *Pinus pinea* L. (Fıstık çamı) ve hatalı budandığı dikkati çeken *Schinus molle* L. (Yabancı karabiber) türündeki ağaçların, okulun sınır duvarları boyunca çizgisel bir hat oluşturduğu saptanmıştır.

Bahçenin farklı zamanlarda ve amaçlarla kullanım durumu incelendiğinde, okul yöneticilerinden elde edilen bilgilere göre eğitim-öğretim amaçlı olarak yalnız beden eğitimi derslerinde ve hafta sonları öğrencilere yönelik düzenlenen çeşitli kurslar sırasında kullanıldığı öğrenilmiştir. Bahçenin çevre sakinleri tarafından herhangi bir kullanımı bulunmadığı, yıl içerisinde bahçede gerçekleştirilen etkinliklerin ise törenler, kutlamalar ve folklor çalışmaları olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Bir teneffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktiviteler; ip atlama, tek başına oturma / dolaşma / ayakta durma, grup şeklinde konuşma / oturma / dolaşma, bir şeyler yeme-içme, başkalarını izleme, koşma, giriş kapıları ve merdiven önlerinde grup halinde ayakta durma şeklinde değişiklik göstermiştir.

4.1.2. 80. Yıl Bornova İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.2a'da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER	
	İlçe	Bornova	
	Mahalle	Kızılay	
	Kuruluş yılı	1986	
	Öğretim biçimi	İkili	
	Görevli personel	Yönetici	: 3
		Öğretmen	: 41
		Memur	: 2
	Diğer	: -	
	Toplam	: 46	
Öğrenci sayısı	Kız	: 304	
	Erkek	: 397	
	Toplam	: 701	
FİZİKSEL YAPI			
Eğitim binası (1986)	: 682 m ² (4 kat)	Okul Toplam Alanı	: 4052 m ²
Kantin (2002)	: 95 m ² (1 kat)	Kapalı Alanlar Toplamı	: 777 m ²
		Açık Alan Miktarı	: 3275 m ²
		Kullanılabilir Açık Alan Miktarı	: 2913 m ²
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR			
Sportif olanaklar	Basketbol sahası (1), Hentbol sahası (1), Voleybol sahası (1) 2 adet bağımsız pota		
Oyun elemanları	Beşik salıncak (1), Zıpzıp (1), Tahterevalli (2), Döner platform (1), Barfiks (2)		
Oturma elemanları	20 adet bank		
Diğer	Atatürk büstü (1), Tören alanı		
GENEL GÖRÜNÜM			
			

Şekil 4.1.2a. 80. Yıl Bornova İlköğretim Okulu bilgi formu.

1986 yılında Kızılay Mahallesi'nde kurulmuş olan 80. Yıl Bornova İlköğretim Okulu, 44 kişilik kadrosuyla 701 öğrenciye eğitim-öğretim vermektedir. Öğretim biçimi sabah ve öğle olmak üzere ikili sistem olan okulun teneffüs süreleri, 10 dakikalık 4 teneffüs ve 15 dakikalık 1 teneffüs şeklinde düzenlenmiştir.

4052 m²'lik yerleşim alanına sahip olan okulun, açık alan miktarı 3275 m² olup, okul arazisinin eğimli yapısı nedeniyle kullanılmayan alanlar ile okul yönetimince girişe kapatılmış alanlar çıkarıldığında, kullanılabilir açık alan miktarı 2913 m² olarak belirlenmiştir.

Okulda, sınırları çizgilerle belirlenmiş, zemin kaplaması okulun diğer açık mekanlarından farklı olmayan 1'er adet basketbol, voleybol ve hentbol sahasının bulunduğu saptanmıştır. Ayrıca bahçede 2 adet bağımsız basketbol potasına da yer verildiği gözlenmiştir. Okul, oyun alanları yönüyle incelendiğinde okul binasının arka cephesi ile sınır duvarı arasında kalan yaklaşık 129 m²'lik alanda, zıpzıp, beşik salıncak, tahterevalli, döner platform ve barfıksten oluşan oyun elemanlarının

Şekil 4.1.2b. 80. Yıl Bornova İlköğretim Okulu çocuk oyun alanı.

bulduğu ancak mekanın demir parmaklıklarla çift taraflı kapatıldığı saptanmıştır. Öğrencilerin teneffüs saatlerinde parmaklıkların üzerinden atlayarak söz konusu mekandaki oyun elemanlarından yararlandığı gözlenmiştir (Şekil 4.1.2b).

Okulun belirlenmiş bir otopark alanı bulunmamasıyla birlikte öğretmenlerin ve dışarıdan gelen ziyaretçilerin araçlarını okul bahçesine park ettikleri saptanmıştır.

Bahçede 20 adet oturma elemanına yer verildiği saptanmış olup, özellikle gölgede konumlandırılmış oturma elemanlarının öğrenciler tarafından yoğun kullanıldığı, doğrudan güneş ışınlarının etkisinde kalanların ise atıl durumda olduğu gözlenmiştir (Şekil 4.1.2c).

Şekil 4.1.2c. 80. Yıl Bornova İlköğretim Okulu oturma mekanları.

Bahçe, bitki varlığı bakımından incelendiğinde, *Pinus pinea* L. (Fıstık çamı), *Robinia pseudoacacia* L. (Yalancı akasya) ve *Casuarina equisetifolia* L. (Demir ağacı) türündeki ağaç formunda bitkilerin sınır duvarları boyunca çizgisel olarak kullanıldığı saptanmıştır.

Okul yöneticilerinden alınan bilgilere göre, okul bahçesinin eğitim-öğretim amaçlı olarak beden eğitimi dersleriyle folklor çalışmaları sırasında, hafta sonları çevre sakinleri tarafından ise spor alanlarından yararlanma amacıyla kullanıldığı öğrenilmiştir. Yıl içerisinde okul bahçesinde gerçekleştirilen etkinliklerin, törenler, kutlamalar ve veda partileri olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Bir teneffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktiviteler, koşma, ip atlama, grup şeklinde oturma / dolaşma / konuşma, basketbol-futbol oynama, tek başına dolaşma, kantine gitme, bir şeyler yeme-içme, başkalarını / etrafı izleme, oyun elemanlarından yararlanma ve ağaçlara tırmanma şeklinde değişiklik göstermiştir.

4.1.3. Batıçim İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.3a'da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER	
		İlçe	Bornova
		Mahalle	Doğanlar
		Kuruluş yılı	1995
		Öğretim biçimi	İkili
		Görevli personel	Yönetici : 5 Öğretmen : 80 Memur : 1 Diğer : 3 Toplam : 89
		Öğrenci sayısı	Kız : 991 Erkek : 1103 Toplam : 2094
		FİZİKSEL YAPI	
A Blok (1995) : 720 m ² (4 kat) B Blok (2005) : 551 m ² (3 kat) Kantin (2002) : 40 m ² (1 kat)		Okul Toplam Alanı : 4239 m ² Kapalı Alanlar Toplamı : 1311 m ² Açık Alan Miktarı : 2928 m ² Kullanılabilir Açık Alan Miktarı : 2870 m ²	
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR			
Sportif olanaklar	Futbol kalesi (2), Basketbol potası (6)		
Oyun elemanları	İçermiyor		
Oturma elemanları	İçermiyor		
Diğer	Otopark (6 araçlık), Atatürk büstü (1), Tören alanı		
GENEL GÖRÜNÜM			
			

Şekil 4.1.3a. Batıçim İlköğretim Okulu bilgi formu.

1995 yılında Bornova İlçesi Doğanlar Mahallesi'nde kurulmuş olan Batıçim İlköğretim Okulunda, 89 kişiden oluşan görevli personel eşliğinde 2094 öğrenci eğitim-öğretim görmektedir. Öğretim biçimi ikili sisteme göre uygulanan okulda teneffüs süreleri 5 dakikalık 1 teneffüs ve 10'ar dakikalık 4 teneffüs şeklinde düzenlenmiştir.

720 m² taban alanına sahip tek eğitim binasıyla 4239 m²'lik yerleşim alanı üzerine kurulmuş olan okulun kapalı alan miktarının, 2002 yılında 40 m²'lik kantin ile 2005 yılında 551 m²'lik ikinci bir binanın inşa edilmesiyle 1311 m²'ye ulaştığı saptanmıştır. Okulun 2008 yılı itibariyle mevcut açık alan miktarı 2928 m², kullanılabilir açık alan miktarı ise 2870 m² olarak ölçülmüştür.

Okul, spor ve oyun alanları bakımından incelendiğinde, kurallı sportif oyunlara hizmet edebilecek herhangi bir spor alanı içermediği, bahçede karşılıklı konumlandırılmış 2 adet kale ile farklı noktalarda bulunan 6 adet basketbol potasına yer verildiği gözlenmiştir. Bahçede, çocukların oyun oynayabileceği her hangi bir oyun elemanı bulunmadığı saptanmıştır.

Şekil 4.1.3b. Batıçim İlköğretim Okulu otopark alanı.

Okul otopark olanakları yönüyle incelendiğinde, bahçede 6 araçlık park yeri bulunduğu saptanmış olup park halindeki araçlara öğrenciler tarafından zarar verilmesi (çizilmesi, top gelmesi vb.) nedeniyle, bu alanın yalnız okul müdürü tarafından kullanıldığı, diğer

personel tarafından tercih edilmediği öğrenilmiştir (Şekil 4.1.3b).

Okulun oturma-dinlenme amaçlı herhangi bir eleman içermediği saptanmış olup, öğrencilerin teneffüs saatlerinde Atatürk büstünün kaide temelini, bahçe sınır duvarlarını ve bina tretuvarlarını bu amaçla kullandıkları gözlenmiştir (Şekil 4.1.3c).

Şekil 4.1.3c. Batıçim İlköğretim Okulu teneffüs saati.

Bahçede bitkisel materyal olarak sınır duvarı boyunca *Casuarina equisetifolia* L. (Demir ağacı) ile *Robinia pseudoacacia* L. (Yalancı akasya) türündeki ağaçların çizgisel nitelikte kullanıldığı saptanmıştır.

Okul açık mekanlarının farklı zamanlarda ve amaçlarla kullanım durumu incelendiğinde, eğitim-öğretim amaçlı olarak sadece beden eğitimi derslerinde, hafta sonları öğrencilere yönelik düzenlenen yetiştirme kursları sırasında, çevre sakinleri tarafından ise okuma-yazma, dikiş-nakış vb. kurslarına katıldıklarında kullanıldığı saptanmıştır. Yıl içerisinde okul bahçesinde gerçekleştirilen törenler ve kutlama etkinliklerinin yanı sıra, bahçenin yaz akşamlarında çevre sakinlerine düğün mekanı olarak kiralandığı öğrenilmiştir.

Bir teneffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktiviteler; tek başına dolaşma / ayakta durma, grup şeklinde konuşma / dolaşma / ayakta durma, ip atlama, basketbol-futbol-voleybol oynama, koşma, kantine gitme ve bir şeyler yeme-içme şeklinde değişiklik göstermiştir.

4.1.4. Dr. Cavit Özyeğin İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.4a'da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER	
	İlçe	Bornova	
	Mahalle	Erzene	
	Kuruluş yılı	1998	
	Öğretim biçimi	Tam gün	
	Görevli personel	Yönetici : 3 Öğretmen : 47 Memur : 1 Diğer : 1 Toplam : 52	
	Öğrenci sayısı	Kız : 562 Erkek : 643 Toplam : 1205	
FİZİKSEL YAPI			
Eğitim binası (1998) : 1730 m ² (2 kat) Kapalı Spor Salonu (1998) : 1090 m ² (2 kat) Kantin (1999) : 45 m ² (1 kat)		Okul Toplam Alanı : 16982 m ² Kapalı Alanlar Toplamı : 2865 m ² Açık Alan Miktarı : 14117 m ² Kullanılabilir Açık Alan Miktarı : 14117 m ²	
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR			
Sportif olanaklar	Basketbol sahası (1), Futbol sahası (1)		
Oyun elemanları	Çocuk oyun kompleksi (kaydırak, barfiks, tırmanma elemanı, sabit köprü), Salıncak (2), Tahterevalli (1)		
Oturma elemanları	21 adet bank, 8 adet piknik ünitesi		
Diğer	Atatürk büstü (2), Tören alanı, Çeşme (1), Telefon kulübesi (1)		
GENEL GÖRÜNÜM			
			

Şekil 4.1.4a. Dr. Cavit Özyeğin İlköğretim Okulu bilgi formu.

Bornova Erzene Mahallesinde 1998 yılında kurulmuş olan Dr. Cavit Özyeğin İlköğretim Okulu, 50 kişiden oluşan öğretmen kadrosuyla 1205 öğrenciye eğitim-öğretim vermektedir. Öğretim biçimi tam gün / normal öğretim sistemine göre uygulanan okulun teneffüs süreleri, 15 ve 45 (öğle arası) dakikalık teneffüsler şeklinde düzenlenmiştir.

16982 m²'lik geniş bir yerleşim alanına sahip olan okulda, 1730 m²'lik eğitim binasının yanı sıra araştırma kapsamına dahil edilen diğer ilköğretim okullarından farklı olarak 1090 m² taban alanına sahip kapalı spor salonu bulunduğu saptanmıştır. Okulun kapalı mekanları dışında kalan açık ve kullanılabilir alan miktarı 14117 m² olarak hesaplanmıştır.

Okul sportif olanaklar açısından incelendiğinde, kapalı spor salonuna ek olarak sınırları kafes tellerle çevrelenmiş 1 adet basketbol sahası ile yine sınırları çevrili 1 adet futbol sahası (halı saha) içerdiği ve bu mekanların öğrenciler tarafından teneffüs saatlerinde yoğun olarak kullanıldığı gözlenmiştir.

Okul, spor alanları dışında kalan oyun alanları yönüyle incelendiğinde, bahçenin yaklaşık 239 m²'lik bölümünde, 2 adet kaydırak, 1 adet tırmanma elemanı, 1 adet barfiks ve 2 adet sabit

Şekil 4.1.4b. Dr. Cavit Özyeğin İlköğretim Okulu çocuk oyun alanı.

köprüden oluşan çocuk oyun kompleksi ile 2 adet salıncak ve 1 adet tahterevalliye yer verildiği saptanmıştır (Şekil 4.1.4b).

Okul otopark olanakları açısından incelendiğinde, okulun bahçe sınırları dışında ziyaretçilerin kullandığı bir otopark bulunduğu

saptanmış olup, okulda görev yapan araç sahiplerinin ise park yeri olarak okul bahçesini kullandıkları gözlenmiştir.

Bahçede, oturma-dinlemeye olanak tanıyan 21 adet bankın yanı

Şekil 4.1.4c. Dr. Cavit Özyeğin İlköğretim Okulu piknik üniteleri.

sıra kantin çevresinde yeme-içme ve ders çalışmaya da hizmet edebilecek 8 adet piknik ünitesinin bulunduğu ve bu ünitelerin öğrenciler tarafından yoğun olarak kullanıldığı saptanmıştır (Şekil 4.1.4c).

Bahçede bulunan diğer donatı ve mekanların, okulun hem ön hem de arka cephesinde bulunan iki adet Atatürk büstü, çeşme, telefon kulübesi ile sınıf yerleri çizgilerle belirlenmiş tören alanı olduğu gözlenmiştir.

Okul yeşil alan varlığı bakımından incelendiğinde, araştırma kapsamına dahil edilen ilköğretim okulları arasında en yoğun bitkisel dokuya sahip okul olarak dikkati çekmiştir.

Noktasal, çizgisel ve alansal tipteki bitki desenlerinin tümünü içeren okulun, bitki tür çeşitliliği açısından da zengin bir yapıya sahip olduğu gözlenmiştir.

Bahçede yoğunluklu olarak bulunan bitki türleri; *Pinus pinea* L. (Fıstık çamı), *Olea europaea* L. (Zeytin), *Robinia pseudoacacia* L. (Yalancı akasya), *Casuarina equisetifolia* L. (Demir ağacı), *Acacia saligna* H. Wendl. (Kıbrıs akasyası), *Washingtonia* sp. (Palmiye türleri), *Ligustrum vulgare* L. (Kurtbağrı), *Thuja orientalis* (L.) Franco (Mazı), *Pittosporum tobira* (Thunb.) W.T. Aiton (Pitosporum), *Rosa* sp. (Gül

türleri) ve çim bitkileri olarak belirlenmiştir.

Okulun yeşil alan miktarı tek başına kullanılan bitkiler dışında, yaklaşık 3472 m² olarak hesaplanmıştır.

Okul bahçesinin farklı zaman ve amaçlarla kullanımı incelendiğinde, eğitim amaçlı olarak beden eğitimi derslerinde, hafta sonları halk oyunları ve resim kursları sırasında, çevre sakinleri tarafından ise çeşitli kermeslerin ve etkinliklerin düzenlenmesi şeklinde kullanıldığı öğrenilmiştir.

Tüm bu kullanımlara ek olarak okul sınırları içerisinde bulunan halı sahanın, hafta içi 17.00 – 02.00 saatleri arasında, hafta sonları ise tam gün çevre sakinlerine kiraya verildiği, buradan elde edilen gelirin de okul gereksinimlerinin ve hizmet alımlarının karşılanmasında kullanıldığı öğrenilmiştir. Yıl içinde okul bahçesinde gerçekleştirilen etkinliklerin ise tören ve kutlamalarla sınırlı olduğu saptanmıştır.

Bir teneffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktiviteler, koşma, grup şeklinde oturma / dolaşma / konuşma, ip atlama, futbol / basketbol oynama, tek başına oturma / dolaşma, kantine gitme, bir şeyler yeme-içme, başkalarını izleme, oyun elemanlarından yararlanma, ağaca tırmanma, çimlerin üzerinde oturma / uzanma, ders çalışma, çeşmeden su içme ve telefon etme şeklinde değişiklik göstermiştir (Şekil 4.1.4d).

Şekil 4.1.4d. Dr. Cavit Özyeğin İlköğretim Okulu teneffüs saati.

4.1.5. İzmir Ticaret Odası İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.5a'da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER	
	İlçe	Bornova	
	Mahalle	Serintepe	
	Kuruluş yılı	1998	
	Öğretim biçimi	Tam gün	
	Görevli personel	Yönetici : 2 Öğretmen : 25 Memur : - Diğer : 4 Toplam : 31	
	Öğrenci sayısı	Kız : 289 Erkek : 263 Toplam : 552	
FİZİKSEL YAPI			
Eğitim binası (1997)	: 895 m ² (3 kat)	Okul Toplam Alanı	: 5983 m ²
		Kapalı Alanlar Toplamı	: 895 m ²
		Açık Alan Miktarı	: 5088 m ²
		Kullanılabilir Açık Alan Miktarı	: 4116 m ²
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR			
Sportif olanaklar	Çok amaçlı spor alanı (aynı alan üzerinde futbol – voleybol – hentbol sahaları)		
Oyun elemanları	İçermiyor		
Oturma elemanları	Tribün (Uzunluk:21 m. Baskıç: 45 cm Rıht: 35 cm. x 5)		
Diğer	Atatürk büstü (1), Tören alanı, Çeşme (1)		
GENEL GÖRÜNÜM			
			

Şekil 4.1.5a. İzmir Ticaret Odası İlköğretim Okulu bilgi formu.

1998 yılında Serintepe Mahallesinde kurulmuş olan İzmir Ticaret Odası İlköğretim Okulu, tam gün / normal öğretim sistemine göre eğitim vermekte olup 2 yönetici, 25 öğretmen ve 4 hizmetliden oluşan 31 kişilik görevli personele sahiptir. 552 öğrencinin eğitim-öğretim gördüğü okulda tüm teneffüs süreleri 10 dakika olup öğle teneffüsü 60 dakika olarak düzenlenmiştir.

Eğimli bir arazi üzerinde konumlandırılmış olan okulun yerleşim alanı 5983 m², bahçede tek kapalı mekan olan eğitim binasının taban alanı ise 895 m² olarak belirlenmiştir. Kot farkı nedeniyle kullanımı mümkün olmayan alanlar çıkarıldığında, okulun kullanılabilir açık alan miktarı 4116 m² olarak hesaplanmıştır.

Okul spor alanları bakımından incelendiğinde, sınırları çizgilerle belirlenmiş 1 adet futbol sahası, futbol sahasına dik olarak konumlandırılmış ve bir bölümü sahanın içerisinde yer alan 1 adet voleybol sahası içerdiği saptanmıştır. Ayrıca futbol sahası üzerinde hentbol oyunu için ayrı çizgilerin bulunduğu gözlenmiştir.

Şekil 4.1.5b. İzmir Ticaret Odası İlköğretim Okulu tribün kullanımı.

Söz konusu bu çok amaçlı spor alanıyla ilişkili olarak 21 metre uzunluğunda, 5 basamaklı bir tribüne yer verildiği saptanmıştır. Ancak bu elemanın spor alanını tam olarak ortalamayıp kenarda kalması nedeniyle öğrencilerin, tribünün devamında yer alan istinat duvarını spor karşılaşmalarını seyretme

amacıyla daha yoğun kullandığı gözlenmiştir (Şekil 4.1.5b).

Okul otopark alanları bakımından incelendiğinde, okulun giriş kapısının bulunduğu ön bahçesinin 5–6 araçlık park yeri olarak kullanıldığı ancak bu bölümün yeterli olmaması nedeniyle araç sahiplerinin bir bölümünün araçlarını okul sınırları dışına park ettikleri saptanmıştır (Şekil 4.1.5c).

Şekil 4.1.5c. İzmir Ticaret Odası İlköğretim Okulu otopark alanı.

Bahçe, oturma-dinlenme olanakları yönüyle incelendiğinde, spor alanlarıyla ilişkili olarak tasarlanmış olan tribün dışında herhangi bir oturma elemanı içermediği, öğrencilerin söz konusu tribün dışında, kendi ölçeklerindeki her yükseltiyi oturma-dinlenme amaçlı kullandıkları gözlenmiştir. Bahçede bulunan diğer donatı ve mekanların, Atatürk büstü, büstle ilişkili olarak tören sırasında sınıf yerleşim düzeni çizgiler ve isimlendirmelerle belirlenmiş tören alanı ve çeşme olduğu saptanmıştır.

Okul bitki varlığı bakımından incelendiğinde, tribünün arkasında yer alan eğimli alanda, yeni dikilmiş *Pinus pinea* L. (Fıstık çamı), okul sınır duvarları boyunca aralıklı olarak dikilen *Robinia pseudoacacia* L.

(Yalancı akasya) ile okulun giriş kısmını arka bahçeye bağlayan yan bahçe yolu üzerinde oluşturulan çim yüzey üzerinde bir adet *Cupressus sempervirens* L. (Adi servi) ile sınırlı sayıda *Platanus orientalis* L. (Doğu çınarı), *Berberis thunbergii* DC. var. '*Atropurpurea*' Chenault (Hanım tuzluğu), *Nerium oleander* L. (Zakkum) ve *Pyracantha coccinea* M. Roem. (Ateş dikenini) türündeki bitkilere yer verildiği saptanmıştır.

Özellikle öğrencilerin yoğun olarak kullandığı bölümlerde, yeşil alan varlığının yetersizliği dikkati çekmiştir.

Okul bahçesinin farklı zamanlarda kullanım durumu incelendiğinde, okul yöneticilerinden alınan bilgilere göre bahçenin, eğitim-öğretim amaçlı olarak yalnızca beden eğitimi derslerinde, hafta

Şekil 4.1.5d. İzmir Ticaret Odası İlköğretim Okulu bayram kutlaması (İTO İÖO, 2007).

sonları çeşitli sportif aktiviteler ve folklor çalışmaları sırasında, çevre sakinleri tarafından ise yürüyüş amaçlı kullanıldığı öğrenilmiştir.

Yıl içerisinde okul bahçesinde gerçekleştirilen etkinliklerin ise törenler, kutlamalar ve spor karşılaşmaları şeklinde değişiklik gösterdiği saptanmıştır (Şekil 4.1.5d).

Bir teneffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktiviteler ise tek başına oturma-dolaşma-ayakta durma, grup şeklinde oturma-konuşma-dolaşma-ayakta durma, bir şeyler yeme-içme, başkalarını / etrafı izleme, koşma, futbol oynama ve çeşitli grup / top oyunları oynama olarak belirlenmiştir.

4.1.6. Okutan İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.6a'da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER	
		İlçe	Bornova
		Mahalle	Tuna
		Kuruluş yılı	1965
		Öğretim biçimi	İkili
		Görevli personel	Yönetici : 2 Öğretmen : 20 Memur : - Diğer : 1 Toplam : 23
		Öğrenci sayısı	Kız : 246 Erkek : 272 Toplam : 518
FİZİKSEL YAPI			
Eğitim binası -1 (1965)	: 504 m ² (1 Kat)	Okul Toplam Alanı	: 1982m ²
Eğitim binası -2 (2000)	: 200 m ² (3 Kat)	Kapalı Alanlar Toplamı	: 802 m ²
Kantin (2003)	: 14 m ² (1 Kat)	Açık Alan Miktarı	: 1180 m ²
Tuvalet (-)	: 84 m ² (1Kat)	Kullanılabilir Açık Alan Miktarı	: 984 m ²
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR			
Sportif olanaklar	Basketbol potası (2)		
Oyun elemanları	Kaydırak (1), Salıncak (1), Tırmanma elemanı (2)		
Oturma elemanları	6 adet bank		
Diğer	Atatürk büstü (1), Çeşme (1), Çöp toplama elemanı (2)		
GENEL GÖRÜNÜM			
			

Şekil 4.1.6a. Okutan İlköğretim Okulu bilgi formu.

1965 yılında Tuna Mahallesi'nde kurulmuş olan Okutan İlköğretim Okulu, 23 kişilik personeliyle 518 öğrenciye eğitim-öğretim vermektedir. Öğretim biçimi ikili sisteme göre uygulanan okulda tüm teneffüs süreleri, 10 dakika olarak düzenlenmiştir.

1982 m²'lik yerleşim alanı üzerinde bulunan okul, kurulduğu ilk yıl tek eğitim binasına sahipken, 2000 yılında 200 m²'lik ek bina ve 2003 yılında 14 m²'lik kantin yapımıyla 214 m²'lik açık alan kaybetmiştir. Okulun mevcut açık alan miktarı 1180 m² olarak hesaplanırken kullanılabilir açık alan miktarı 984 m² olarak belirlenmiştir.

Şekil 4.1.6b. Okutan İlköğretim Okulu basketbol potası.

Okul, spor ve oyun olanakları açısından incelendiğinde, çok küçük bir bahçe alanına sahip olması nedeniyle kurallı sportif aktivitelere hizmet edebilecek herhangi bir spor alanı içermediği, yalnızca 2 adet bağımsız basketbol potası içerdiği saptanmıştır (Şekil 4.1.6b). Okulun arka cephesiyle sınır duvarı arasında

yer alan bölümde ise 1 adet kaydırak, 1 adet salıncak ve 2 adet tırmanma elemanına yer verildiği gözlenmiştir. Bahçe oturma-dinlenme olanakları yönüyle incelendiğinde, Bornova Belediyesinden temin edildiği gözlenen, 6 adet bank içerdiği ancak bu elemanlardan yalnızca 3 adedinin kullanılabilir durumda olduğu saptanmıştır.

Okulun belirlenmiş bir otopark alanı bulunmadığı ve araç sahiplerinin okul bahçesi sınırları dışında bulunan geniş bir alanı park yeri olarak kullandıkları gözlenmiştir.

Atatürk büstünün, okul binasıyla ilişkili bir biçimde konumlandırıldığı okulda, belirlenmiş bir tören alanının bulunmadığı saptanmıştır. Bahçede bulunan diğer donatı elemanları ise çeşme ve 2 adet çöp toplama elemanı olarak belirlenmiştir.

Bahçe, bitki varlığı yönüyle incelendiğinde, en çok kullanılan türlerin *Pinus brutia* Ten. (Kızılçam), *Schinus molle* L. (Yalancı karabiber) ve *Casuarina equisetifolia* L. (Demir ağacı) olduğu ve mevcut bitki türlerinin okul sınır duvarı boyunca çizgisel bir hat oluşturduğu gözlenmiştir.

Okul yöneticilerinden alınan bilgilere göre, okul bahçesinin eğitim-öğretim amaçlı herhangi bir kullanımının olmadığı, hafta sonları ise halk oyunları ve tiyatro çalışmaları esnasında kullanıldığı öğrenilmiştir. Çevre sakinleri tarafından velilere yönelik düzenlenen eğitim kursları sırasında kullanılan okul bahçesinde, yıl içinde gerçekleştirilen etkinliklerin ise törenler ve kutlamalar olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Bir teneffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktiviteler; grup şeklinde konuşma-dolaşma-ayakta durma, kantine gitme, bir şeyler yeme-içme, basketbol oynama, top oynama, oturma, çeşmeden su içme/doldurma, oyun elemanlarından yararlanma, başkalarını izleme, amaçsız dolaşma şeklinde değişiklik göstermiştir (Şekil 4.1.6c).

Şekil 4.1.6c. Okutan İlköğretim Okulu teneffüs saati.

4.1.7. Yahya Kemal Beyatlı İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.7a'da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER	
		İlçe	Bornova
		Mahalle	Kazım Dirik
		Kuruluş yılı	1985
		Öğretim biçimi	İkili
		Görevli personel	Yönetici : 5 Öğretmen : 56 Memur : 1 Diğer : 1 Toplam : 63
		Öğrenci sayısı	Kız : 636 Erkek : 619 Toplam : 1255
FİZİKSEL YAPI			
A Blok (1985) : 374 m ² (3 Kat)		Okul Toplam Alanı : 4722 m ²	
B Blok (1986) : 374 m ² (4 Kat)		Kapalı Alanlar Toplamı : 1070 m ²	
C Blok (2000) : 202 m ² (2 Kat)		Açık Alan Miktarı : 3652 m ²	
Kantin + Tuvalet (1986) : 120 m ² (1 Kat)		Kullanılabilir Açık Alan Miktarı : 3503 m ²	
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR			
Sportif olanaklar	Basketbol sahası (1), Voleybol sahası (1), Basketbol potası (1)		
Oyun elemanları	İçermiyor		
Oturma elemanları	17 adet bank		
Diğer	Atarütük büstü (1), Tören alanı, Çeşme (1), Çöp toplama elemanı (4)		
GENEL GÖRÜNÜM			
			

Şekil 4.1.7a. Yahya Kemal Beyatlı İlköğretim Okulu bilgi formu.

Bornova Kazım Dirik Mahallesi'nde 1985 yılında kurulmuş olan Yahya Kemal Beyatlı İlköğretim Okulu, toplam 1255 öğrenciye 57 kişiden oluşan öğretmen kadrosuyla ikili öğretim uygulamasıyla eğitim-öğretim vermektedir.

Okulda teneffüs süreleri 10'ar dakikalık teneffüsler şeklinde düzenlenmiş olup üçüncü dersten sonraki teneffüs 15 dakika olarak uygulanmaktadır.

4722 m²'lik yerleşim alanı üzerine kurulan okulun, kuruluşundan 2008 yılına kadar geçen sürede, eğitim-öğretim amaçlı 2 adet ek bina, kantin ve tuvalet yapımıyla 696 m² açık alan kaybettiği belirlenmiş olup, mevcut açık alan miktarı 3652 m² olarak hesaplanmıştır.

Bina arka cepheleriyle sınır duvarları arasında kalan dar alanları güvenlik gerekçesiyle demir parmaklıklarla kapatılmış olan okulda kullanılabilir açık alan miktarı ise 3503 m² olarak ölçülmüştür.

Şekil 4.1.7b. Yahya Kemal Beyatlı İlköğretim Okulu basketbol sahası.

Okul bahçesi sportif olanaklar açısından incelendiğinde, 1 adet basketbol sahası ve bu sahayı ortaltayan üçüncü bir basketbol potası (Şekil 4.1.7b) ile file takımı bulunmayan, sadece sınırları çizgilerle belirlenmiş 1 adet voleybol sahası içerdiği gözlenmiştir.

Ancak bahçede topla oynamak okul yönetimi tarafından yasaklandığı için bu alanların teneffüs saatlerinde sportif amaçlı kullanılmadığı öğrenilmiş, okul bahçesinin bu alanlar dışında çocukların oyun oynayabileceği herhangi bir oyun alanı /

elemanı içermediği saptanmıştır.

Okul bahçesinde oturma-dinlenmeye olanak tanıyan 17 adet bankın okul sınırlarını çevreler biçimde ve bina önlerinde konumlandırıldığı belirlenmiş ve bu elemanların neredeyse tamamının teneffüs saatlerinde öğrenciler tarafından yoğun bir şekilde kullanıldığı gözlenmiştir (Şekil 4.1.7c).

Şekil 4.1.7c. Yahya Kemal Beyatlı İlköğretim Okulu oturma elemanı kullanımı.

Okul, otopark olanağı yönüyle incelendiğinde, araç sahiplerinin bahçeyi park amaçlı kullanmalarının okul yönetimi tarafından yasaklandığı öğrenilmiş, park yeri olarak okulun karşısında bulunan otopark alanının kullanıldığı gözlenmiştir.

Şekil 4.1.7d. Yahya Kemal Beyatlı İlköğretim Okulu Atatürk büstü.

Bahçede bulunan diğer donatı ve mekanların Atatürk büstü, büstle ilişkili tören esnasında uyulacak olan sınıf düzeni çizgileriyle belirlenmiş olan tören alanı (Şekil 4.1.7d) ile 1 adet çeşme ve 4 adet çöp konteynırı olduğu gözlenmiştir.

Okul bitki varlığı bakımından incelendiğinde, *Platanus orientalis*

L. (Çınar), *Eucalyptus camaldulensis* Dehnh. (Okalıptus), *Schinus molle* L. (Yalancı karabiber), *Acacia saligna* H. Wendl. (Kıbrıs akasyası), *Washingtonia* sp. (Palmiye türleri), *Laurus nobilis* L. (Defne) ve *Pyracantha coccinea* M. Roem. (Ateş dikenini) türündeki bitkilerin sınır duvarları boyunca çizgisel bir biçimde kullanıldığı saptanmıştır.

Bahçenin farklı zamanlarda ve amaçlarla kullanım durumu incelendiğinde, eğitim-öğretim amacıyla yalnızca beden eğitimi derslerinde, hafta sonları ise öğrencilere yönelik okul yönetimi tarafından düzenlenen kurslar sırasında kullanıldığı öğrenilmiştir. Ayrıca okul bahçesinin çevre sakinleri tarafından spor alanlarından yararlanma amaçlı ve yine okul yönetimi tarafından çevre sakinleri için düzenlenen bilgisayar kursları sırasında kullanıldığı bilgisine ulaşılmıştır.

Bir tenffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktiviteler, grup şeklinde oturma-konuşma-dolaşma-ayakta durma, tek başına oturma-ayakta durma-dolaşma, kantine gitme, bir şeyler yeme-içme, çeşmeden su içme/doldurma/ellerini yıkama, başkalarını izleme, tuvalete gitme, koşma, okul bahçe duvarlarına tırmanma, bir şeyler okuma şeklinde değişiklik göstermiştir (Şekil 4.1.7e).

Şekil 4.1.7e. Yahya Kemal Beyatlı İlköğretim Okulu tenffüs saati.

4.1.8. 23 Nisan İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.8a'da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER	
		İlçe	Buca
		Mahalle	Dumlupınar
		Kuruluş yılı	1960
		Öğretim biçimi	İkili
		Görevli personel	Yönetici : 4 Öğretmen : 55 Memur : 1 Diğer : 1 Toplam : 61
		Öğrenci sayısı	Kız : 724 Erkek : 792 Toplam : 1516
		FİZİKSEL YAPI	
A Blok (1962) : 568 m ² (1 Kat) B Blok (2003) : 512 m ² (3 Kat) Kantin (1999) : 25 m ² (1 Kat)		Okul Toplam Alanı : 7800 m ² Kapalı Alanlar Toplamı : 1105 m ² Açık Alan Miktarı : 6695 m ² Kullanılabilir Açık Alan Miktarı : 6305 m ²	
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR			
Sportif olanaklar	Basketbol sahası (2), Voleybol sahası (1), Portatif futbol kalesi (2)		
Oyun elemanları	İçermiyor		
Oturma elemanları	Bank (2), Plastik sandalye (10)		
Diğer	Atatürk anıtı (1), Tören alanı, Çeşme, Çöp toplama elemanı (3)		
GENEL GÖRÜNÜM			
			

Şekil 4.1.8a. 23 Nisan İlköğretim Okulu bilgi formu.

Buca Dumlupınar Mahallesinde 1960 yılında kurulmuş olan 23 Nisan İlköğretim Okulu, 4 yönetici ve 55 öğretmenden oluşan kadrosuyla, 1516 öğrenciye ikili sistemde eğitim-öğretim vermektedir. Okulun teneffüs süreleri 10'ar dakikalık 4 teneffüs ve 15 dakikalık 1 teneffüs şeklinde programlanmıştır.

1960 yılında taban alanı 740 m² olan tek eğitim binasıyla 7800 m²'lik yerleşim alanına kurulmuş olan okula, 1962 yılında 568 m²'lik yeni bir eğitim binası inşa edildiği, 2003 yılında ise tek katlı ilk binanın yıkılarak, taban alanı 512 m² olan 3 katlı yeni bir bina yapıldığı öğrenilmiştir. Okulun mevcut açık alan miktarı 6695 m², kullanılabilir açık alan miktarı ise 6305 m² olarak hesaplanmıştır.

Okul sportif olanaklar açısından incelendiğinde, sınırları çizgilerle belirlenmiş, 2 adet basketbol sahası ile file takımsız 1 adet voleybol sahası içerdiği gözlenmiştir. Ayrıca bahçede gerektiğinde kullanılmak üzere iki adet portatif kalenin de kilitli bulundurulduğu saptanmıştır.

Okul otopark olanakları yönüyle incelendiğinde araç sahiplerinin ve öğrenci servis araçlarının park yeri olarak okul bahçesini kullandıkları gözlenmiştir. İkili öğretim uygulaması yapılan okulda sabah grubunun derslerinin bittiği ve öğle grubunun derse giriş hazırlıkları yaptığı saatlerde servis araçlarının bahçeye giriş çıkışlarının tehlike ve karmaşa yarattığı dikkati çekmiştir (Şekil 4.1.8b).

Şekil 4.1.8b. 23 Nisan İlköğretim Okulu servis araçları.

Okul oturma-dinlenme olanakları yönüyle incelendiğinde, oturma elemanı olarak 2 adet bank ile kantine ait 10 adet plastik sandalyenin bulunduğu saptanmıştır. Bahçede bulunan diğer olanaklar, Atatürk anıtı, anıtlı ilişkili sınıf yerleri çizgilerle belirlenmiş tören alanı ile çeşme ve 3 adet çöp toplama elemanı olarak belirlenmiştir.

Okul bitki varlığı bakımından incelendiğinde, okulun tanımlanabilir bir bitkisel tasarım deseninin bulunmadığı, bahçede *Casuarina equisetifolia* L. (Demir ağacı), *Eucalyptus camaldulensis* Dehnh. (Okalıptus), *Robinia pseudoacacia* L. (Yalancı akasya), *Albizia julibrissin* Durazz. (Gülibrişim), *Washingtonia* sp. (Palmiye) ve *Pinus pinea* L. (Fıstık çamı) türündeki bitkilere yer verildiği gözlenmiştir.

Eğitim-öğretim amacıyla fen ve beden eğitimi derslerinde, hafta sonları ise çeşitli kurslar ve halk oyunları çalışmaları sırasında kullanılan bahçede yıl içerisinde gerçekleştirilen etkinliklerin ise tören, kutlama, veda partileri ve spor karşılaşmaları olduğu öğrenilmiştir. Bir teneffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktiviteler, grup şeklinde konuşma-dolaşma-ayakta durma, tek başına ayakta durma-dolaşma, kantine gitme, bir şeyler yeme-içme, çeşmeden su içme / ellerini yıkama, başkalarını izleme, koşma, futbol-basketbol oynama, ip / lastik atlama ve çeşitli grup oyunları oynama şeklinde değişiklik göstermiştir (Şekil 4.1.8c).

Şekil 4.1.8c. 23 Nisan İlköğretim Okulu teneffüs saati.

4.1.9. İrfan Nadir İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.9a'da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER	
		İlçe	Buca
		Mahalle	Göksu
		Kuruluş yılı	1989
		Öğretim biçimi	İkili
		Görevli personel	Yönetici : 3 Öğretmen : 21 Memur : 1 Diğer : - Toplam : 25
		Öğrenci sayısı	Kız : 394 Erkek : 336 Toplam : 730
FİZİKSEL YAPI			
Eğitim binası (1989) : 250 m ² (3 Kat)		Okul Toplam Alanı : 10106 m ²	
Kantin + Tuvalet (1989) : 88 m ² (1 Kat)		Kapalı Alanlar Toplamı : 382 m ²	
Odunluk (1989) : 44 m ² (1 Kat)		Açık Alan Miktarı : 9724 m ²	
		Kullanılabilir Açık Alan Miktarı : 9724 m ²	
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR			
Sportif olanaklar	Basketbol sahası (1), Mini futbol sahası (1), Futbol kalesi (2)		
Oyun elemanları	İçermiyor		
Oturma elemanları	1 adet grup oturma elemanı (6-9 kişi)		
Diğer	Atatürk büstü (1), Çeşme (1), Çöp toplama elemanı (4)		
GENEL GÖRÜNÜM			
			

Şekil 4.1.9a. İrfan Nadir İlköğretim Okulu bilgi formu.

Buca Göksu Mahallesi'nde 1989 yılında kurulmuş olan İrfan Nadir İlköğretim Okulu, 25 kişiden oluşan personeliyle, 730 öğrenciye eğitim-öğretim vermektedir. Öğretim biçimi ikili sistem olan okulun teneffüs süreleri 10'ar dakikalık 4 teneffüs ve 20 dakikalık 1 teneffüs şeklinde düzenlenmiştir.

10106 m²'lik yerleşim alanı üzerine kurulmuş olan okuldaki tüm kapalı mekanlar, kurulduğu yıl yapılmış olup okulun açık ve kullanılabilir alan miktarı 9724 m² olarak hesaplanmıştır.

Şekil 4.1.9b. İrfan Nadir İlköğretim Okulu mini futbol sahası.

Okul sportif olanaklar yönüyle incelendiğinde, 2003 yılında UEFA tarafından yapıldığı öğrenilen, sınırları ahşap çitlerle çevrelenmiş 1 adet mini futbol sahasına ek olarak (Şekil 4.1.9b), 1 adet basketbol sahası ve toprak zemine üzerinde karşılıklı konumlandırılmış 2 adet futbol kalesi içerdiği saptanmıştır. Özellikle mini futbol sahasının teneffüs saatlerinde öğrenciler tarafından yoğun olarak kullanıldığı gözlenmiştir.

Okulda özel olarak tasarlanmış herhangi bir otopark alanı bulunmamakla birlikte, araç sahiplerinin okul bahçesinde bulunan ağaç altlarını park yeri olarak kullandıkları saptanmıştır. Dışarıdan gelen ziyaretçiler için de bahçeye araçla girişin serbest olduğu gözlenmiştir.

Okulda oturma-dinlenme amaçlı altıgen formlu 1 adet oturma elemanının var olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin oturma dinlenme amacıyla bu eleman yerine mini futbol sahasının ahşap sınırlandırma

elemanlarını ve basketbol potalarının ayaklarında bulunan yatay konstrüksiyonları kullandıkları gözlenmiştir (Şekil 4.1.9c). Belirlenmiş bir tören alanı bulunmayan okulda yer alan diğer donatıların, Atatürk büstü, çeşme ve 4 adet çöp toplama elemanı olduğu saptanmıştır.

Şekil 4.1.9c. İrfan Nadir İlköğretim Okulu öğrencileri oturma-dinlenme aktivitesi.

Okul bitki varlığı bakımından incelendiğinde, *Platanus orientalis* L. (Doğu çınarı), *Eucalyptus camaldulensis* Dehnh. (Okalitpus), *Robinia pseudoacacia* L. (Yalancı akasya), *Casuarina equisetifolia* L. (Demir ağacı), *Washingtonia* sp. (Palmiye) ve *Pinus pinea* L. (Fıstık çamı) türündeki bitkilere noktasal ve grup şeklinde yer verildiği gözlenmiştir.

Okul yöneticileriyle yapılan görüşmelerde, okul bahçesinin eğitim-öğretim amacıyla beden eğitimi, trafik, müzik ve hayat bilgisi derslerinde kullanıldığı öğrenilmiştir. Bahçenin ayrıca hafta sonları çevre sakinleri tarafından bisiklete binme ve piknik yapma amacıyla kullanıldığı, yıl içerisinde bahçede gerçekleştirilen etkinliklerin ise törenler, kutlamalar, lokma günleri, bahar ve uçurtma şenlikleri olduğu öğrenilmiştir.

Bir teneffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktiviteler, grup şeklinde konuşma-dolaşma-ayakta durma, tek başına ayakta durma-dolaşma, kantine gitme, bir şeyler yeme-içme, tuvalete gitme, başkalarını izleme, koşma, futbol-basketbol oynama, ip atlama, çemberle oynama ve seksek oynama şeklinde değişiklik göstermiştir.

4.1.10. Ötüken İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.10a'da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER		
	İlçe	Buca		
	Mahalle	Adatepe		
	Kuruluş yılı	1992		
	Öğretim biçimi	İkili		
	Görevli personel	Yönetici	:	2
		Öğretmen	:	27
		Memur	:	1
Diğer		:	1	
Toplam		:	31	
Öğrenci sayısı	Kız	:	218	
	Erkek	:	246	
	Toplam	:	484	
FİZİKSEL YAPI				
Eğitim binası (1991)	:	300 m ² (4 Kat)	Okul Toplam Alanı : 8199 m ² Kapalı Alanlar Toplamı : 405 m ² Açık Alan Miktarı : 7794 m ² Kullanılabilir Açık Alan Miktarı : 7794 m ²	
Kantin (2001)	:	55 m ² (1 Kat)		
Tuvalet (2002)	:	50 m ² (1 Kat)		
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR				
Sportif olanaklar	Basketbol sahası (1), Futbol sahası (1), Voleybol sahası (1)			
Oyun elemanları	İçermiyor			
Oturma elemanları	10 adet bank			
Diğer	Atatürk büstü (1), Tören alanı, Çöp toplama elemanı (6)			
GENEL GÖRÜNÜM				
				

Şekil 4.1.10a. Ötüken İlköğretim Okulu bilgi formu.

1992 yılında Adatepe Mahallesinde kurulmuş olan Ötüken İlköğretim Okulunda, 29 kişilik eğitimci kadrosu eşliğinde, 484 öğrenci eğitim-öğretim görmektedir. Öğretim biçimi ikili sistem şeklinde uygulanan okulda, tüm teneffüsler 10 dakika olarak düzenlenmiştir.

8199 m²'lik yerleşim alanı üzerine kurulmuş olan okulun kapalı mekanlarının, 2001 yılında 55 m²'lik kantin ile 2002 yılında 50 m²'lik tuvalet inşasıyla 405 m²'ye ulaştığı saptanmıştır. Okulun 2008 yılı itibariyle açık alan miktarı 7794 m² olarak hesaplanmıştır. Bu miktarın yaklaşık 2761 m²'sinin herhangi bir oyun ya da spor alanı içermeyen, tanımlanmış bir kullanımı bulunmayan boş arazi görünümünde bir alan olduğu gözlenmiştir (Şekil 4.1.10b).

Şekil 4.1.10b. Ötüken İlköğretim Okulu bahçesinin bir bölümü.

Okul spor alanları bakımında incelendiğinde, birer adet basketbol, futbol ve voleybol sahası (filesiz) içerdiği, basketbol ve futbol sahalarının öğrenciler tarafından yoğun bir biçimde kullanıldığı gözlenmiştir. Çocukların oyun oynayabileceği herhangi bir çocuk oyun elemanı içermeyen okul bahçesinde, oturma elemanı olarak 10 adet bankın bulunduğu saptanmıştır. Okul yöneticilerinden alınan bilgilere göre söz konusu oturma elemanları, belediyenin kullanılamaz durumda olan kent mobilyalarını depoladığı alandan temin edilip, onarılarak okul bahçesine

kazandırılmıştır (Şekil 4.1.10c). Okul otopark olanakları yönüyle

Şekil 4.1.10c. Ötüken İlköğretim Okulu oturma elemanları.

incelendiğinde, araç sahiplerinin araçlarını okul alanı dışına park ettikleri gözlenmiştir. Sınıf yerleri çizgilerle belirlenmiş tören alanıyla ilişkili bir konumda yer alan Atatürk büstü ile çeşme ve 4 adet çöp konteynırı, bahçede bulunan diğer donatılar olarak belirlenmiştir.

Tanımlanabilir bir bitkisel tasarım deseni bulunmayan bahçenin, *Eucalyptus camaldulensis* Dehnh. (Okalıptus), *Washingtonia* sp. (Palmiye), *Acacia saligna* H. Wendl. (Kıbrıs akasyası), *Casuarina equisetifolia* L. (Demir ağacı), *Cupressus sempervirens* L. (Servi), *Platanus orientalis* L. (Çınar) ve *Ligustrum vulgare* L. (Kurtbağrı) türündeki bitkileri içerdiği gözlenmiştir.

Okul bahçesinin farklı zamanlarda ve amaçlarla kullanım durumu incelendiğinde, eğitim-öğretim amaçlı olarak beden eğitimi derslerinde, hafta sonları folklor çalışmaları sırasında, çevre sakinleri tarafından sportif amaçlı kullanıldığı, yıl içerisinde bahçede gerçekleştirilen etkinliklerin ise törenler, kutlamalar, yakar top ve atletizm yarışmaları olduğu öğrenilmiştir.

Bir teneffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktiviteler; tek başına ayakta durma-dolaşma-oturma, grup şeklinde oturma-konuşma-dolaşma-ayakta durma, kantine gitme, bir şeyler yeme-içme, tuvalete gitme, çeşmeden su içme, başkalarını izleme, koşma, futbol-basketbol-voleybol oynama, ip / lastik atlama şeklinde değişiklik göstermiştir.

4.1.11. Vali Rahmi Bey İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.11a'da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER	
		İlçe	Buca
		Mahalle	Yığıtler
		Kuruluş yılı	1956
		Öğretim biçimi	İkili
		Görevli personel	Yönetici : 6 Öğretmen : 79 Memur : 1 Diğer : 1 Toplam : 87
		Öğrenci sayısı	Kız : 895 Erkek : 1007 Toplam : 1902
		FİZİKSEL YAPI	
A Blok (1956)	: 600 m ² (2 Kat)	Okul Toplam Alanı : 8385 m ² Kapalı Alanlar Toplamı : 2132 m ² Açık Alan Miktarı : 6523 m ² Kullanılabilir Açık Alan Miktarı : 4233 m ²	
B Blok (2000)	: 887 m ² (2 Kat)		
C Blok (1981)	: 327 m ² (3 Kat)		
Öğrenci Kooperatifi (1981)	: 29 m ² (1 Kat)		
Kantin (1999)	: 75 m ² (1 Kat)		
Soyunma odaları (2004)	: 79 m ² (1 Kat)		
Lojman (1981)	: 135 m ² (1 Kat)		
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR			
Sportif olanaklar	Basketbol sahası (2), Hentbol sahası (1)		
Oyun elemanları	İçermiyor		
Oturma elemanları	10 adet bank		
Diğer	Atatürk büstü (1), Tören alanı, Çöp toplama elemanı (16)		
GENEL GÖRÜNÜM			
			

Şekil 4.1.11a. Vali Rahmi Bey İlköğretim Okulu bilgi formu.

Buca Yiğitler Mahallesinde 1956 yılında kurulmuş olan Vali Rahmi Bey İlköğretim Okulu, 87 kişiden oluşan görevli personeliyle 1902 öğrenciye ikili sistemde eğitim-öğretim vermektedir. Okulda tüm teneffüs süreleri 10 dakika olarak düzenlenmiştir.

8385 m² yerleşim alanı üzerine kurulan okulun kapalı alan miktarının, kurulduğu ilk yıl 600 m² iken, 2008 yılına kadar geçen 52

Şekil 4.1.11b. Vali Rahmi Bey İlköğretim Okulu arka bahçesi.

yıllık zaman içerisinde ek binalar, öğrenci kooperatifi, kantin, soyunma odaları ve lojman yapımıyla 2132 m²'ye ulaştığı saptanmış olup mevcut açık alan miktarı 6253 m² olarak hesaplanmıştır. Okulun kuzey ve batı sınırında bulunan yaklaşık 2290 m²'lik yeşil alanın (Şekil 4.1.11b) sadece ana sınıfı

öğrencilerine öğretmenleri gözetiminde kullanıldığı göz önünde bulundurularak, okulun tüm öğrenciler tarafından kullanılabilir açık alan miktarının 4233 m² olduğu belirlenmiştir.

Okul sportif olanaklar yönüyle incelendiğinde, 2 adet basketbol sahası ve 1 adet hentbol sahası içerdiği saptanmıştır. Hentbol sahasının kalelerinin bahçede sürekli bulundurulmadığı, gerektiğinde kullanılmak üzere giriş-çıkışın kontrollü olduğu yan bahçe alanında tutulduğu gözlenmiştir.

Çocukların oyun oynayabileceği herhangi bir oyun elemanı içermeyen bahçede, 10 adet oturma elemanına yer verildiği, bu elemanlara ek olarak öğrencilerin kendi ölçeklerindeki her yükseltiyi

(bina tretuvarları, istinat duvarları vb.) oturma amaçlı kullandıkları saptanmıştır (Şekil 4.1.11c).

Şekil 4.1.11c. Vali Rahmi Bey İlköğretim Okulu öğrencileri oturma-dinlenme aktivitesi.

Okul otopark alanları açısından incelendiğinde, araç sahiplerinin bahçeyi park amaçlı kullanmadıkları, araçlarını okul alanı dışına park ettikleri gözlenmiştir.

Şekil 4.1.11d. Vali Rahmi Bey İlköğretim Atatürk büstü ve sahne.

Bahçede, okul binasının iç köşesinde konumlandırılmış Atatürk büstü, sınıf tören düzeni çizgilerle belirlenmiş tören alanı ve çeşitli gösterilerin yapılması amacıyla inşa edilmiş yaklaşık 70 cm. yüksekliğinde bir platformun bulunduğu (Şekil 4.1.11d) ancak bu

üç program elemanı arasında fiziksel ve görsel bir ilişkinin kurulamadığı dikkati çekmiştir.

Bahçe bitki materyali yönüyle incelendiğinde, okul ana binasının batısında ve kuzeyinde bulunan bölümün kitlesel nitelikte bitki dokusuna sahip olduğu, öğrencilerin kullandığı ön bölümün ise çizgisel ve noktasal bir desene sahip olduğu gözlenmiştir. Bahçede bulunan bitkilerin

yoğunluklu olarak *Cupressus sempervirens* L. (Servi), *Morus alba* L. (Dut), *Casuarina equisetifolia* L. (Demir ağacı), *Pinus pinea* L. (Fıstık çamı), *Eucalyptus camaldulensis* Dehnh. (Okalıptus), *Schinus molle* L. (Yalancı karabiber), *Washingtonia* sp. (Palmiye türleri), *Ficus carica* L. (İncir) ve *Cupressus macrocarpa* Hartw. ex Gord. (Limoni servi) türlerinden oluştuğu belirlenmiştir.

Okulun farklı zamanlarda ve amaçlarla kullanım durumu incelendiğinde, eğitim-öğretim amaçlı olarak yalnızca beden eğitimi derslerinde, hafta sonları okul yönetimince öğrencilere yönelik düzenlenen yetiştirme kursları sırasında ve çevre sakinleri tarafından sportif amaçlı kullanıldığı saptanmıştır. Yıl içerisinde okul bahçesinde gerçekleştirilen etkinliklerin ise törenler ve kutlamalarla sınırlı olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Bir teneffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktivitelerin tek başına ayakta durma-dolaşma-oturma, grup şeklinde oturma-konuşma-dolaşma-ayakta durma, kantine gitme, bir şeyler yeme-içme, başkalarını izleme, koşma, parmaklıklara ya da basketbol potasına tırmanma, keman çalma, futbol-basketbol oynama, çeşitli grup oyunları oynama şeklinde değişiklik gösterdiği saptanmıştır (Şekil 4.1.11e).

Şekil 4.1.11e. Vali Rahmi Bey İlköğretim Okulu teneffüs saati.

4.1.12. Gülen Kora İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.12a'da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER	
		İlçe	Çiğli
		Mahalle	Evka-5
		Kuruluş yılı	2001
		Öğretim biçimi	İkili
		Görevli personel	Yönetici : 5 Öğretmen : 53 Memur : 1 Diğer : 1 Toplam : 60
		Öğrenci sayısı	Kız : 676 Erkek : 737 Toplam : 1413
FİZİKSEL YAPI			
Eğitim binası (2001) : 483 m ² (3 Kat) Kantin (2001) : 64 m ² (1 Kat)		Okul Toplam Alanı : 5241 m ² Kapalı Alanlar Toplamı : 547 m ² Açık Alan Miktarı : 4694 m ² Kullanılabilir Açık Alan Miktarı : 3623 m ²	
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR			
Sportif olanaklar	Basketbol sahası (1), Futbol sahası (1)		
Oyun elemanları	İçermiyor		
Oturma elemanları	Tribün, Yerinde dökme beton oturma elemanı (10 x 3kişi)		
Diğer	Atatürk büstü (1), Tören alanı, Çöp toplama elemanı (4)		
GENEL GÖRÜNÜM			
			

Şekil 4.1.12a. Gülen Kora İlköğretim Okulu bilgi formu.

Çiğli İlçesi Evka-5 Mahallesinde 2001 yılında kurulmuş olan Gülen Kora İlköğretim Okul, 60 kişiden oluşan personeliyle, 1413 öğrenciye ikili sistemde eğitim-öğretim vermektedir. Okulda tüm teneffüs süreleri 10 dakika olarak düzenlenmiştir.

Tüm kapalı mekanları kurulduğu yıl yapılan okulun, yerleşim alanı 5241 m² olup açık alan miktarı 4694 m² olarak hesaplanmıştır. Eğimli bir alan üzerine kurulmuş olan okulun kullanılabilir açık alan miktarı ise 3623 m² olarak belirlenmiştir.

Okul sportif olanaklar yönüyle incelendiğinde, uzun ve kısa

Şekil 4.1.12b. Gülen Kora İlköğretim Okulu basketbol sahası.

kenarında “L” biçimli bir tribün bulunan, zemin kaplaması okulun diğer mekanlarından farklı olan 1 adet basketbol sahası (Şekil 4.1.12b) ile zemini okulun diğer bölümleriyle aynı olan 1 adet futbol sahası içerdiği saptanmıştır. Çocukların oyun oynayabileceği herhangi bir

çocuk oyun elemanı içermeyen okulda, oturma dinlenmeye olanak tanıyan tribünün yanı sıra 10 adet oturma elemanına da yer verildiği gözlenmiştir. Okulda bulunan diğer donatı ve mekanların, Atatürk büstü ve büstle ilişkili olarak sınıf yerleri çizgilerle belirlenmiş tören alanı ile 4 adet çöp konteynırı olduğu saptanmıştır.

Okul otopark alanları açısından incelendiğinde, araç sahiplerinin araçlarını okul alanı dışına park ettikleri gözlenmiştir.

Okul bitkisel materyal varlığı yönüyle incelendiğinde, bahçede sınırlarında yeni dikilmiş bitkilerin olduğu, tüm bitkilerin gelişimlerini

tamamlamadıkları için bahçenin tanımlanabilir bir bitkisel tasarım desenine sahip olmadığı gözlenmiştir. Bahçede bulunan bitki türlerinin, *Phoenix canariensis* Hort. ex Chabaud (Hurma), *Olea europaea* L. (Zeytin), *Casuarina equisetifolia* L. (Demir ağacı), *Eucalyptus camaldulensis* Dehnh. (Okalıptus), *Schinus molle* L. (Yalancı karabiber), *Cupressus arizonica* Greene (Servi), *Cupressus macrocarpa* Hartw. ex Gord. (Limoni servi), *Platanus orientalis* L. (Çınar), *Pinus pinea* L. (Fıstık çamı), *Thuja orientalis* (L.) Franco (Mazı) olduğu saptanmıştır.

Ders saatlerinde okul bahçesinin beden eğitimi derslerinde kullanıldığı, Türkçe okuma derslerinin de tribünde gerçekleştirildiği öğrenilmiştir. Hafta sonları, yetiştirme kursları sırasında kullanılan okul bahçesinden, çevre sakinlerinin sportif amaçlı yararlandığı saptanmıştır. Yıl içerisinde bahçede gerçekleştirilen etkinliklerin törenler, kutlamalar ve ağaç dikme şenlikleri olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Bir tenffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktiviteler, tek başına / grup şeklinde ayakta durma-dolaşma-oturma, kantine gitme, bir şeyler yeme-içme, başkalarını izleme, koşma, futbol-basketbol oynama, grup oyunları oynama, ağaçlara tırmanma olarak saptanmış, öğrencilerin özellikle okulun arka bahçesindeki toprak yığınları bulunan eğimli alan ile tribünü yoğun olarak kullandıkları gözlenmiştir (Şekil 4.1.12c).

Şekil 4.1.12c. Gülen Kora İlköğretim Okulu öğrencileri tenffüs saati.

4.1.13. Maltepe İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.13a’da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER	
	İlçe	Çiğli	
	Mahalle	Maltepe	
	Kuruluş yılı	1971	
	Öğretim biçimi	İkili	
	Görevli personel	Yönetici : 3 Öğretmen : 35 Memur : - Diğer : 1 Toplam : 39	
	Öğrenci sayısı	Kız : 385 Erkek : 343 Toplam : 728	
FİZİKSEL YAPI			
Eğitim binası – 1 (1971)	: 300 m ² (2 Kat)	Okul Toplam Alanı	: 3848 m ²
Eğitim binası – 2 (1985)	: 340 m ² (3 Kat)	Kapalı Alanlar Toplamı	: 748 m ²
Kantin (2001)	: 60 m ² (1 Kat)	Açık Alan Miktarı	: 3100 m ²
Soyunma odası (2001)	: 36 m ² (1 Kat)	Kullanılabilir Açık Alan Miktarı	: 2615 m ²
Depo (2003)	: 12m ² (1 Kat)		
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR			
Sportif olanaklar	Voleybol sahası (1), Çok amaçlı spor alanı (aynı alan üzerinde futbol – basketbol sahaları)		
Oyun elemanları	İçermiyor		
Oturma elemanları	İçermiyor		
Diğer	Atatürk büstü (1), Çeşme (1), Çöp toplama elemanı (2)		
GENEL GÖRÜNÜM			
			

Şekil 4.1.13a. Maltepe İlköğretim Okulu bilgi formu.

1971 yılında Çiğli Maltepe Mahallesinde kurulmuş olan Maltepe İlköğretim Okulu, 39 kişilik personeliyle, 728 öğrenciye ikili sistemde eğitim-öğretim vermektedir. Okulun tüm teneffüs süreleri 10 dakika olarak düzenlenmiştir.

1971 yılında 300 m²'lik tek eğitim binasıyla 3848 m² yerleşim alanı üzerine kurulan okulun kapalı alan miktarı 2008 yılı itibariyle 748 m² olarak belirlenmiştir. Okulun açık alanları toplamı 3100 m² olarak ölçülmüş, kullanılabilir açık alan miktarı ise 2615 m² olarak hesaplanmıştır.

Okul spor alanları bakımından incelendiğinde, 1 adet file takımlı, sınırları çizgilerle belirlenmiş, zemini okulun diğer bölümlerinden farklı olmayan voleybol sahası ile 20 x 28 metrelik dikdörtgen bir alan üzerinde karşılıklı kenarlarda konumlandırılmış 2 adet kale ile 2 adet basketbol potasının bulunduğu gözlenmiştir.

Şekil 4.1.13b. Maltepe İlköğretim Okulu öğrencileri oturma-dinlenme aktivitesi.

Çocukların oyun oynamasına olanak tanıyan çocuk oyun elemanları içermeyen okulda, oturma dinlenme amaçlı da herhangi bir donatı elemanının bulunmadığı, öğrencilerin bahçede bulunan istinat duvarlarını bu amaçla kullandıkları saptanmıştır (Şekil 4.1.13b).

Okul otopark alanları açısından incelendiğinde, bahçeye araç girişine izin verilmediği, araç sahiplerinin araçlarını okul alanı dışına park ettikleri gözlenmiştir.

Atatürk büstü ile ilişkili olarak belirlenmiş bir tören alanı içermeyen okulda bulunan diğer donatıların, çeşme ile 2 adet çöp konteynırı olduğu saptanmıştır.

Bahçe bitki varlığı yönüyle incelendiğinde, bahçenin bitkisel tasarım karakterinin çizgisel nitelikli sınır bitkilendirmesi şeklinde olduğu gözlenmiş, bu amaçla kullanılan bitki türlerinin ise *Casuarina equisetifolia* L. (Demir ağacı), *Eucalyptus camaldulensis* Dehnh. (Okalıptus), *Schinus molle* L. (Yalancı karabiber), *Phoenix canariensis*

Şekil 4.1.13c. Maltepe İlköğretim Okulu beden eğitimi dersi.

Hort. ex Chabaud (Hurma), *Washingtonia* sp. (Palmiye) ve *Robinia pseudoacacia* L. (Yalancı akasya) olduğu saptanmıştır.

Gözlem çalışmaları sırasında yöneticilerden alınan bilgilere göre okul bahçesinin eğitim-öğretim amaçlı yalnız beden eğitimi derslerinde (Şekil 4.1.13c), hafta

sonları çevre sakinleri tarafından sportif amaçlı kullanıldığı, yıl içerisinde bahçede gerçekleştirilen etkinliklerin ise törenler ve tatbikat çalışmaları (yangın, deprem vb.) olduğu öğrenilmiştir.

Bir teneffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktiviteler, tek başına ayakta durma-dolaşma-oturma, grup şeklinde oturma-konuşma-dolaşma-ayakta durma, çeşmeden su içme / ellerini yıkama, kantine gitme, bir şeyler yeme-içme, başkalarını izleme, koşma, voleybol / futbol / basketbol oynama, okul penceresinden bahçedekileri izleme ve çeşitli grup oyunları oynama şeklinde değişiklik göstermiştir.

4.1.14. 9 Eylül İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.14a'da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER	
	İlçe	Gaziemir	
	Mahalle	9 Eylül	
	Kuruluş yılı	1989	
	Öğretim biçimi	İkili	
	Görevli personel	Yönetici	: 3
		Öğretmen	: 47
		Memur	: -
	Diğer	: 1	
	Toplam	: 51	
Öğrenci sayısı	Kız	: 470	
	Erkek	: 503	
	Toplam	: 973	
FİZİKSEL YAPI			
Eğitim binası – 1 (1989)	: 322 m ² (4 Kat)	Okul Toplam Alanı	: 3340 m ²
Eğitim binası – 1 (1989)	: 322 m ² (4 Kat)	Kapalı Alanlar Toplamı	: 713 m ²
Kantin (2000)	: 69 m ² (1 Kat)	Açık Alan Miktarı	: 2627 m ²
		Kullanılabilir Açık Alan Miktarı	: 2257 m ²
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR			
Sportif olanaklar	Voleybol sahası (1), Çok amaçlı spor alanı (aynı alan üzerinde futbol – basketbol sahaları)		
Oyun elemanları	Çocuk oyun kompleksi (Kaydıtrak x 2, Tırmanma elemanı x 1), Salıncak (2), Tahterevalli (1), Barfiks (3), Tırmanma elemanı (2), Denge elemanı (1)		
Oturma elemanları	12 adet bank		
Diğer	Atatürk büstü (1), Tören alanı, Çöp toplama elemanı (2)		
GENEL GÖRÜNÜM			
			

Şekil 4.1.14a. 9 Eylül İlköğretim Okulu bilgi formu.

1989 yılında Gaziemir 9 Eylül Mahallesi'nde kurulmuş olan 9 Eylül İlköğretim Okulu 51 kişiden oluşan personeliyle, 470'i kız 503'ü erkek olmak üzere toplam 973 öğrenciye eğitim-öğretim vermektedir.

Öğretim biçimi ikili sisteme göre uygulanan okulda, tüm teneffüs süreleri 10'ar dakika olarak düzenlenmiştir.

3340 m²'lik yerleşim alanı üzerine kurulmuş olan okulun kapalı alan miktarı kurulduğu ilk yıl 322 m² iken, sonraki yıllarda ek bina ve kantin yapımıyla 713 m²'ye ulaşmıştır.

Okulun açık alan miktarı 2627 m² olarak ölçülürken, kullanılabilir açık alan miktarı 2257 m² olarak hesaplanmıştır.

Okul sportif olanaklar yönüyle incelendiğinde, aynı alan üzerinde konumlandırılmış 1 adet basketbol ve 1 adet futbol sahasından oluşan çok amaçlı spor alanı ile üzerinde file takımı olmayan 1 adet voleybol sahasının bulunduğu gözlenmiştir.

Şekil 4.1.14b. 9 Eylül İlköğretim Okulu çocuk oyun alanı.

Okulda çocukların oyun oynayabileceği oyun donatıları içeren iki ayrı alan olduğu, bu alanlardan okul binasının arka girişinde bulunanın demir parmaklık ve kafes tellerle kapatılarak yalnız anasınıfı öğrencilerinin kullanımına açık olduğu gözlenmiştir (Şekil 4.1.14b).

Söz konusu bu alanda bulunan çocuk oyun elemanlarının 2 adet kaydırak ve 1 adet tırmanma elemanından oluşan 1 adet kombine oyun elemanı ile 2 adet salıncak ve 1 adet tahterevalli olduğu saptanmıştır.

Şekil 4.1.14c. 9 Eylül İlköğretim Okulu çocuk oyun elemanları.

Anasınıfı dışındaki diğer öğrencilerin kullanımına açık olan çocuk oyun alanında ise kum zemin üzerinde barfiks, tırmanma ve denge elemanlarına yer verildiği ve bu mekanın teneffüs saatlerinde öğrenciler tarafından yoğun bir biçimde kullanıldığı gözlenmiştir (Şekil 4.1.14c).

Bahçe zemininde çeşitli kurallı çocuk oyunlarına (seksek gibi) hizmet edebilecek çizgilerin bulunduğu ve bu çizgisel oyun alanlarının da özellikle küçük yaştaki öğrenciler tarafından yoğun kullanıldığı saptanmıştır.

Bahçede oturma-dinlenmeye olanak tanıyan 12 adet bankın bulunduğu saptanmış ve bu bankların okul yöneticilerinin çabalarıyla Türk Silahlı Kuvvetleri'nden temin edildiği öğrenilmiştir.

Şekil 4.1.14d. 9 Eylül İlköğretim Okulu okuma dersi.

Söz konusu bu oturma elemanlarının teneffüs saatlerinde oturma - dinlenme gereksiniminin karşılanmasına ek olarak, ders saatlerinde Türkçe okuma dersleri için de kullanıldığı gözlenmiştir (Şekil 4.1.14d).

Okul otopark alanları yönüyle incelendiğinde, bahçeye araç girişinin yapılmadığı, araç sahiplerinin araçlarını okul sınırları dışına

park ettikleri gözlenmiştir.

Bahçede bulunan diğer donatı ve mekanların, Atatürk büstü, büstle ilişkili olarak sınıf yerleri çizgilerle belirlenmiş tören alanı ile 2 adet çöp toplama elemanı olduğu saptanmıştır.

Bahçe bitki varlığı yönüyle incelendiğinde, okulun batı sınır duvarı boyunca çizgisel, Atatürk büstüyle ilişkili alansal ve diğer sınır duvarlarında ise noktasal nitelikli bir bitkilendirmenin yapıldığı gözlenmiştir. Bahçede kullanılan bitki türlerinin ise *Eucalyptus camaldulensis* Dehnh. (Okalıptus), *Washingtonia* sp. (Palmiye), *Pinus pinea* L. (Fıstık çamı), *Cupressus sempervirens* L. (Servi), *Acacia saligna* H. Wendl. (Kıbrıs akasyası) ve *Rosa* sp. (Gül) olduğu saptanmıştır.

Bahçenin farklı zamanlarda ve amaçlarla kullanım durumu incelendiğinde, eğitim-öğretim amacıyla beden eğitimi ve okuma derslerinde, hafta sonları çevre sakinleri tarafından sportif amaçlı kullanıldığı öğrenilmiştir.

Yıl içerisinde bahçede gerçekleştirilen etkinliklerin ise törenler, kutlamalar ve kermesler olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Bir teneffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktivitelerin, tek başına ayakta durma-dolaşma-oturma, grup şeklinde oturma-konuşma-dolaşma-ayakta durma, kantine gitme, bir şeyler yeme-içme, başkalarını / etrafı izleme, koşma, futbol oynama, kitap okuma, seksek oynama, çocuk oyun elemanlarıyla oynama, çeşitli grup / top oyunları oynama şeklinde değişiklik gösterdiği saptanmıştır.

4.1.15. Ali Bayırlar İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.15a'da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER	
		İlçe	Güzelbahçe
		Mahalle	Yalı
		Kuruluş yılı	1986
		Öğretim biçimi	Tam gün
		Görevli personel	Yönetici : 3 Öğretmen : 33 Memur : - Diğer : 1 Toplam : 37
		Öğrenci sayısı	Kız : 350 Erkek : 402 Toplam : 752
FİZİKSEL YAPI			
A Blok (1964)	: 650 m ² (1 Kat)	Okul Toplam Alanı	: 9067 m ²
B Blok (1986)	: 330 m ² (3 Kat)	Kapalı Alanlar Toplamı	: 1460 m ²
C Blok (1995)	: 400 m ² (3 Kat)	Açık Alan Miktarı	: 7607 m ²
Kantin (1994)	: 80 m ² (1 Kat)	Kullanılabilir Açık Alan Miktarı	: 5823 m ²
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR			
Sportif olanaklar	Basketbol sahası (1), Futbol sahası (1), Voleybol sahası (1)		
Oyun elemanları	Zemin – çizgi oyunları (Sek sek vb.)		
Oturma elemanları	6 adet bank		
Diğer	Atatürk büstü (1), Tören alanı, Çeşme (1), Çöp toplama elemanı (15)		
GENEL GÖRÜNÜM			
			

Şekil 4.1.15a. Ali Bayırlar İlköğretim Okulu bilgi formu.

1964 yılında Güzelbahçe Yalı Mahallesi'nde Cengiz Topel Ortaokulu olarak kurulmuş olan okul, 1986 yılında Ali Bayırlar İlkokulu olarak eğitim-öğretim faaliyetine devam etmiştir. 37 kişiden oluşan görevli personeliyle 752 öğrenciye tam gün sistemiyle eğitim-öğretim veren okulun teneffüs süreleri, 10, 20 ve 50 (öğle arası) dakikalık teneffüsler şeklinde düzenlenmiştir.

9067 m²'lik yerleşim alanı üzerine kurulmuş olan okulun kapalı alan miktarı başlangıçta 650 m² iken, kuruluşundan 2008 yılına kadar geçen sürede ek binaların yapıyla 1460 m²'ye ulaşmıştır. Okulun kapalı alanlar dışında kalan açık alan miktarı 7607 m² olarak ölçülürken, kullanılabilir alan miktarı 5823 m² olarak bulunmuştur.

Okul, spor ve oyun olanakları yönüyle incelendiğinde 1'er adet basketbol, futbol ve voleybol sahası içerdiği gözlenmiştir. Çocukların

Şekil 4.1.15b. Ali Bayırlar İlköğretim Okulu çizgisel oyun mekanı.

oyun oynamasına olanak tanıyan herhangi bir çocuk oyun elemanı içermeyen okulun zemininde, çeşitli çocuk oyunlarının üzerinde oynanabileceği çizgisel mekanların bulunduğu saptanmıştır (Şekil 4.1.15b).

Okul oturma dinlenme olanakları bakımında incelendiğinde, bir bölümü Güzelbahçe Belediyesi'nden temin edilmiş 6 adet bank içerdiği gözlenmiştir.

Okul otopark alanları yönüyle incelendiğinde, okul bahçesine araç giriş-çıkışına izin verilmediği, araç sahiplerinin okulun tek katlı binasının arka bölümünü bu amaçla kullandıkları saptanmıştır.

Bahçede bulunan diğer donatı ve mekanların, Atatürk büstü ve büstle ilişkili olarak sınıf yerleri çizgilerle belirlenmiş olan tören alanı ile çeşme, 8 adet çöp toplama elemanı ve 7 adet çöp konteynırı olduğu görülmüştür.

Okul bitki varlığı yönüyle incelendiğinde, bahçede *Eucalyptus camaldulensis* Dehnh. (Okalıptus), *Schinus molle* L. (Yalancı karabiber), *Ficus carica* L. (İncir), *Washingtonia* sp. (Palmiye), *Phoenix canariensis*

Şekil 4.1.15c. Ali Bayırlar İlköğretim Okulu giriş bitkilendirmesi.

Hort. ex Chabaud (Hurma), *Cupressus sempervirens* L. (Servi), *Cupressus macrocarpa* Hartw. ex Gord. (Limoni servi), *Acacia saligna* H. Wendl. (Kıbrıs akasyası), *Nerium oleander* L. (Zakkum) ve *Rosa* sp. (Gül) türündeki bitkilere çizgisel (Şekil 4.1.15c), noktasal ve alansal

nitelikte yer verildiği gözlenmiştir.

Bahçenin farklı zamanlarda ve amaçlarla kullanım durumu incelendiğinde, eğitim-öğretim amacıyla beden eğitimi ve resim derslerinde, hafta sonları çevre sakinleri tarafından sportif amaçlı kullanıldığı, yıl içerisinde okul bahçesinde gerçekleştirilen etkinliklerin törenler, kutlamalar ve kermesler olduğu öğrenilmiştir.

Bir teneffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktiviteler, tek başına ayakta durma-dolaşma-oturma, grup şeklinde oturma-konuşma-dolaşma-ayakta durma, kantine gitme, bir şeyler yeme-içme, başkalarını izleme, koşma, futbol-basketbol-voleybol oynama, seksek oynama ve çeşitli grup oyunları oynama şeklinde değişiklik göstermiştir.

4.1.16. Emlak Bankası İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.16a'da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER	
	İlçe	Karşıyaka	
	Mahalle	Atakent	
	Kuruluş yılı	1983	
	Öğretim biçimi	Tam gün	
	Görevli personel	Yönetici : 3 Öğretmen : 42 Memur : 1 Diğer : 1 Toplam : 47	
	Öğrenci sayısı	Kız : 605 Erkek : 542 Toplam : 1147	
	FİZİKSEL YAPI		
Anasınıfı binası (1991)	: 140 m ² (2 Kat)	Okul Toplam Alanı	: 6500 m ²
A Blok (1983)	: 420 m ² (2 Kat)	Kapalı Alanlar Toplamı	: 1320 m ²
B Blok (1997)	: 150 m ² (3 Kat)	Açık Alan Miktarı	: 5180 m ²
C Blok (2006)	: 300 m ² (3 Kat)	Kullanılabilir Açık Alan Miktarı	: 4253 m ²
D Blok (1983)	: 160 m ² (1 Kat)		
Kantin (2006)	: 150 m ² (1 Kat)		
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR			
Sportif olanaklar	Badminton sahası (1), Basketbol sahası (1), Voleybol sahası (1), Futbol kalesi (2)		
Oyun elemanları	Kaydırak (2), Tahterevalli (2), Barfiks (1)		
Oturma elemanları	6 adet bank		
Diğer	Otopark, Atatürk anıtı (1), Tören alanı, Çeşme (1), Çöp top. elem. (9)		
GENEL GÖRÜNÜM			
			

Şekil 4.1.16a. Emlak Bankası İlköğretim Okulu bilgi formu.

1983 yılında Karşıyaka Atakent Mahallesinde kurulmuş olan Emlak Bankası İlköğretim Okulu, 47 kişilik görevli personeliyle, 1147 öğrenciye eğitim-öğretim vermektedir. Öğretim biçimi tam gün / normal öğretim sistemine göre düzenlenmiş olan okulda, teneffüs süreleri 10, 15, 60 (öğle arası) dakikalık teneffüsler şeklinde programlanmıştır.

6500 m²'lik yerleşim alanına sahip olan okulun kapalı mekanları, kurulduğu ilk yıl 580 m² iken, bu miktar 2008 yılına kadar geçen sürede 1320 m²'ye ulaşmıştır. Okulun açık alan miktarı 5180 m² olarak hesaplanmış, ana sınıfı öğrencileri dışındaki öğrencilerin girişine izin verilmeyen arka bölüm çıkarıldığında, tüm öğrenciler tarafından kullanılabilir açık alan miktarı ise 4253 m² olarak belirlenmiştir.

Okul spor alanları açısından incelendiğinde, 1 adet basketbol, 1 adet voleybol, 1 adet badminton sahası içerdiği, ayrıca basketbol sahasının doğu sınırında karşılıklı konumlandırılmış 2 adet kaleye yer verildiği saptanmış, badminton sahası dışında kalan diğer spor alanlarının öğrenciler tarafından yoğun olarak kullanıldığı gözlenmiştir (Şekil 4.1.16b).

Şekil 4.1.16b. Emlak Bankası İlköğretim Okulu spor alanları kullanımı.

Bahçede bulunan 2 adet kaydırak, 2 adet tahterevalli ve 1 adet barfıksten oluşan çocuk oyun elemanlarının, anasınıfı dışındaki diğer

öğrencilerinin girişine izin verilmeyen bölümde konumlandırıldığı saptanmıştır.

Okul otopark olanakları yönüyle incelendiğinde, okul bahçesinin park etme amaçlı kullanılmadığı, araç sahiplerinin araçlarını okul sınırları dışında yer alan, okula ait özel otoparka park ettikleri, aynı şekilde servis araçlarının da bu alanı kullandıkları gözlenmiştir.

Okulda oturma-dinlenme ünitesi olarak 6 adet bankın bulunduğu, öğrencilerin teneffüslerde bu elemanlara ek olarak okul bahçe duvarlarını, çim bordürlerini ve merdivenleri oturma-dinlenme amaçlı kullandıkları gözlenmiştir.

Şekil 4.1.16c. Emlak Bankası İ.Ö.O. Atatürk anıtı-2007.

Şekil 4.1.16d. Emlak Bankası İ.Ö.O. Atatürk anıtı-2008.

Tören alanı düzeni sınıf isimlendirmeleriyle belirlenmemiş olan okulda bulunan Atatürk anıtının, araştırma kapsamına dahil edilen diğer pek çok okuldan farklı olarak, uzak mesafeden rahatlıkla fark edilebilen, görsel açıdan yüksek nitelikli bir yapıya sahip olduğu gözlenmiş, kontrol amaçlı gerçekleştirilen ikinci gözlem çalışmaları sırasında anıtın arka fonunun, okul binasının boyanması esnasında değiştirilerek daha nitelikli bir yapıya getirildiği saptanmıştır (Şekil 4.1.16c ve Şekil 4.1.16d). Bahçede bulunan diğer donatıların

çift taraflı çeşme, 8 adet çöp toplama elemanı ile 1 adet geri dönüşüm amaçlı çöp toplama elemanı olduğu belirlenmiştir.

Bahçe bitki varlığı yönüyle incelendiğinde, bahçe sınır duvarı boyunca çizgisel, yer yer de noktasal nitelikli bir bitkilendirmenin gerçekleştirildiği gözlenmiştir. Bahçede bulunan bitki türlerinin ise *Eucalyptus camaldulensis* Dehnh. (Okalıptus), *Acacia saligna* H. Wendl. (Kıbrıs akasyası), *Schinus molle* L. (Yalancı karabiber), *Phoenix canariensis* Hort. ex Chabaud (Hurma), *Washingtonia* sp. (Palmiye), *Pinus pinea* L. (Fıstık çamı), *Cupressus sempervirens* L. (Servi), *Nerium oleander* L. (Zakkum) ve *Bougainvillea glabra* Choisy (Gelin duvağı) olduğu saptanmıştır.

Gözlem çalışmaları sırasında yöneticilerden elde edilen bilgilere göre, okul bahçesinin ders saatlerinde eğitim-öğretim amacıyla beden eğitimi, resim ve bireysel etkinlik dersleri ile halk oyunları ve basketbol takım çalışmaları sırasında kullanıldığı öğrenilmiştir. Çevre sakinleri tarafından hafta sonları sportif amaçlı ve halk oyunları çalışmaları sırasında kullanılan bahçede, yıl içerisinde gerçekleştirilen etkinliklerin ise törenler, kutlamalar, şiir dinletileri, tiyatro gösterileri ve badminton karşılaşmaları şeklinde değişiklik gösterdiği saptanmıştır.

Bir teneffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktiviteler, tek başına ayakta durma-dolaşma-oturma, grup şeklinde oturma-konuşma-dolaşma-ayakta durma, kantine gitme, bir şeyler yeme-içme, çeşmeden su içme / ellerini yıkama, başkalarını izleme, koşma, ağaçlara /okul bahçe duvarına / pencere demir parmaklıklarına tırmanma, futbol-basketbol-voleybol oynama, seksek oynama, çeşitli grup / top oyunları oynama şeklinde değişiklik göstermiştir.

4.1.17. Karşıyaka İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.17a'da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER		
	İlçe	Karşıyaka		
	Mahalle	Donanmacı		
	Kuruluş yılı	1932		
	Öğretim biçimi	İkili		
	Görevli personel	Yönetici	:	3
		Öğretmen	:	55
		Memur	:	3
Diğer		:	7	
Toplam		:	68	
Öğrenci sayısı	Kız	:	510	
	Erkek	:	529	
	Toplam	:	1039	
FİZİKSEL YAPI				
Eğitim binası (1969)	:	966 m ² (4 Kat)	Okul Toplam Alanı : 3675 m ² Kapalı Alanlar Toplamı : 1344 m ² Açık Alan Miktarı : 2331 m ² Kullanılabilir Açık Alan Miktarı : 2331 m ²	
Ek bina (1975)	:	288 m ² (2 Kat)		
Spor Etkinlik Salonu (2004)	:	90 m ² (1 Kat)		
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR				
Sportif olanaklar	Basketbol sahası (1), Voleybol sahası (2), Çok amaçlı spor alanı (Futbol sahası + Basketbol sahası), Ek basketbol potası (3)			
Oyun elemanları	İçermiyor			
Oturma elemanları	6 adet bank			
Diğer	Atatürk anıtı (1), Tören alanı, Çeşme (1), Çöp toplama elemanı (2), Bisiklet park elemanı, Bitki kapları			
GENEL GÖRÜNÜM				
				

Şekil 4.1.17a. Karşıyaka İlköğretim Okulu bilgi formu.

1932 yılında Donanmacı Mahallesinde kurulmuş olan Karşıyaka İlköğretim okulu, 68 kişiden oluşan personeliyle, 1039 öğrenciye eğitim-öğretim vermektedir. Öğretim biçimi ikili öğretim sistemine göre düzenlenmiş olan okulda teneffüs süreleri 10 dakikalık 4 teneffüs ve 15 dakikalık 1 teneffüs şeklinde programlanmıştır.

3675 m²'lik yerleşim alanına sahip olan okulun, kurulduğu ilk yılında yapılmış olan eğitim yapılarının 1968 yılına kadar hizmet verdiği, 1968 yılında 966 m²'lik 5 katlı yeni bir eğitim binasının inşa edildiği ve takip eden yıllarda da ikinci bir eğitim binası ile spor etkinlikleri salonunun yapımıyla okulun kapalı alan miktarının 1344 m²'ye ulaştığı saptanmıştır.

Kontrol amaçlı gerçekleştirilen ikinci gözlem çalışmaları sırasında ise 1969 yılında kullanıma açılmış olan okul binasının, 2008 yılı itibariyle tadilata girdiği gözlenmiştir (Şekil 4.1.17b).

Şekil 4.1.17b. Karşıyaka İlköğretim Okulu eğitim binası güçlendirme çalışmaları.

Okulun kapalı alanlar dışında kalan açık ve kullanılabilir alan miktarı 2331 m² olarak hesaplanmıştır.

Okul sportif olanaklar yönüyle incelendiğinde, sınırları çizgilerle belirlenmiş, zemini okulun diğer bölümlerinden farklı olmayan 2 adet file

takımı üzerinde bulunmayan voleybol sahası, 1 adet futbol sahası, futbol sahası üzerinde kalelerin hemen yanında karşılıklı konumlandırılmış 2 adet basketbol potası, okul bina duvarına monte edilmiş 3 adet basketbol potası ile 1 adet basketbol sahası içerdiği gözlenmiştir.

Herhangi bir çocuk oyun elemanı içermeyen okulda, oturma-dinlenme amaçlı 6 adet banka yer verildiği, öğrencilerin bu elemanlara ek olarak bina merdivenlerini, bahçe sınır duvarlarını, bordürleri ve bisiklet park elemanlarını oturma amacıyla kullandıkları görülmüştür (Şekil 4.1.17c).

Şekil 4.1.17c. Karşıyaka İlköğretim Okulu öğrencileri oturma-dinlenme aktivitesi.

Okulun belirlenmiş bir otopark alanı bulunmamasıyla birlikte, araç sahiplerinin araçlarını bahçeye park ettikleri gözlenmiştir.

Bahçenin ayrıca hafta sonları ve ders saatleri dışında ücretli otopark olarak kullanıldığı öğrenilmiştir.

Bahçede bulunan diğer donatı ve mekanların, sınıf yerleri çizgilerle ve isimlendirmeyeyle belirlenmiş tören alanı, Atatürk anıtı, çeşme, çeşmenin hemen yanında konumlandırılmış 2 adet çöp konteynırı, bisiklet park elemanı ve bitki kapları olduğu gözlenmiştir.

Tanımlanabilir bir bitkisel tasarım deseni bulunmayan okul bahçesinde, bitkilerin yer yer noktasal yer yer de çizgisel bir karakterde

konumlandırıldığı, mevcut bitki türlerinin ise *Cupressus sempervirens* L. (Adi servi), *Pinus pinea* L. (Fıstık çamı), *Phoenix canariensis* Hort. ex Chabaud (Hurma), *Casuarina equisetifolia* L. (Demir ağacı), *Washingtonia* sp. (Palmiye türleri), *Prunus cerasifera* Ehrh. var. *Atropurpurea* H. Jaeger (Kırmızı yapraklı süs eriği), *Schinus molle* L. (Yalancı karabiber), *Acacia saligna* H. Wendl. (Kıbrıs akasyası), *Ligustrum vulgare* L. (Kurtbağrı), *Nerium oleander* L. (Zakkum), *Euonymus japonica* Thunb. (Taflan), *Pittosporum tobira* (Thunb.) W.T. Aiton (Pitosporum) ve *Parthenocissus quinquefolia* (L.) Planch. (Amerikan sarmaşığı) olduğu saptanmıştır.

Eğitim-öğretim amacıyla beden eğitimi dersleri ile sosyal etkinlikler sırasında kullanılan okul bahçesinin, çevre sakinleri tarafından herhangi bir kullanımının bulunmadığı, bahçeden hafta sonları yararlanmanın da ücretli otopark olarak kiraya verilmesi nedeniyle mümkün olmadığı öğrenilmiştir.

Yıl içerisinde bahçede gerçekleştirilen etkinliklerin ise törenler ve kutlamalar olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Bir teneffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktiviteler, tek başına ayakta durma-dolaşma-oturma, grup şeklinde otuma-konuşma-dolaşma-ayakta durma, ip atlama, flüt çalma, kitap okuma, kantine gitme, bir şeyler yeme-içme, çeşmeden su içme / ellerini yıkama, başkalarını izleme, koşma, okul bahçe duvarına / kafes tellere / basketbol potasının ayaklarına tırmanma, futbol-basketbol oynama, çeşitli grup / top oyunları oynama şeklinde değişiklik göstermiştir.

4.1.18. Selçuk Yaşar Alaybey İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.18a'da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER	
		İlçe	Karşıyaka
		Mahalle	Alaybey
		Kuruluş yılı	1927
		Öğretim biçimi	İkili
		Görevli personel	Yönetici : 5 Öğretmen : 67 Memur : 2 Diğer : - Toplam : 79
		Öğrenci sayısı	Kız : 659 Erkek : 735 Toplam : 1394
FİZİKSEL YAPI			
Eğitim binası (1993) : 951 m ² (5 Kat)		Okul Toplam Alanı	: 3355 m ²
		Kapalı Alanlar Toplamı	: 951 m ²
		Açık Alan Miktarı	: 2404 m ²
		Kullanılabilir Açık Alan Miktarı	: 2203 m ²
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR			
Sportif olanaklar	Basketbol sahası (1), Futbol sahası (1), Voleybol sahası (1)		
Oyun elemanları	İçermiyor		
Oturma elemanları	10 adet bank		
Diğer	Atatürk büstü (1), Tören alanı		
GENEL GÖRÜNÜM			
			

Şekil 4.1.18a. Selçuk Yaşar Alaybey İlköğretim Okulu bilgi formu.

1927 yılında Karşıyaka Alaybey Mahallesi'nde kurulmuş olan Selçuk Yaşar Alaybey İlköğretim Okulu, 79 kişiden oluşan personeliyle, toplam 1394 öğrenciye eğitim-öğretim vermektedir. Öğretim biçimi ikili sisteme göre uygulanan okulda, tüm teneffüs süreleri 10 dakika olarak düzenlenmiştir.

3355 m²'lik yerleşim alanına sahip olan okulun ilk eğitim binası yerini, 1993 yılında inşa edilen 951 m²'lik 5 katlı yeni binaya bırakmıştır. Eğitim-öğretim amaçlı tek kapalı mekanı bulunan okulun, açık alan miktarı 2404 m², kullanılabilir açık alan miktarı ise 2203 m² olarak hesaplanmıştır.

Okul spor ve oyun olanakları açısından incelendiğinde 1'er adet basketbol, futbol ve voleybol sahası içerdiği, bahçede çocukların oyun

Şekil 4.1.18b. Selçuk Yaşar Alaybey İlköğretim Okulu oturma elemanları kullanımı.

oynayabileceği herhangi bir çocuk oyun elemanına yer verilmediği saptanmıştır.

Okul oturma elemanları yönüyle incelendiğinde bahçede 10 adet bank bulunduğu ve bu elemanların öğrenciler tarafından yoğun bir biçimde kullanıldığı gözlenmiştir (Şekil 4.1.18b).

Belirlenmiş düzenli bir otopark alanı bulunmayan okulda, araç sahiplerinin bir bölümünün park yeri olarak okul bahçesini, bazılarının ise bahçe sınırları dışını kullanmayı tercih ettikleri öğrenilmiştir.

Bahçede sınıf yerleri çizgilerle belirlenmiş tören alanı ve bu alanla ilişkili bir adet Atatürk büstünün bulunduğu gözlenmiştir.

Çizgisel nitelikli sınır bitkilendirmesi yapılmış olan okulda bulunan bitkilerin, yoğunluklu olarak *Schinus molle* L. (Yalancı karabiber), *Washingtonia* sp. (Palmiye türleri), *Casuarina equisetifolia* L. (Demir ağacı), *Cupressus sempervirens* L. (Adi servi), *Morus alba* L. (Dut) ve *Pinus pinea* L. (Fıstık çamı) türündeki ağaç formu bitkilerden oluştuğu belirlenmiştir.

Bahçenin farklı zamanlarda ve amaçlarla kullanım durumu incelendiğinde, gözlem çalışmaları sırasında yöneticilerden alınan bilgilere göre eğitim-öğretim amaçlı olarak yalnız beden eğitimi derslerinde, hafta sonları okul yönetimi tarafından düzenlenen çeşitli kurslar sırasında, çevre sakinleri tarafından sportif amaçlı kullanıldığı öğrenilmiştir. Yıl içerisinde okul bahçesinde gerçekleştirilen etkinliklerin ise törenler ve kutlamalar olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Bir teneffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktiviteler, tek başına ayakta durma-dolaşma-oturma, grup şeklinde oturma-konuşma-dolaşma-ayakta durma, kantine gitme, bir şeyler yeme-içme, başkalarını izleme, koşma, okul bahçe duvarına / ağaçlara tırmanma, futbol-basketbol oynama, çemberle oynama, ip atlama, çeşitli grup / top oyunları oynama şeklinde değişiklik göstermiştir (Şekil 4.1.18c).

Şekil 4.1.18c. Selçuk Yaşar Alaybey İlköğretim Okulu teneffüs saati.

4.1.19. Şair Eşref İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.19a'da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER	
	İlçe	Karşıyaka	
	Mahalle	Cumhuriyet	
	Kuruluş yılı	1968	
	Öğretim biçimi	İkili	
	Görevli personel	Yönetici	: 3
		Öğretmen	: 37
	Memur	: 1	
	Diğer	: 1	
	Toplam	: 42	
Öğrenci sayısı	Kız	: 372	
	Erkek	: 435	
	Toplam	: 807	
FİZİKSEL YAPI			
A Blok (1968)	: 384 m ² (2 Kat)	Okul Toplam Alanı	: 3439 m ²
B Blok (1973)	: 384 m ² (2 Kat)	Kapalı Alanlar Toplamı	: 1168 m ²
C Blok (1987)	: 300 m ² (3 Kat)	Açık Alan Miktarı	: 2271 m ²
Kantin (1998)	: 40 m ² (1 Kat)	Kullanılabilir Açık Alan Miktarı	: 2177 m ²
Tuvalet (1973)	: 30 m ² (1 Kat)		
Depo (1973)	: 30 m ² (1 Kat)		
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR			
Sportif olanaklar	Basketbol sahası (1), Futbol sahası (1), Voleybol sahası (1)		
Oyun elemanları	Şekil – zemin oyunları		
Oturma elemanları	8 adet bank		
Diğer	Atatürk büstü (1), Tören alanı, Çeşme (1), Çöp toplama elemanı (10)		
GENEL GÖRÜNÜM			
			

Şekil 4.1.19a. Şair Eşref İlköğretim Okulu bilgi formu.

Karşıyaka İlçesi Cumhuriyet Mahallesinde 1968 yılında kurulmuş olan Şair Eşref İlköğretim Okulu, 42 kişilik personeliyle, 807 öğrenciye eğitim-öğretim vermektedir. Öğretim biçimi ikili sistem olan okulda tenefüs süreleri, 10 dakikalık tenefüsler şeklinde düzenlenmiştir.

Yerleşim alanı 3439 m² olan okulun kapalı mekanlarının, kurulduğu ilk yıl 384 m²'lik tek eğitim binasıyla sınırlı iken, bu miktarın ek eğitim binaları, kantin, tuvalet ve depo inşası ile 1168 m²'ye ulaştığı saptanmıştır. Okulun açık alan miktarı 2271 m², kullanılabilir açık alan miktarı ise 2177 m² olarak hesaplanmıştır.

Okul, spor olanakları yönüyle incelendiğinde 1'er adet basketbol, futbol ve voleybol sahası içerdiği saptanmış ancak basketbol sahasının araç park yeri olarak kullanıldığı gözlenmiştir (Şekil 4.1.19b).

Şekil 4.1.19b. Şair Eşref İlköğretim Okulu basketbol sahası.

Okul oturma-dinlenme mekanları yönüyle incelendiğinde, oturma elemanı olarak 8 adet bank içerdiği, ancak bu elemanlardan 4 adedinin ahşap oturma kısımlarının kullanılamaz durumda olduğu gözlenmiştir.

Çocuk oyun elemanı içermeyen okul bahçesinde, çocukların hayal güçleri ile renk ve biçim duygularını geliştirebilecek, yaratıcı oyunlara olanak sağlayan ve ders materyali olarak da kullanılabilen çeşitli şekil-zemin oyunlarına yer verildiği gözlenmiştir (Şekil 4.1.19c).

Şekil 4.1.19c. Şair Eşref İlköğretim Okulu şekil-zemin oyunları.

Okulda bulunan diğer donatı ve mekanların, Atatürk büstü, büstle ilişkili olarak sınıf yerleri çizgilerle belirlenmiş tören alanı ile çeşme, 10 adet çöp toplama elemanı olduğu gözlenmiştir. Okul bitki varlığı yönüyle incelendiğinde, tanımlanabilir nitelikte bir bitkisel dokuya sahip olmadığı, bahçede sınırlı sayıda *Pinus pinea* L. (Fıstık çamı), *Schinus molle* L. (Yalancı karabiber), *Casuarina equisetifolia* L. (Demir ağacı), *Cupressus sempervirens* L. (Servi) ve *Eucalyptus camaldulensis* Dehnh. (Okalıptus) türündeki ağaç formundaki bitkilerin bulunduğu saptanmıştır.

Okulun farklı zamanlarda ve amaçlarla kullanım durumu incelendiğinde, eğitim-öğretim amaçlı beden eğitimi ve seçmeli derslerde, hafta sonları çevre sakinleri tarafından sportif amaçlı kullanıldığı ancak çevrenin sosyo-kültürel yapısı nedeniyle güvenlik sorunu yaşandığı öğrenilmiştir. Yıl içerisinde bahçede gerçekleştirilen etkinliklerin törenler, kutlamalar, kermesler, bahar şenlikleri ve sportif karşılaşmalar olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bir teneffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktiviteler, tek başına oturma-ayakta durma-dolaşma, grup şeklinde oturma-konuşma-dolaşma-ayakta durma, kantine gitme, bir şeyler yeme-içme, çeşmeden su içme, koşma, futbol-basketbol oynama, ip atlama, çeşitli grup oyunları oynama olarak belirlenmiştir.

4.1.20. Talatpaşa İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.20a'da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER		
	İlçe	Karşıyaka		
	Mahalle	Çiçek		
	Kuruluş yılı	1956		
	Öğretim biçimi	İkili		
	Görevli personel	Yönetici	:	3
		Öğretmen	:	42
		Memur	:	-
Diğer		:	1	
Toplam		:	46	
Öğrenci sayısı	Kız	:	493	
	Erkek	:	511	
	Toplam	:	1004	
FİZİKSEL YAPI				
A Blok (1956) : 564 m ² (2 Kat)		Okul Toplam Alanı : 3548 m ²		
B Blok (1990) : 160 m ² (3 Kat)		Kapalı Alanlar Toplamı : 794 m ²		
Ana sınıfı binası (2000) : 70 m ² (1 Kat)		Açık Alan Miktarı : 2754 m ²		
		Kullanılabilir Açık Alan Miktarı : 1909 m ²		
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR				
Sportif olanaklar	Çok amaçlı spor alanı (Futbol sahası + Basketbol sahası), Ek pota (1)			
Oyun elemanları	Şekil – zemin oyunları			
Oturma elemanları	Bank (7)			
Diğer	Atatürk büstü (2), Tören alanı, Çeşme (1), Çöp toplama elemanı (15)			
GENEL GÖRÜNÜM				
				

Şekil 4.1.20a. Talatpaşa İlköğretim Okulu bilgi formu.

Karşıyaka Çiçek Mahallesiinde 1956 yılında kurulmuş olan Talatpaşa İlköğretim Okulunda, 46 kişilik görevli personel eşliğinde, 1004 öğrenci eğitim-öğretim görmektedir. Öğretim biçimi ikili sistem şeklinde uygulanan okulun teneffüs süreleri, 10 dakikalık 4 teneffüs ve 20 dakikalık 1 teneffüs şeklinde düzenlenmiştir.

3548 m²'lik yerleşim alanı üzerinde kurulmuş olan okulun kapalı mekanları, kurulduğu ilk yıl 564 m²'lik tek eğitim binasıyla sınırlı iken, takip eden yıllarda ek bina yapımıyla toplam 794 m²'ye ulaşmıştır. Okulun açık alan miktarının 2754 m², kullanılabilir açık alan miktarının ise 1909 m² olduğu saptanmıştır.

Okul spor ve oyun olanakları yönüyle incelendiğinde aynı alan üzerinde konumlandırılmış 1 adet futbol ve 1 adet basketbol sahasından oluşan çok amaçlı bir spor sahası içerdiği gözlenmiştir. Okulun ön bahçesinde ise 1 adet basketbol potasının bulunduğu saptanmıştır. Bahçede ayrıca farklı renklerle oluşturulmuş 2 adet şekil-zemin oyunuyla, 1 adet seksek çizgilerine yer verildiği saptanmıştır.

Belirlenmiş bir otopark alanı bulunmayan okulda, araç sahiplerinin araçlarını okul sınırları dışına park ettikleri saptanmıştır.

Bahçede oturma-dinlenme amaçlı 7 adet oturma elemanının bulunduğu, öğrencilerin bu elemanlara ek olarak kendi ölçeklerindeki her yükseltiyi oturma amacıyla yoğun olarak kullandıkları gözlenmiştir. Okulun ön ve arka bahçe olmak üzere her iki bölümünde de Atatürk büstüne yer verildiği, arka bahçede büstle ilişkili olarak bir tören alanının bulunduğu gözlenmiştir. Bahçede bulunan diğer donatılar, etrafı demir parmaklıklarla kapatılmış çeşme ile 15 adet çöp toplama elemanı olarak belirlenmiştir.

Bahçe bitkisel materyal yönüyle incelendiğinde, caddeye bakan ön bölümünde *Pinus pinea* L. (Fıstık çamı) türündeki bitkilerle çizgisel nitelikli bir bitkilendirmenin yapıldığı, arka bölümde ise yine *Pinus pinea* L. (Fıstık çamı), *Schinus molle* L. (Yalancı karabiber), *Eucalyptus camaldulensis* Dehnh. (Okalıptus), *Cupressus sempervirens* L. (Servi) ve *Washingtonia* sp. (Palmiye) türündeki bitkilerin yer yer noktasal, eğimli toprak alan üzerinde ise dağınık gruplar halinde kullanıldığı gözlenmiştir.

Okulun farklı zamanlarda ve amaçlarla kullanım durumu incelendiğinde, eğitim-öğretim amacıyla beden eğitimi, resim, müzik ve hayat bilgisi derslerinde kullanıldığı, çevre sakinleri tarafından herhangi bir kullanımının bulunmadığı, hafta sonları ise okul tarafından öğrencilere yönelik düzenlenen çeşitli kurslar sırasında kullanıldığı öğrenilmiştir. Yıl içerisinde okul bahçesinde gerçekleştirilen etkinliklerin ise, törenler, kutlamalar, kermesler, yılsonu şenliği ve spor karşılaşmaları olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bir teneffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktiviteler, tek başına oturma-ayakta durma-dolaşma, grup şeklinde oturma-konuşma-dolaşma-ayakta durma, kantine gitme, bir şeyler yeme-içme, çeşmeden su içme/ ellerini yıkama, başkalarını izleme, koşma, basketbol oynama, ip atlama, çeşitli grup / top oyunları oynama, kitap okuma şeklinde değişiklik göstermiştir (Şekil 4.1.20b).

Şekil 4.1.20b. Talatpaşa İlköğretim Okulu teneffüs saati.

4.1.21. Zihni Üstün İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.21a'da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER		
	İlçe	Karşıyaka		
	Mahalle	Örnekköy		
	Kuruluş yılı	1996		
	Öğretim biçimi	Tam gün		
	Görevli personel	Yönetici	:	4
		Öğretmen	:	39
Memur		:	1	
Diğer		:	1	
Toplam		:	45	
Öğrenci sayısı	Kız	:	583	
	Erkek	:	649	
	Toplam	:	1232	
FİZİKSEL YAPI				
Eğitim binası (1996)	:	799 m ² (4 Kat)	Okul Toplam Alanı : 6250 m ² Kapalı Alanlar Toplamı : 884 m ² Açık Alan Miktarı : 5366 m ² Kullanılabilir Açık Alan Miktarı : 2971 m ²	
Kantin (2000)	:	85 m ² (1 Kat)		
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR				
Sportif olanaklar	Basketbol sahası (1)			
Oyun elemanları	İçermiyor			
Oturma elemanları	İçermiyor			
Diğer	Otopark, Atatürk büstü (1)			
GENEL GÖRÜNÜM				
				

Şekil 4.1.21a. Zihni Üstün İlköğretim Okulu bilgi formu.

1996 yılında Karşıyaka Örnekköy Mahallesiinde kurulmuş olan Zihni Üstün İlköğretim Okulu, 45 kişilik görevli personeliyle, 1232 kişiye eğitim-öğretim vermektedir. Öğretim biçimi tam gün olan okulun teneffüs süreleri, 10, 20 ve 60 dakika olarak programlanmıştır.

6250 m²'lik yerleşim alanına sahip olan okulun 799 m²'lik tek eğitim binası bulunmakta olup 2000 yılında inşa edilen 85 m²'lik kantinle birlikte mevcut kapalı alan miktarı 884 m² olarak hesaplanmıştır. Okul açık alanları toplamı 5366 m² ve kullanılabilir açık alan miktarı ise 2971 m² olarak bulunmuştur.

Çocuk oyun elemanlarından herhangi birini içermeyen okulda, sportif amaçlı sadece 1 adet basketbol sahasının bulunduğu gözlenmiştir. Okul oturma dinlenme mekanları yönüyle incelendiğinde, oturma elemanı içermediği, öğrencilerin oturma amacıyla çim bordürleri, bina merdivenlerini ve bahçenin bir bölümünü oluşturan yeşil alandaki toprak zemini kullandıkları gözlenmiştir. Donatı elemanları yönüyle yetersiz bir görünüm sergileyen okuldaki tek donatının, her okulda bulunması gerekli olan Atatürk büstü olduğu gözlenmiş, büstle ilişkili olarak tören düzeninin herhangi bir şekilde belirlenmediği saptanmıştır.

Araç giriş-çıkışına izin verilmeyen okulun ana girişindeki sınır duvarları dışında kalan ancak okula ait olan boş alanın, okul personeli ve ziyaretçiler tarafından otopark olarak kullanıldığı saptanmıştır.

Bahçe bitki varlığı yönüyle incelendiğinde, okul kullanılabilir açık alan miktarının yaklaşık % 44'ü olan 1300 m²'lik bölümünün, çoğunlukla ağaç formundaki bitkilere yer verilen yeşil alandan oluştuğu gözlenmiş, özellikle teneffüs saatlerinde bu alanın öğrenciler tarafından oldukça yoğun bir biçimde kullanıldığı saptanmıştır (Şekil 4.1.21b).

Şekil 4.1.21b. Zihni Üstün İlköğretim Okulu yeşil alan kullanımı.

Söz konusu bu bölümde bulunan bitkilerin çoğunlukla *Washingtonia* sp. (Palmiye), *Phoenix canariensis* Hort. ex Chabaud (Hurma), *Schinus molle* L. (Yalancı karabiber), *Platanus orientalis* L. (Çınar), *Robinia pseudoacacia* L. (Yalancı akasya), *Eucalyptus camaldulensis* Dehnh. (Okalıptus), *Pinus pinea* L. (Fıstık çamı), *Cupressus sempervirens* L. (Adi servi), *Cupressus macrocarpa* Hartw. ex Gord. (Limoni servi), *Casuarina equisetifolia* L. (Demir ağacı), *Acacia saligna* H. Wendl. (Kıbrıs akasyası), *Ficus carica* L. (İncir), *Pyracantha coccinea* M. Roem (Ateş diken) ve *Jasminum nudiflorum* Lindl. (Sarı yasemin) türlerinden oluştuğu saptanmıştır.

Yöneticilerden alınan bilgilere göre, bahçenin eğitim-öğretim amacıyla yalnız beden eğitimi derslerinde kullanıldığı, çevre sakinleri tarafından herhangi bir kullanımının olmadığı, yıl içerisinde bahçede gerçekleştirilen etkinliklerin ise tören ve kutlamalar olduğu saptanmıştır.

Bir teneffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktiviteler, tek başına ayakta durma-dolaşma, grup şeklinde oturma-konuşma-dolaşma-ayakta durma, kantine gitme, bir şeyler yeme-içme, başkalarını izleme, koşma, ip / lastik atlama, ağaçlara / bahçe duvarlarına / demir parmaklıklara tırmanma ve grup oyunları oynama şeklinde değişiklik göstermiştir.

4.1.22. Zübeyde Hanım İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.22a'da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER		
		İlçe	Karşıyaka	
		Mahalle	Soğukkuyu	
		Kuruluş yılı	1996	
		Öğretim biçimi	Tam gün	
		Görevli personel	Yönetici	: 3
			Öğretmen	: 35
			Memur	: 1
Diğer	: 1			
Toplam	: 40			
Öğrenci sayısı	Kız	: 485		
	Erkek	: 489		
	Toplam	: 974		
FİZİKSEL YAPI				
A Blok (2000) : 544 m ² (2 Kat) B Blok (1996) : 323 (1 Kat) Kantin (2000) : 70 (1 Kat)		Okul Toplam Alanı : 3896 m ² Kapalı Alanlar Toplamı : 937 m ² Açık Alan Miktarı : 2959 m ² Kullanılabilir Açık Alan Miktarı : 2959 m ²		
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR				
Sportif olanaklar	Basketbol sahası (2), Voleybol sahası (1)			
Oyun elemanları	Zemin çizgi oyunu – Sek sek (2)			
Oturma elemanları	Bank (12), Ağaç altı oturma ünitesi (2 x 12 kişi)			
Diğer	Atatürk büstü (1), Tören alanı, Çeşme (1), Bisiklet park elemanı, Çöp toplama elemanları			
GENEL GÖRÜNÜM				

Şekil 4.1.22a. Zübeyde Hanım İlköğretim Okulu bilgi formu.

1965 yılında Karşıyaka Soğukkuyu Mahallesi'nde kurulmuş olan Zübeyde Hanım İlköğretim Okulunda, 40 kişiden oluşan görevli personel eşliğinde, 974 öğrenci eğitim-öğretim görmektedir. Öğretim biçimi ikili öğretim sistemine göre uygulanan okulda, teneffüs süreleri 10 dakikalık 4 teneffüs ve 15 dakikalık 1 teneffüs şeklinde düzenlenmiştir.

3896 m²'lik yerleşim alanı üzerine kurulmuş olan okuldaki kapalı alan miktarının, kurulduğu ilk yıl 323 m²'lik tek eğitim binasıyla sınırlı iken, 2000 yılında ek bina ve kantin yapımıyla bu miktarın 937 m²'ye ulaştığı saptanmıştır. Okulun açık ve kullanılabilir alan miktarı 2959 m² olarak hesaplanmıştır.

Okul spor ve oyun olanakları yönüyle incelendiğinde, çocuk oyun elemanı içermediği, zeminde 2 adet seksek oyunu için çizgilere yer verildiği, bahçede spor alanı olarak da 2 adet basketbol sahası ile 1 adet voleybol sahası bulunduğu gözlenmiştir.

Şekil 4.1.22b. Zübeyde Hanım İlköğretim Okulu ağaç altı oturma ünitesi.

Okul oturma mekanları bakımından incelendiğinde, 2 adet ağaç altı oturma ünitesi (Şekil 4.1.22b) ile 12 adet bank içerdiği saptanmıştır. Bahçede bulunan tüm oturma elemanlarının teneffüs saatlerinde öğrenciler tarafından yoğun olarak kullanıldığı gözlenmiştir.

Belirlenmiş bir otopark alanı bulunmayan okulda, araç giriş-çıkışına izin verilmediği ve araç sahiplerinin araçlarını okul sınırları dışında bir yere park ettikleri saptanmıştır.

Bahçede bulunan diğer donatı ve mekanların, sınıf yerleri çizgilerle belirlenmiş tören alanı, Atatürk büstü, çeşme, bisiklet park elemanı ve farklı büyüklüklerdeki çöp toplama elemanları olduğu gözlenmiştir.

Okul bitki varlığı yönüyle incelendiğinde, noktasal ve yer yer de çizgisel düzende bir bitkilendirme yapıldığı gözlenmiş, bahçede bulunan bitki türleri ise *Casuarina equisetifolia* L. (Demir ağacı), *Platanus orientalis* L. (Çınar), *Eucalyptus camaldulensis* Dehnh. (Okaliptus), *Morus alba* L. (Dut) ve *Pinus pinea* L. (Fıstık çamı) olarak belirlenmiştir.

Bahçenin farklı zaman ve amaçlarla kullanım durumu incelendiğinde, eğitim-öğretim amacıyla beden eğitimi derslerinde, hafta sonları okul yönetimi tarafından düzenlenen kurslar sırasında, çevre sakinleri tarafından ise sportif amaçlı kullanıldığı, yıl içerisinde okul bahçesinde gerçekleştirilen etkinliklerin ise törenler, kutlamalar, kermesler, kulüp etkinlikleri ve yarışmalar olduğu saptanmıştır.

Bir teneffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktiviteler, tek başına / grup şeklinde oturma-konuşma-dolaşma-ayakta durma, kantine gitme, bir şeyler yeme-içme, başkalarını izleme, koşma, ip atlama, bisiklete binme, futbol-basketbol oynama, çeşmeden su içme-doldurma, öğretmen yönetiminde şiir okuma- şiir okuyanları izleme, kendi oyuncaklarıyla oynama ve grup oyunları oynama olarak saptanmıştır (Şekil 4.1.22c).

Şekil 4.1.22c. Zübeyde Hanım İlköğretim Okulu teneffüs saati.

4.1.23. 19 Mayıs İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.23a'da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER	
	İlçe	Konak	
	Mahalle	19 Mayıs	
	Kuruluş yılı	1963	
	Öğretim biçimi	İkili	
	Görevli personel	Yönetici : 1 Öğretmen : 32 Memur : - Diğer : 1 Toplam : 34	
	Öğrenci sayısı	Kız : 550 Erkek : 583 Toplam : 1133	
	FİZİKSEL YAPI		
Eğitim binası – 1 (1963) : 660 m ² (2 Kat)	Okul Toplam Alanı	: 5554 m ²	
Eğitim binası – 2 (2004) : 325 m ² (3 Kat)	Kapalı Alanlar Toplamı	: 1056 m ²	
Dikiş kursu binası – (1963) : 49 m ² (1 Kat)	Açık Alan Miktarı	: 4498 m ²	
Kantin (2000) : 22 m ² (1 Kat)	Kullanılabilir Açık Alan Miktarı	: 4498 m ²	
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR			
Sportif olanaklar	Basketbol sahası (1), Voleybol sahası (1), Futbol kalesi (2)		
Oyun elemanları	İçermiyor		
Oturma elemanları	İçermiyor		
Diğer	Atatürk büstü (2)		
GENEL GÖRÜNÜM			
			

Şekil 4.1.23a. 19 Mayıs İlköğretim Okulu bilgi formu.

Konak 19 Mayıs Mahallesiinde 1963 yılında kurulmuş olan 19 Mayıs İlköğretim Okulunda, 34 kişiden oluşan personel eşliğinde, 1133 kişi eğitim-öğretim görmektedir. Öğretim biçimi ikili sistem olan okulda teneffüs süreleri 10'ar dakika olarak düzenlenmiştir.

Yerleşim alanı 5554 m² olan okulun kapalı mekanlarının, kurulduğu ilk yıl, taban alanları 660 ve 49 m² olan 2 eğitim binasından oluştuğu, takip eden yıllarda ek eğitim binası ve kantin yapımıyla 1056 m²'ye ulaştığı belirlenmiştir. Okulun 2008 yılı itibariyle mevcut ve kullanılabilir açık alan miktarı 4498 m² olarak hesaplanmıştır.

Okul oyun ve sportif olanaklar yönüyle incelendiğinde, çocuk oyun elemanı içermediği, spor alanı olarak da 1 adet basketbol sahası ile 1 adet voleybol sahası içerdiği ayrıca basketbol potalarının hemen yanında, karşılıklı 2 adet kalenin konumlandırıldığı saptanmıştır.

Bahçede oturma elemanlarına güvenlik gerekçesiyle (akşamları ve hafta sonları dışarıdan gelen kişilerin alkol alma amaçlı bu mekanları kullanmaları ve çeşitli hırsızlık olaylarının yaşanmış olması nedeniyle) yer verilmediği öğrenilmiştir. Öğrencilerin teneffüs saatlerinde okul sınır duvarlarını, çim bordürleri ve zaman zaman da okul zemin düzlemini oturma amacıyla kullandığı gözlenmiştir.

Belirlenmiş bir otopark alanı bulunmayan okulda, araç sahiplerinin park yeri olarak okul bahçesini kullandığı saptanmıştır.

Farklı bölümlerde konumlandırılmış 2 adet Atatürk büstüne yer verilen okulda, tören düzeninin herhangi bir biçimde belirlenmemiş olduğu gözlenmiştir.

Yöneticilerden alınan bilgilere göre okul sınırları içerisinde önceden bir uygulama bahçesinin bulunduğu, Tarım dersinin

kaldırılmasıyla bu alanın kullanım dışı kaldığı öğrenilmiştir.

Okul bitki varlığı yönüyle incelendiğinde, yer yer çizgisel, bahçenin yaklaşık 655 m²'lik bir bölümünde ise alansal nitelikli bir bitkilendirmenin yapıldığı gözlenmiş, mevcut bitki türlerinin de *Pinus* sp. (Çam türleri), *Populus alba* L. (Ak kavak), *Cupressus sempervirens* L. (Servi), *Casuarina equisetifolia* L. (Demir ağacı), *Schinus molle* L. (Yalancı karabiber), *Eucalyptus camaldulensis* Dehnh. (Okalıptus) ve *Ligustrum ovalifolium* Hassk. (Kurtbağrı) olduğu saptanmıştır.

Okul bahçesinin eğitim-öğretim amacıyla Beden Eğitimi, Resim ve Müzik dersleri ile folklor çalışmalarında, hafta sonları okul yönetimi tarafından düzenlenen çeşitli kurslar sırasında, çevre sakinleri tarafından ise sportif amaçlı kullanıldığı öğrenilmiştir. Yıl içerisinde bahçede gerçekleştirilen etkinliklerin törenler, kutlamalar ve spor karşılaşmaları olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Bir teneffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktiviteler, tek başına ayakta durma-dolaşma, grup şeklinde oturma-konuşma-dolaşma-ayakta durma, kantine gitme, bir şeyler yeme-içme, başkalarını izleme, koşma, futbol-basketbol oynama, dışarıdan kişilerle iletişim kurma, okul bahçe duvarlarına / parmaklıklarına tırmanma şeklinde değişiklik göstermiştir (Şekil 4.1.23b).

Şekil 4.1.23b. 19 Mayıs İlköğretim Okulu teneffüs saati.

4.1.24. Ali Akatlar İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.24a’da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER	
	İlçe	Konak	
	Mahalle	Aydın	
	Kuruluş yılı	1963	
	Öğretim biçimi	İkili	
	Görevli personel	Yönetici : 3 Öğretmen : 62 Memur : - Diğer : 1 Toplam : 66	
	Öğrenci sayısı	Kız : 774 Erkek : 815 Toplam : 1589	
FİZİKSEL YAPI			
A Blok (1963)	: 546 m ² (2 Kat)	Okul Toplam Alanı	: 4898 m ²
B Blok (2002)	: 117 m ² (2 Kat)	Kapalı Alanlar Toplamı	: 1124 m ²
C Blok (1999)	: 136 m ² (3 Kat)	Açık Alan Miktarı	: 3774 m ²
Ek bina-1 (2000)	: 105 m ² (1 Kat)	Kullanılabilir Açık Alan Miktarı	: 3774 m ²
Ek bina-2 (2001)	: 80 m ² (1 Kat)		
Kantin (2003)	: 50 m ² (1 Kat)		
Tuvalet (1963)	: 90 m ² (1 Kat)		
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR			
Sportif olanaklar	Basketbol sahası (1), Hentbol sahası (1)		
Oyun elemanları	İçermiyor		
Oturma elemanları	Amfi, Bank (9)		
Diğer	Atatürk büstü (1), Tören alanı, Seyir terası (Masa x 3, Oturma elemanı x 2), Çeşme (1) ve Çöp toplama elemanı (9)		
GENEL GÖRÜNÜM			
			

Şekil 4.1.24a. Ali Akatlar İlköğretim Okulu bilgi formu.

1963 yılında Konak Aydın Mahallesiinde kurulmuş olan Ali Akatlar İlköğretim Okulunda, 66 kişilik görevli personel eşliğinde 1589 öğrenci eğitim-öğretim görmektedir. Öğretim biçimi ikili sisteme göre uygulanan okulda teneffüs süreleri, 10 dakikalık 4 teneffüs ve 15 dakikalık 1 teneffüs şeklinde düzenlenmiştir.

4898 m²'lik yerleşim alanı üzerine kurulmuş olan okulun kapalı alan miktarının, kurulduğu ilk yıl 636 m² iken, 2008 yılına kadar geçen sürede ek binalar ve kantin yapıyla 1124 m²'ye ulaştığı saptanmıştır. Okulun açık ve kullanılabilir alan miktarı 3774 m² olarak hesaplanmıştır.

Okul oyun ve spor alanları yönüyle incelendiğinde, çocuk oyun elemanı içermediği, spor alanı olarak da 1 adet basketbol ve 1 adet hentbol sahası içerdiği saptanmıştır. Okulda ayrıca, bahçenin zemin düzleminden yaklaşık 7 metre daha alt kotta bulunan spor alanlarıyla ilişkili olarak, söz konusu kot farkının 3 metrelik bölümünde düzenli teraslamalar yapılarak spor karşılaşmalarını seyretme amaçlı bir amfi yapıldığı gözlenmiştir.

Okul oturma-dinlenme mekanları yönüyle incelendiğinde söz konusu amfiye ek olarak 9 adet oturma elemanı içerdiği, öğrencilerin bu elemanlarla birlikte kendi ölçeklerindeki her yükseltiyi oturma-dinlenme amaçlı kullandıkları gözlenmiştir. Okulda bulunan diğer donatı ve mekanlar, Atatürk büstü, büstle ilişkili olarak sınıf yerleri çizgilerle belirlenmiş tören alanı, kantin bölümünde yeme-içmeye olanak tanıyan 3 adet masayla 2 adet oturma elemanı içeren seyir terası ile çeşme ve 9 adet çöp konteynırı olarak belirlenmiştir.

Belirlenmiş bir otopark alanı bulunmayan okulda, araç sahiplerinin araçlarını okul sınırları dışına park ettikleri saptanmıştır.

Okul bitki dokusu yönüyle incelendiğinde, bahçede genel olarak çizgisel boyutta sınır bitkilendirmesi yapıldığı, bazı bitkilerin ise korunarak noktasal nitelikte varlığını sürdürdüğü saptanmıştır. Ayrıca amfinin bir bölümünde bulunan ağaç formundaki bitkilerin taşlarının tam gölge sağlayacak düzeyde gelişmiş olduğu gözlenmiştir. Bahçede yer alan bitki türlerinin, yoğunluklu olarak *Pinus pinea* L. (Fıstık çamı), az miktarda *Cupressus sempervirens* L. (Servi), *Eucalyptus camaldulensis* Dehnh. (Okaliptus), *Schinus molle* L. (Yalancı karabiber), *Olea europaea* L. (Zeytin), *Albizia julibrissin* Durazz. (Gülibrişim) olduğu saptanmıştır.

Okulun farklı zamanlarda ve amaçlarla kullanım durumuna bakıldığında, eğitim-öğretim amacıyla beden eğitimi derslerinde, hafta sonları ve çevre sakinleri tarafından sportif amaçlı kullanıldığı, yıl içerisinde okul bahçesinde gerçekleştirilen etkinliklerin ise törenler, kutlamalar, konserler ve sınıf gösterileri olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

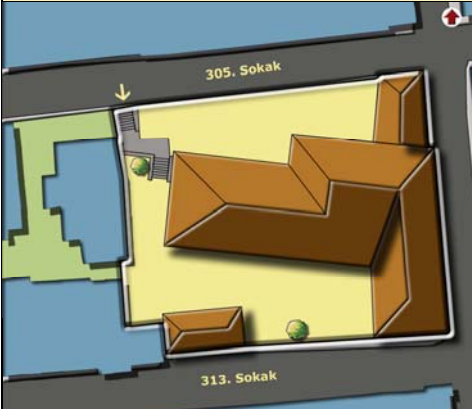

Bir teneffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktiviteler, tek başına / grup şeklinde oturma-konuşma-dolaşma-ayakta durma, kantine gitme, bir şeyler yeme-içme, çeşmeden su içme / ellerini yıkama, ip atlama, flüt çalma, ders çalışma / kitap okuma başkalarını izleme, koşma, futbol-basketbol oynama, okul bahçe duvarlarına tırmanma ve çeşitli top / grup oyunları oynama şeklinde değişiklik göstermiştir (Şekil 4.1.24b).

Şekil 4.1.24b. Ali Akatlar İlköğretim Okulu teneffüs saati.

4.1.25. Duatepe İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.25a'da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER		
		İlçe	Konak	
		Mahalle	Turgutreis	
		Kuruluş yılı	1923	
		Öğretim biçimi	Tam gün	
		Görevli personel	Yönetici	: 2
			Öğretmen	: 14
Memur	: -			
Diğer	: 1			
Öğrenci sayısı	Toplam	: 17		
	Kız	: 59		
	Erkek	: 78		
		Toplam	: 137	
FİZİKSEL YAPI				
Eğitim binası – 1 (1961) : 438 m ² (2 Kat)		Okul Toplam Alanı : 1065 m ²		
Eğitim binası – 2 (2004) : 40 m ² (2 Kat)		Kapalı Alanlar Toplamı : 528 m ²		
Tuvalet (1961) : 50 m ² (1 Kat)		Açık Alan Miktarı : 537 m ²		
		Kullanılabilir Açık Alan Miktarı : 537 m ²		
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR				
Sportif olanaklar	Basketbol potası (2)			
Oyun elemanları	Dış mekan satranç masası (2)			
Oturma elemanları	17 adet bank			
Diğer	Atatürk büstü (1), Tören alanı, Çeşme (1), Bitki kabı (11), Çöp toplama elemanı (7)			
GENEL GÖRÜNÜM				
				

Şekil 4.1.25a. Duatepe İlköğretim Okulu bilgi formu.

Konak Turgutreis Mahallesi'nde 1923 yılında kurulmuş olan Duatepe İlköğretim Okulu 17 kişiden oluşan personeliyle, 137 öğrenciyi eğitim-öğretim vermektedir. Öğretim biçimi tam gün olan okulda teneffüs saatleri 10, 20 ve 60 dakikalık teneffüsler şeklinde düzenlenmiştir.

Okul ilk olarak 1890 yılında şu anda Cumhuriyet Eğitim Müzesi

Şekil 4.1.25b. Duatepe İlköğretim Okulu ilk eğitim binası.

olan binada faaliyete geçmiş, daha sonra 1923 yılında mevcut okul sınırları içerisinde bulunan 1890 yapımı ve 2004 yılında restore edilen 40 m²'lik 2 katlı eğitim binasına taşınmıştır (Şekil 4.1.25b).

İlk zamanlar herhangi bir açık alanı bulunmayan okula, hemen yanında

bulunan kilisenin (yerinde mevcut ana eğitim binası bulunmakta olan) bahçesi dahil edilmiştir. Söz konusu kilisenin bazı bölümleri zamanla sınıf haline dönüştürülmüş, 1961 yılında ise kilise binasının üst kısmına yeni sınıflar inşa edilerek okul son halini almıştır (Duatepe İÖO, 2008). Okulun mevcut yerleşim alanı 1065 m² olmakla birlikte açık alan miktarı 537 m² olarak hesaplanmıştır.

Okul spor ve oyun olanakları yönüyle incelendiğinde, herhangi bir çocuk oyun elemanı içermediği, ön bahçede 3 adet dış mekan satranç masası, arka bahçede ise karşılıklı konumlandırılmış 2 adet basketbol potasına yer verildiği saptanmıştır. Okulda oturma-dinlenme amaçlı 17 adet oturma elemanının bulunduğu, ayrıca bahçeye öğrenci masa ve sıralarının da çıkarıldığı gözlenmiştir.

Okul otopark olanakları yönüyle incelendiğinde, bahçeye girişin merdivenlerle sağlanması nedeniyle okula araç girişinin teknik olarak mümkün olmadığı saptanmıştır.

Bahçede bulunan diğer donatı ve mekanların, sınıf yerleri çizgilerle belirlenmiş tören alanı, Atatürk büstü, çeşme, 11 adet bitki kabı, 5 adet çöp toplama elemanı ve 2 adet çöp konteynırı olduğu saptanmıştır.

Okul bitki varlığı bakımından incelendiğinde, bahçede 2 adet ağaç formunda bitkinin bulunduğu, bahçenin yeşil alan yetersizliğinin bitki kaplarına dikilmiş saksı bitkileriyle giderilmeye çalışıldığı gözlenmiştir.

Okul yöneticilerinden alınan bilgilere göre bahçenin eğitim-öğretim amacıyla beden eğitimi ve seçmeli derslerde kullanıldığı, hafta sonları okulun kapatıldığı ve dışarıdan giriş-çıkışlara izin verilmediği, bu nedenle çevre sakinleri tarafından da herhangi bir kullanımının bulunmadığı öğrenilmiştir. Yıl içerisinde bahçede gerçekleştirilen etkinliklerin ise törenler ve kutlamalar olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Bir tenffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktiviteler, tek başına / grup şeklinde oturma-konuşma-ayakta durma, kantine gitme, bir şeyler yeme-içme, çeşmeden su içme / ellerini yıkama, ders çalışma / kitap okuma, başkalarını izleme, basketbol oynama, ip atlama ve kendi oyuncaklarıyla oynama şeklinde değişiklik göstermiştir (Şekil 4.1.25c).

Şekil 4.1.25c. Duatepe İlköğretim Okulu tenffüs saati.

4.1.26. Emrullah Efendi İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.26a'da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER		
	İlçe	Konak		
	Mahalle	Cennetoğlu		
	Kuruluş yılı	1971		
	Öğretim biçimi	İkili		
	Görevli personel	Yönetici	:	3
		Öğretmen	:	38
		Memur	:	-
Diğer		:	1	
Toplam		:	42	
Öğrenci sayısı	Kız	:	371	
	Erkek	:	422	
	Toplam	:	793	
FİZİKSEL YAPI				
A Blok (1985)	:	320 m ² (3 Kat)	Okul Toplam Alanı : 3198 m ² Kapalı Alanlar Toplamı : 625 m ² Açık Alan Miktarı : 2573 m ² Kullanılabilir Açık Alan Miktarı : 2044 m ²	
B Blok (1971)	:	213 m ² (2 Kat)		
Öğrenci kooperatifi (1985)	:	36 m ² (1 Kat)		
Kantin (2001)	:	30 m ² (1 Kat)		
Depo (1985)	:	26 m ² (1 Kat)		
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR				
Sportif olanaklar	Basketbol sahası (1), Voleybol sahası (1)			
Oyun elemanları	İçermiyor			
Oturma elemanları	İçermiyor			
Diğer	Atatürk büstü (1), Tören alanı, Çeşme (1), Çöp toplama elemanı (2)			
GENEL GÖRÜNÜM				

Şekil 4.1.26a. Emrullah Efendi İlköğretim Okulu bilgi formu.

1971 yılında Cennetoğlu Mahallesiinde kurulmuş olan Emrullah Efendi İlköğretim Okulunda, 42 kişilik görevli personel eşliğinde, 793 öğrenci eğitim-öğretim görmektedir. Öğretim biçimi ikili sistem olan okulun teneffüs süreleri 10 dakika olarak düzenlenmiştir.

3198 m²'lik yerleşim alanı üzerinde bulunan okulun kapalı mekanlarının, kurulduğu ilk yıl 213 m²'lik tek eğitim binası iken, takip eden yıllarda ek bina, öğrenci kooperatif, kantin ve depo yapımıyla 625 m²'ye ulaştığı saptanmıştır. Okulun açık alan miktarı 2573 m², okul yönetimi tarafından güvenlik gerekçesiyle öğrenci girişine kapatılmış olan alanlar dışında kalan kullanılabilir açık alan miktarı ise 2044 m² olarak hesaplanmıştır.

Şekil 4.1.26b. Emrullah Efendi İlköğretim Okulu basketbol sahası.

Okul oyun ve spor olanakları yönüyle incelendiğinde, çocuk oyun elemanı içermediği, spor alanı olarak ise gözlem çalışmaları sırasında beton zemini dökülmüş ancak potaları henüz monte edilmemiş olan 1 adet basketbol sahası (Şekil 4.1.26b) ile 1 adet voleybol sahası içerdiği

gözlenmiştir. Kontrol amaçlı gerçekleştirilen 2. gözlem çalışmaları sırasında basketbol sahasının potalarının tamamlandığı ve hafta sonları çevredeki gençler tarafından yoğun olarak kullanıldığı saptanmıştır.

Okul otopark alanları açısından incelendiğinde, araç sahiplerinin araçlarını okul bahçesi dışına park ettikleri, sadece fiziksel engelli bir yöneticinin bahçeyi park etme amaçlı kullandığı saptanmıştır.

Oturma-dinlenme amaçlı herhangi bir donatı elemanı içermeyen bahçede, öğrencilerin kendi ölçeklerindeki her yükseltiyi oturma amacıyla kullandıkları gözlenmiştir. Bahçede bulunan diğer donatı ve mekanların, Atatürk büstü, sınıf yerleri çizgilerle belirlenmiş tören alanı, çeşme ve 2 adet çöp konteynırı olduğu saptanmıştır.

Bahçe bitki varlığı yönüyle incelendiğinde, ön bahçe alanında sınır duvarları önünde 1 adet *Juglans nigra* L. (Ceviz) ile 3 adet *Eucalyptus camaldulensis* Dehnh. (Okalıptus) türündeki ağaç formundaki bitkilere yer verildiği, basketbol sahasının bulunduğu arka bahçede ise çok sayıda *Pinus pinea* L. (Fıstık çamı) ile *Cupressus sempervirens* L. (Adi servi) olduğu saptanmıştır.

Bahçenin farklı zamanlarda ve amaçlarla kullanımının, eğitim-öğretim amacıyla beden eğitimi derslerinde, hafta sonları okul yönetimi

Şekil 4.1.26c. Emrullah Efendi İlköğretim Okulu folklor çalışması.

tarafından öğrenciler ve çevre sakinleri için düzenlenen kurslar sırasında gerçekleştiği öğrenilmiş, yıl içerisinde gerçekleştirilen etkinliklerin ise törenler, kutlamalar ve spor karşılaşmaları olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bahçede ayrıca folklor provalarının yapıldığı saptanmıştır (Şekil 4.1.26c).

Bir teneffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktiviteler, tek başına ayakta durma-dolaşma, grup şeklinde konuşma-ayakta durma, kantine gitme, bir şeyler yeme-içme, çeşmeden su içme, başkalarını izleme, çeşitli grup / top oyunları oynama şeklinde değişiklik göstermiştir.

4.1.27. Eski İzmir İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.27a'da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER	
		İlçe	Konak
		Mahalle	Gazi
		Kuruluş yılı	1971
		Öğretim biçimi	İkili
		Görevli personel	Yönetici : 3 Öğretmen : 37 Memur : - Diğer : 2 Toplam : 42
		Öğrenci sayısı	Kız : 548 Erkek : 587 Toplam : 1135
FİZİKSEL YAPI			
Eğitim binası – 1 (1971)	: 327 m ² (2 Kat)	Okul Toplam Alanı	: 2118 m ²
Eğitim binası – 2 (2002)	: 208 m ² (3 Kat)	Kapalı Alanlar Toplamı	: 893 m ²
Resim ve Fen Atöl.(1979)	: 277 m ² (1 Kat)	Açık Alan Miktarı	: 1225 m ²
Spor odası (1970)	: 57 m ² (1 Kat)	Kullanılabilir Açık Alan Miktarı	: 1225 m ²
Kantin (2001)	: 24 m ² (1 Kat)		
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR			
Sportif olanaklar	Tek pota basketbol sahası		
Oyun elemanları	İçermiyor		
Oturma elemanları	İçermiyor		
Diğer	Atatürk büstü (1), Tören alanı, Çöp toplama elemanı (4)		
GENEL GÖRÜNÜM			
			

Şekil 4.1.27a. Eski İzmir İlköğretim Okulu bilgi formu.

Konak Gazi Mahallesi'nde 1971 yılında kurulmuş olan Eski İzmir İlköğretim Okulu, 42 kişiden oluşan personeliyle, 1135 öğrenciye ikili sistemde eğitim-öğretim vermektedir. Okulda tüm tenffüs süreleri 10 dakika olarak düzenlenmiştir.

2118 m² yerleşim alanı üzerine kurulmuş olan okulun kapalı mekanları, kurulduğu ilk yıl toplam 384 m² iken, takip eden yıllarda bu miktarın 893 m²'ye ulaştığı saptanmıştır. Okulun açık ve kullanılabilir alan miktarı 1225 m² olarak hesaplanmıştır.

Şekil 4.1.27b. Eski İzmir İlköğretim Okulu basketbol sahası.

Okul oyun ve spor olanakları yönüyle incelendiğinde, çocukların oyun oynayabileceği herhangi bir oyun elemanı içermediği, spor amaçlı olarak da tek pota basketbol sahasına yer verildiği gözlenmiştir (Şekil 4.1.27b). Oturma-dinlenme amaçlı herhangi bir donatı elemanı içermeyen bahçede, öğrencilerin

bahçe sınır duvarlarını, bina merdivenlerin zaman zaman da okul zemin düzlemini oturma amaçlı kullandıkları görülmüştür.

Bahçeye araç girişinin herhangi bir biçimde engellenmediği, zaten dar olan bu alanda 1 adet araç sahibinin bahçeyi park etme amaçlı kullandığı saptanmıştır.

Donatı elemanları yönüyle yetersiz bir görünüm sergileyen okul bahçesinde bulunan 4 adet çöp konteynirinin, bahçe alanının daraltmasının yanında sağlıksız bir görünüm sergilediği dikkati çekmiştir (Şekil 4.1.27c).

Şekil 4.1.27c. Eski İzmir İlköğretim Okulu çöp konteynırları.

Tören düzeninin sınıf çizgileriyle belirlendiği bahçede, 1 adet Atatürk büstü bulunduğu gözlenmiş, başka bir bölümde ise eski büste ait kaidenin hala duruyor olması dikkati çekmiştir.

Okul bitki varlığı yönüyle incelendiğinde, bahçenin doğu sınırını oluşturan alt kottaki alanda grup şeklinde ve bahçe giriş kapısının doğusundaki sınır duvarı önünde noktasal nitelikte, çok az sayıda *Cupressus sempervirens* L. (Adi servi), *Eucalyptus camaldulensis* Dehnh. (Okalıptus), *Casuarina equisetifolia* L. (Demir ağacı) ve *Schinus molle* L. (Yalancı karabiber) türündeki ağaç formundaki bitkilere yer verildiği saptanmıştır.

Yöneticilerden alınan bilgilere göre, bahçenin eğitim-öğretim amaçlı beden eğitimi derslerinde, hafta sonları folklor çalışmaları ve çeşitli kurslar esnasında kullanıldığı, çevre sakinleri tarafından kullanımının ise özellikle akşam saatlerinde güvenlik sorunu yarattığı bilgisine ulaşılmıştır. Yıl içerisinde bahçede gerçekleştirilen etkinliklerin, törenler, kutlamalar ve halk oyunu gösterileri olduğu öğrenilmiştir.

Bir teneffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktiviteler, tek başına oturma-ayakta durma-dolaşma, grup şeklinde oturma-konuşma-ayakta durma, kantine gitme, bir şeyler yeme-içme, başkalarını izleme, ip atlama, kendi oyuncaklarıyla oynama, basketbol oynama, okul bahçe duvarlarına tırmanma, çeşitli grup oyunları oynama şeklinde değişiklik göstermiştir.

4.1.28. Gazi İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.28a' da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER	
	İlçe	Konak	
	Mahalle	Kültür	
	Kuruluş yılı	1928	
	Öğretim biçimi	İkili	
	Görevli personel	Yönetici : 3 Öğretmen : 36 Memur : - Diğer : - Toplam : 39	
	Öğrenci sayısı	Kız : 380 Erkek : 413 Toplam : 793	
	FİZİKSEL YAPI		
Eğitim binası (1928)	: 1501 m ² (3 Kat)	Okul Toplam Alanı	: 3901 m ²
		Kapalı Alanlar Toplamı	: 1501 m ²
		Açık Alan Miktarı	: 2400 m ²
		Kullanılabilir Açık Alan Miktarı	: 2400 m ²
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR			
Sportif olanaklar	Basketbol sahası (1)		
Oyun elemanları	İçermiyor		
Oturma elemanları	Bank (6)		
Diğer	Atatürk anıtı (1)		
GENEL GÖRÜNÜM			
			

Şekil 4.1.28a. Gazi İlköğretim Okulu bilgi formu.

1928 yılında Konak Kültür Mahallesinde kurulmuş olan Gazi İlköğretim Okulunda, 39 kişiden oluşan eğitim kadrosu yönetiminde, toplam 793 öğrenci eğitim-öğretim görmektedir. Öğretim biçimi ikili sisteme göre uygulanan okulun tüm tenffüs süreleri 10 dakika olarak düzenlenmiştir.

3901 m²'lik yerleşim alanı üzerinde kurulmuş olan okulda, 1928 yapımı, 1501 m² taban alanına sahip tek eğitim binasının bulunduğu saptanmış, okulun açık ve kullanılabilir alan miktarı 2400 m² olarak hesaplanmıştır.

Şekil 4.1.28b. Gazi İlköğretim Okulu basketbol sahası.

Okul spor ve oyun olanakları yönüyle incelendiğinde, çocuk oyun elemanlarından herhangi birini içermediği, arka bahçe alanında ise 1 adet basketbol sahasının bulunduğu gözlenmiştir (Şekil 4.1.28b).

Bahçede oturma-dinlenmeye olanak tanıyan farklı tiplerde 6 adet oturma elemanının bulunduğu ve bu elemanların tenffüslerde öğrenciler tarafından yoğun olarak kullanıldığı saptanmıştır.

Okul otopark olanakları yönüyle incelendiğinde, araç sahiplerinin okul bahçesini park yeri amaçlı kullandıkları gözlenmiştir.

Tören düzeni herhangi bir şekilde belirlenmemiş olan okulda araştırma kapsamına dahil edilen pek çok okula göre farklı bir tasarıma sahip 1 adet Atatürk anıtının bulunduğu saptanmıştır.

Okul bitki varlığı yönüyle incelendiğinde tanımlanabilir bir bitkisel tasarım desenine sahip olmadığı, bahçede bulunan az sayıdaki bitkilerin ise *Catalpa bignonioides* Walter (Sigara ağacı), *Acacia saligna* H. Wendl. (Kıbrıs akasyası), *Morus alba* L. (Dut), *Schinus molle* L. (Yalancı karabiber) ve *Eucalyptus camaldulensis* Dehnh. (Okaliptus) türlerinden oluştuğu gözlenmiştir.

Bahçenin farklı zamanlarda ve amaçlarla kullanım durumu incelendiğinde, eğitim-öğretim amacıyla Beden Eğitimi derslerinde kullanıldığı öğrenilmiş, hafta sonları ise ücretli otopark olarak kiraya verildiği için park etme amacı dışında kullanılmadığı gözlenmiştir.

Yıl içerisinde bahçede gerçekleştirilen etkinliklerin tören, kutlama ve sergi çalışmaları olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Bir teneffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktiviteler, tek başına oturma-ayakta durma-dolaşma, grup şeklinde oturma-konuşma-ayakta durma, başkalarını izleme, ip atlama, basketbol oynama, bir şey yeme-içme, ders çalışma, çeşitli grup oyunları oynama şeklinde değişiklik göstermiştir.

Şekil 4.1.28c. Gazi İlköğretim Okulu teneffüs saati.

Bahçenin arka bölümünde, üzerinde “ölüm tehlikesi” uyarısı bulunan elektrik trafolarının, fiziksel olarak yeterli kontrol sağlanmadığı için açıkta olduğu ve öğrencilerin teneffüslerde bu alanı da oyun amaçlı kullandıkları gözlenmiştir (Şekil 4.1.28c).

4.1.29. Güzelyalı İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.29a'da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER		
	İlçe	Konak		
	Mahalle	Mehmetali Akman		
	Kuruluş yılı	1968		
	Öğretim biçimi	İkili		
	Görevli personel	Yönetici	:	5
		Öğretmen	:	93
Memur		:	1	
Diğer		:	8	
Toplam		:	107	
Öğrenci sayısı	Kız	:	834	
	Erkek	:	840	
	Toplam	:	1674	
FİZİKSEL YAPI				
A Blok (1969)	930 m ² (5 Kat)	Okul Toplam Alanı	: 6010 m ²	
B Blok (1988)	: 350 m ² (3 Kat)	Kapalı Alanlar Toplamı	: 1540 m ²	
Ara Blok (1992)	: 130 m ² (3 Kat)	Açık Alan Miktarı	: 4470 m ²	
Tuvalet (1969)	: 117 m ² (1 Kat)	Kullanılabilir Açık Alan Miktarı	: 3980 m ²	
Kantin (1992)	13 m ² (1 Kat)			
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR				
Sportif olanaklar	Badminton sahası (1), Basketbol sahası (2), Voleybol sahası (2), Ek basketbol potası (5)			
Oyun elemanları	İçermiyor			
Oturma elemanları	7 adet bank			
Diğer	Atatürk anıtı (1), Tören alanı, Çöp toplama elemanı (4)			
GENEL GÖRÜNÜM				
				

Şekil 4.1.29a. Güzelyalı İlköğretim Okulu bilgi formu.

1968 yılında Mehmetali Akman Mahallesinde kurulmuş Güzelyalı İlköğretim Okulunda, 107 kişiden oluşan görevli personel eşliğinde, 1674 öğrenci eğitim-öğretim görmektedir. Öğretim ikili sisteme olan okulda, tüm teneffüs süreleri 10'ar dakika olarak düzenlenmiştir.

6010 m²'lik yerleşim alanı üzerinde bulunan okul, kurulduğu ilk yıl 1047 m²'lik kapalı alana sahip iken, sonradan ek bina ve kantin inşasıyla 493 m² açık alan kaybetmiştir. Okulun mevcut açık alan miktarı 4470 m², kullanılabilir açık alan miktarı ise 3980 m² olarak belirlenmiştir.

Okul spor ve oyun olanakları yönüyle incelendiğinde, bahçede çocuk oyun elemanı bulunmadığı, spor alanı olarak 2 adet basketbol, 2 adet voleybol ve 1 adet badminton sahası ile 5 adet bağımsız basketbol potasına yer verildiği saptanmıştır (Şekil 4.1.29b).

Şekil 4.1.29b. Güzelyalı İlköğretim Okulu spor alanları.

Bahçede oturma-dinlenme amacıyla 7 adet ahşap banka yer verildiği ancak bu elemanların yer seçiminin okulun dar olan arka bölümünde olması nedeniyle öğrenciler tarafından diğer okullarda olduğu kadar çok yoğun kullanılmadığı gözlenmiştir.

Okul otopark olanakları yönüyle incelendiğinde, araç sahiplerinin araçlarını okul sınırları dışına park ettikleri, okulun batı sınırını oluşturan

18/1. sokağın otopark amaçlı kullanıldığı gözlenmiştir.

Bahçede bulunan diğer donatı ve mekanların, Atatürk anıtı, sınıf yerleri çizgiler ve isimlendirmeyle belirlenmiş tören alanı ile 4 adet çöp konteynırı olduğu saptanmıştır.

Okul bitki varlığı yönüyle incelendiğinde, bahçede *Pinus pinea* L. (Fıstık çamı), *Olea europaea* L. (Zeytin), *Acer negundo* L. (Akça ağaç), *Cupressus sempervirens* L. (Servi), *Eucalyptus camaldulensis* Dehnh. (Okalıptus) ve *Washingtonia* sp. (Palmiye) türündeki bitkilere, genellikle çizgisel nitelikli sınır bitkilendirmesi şeklinde yer verildiği gözlenmiştir.

Bahçenin eğitim-öğretim amacıyla beden eğitimi, halk oyunları ile atletizm çalışmaları sırasında kullanıldığı öğrenilmiştir. Hafta sonları düzenlenen çeşitli kurslar esnasında kullanılan okul bahçesinin, çevre sakinleri tarafından herhangi bir kullanımının bulunmadığı, yıl içerisinde bahçede gerçekleştirilen etkinliklerin ise törenler, kutlamalar, geleneksel müzik geceleri ve uluslararası bahar şenliği olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Bir tenffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktiviteler, tek başına oturma-ayakta durma-dolaşma, grup şeklinde oturma-konuşma-dolaşma-ayakta durma, başkalarını izleme, koşma, ip atlama, basketbol oynama, kantine gitme, bir şey yeme-içme, ders çalışma ve çeşitli grup / top oyunları oynama şeklinde değişiklik göstermiştir (Şekil 4.1.29c).

Şekil 4.1.29c. Güzelyalı İlköğretim Okulu tenffüs saati.

4.1.30. Mustafa Urcan İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.30a'da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER		
	İlçe	Konak		
	Mahalle	Bahçelievler		
	Kuruluş yılı	1971		
	Öğretim biçimi	İkili		
	Görevli personel	Yönetici	:	3
		Öğretmen	:	48
Memur		:	1	
Diğer		:	5	
Toplam		:	57	
Öğrenci sayısı	Kız	:	563	
	Erkek	:	584	
	Toplam	:	1147	
FİZİKSEL YAPI				
A Blok (2007)	:	502 m ² (4 Kat)	Okul Toplam Alanı : 3000 m ² Kapalı Alanlar Toplamı : 1044 m ² Açık Alan Miktarı : 1956 m ² Kullanılabilir Açık Alan Miktarı : 1956 m ²	
B Blok (1975)	:	303 m ² (2 Kat)		
C Blok (2001)	:	179 m ² (3 Kat)		
Kantin (2007)	:	20 m ² (1 Kat)		
Depo (1983)	:	40 m ² (1 Kat)		
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR				
Sportif olanaklar	Badminton sahası (1), Basketbol potası (3)			
Oyun elemanları	Zemin – çizgi oyunları			
Oturma elemanları	5 adet bank			
Diğer	Atatürk büstü			
GENEL GÖRÜNÜM				
				

Şekil 4.1.30a. Mustafa Urcan İlköğretim Okulu bilgi formu.

Konak Bahçelievler Mahallesinde 1971 yılında kurulmuş olan Mustafa Urcan İlköğretim Okulu, 57 kişiden oluşan personeliyle, 1147 kişiye ikili sistemde eğitim-öğretim vermektedir. Okulun tüm teneffüs süreleri 10 dakika olarak düzenlenmiştir.

Yerleşim alanı 3000 m² olan okulun kapalı alan miktarının, kurulduğu ilk yıl 390 m² iken takip eden yıllarda artarak, 2007 yılında okulun ilk eğitim binasının yıkılarak yerine 502 m²'lik yeni binanın yapıyla 1044 m²'ye ulaştığı saptanmıştır. Okulun mevcut açık ve kullanılabilir alan miktarı 1956 m² olarak hesaplanmıştır.

Okul oyun ve spor olanakları yönüyle incelendiğinde, çocuk oyun elemanı içermediği, zeminde seksek oyunu çizgileri ile çocukların kendi oyunlarını yaratabilecekleri şekil-zemin anlatımlarına yer verildiği, sportif olanak olarak da 1 adet badminton sahası ile 3 adet basketbol potası içerdiği gözlenmiştir.

Okulda oturma amaçlı 5 adet bankın bulunduğu, söz konusu bu elemanların öğrenci ve veliler tarafından yoğun kullanıldığı gözlenmiş, öğrencilerin bu elemanlara ek olarak kendi ölççeklerindeki her yükseltiyi oturma-dinlenme amaçlı kullandıkları görülmüştür (Şekil 4.1.30b).

Şekil 4.1.30b. Mustafa Urcan İlköğretim Okulu oturma elemanı kullanımı

Okul otopark alanları açısından incelendiğinde, araç sahiplerinin araçlarını okul bahçesi dışına park ettikleri, okulun mevcut durumunun

bahçeye park etmeye olanak tanımadığı gözlenmiştir.

Gözlem çalışmaları sırasında ek bina inşaatı devam eden okulda Atatürk büstünün bulunmadığı, kontrol amaçlı gerçekleştirilen 2. gözlem çalışmaları sırasında yeni binanın tamamlanmasının ardından bina girişinde Atatürk büstüne de yer verildiği saptanmıştır.

Okul bitki varlığı yönüyle incelendiğinde tanımlanabilir bir bitkisel tasarım desenine sahip olmadığı, bahçede az sayıda bulunan bitki türlerinin ise *Morus alba* L. (Dut), *Casuarina equisetifolia* L. (Demir ağacı), *Pinus pinea* L. (Fıstık çamı), *Cupressus sempervirens* L. (Servi), *Ailanthus altissima* (Mill.) Swingle (Cennet ağacı) ve *Eucalyptus camaldulensis* Dehnh. (Okalıptus) olduğu saptanmıştır.

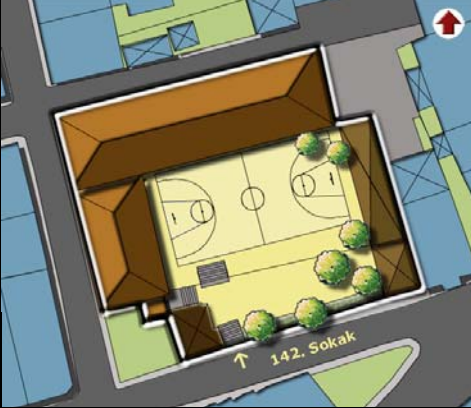

Şekil 4.1.30c. Mustafa Urcan İlköğretim Okulu tören etkinliği (Mustafa Urcan İÖO, 2007).

(Şekil 4.1.30c), kutlamalar, spor etkinlikleri ile folklor ve izcilik gösterileri olduğu öğrenilmiştir. Bir teneffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktiviteler, tek başına oturma-ayakta durma, grup şeklinde oturma-konuşma-ayakta durma, başkalarını izleme, koşma, ip / lastik atlama, basketbol oynama, kantine gitme, bir şeyler yeme-içme, seksek oynama, çeşitli grup oyunları oynama şeklinde değişiklik göstermiştir.

Gözlem çalışmaları sırasında yöneticilerden alınan bilgilere göre, okul bahçesi eğitim-öğretim amacıyla beden eğitimi ile fen ve teknoloji derslerinde, hafta sonları öğrencilere ve çevre sakinlerine yönelik düzenlenen kurslar esnasında kullanılırken, yıl içinde bahçede gerçekleştirilen etkinliklerin, törenler

4.1.31. Namık Kemal İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.31a'da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER	
	İlçe	Konak	
	Mahalle	Çankaya	
	Kuruluş yılı	1911	
	Öğretim biçimi	İkili	
	Görevli personel	Yönetici	: 2
		Öğretmen	: 25
		Memur	: -
	Diğer	: 1	
	Toplam	: 28	
Öğrenci sayısı	Kız	: 200	
	Erkek	: 226	
	Toplam	: 426	
FİZİKSEL YAPI			
Eğitim binası (1911)	: 416 m ² (4 Kat)	Okul Toplam Alanı	: 1280 m ²
Kantin (1995)	: 92 m ² (1 Kat)	Kapalı Alanlar Toplamı	: 692 m ²
Lojman ve Tuvalet (1911)	: 105 m ² (1 Kat)	Açık Alan Miktarı	: 588 m ²
		Kullanılabilir Açık Alan Miktarı	: 588 m ²
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR			
Sportif olanaklar	Basketbol sahası (1)		
Oyun elemanları	İçermiyor		
Oturma elemanları	7 adet bank		
Diğer	Atatürk anıtı, Çeşme, Çöp toplama elemanı (3)		
GENEL GÖRÜNÜM			
			

Şekil 4.1.31a. Namık Kemal İlköğretim Okulu bilgi formu.

1911 yılında Çankaya Mahallesi'nde kurulmuş olan Namık Kemal İlköğretim Okulu, 28 kişiden oluşan kadrosuyla, 426 kişiye eğitim-öğretim vermektedir.

Öğretim biçimi sabah ve öğle gruplarından oluşan ikili sisteme göre uygulanan okulda, tüm teneffüs süreleri 10 dakika olarak belirlenmiştir.

Yerleşim alanı 1280 m² olan okulun kurulduğu yıldan 2008 yılına kadar geçen sürede ahşap olan ilk binalarının yıkılıp yerine yenilerinin yapıldığı, bu binalara 92 m²'lik kantinin eklendiği öğrenilmiştir.

Okulun mevcut kapalı alan miktarı 692 m² olup, açık ve kullanılabilir alan miktarı ise 588 m² olarak hesaplanmıştır.

Okul oyun ve sportif olanaklar yönüyle incelendiğinde, bahçede herhangi bir çocuk oyun elemanına yer verilmediği, spor alanı olarak da 1 adet basketbol sahası içerdiği gözlenmiştir.

Şekil 4.1.31b. Namık Kemal İlköğretim Okulu oturma elemanları.

Bahçede oturma-dinlenme amaçlı 7 adet oturma elemanına yer verildiği, ancak bu elemanlardan yalnızca 1 adetinin tamamen sağlam kaldığı, geri kalanlarının ahşap oturma kısımlarının kısmen sökülmüş olduğu belirlenmiştir (Şekil 4.1.31b).

1. zemin kotu yol kotundan 1.5 metre, 2. zemin kotu ise yol kotundan 2.65 metre daha altta olan bahçeye girişin merdivenlerle sağlandığı dikkate alındığında, araç girişinin teknik olarak mümkün olmadığı, bu nedenle de araç sahiplerinin araç park yeri

olarak okul sınırları dışını kullandığı gözlenmiştir.

1. zemin kotunda Atatürk anıtının bulunduğu bahçede yer alan diğer donatıların, çeşme ve 3 adet çöp toplama elemanı olduğu saptanmıştır.

Okul bitki varlığı yönüyle incelendiğinde, tanımlanabilir bir bitkisel tasarım desenine sahip olmadığı, bahçede sadece 4 adet *Pinus pinea* L. (Fıstık çamı) ile 2 adet *Schinus molle* L. (Yalancı karabiber) türündeki ağaç formunda bitkilerin bulunduğu gözlenmiştir.

Şekil 4.1.31c. Namık Kemal İlköğretim Okulu beden eğitimi dersi.

Yöneticilerden alınan bilgilere göre okul bahçesinin eğitim-öğretim amacıyla yalnız beden eğitimi derslerinde (Şekil 4.1.31c), hafta sonları ve çevre sakinleri tarafından ise sportif amaçlı kullanıldığı öğrenilmiştir. Yıl içerisinde bahçede gerçekleştirilen etkinliklerin ise törenler, kutlamalar ve spor

etkinlikleri olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Bir teneffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktiviteler, tek başına oturma-ayakta durma-dolaşma, grup şeklinde oturma-konuşma-ayakta durma-dolaşma, başkalarını izleme, koşma, basketbol oynama, kantine gitme, bir şeyler yeme-içme, çeşmeden su içme / ellerini yıkama, kitap okuma / ders çalışma, çeşitli grup / top oyunları oynama şeklinde değişiklik göstermiştir.

4.1.32. Şehit Fethi Bey İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.32a'da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER		
	İlçe	Konak		
	Mahalle	Faikpaşa		
	Kuruluş yılı	1961		
	Öğretim biçimi	Tam gün		
	Görevli personel	Yönetici	:	3
		Öğretmen	:	18
		Memur	:	-
Diğer		:	2	
Toplam		:	23	
Öğrenci sayısı	Kız	:	266	
	Erkek	:	291	
	Toplam	:	557	
FİZİKSEL YAPI				
Eğitim binası (1961) : 1250 m ² (3 Kat)		Okul Toplam Alanı	: 5385 m ²	
		Kapalı Alanlar Toplamı	: 1250 m ²	
		Açık Alan Miktarı	: 4135 m ²	
		Kullanılabilir Açık Alan Miktarı	: 3202 m ²	
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR				
Sportif olanaklar	Basketbol sahası (2)			
Oyun elemanları	İçermiyor			
Oturma elemanları	1 adet bank			
Diğer	Otopark			
GENEL GÖRÜNÜM				
				

Şekil 4.1.32a. Şehit Fethi Bey İlköğretim Okulu bilgi formu.

Konak Faikpaşa Mahallesiinde 1961 yılında kurulmuş olan Şehit Fethi Bey İlköğretim Okulunda, 23 kişiden oluşan personel eşliğinde, 557 öğrenci eğitim-öğretim görmektedir. Öğretim biçimi tam gün / normal öğretim sistemine göre uygulanan okulun teneffüs süreleri, 10, 20 ve 60 (öğle arası) dakika olarak düzenlenmiştir.

5385 m² yerleşim alanına sahip olan okulda kapalı mekan olarak kurulduğu ilk yıl inşa edildiği öğrenilen 1250 m²'lik taban alanına sahip tek eğitim binası bulunduğu gözlenmiştir. Okulun açık alan miktarı 4135 m², öğrenci girişinin kapatıldığı ve ücretli otopark olarak kullanılan alan dışında kalan kullanılabilir açık alan miktarı ise 3202 m² olarak hesaplanmıştır.

Okul oyun ve sportif olanaklar yönüyle incelendiğinde, çocukların oyun oynayabileceği herhangi bir oyun elemanı içermediği, spor alanı olarak da 2 adet basketbol sahası içerdiği gözlenmiştir.

Bahçede oturma birimi olarak 1 adet bankın bulunduğu saptanmış, yöneticilerden alınan bilgilere göre belediye tarafından okula bağışlanan 6 adet bankın ise güvenlik gerekçesiyle okul kantininin kapalı bölümüne konulduğu öğrenilmiştir.

Şekil 4.1.32b. Şehit Fethi Bey İlköğretim Okulu ücretli otopark alanı.

Okul otopark olanakları yönüyle incelendiğinde, okulun 967. sokak cephesinde bulunan ve kiraya verilen otopark alanının (Şekil 4.1.32b), öğretmenler tarafından kullanıldığı bilgisine ulaşılmış ancak bazı araç sahiplerinin, teneffüs saatlerinde öğrencilerin en yoğun

bulunduğu okul arka bahçesini de park yeri olarak kullandıkları gözlenmiştir. Tören düzeni belirlenmiş bir tören alanına sahip olmayan okulda, Atatürk anıtının, bina duvar düzlemi üzerinde monte edilmiş mask biçiminde kullanıldığı görülmüştür.

Okul bitki varlığı yönüyle incelendiğinde, tanımlanabilir bir bitkisel tasarım desenine sahip olmadığı, özellikle öğrencilerin yoğun olarak kullandığı bölümlerde bitkisel materyale yer verilmediği gözlenmiştir. Bahçede bulunan bitki türleri *Cupressus sempervirens* L. (Servi), *Casuarina equisetifolia* L. (Demir ağacı), *Pinus* sp. (Çam türleri), *Schinus molle* L. (Yalancı karabiber), *Acacia saligna* H. Wendl. (Kıbrıs akasyası) ve *Morus alba* L. (Dut) olarak belirlenmiştir.

Gözlem çalışmaları sırasında yöneticilerden alınan bilgilere göre, okul bahçesinin eğitim-öğretim amacıyla Beden Eğitimi ve Resim dersleri ile eğitsel kol çalışmaları esnasında, hafta sonları çevre sakinleri tarafından ücretli otopark olarak kullanıldığı saptanmış, yıl içinde okul bahçesinde gerçekleştirilen etkinliklerin ise törenler, kutlamalar ve çeşitli gösteriler olduğu öğrenilmiştir.

Şekil 4.1.32c. Şehit Fethi Bey İlköğretim Okulu teneffüs saati.

Bir teneffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktiviteler, tek başına ayakta durma-dolaşma, grup şeklinde dolaşma-ayakta durma-konuşma, başkalarını izleme, koşma, basketbol-futbol oynama, kantine gitme, bir şeyler yeme-içme şeklinde değişiklik göstermiştir (Şekil 4.1.32c).

4.1.33. Ziya Gökalp İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.33a'da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER	
	İlçe	Konak	
	Mahalle	Güney	
	Kuruluş yılı	1962	
	Öğretim biçimi	Tam gün	
	Görevli personel	Yönetici : 3 Öğretmen : 26 Memur : - Diğer : 3 Toplam : 32	
	Öğrenci sayısı	Kız : 282 Erkek : 340 Toplam : 622	
FİZİKSEL YAPI			
A Blok (1962) : 865 m ² (2 Kat) B Blok (1957) : 695 m ² (2 Kat) C Blok (1976) : 360 m ² (2 Kat) D Blok (1986) : 340 m ² (2 Kat) Baraka – 1 (1962) : 202 m ² (1 Kat) Baraka – 2 (1962) : 202 m ² (1 Kat)		Okul Toplam Alanı : 8137 m ² Kapalı Alanlar Toplamı : 2664 m ² Açık Alan Miktarı : 5473 m ² Kullanılabilir Açık Alan Miktarı : 5473 m ²	
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR			
Sportif olanaklar	Basketbol sahası (1), Futbol sahası (1)		
Oyun elemanları	İçermiyor		
Oturma elemanları	6 adet bank		
Diğer	Atatürk büstü (1), Tören alanı, Çeşme (1), Bitki kabı, Çöp topl. el. (3)		
GENEL GÖRÜNÜM			
			

Şekil 4.1.33a. Ziya Gökalp İlköğretim Okulu bilgi formu.

1962 yılında Konak İlçesi Güney Mahallesinde kurulmuş olan Ziya Gökalp İlköğretim okulunda, 32 kişiden oluşan görevli personel eşliğinde, 622 öğrenci eğitim-öğretim görmektedir. Öğretim biçimi tam gün / normal öğretim olan okulda teneffüs süreleri 10, 20 ve 60 (öğle arası) dakika şeklinde düzenlenmiştir.

8137 m² yerleşim alanı üzerinde bulunan okulun kapalı mekanlarının, kurulduğu ilk yıldan 2008 yılına kadar geçen sürede atölye ve ek derslik yapımıyla 1964 m²'den 2664 m²'ye ulaştığı saptanmıştır. Okulun açık ve kullanılabilir alan miktarı 5473 m² olarak hesaplanmıştır.

Okul spor ve oyun olanakları yönüyle incelendiğinde, herhangi bir çocuk oyun elemanı içermediği, bahçede spor alanı olarak da 1 adet basketbol sahası ile 1 adet futbol sahasına yer verildiği gözlenmiştir.

Bahçede oturma elemanı olarak 6 adet bankın bulunduğu, öğrencilerin bu elemanlara ek olarak kendi ölçeklerindeki her yükseltiyi, zaman zaman da zemin düzlemini oturma-dinlenme amaçlı kullandıkları gözlenmiştir (Şekil 4.1.33b).

Şekil 4.1.33b. Ziya Gökalp İlköğretim Okulu öğrencileri oturma-dinlenme aktivitesi.

Bahçede bulunan diğer donatı ve mekanların, Atatürk anıtı, anıtlı ilişkili olarak tören düzeni çizgi ve sınıf isimlendirmeleriyle belirlenmiş olan tören alanı ile çeşme, bitki kapları ve 3 adet çöp konteynırı olduğu saptanmıştır. Belirlenmiş bir otopark alanı bulunmayan okulda, araç

sahiplerinin okul bahçesini park etme amaçlı kullandıkları gözlenmiştir.

Bahçe bitki varlığı yönüyle incelendiğinde, tür çeşitliliği bakımından zengin ancak dağınık bir düzende bitkilendirme yapıldığı saptanmıştır. Bahçede en yoğun bulunan bitki türleri *Phoenix canariensis* Hort. ex Chabaud (Hurma), *Washingtonia* sp. (Palmiye), *Pinus pinea* L. (Fıstık çamı), *Eucalyptus camaldulensis* Dehnh. (Okalıptus), *Cupressus sempervirens* L. (Servi), *Casuarina equisetifolia* L. (Demir ağacı), *Morus alba* L. (Dut), *Robinia pseudoacacia* L. (Yalancı akasya), *Olea europaea* L. (Zeytin), *Ligustrum vulgare* L. (Kurtbağrı), *Magnolia grandiflora* L. (Manolya), *Pyracantha coccinea* M. Roem. (Ateş dikenini), *Euonymus japonica* Thunb. (Taflan) ve *Rosa* sp. (Gül) olarak belirlenmiştir.

Bahçenin farklı zamanlarda kullanım durumu incelendiğinde,

Şekil 4.1.33c. Ziya Gökalp İlköğretim Okulu 19 Mayıs kutlama etkinliği.

eğitim-öğretim amacıyla beden eğitimi derslerinde, hafta sonları çevre sakinleri tarafından sportif amaçlı kullanıldığı öğrenilmiş, yıl içerisinde bahçede gerçekleştirilen etkinliklerin ise spor karşılaşmaları, törenler (Şekil 4.1.33c) ve kutlamalar olduğu saptanmıştır.

Bir teneffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktiviteler, tek başına oturma-ayakta durma-dolaşma, grup şeklinde oturma-dolaşma-ayakta durma-konuşma, başkalarını izleme, koşma, basketbol-futbol oynama, bir şeyler yeme-içme, çeşmeden su içme / ellerini yıkama, kitap okuma, ağaçlara/okul bahçe duvarlarına tırmanma, çemberle oynama, çeşitli grup/top oyunları oynama şeklinde değişiklik göstermiştir.

4.1.34. Oğuzhan İlköğretim Okulu

Araştırma alanına ilişkin bilgi formu Şekil 4.1.34a'da verilmiştir.

YERLEŞİM PLANI		GENEL BİLGİLER	
	İlçe	Narlıdere	
	Mahalle	2. İnönü	
	Kuruluş yılı	1933	
	Öğretim biçimi	Tam gün	
	Görevli personel	Yönetici : 3 Öğretmen : 50 Memur : 1 Diğer : 3 Toplam : 57	
	Öğrenci sayısı	Kız : 338 Erkek : 405 Toplam : 743	
	FİZİKSEL YAPI		
A Blok (1989)	: 748 m ² (3 Kat)	Okul Toplam Alanı	: 9156 m ²
B Blok (1933)	: 593 m ² (2 Kat)	Kapalı Alanlar Toplamı	: 2653 m ²
C Blok (1989)	: 626 m ² (2 Kat)	Açık Alan Miktarı	: 6503 m ²
D Blok (1998)	: 590 m ² (2 Kat)	Kullanılabilir Açık Alan Miktarı	: 4204 m ²
Kantin (1989)	: 60 m ² (1 Kat)		
Tuvalet (1998)	: 36 m ² (1 Kat)		
TESİS, DONATI VE OLANAKLAR			
Sportif olanaklar	Badminton sahası (1), Futbol sahası (1)		
Oyun elemanları	İçermiyor		
Oturma elemanları	Grup oturma elemanı (3 basamaktan oluşan yerinde dökme beton)		
Diğer	Atatürk büstü (1), Trafik eğitim pisti, Bitki dikim kapları		
GENEL GÖRÜNÜM			
			

Şekil 4.1.34a. Oğuzhan İlköğretim Okulu bilgi formu.

1933 yılında Narlıdere 2. İnönü Mahallesiinde kurulmuş olan Oğuzhan İlköğretim Okulunda, 57 kişilik görevli personel eşliğinde, 743 öğrenci eğitim-öğretim görmektedir. Öğretim biçimi tam gün olan okulun teneffüs süreleri 10 ve 60 (öğle arası) dakika olarak düzenlenmiştir.

9156 m²'lik yerleşim alanı üzerine kurulu olan okulun kapalı mekanlarının, kurulduğu ilk yıl 593 m²'lik tek eğitim binasıyla sınırlı iken, bu miktarın takip eden yıllarda ek binalar, kantin ve tuvalet yapıyla 2653 m²'ye ulaştığı saptanmıştır. Okulun açık alan miktarı 6503 m², kullanılabilir açık alan miktarı ise 4204 m² olarak hesaplanmıştır.

Okul spor ve oyun olanakları yönüyle incelendiğinde, bahçede 354 m²'lik bir bölümünde çeşitli çocuk oyun elemanlarını içeren bir çocuk oyun alanına yer verildiği ancak bu mekanın öğrencilerin kullanımına kapalı olduğu gözlenmiştir. Okulda spor alanı olarak 1 adet futbol sahası ile 1 adet badminton sahasının (filesiz) bulunduğu saptanmıştır.

Okul otopark alanları açısından incelendiğinde, araç sahiplerinin araçlarını okul bahçesi dışına park ettikleri gözlenmiştir.

Okul oturma-dinlenme mekanları yönüyle incelendiğinde, kantin yan duvarında bulunan 3 basamaklı beton oturma elemanı dışında herhangi bir donatı içermediği, öğrencilerin teneffüslerde kendi ölçeklerindeki her yükseltiyi oturma amacıyla kullandıkları gözlenmiştir. Tören düzeni belirlenmemiş olan okulda, farklı tasarımda estetik niteliği yüksek bir Atatürk anıtına yer verildiği saptanmıştır. Bahçede bulunan diğer olanakların, araştırmaya dahil edilen diğer okullardan farklı olarak trafik eğitim pisti ile öğrencilerin kendi bitkilerini diktikleri bitki kapları olduğu gözlenmiştir (Şekil 4.1.34b ve Şekil 4.1.34c).

Şekil 4.1.34b. Oğuzhan İlköğretim Okulu trafik eğitim pisti.

Şekil 4.1.34c. Oğuzhan İlköğretim Okulu bitki dikim kapları.

Okul bitki varlığı yönüyle incelendiğinde, özellikle öğrencilerin yoğun kullandığı bölümlerde yeterli miktarda bitkisel materyale yer verilmediği saptanmıştır. Bahçede en yoğun bulunan bitki türleri *Robinia pseudoacacia* L. (Yalancı akasya), *Phoenix canariensis* Hort. ex Chabaud (Hurma), *Pinus pinea* L. (Fıstık çamı), *Cupressus macrocarpa* Hartw. ex Gord. (Limoni servi), *Schinus molle* L. (Yalancı karabiber), *Morus alba* L. (Dut), *Ligustrum vulgare* L. (Kurtbağrı) ve *Euonymus japonica* Thunb. (Taflan) olarak belirlenmiştir. Bahçenin farklı

zamanlarda ve amaçlarla kullanım durumu incelendiğinde, eğitim-öğretim amacıyla beden eğitimi derslerinde, hafta sonları düzenlenen yetiştirme kursları sırasında kullanıldığı saptanmıştır. Çevre sakinleri tarafından kullanılmayan bahçede, yıl içerisinde gerçekleştirilen etkinliklerin törenler ve kutlamalar olduğu öğrenilmiştir.

Bir teneffüs süresince öğrencilerde gözlenen aktiviteler, tek başına oturma-ayakta durma-dolaşma, grup şeklinde oturma-dolaşma-ayakta durma-konuşma, başkalarını izleme, koşma, futbol oynama, kantine gitme, bir şeyler yeme-içme, çeşmeden su içme / ellerini yıkama ve çeşitli grup / top oyunları oynama şeklinde değişiklik göstermiştir.

4.2. Anketler Sonucunda Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın veri toplama çalışmalarının ikinci aşamasında, önceden hazırlanmış olan anket formları, araştırma kapsamına dahil edilen ilköğretim okullarında yönetici, öğretmen ve öğrencilerden oluşan 3 farklı kullanıcı grubuna uygulanmıştır.

Bu kapsamda 34 yönetici, 157 öğretmen ve 3649 öğrenciden oluşan toplam 3840 kişiyle gerçekleştirilen anket çalışmaları sonucunda elde edilen bulgular, 3 ana başlık altında yorumlanmıştır:

4.2.1. Yönetici anketleri sonucunda elde edilen bulgular

Araştırma kapsamına dahil edilen ilköğretim okullarında gerçekleştirilen yönetici anketleri, okullarda idari görev yapan müdür ve müdür yardımcılara uygulanmıştır. Her okuldan 1 yöneticiye (toplam 34 yönetici), 6'sı açık uçlu 25'i çoktan seçmeli olan 31 adet soru yöneltilmiş, yöneticilerin tüm soruları eksiksiz yanıtlamaları sağlanmıştır.

Ankete katılan yöneticilerin cinsiyete göre dağılımları, % 76.5 erkek, % 23.5 kadın olup, en genç yöneticinin 32, en yaşlı yöneticinin ise 58 yaşında olduğu saptanmıştır. Tüm yöneticilerin yaş ortalaması 45.8 olarak hesaplanmıştır.

Yöneticilerin medeni durumları incelendiğinde, % 2.9'unun bekar, % 94.1'inin evli, % 2.9'unun ise dul olduğu belirlenmiştir. Yöneticilerin % 52.9'u çocuk sahibi olmadığını belirtirken, % 14.7'si tek çocuk, % 32.4'ü ise 2 çocuk sahibi olduğunu belirtmiştir.

Yöneticilerin bağlı buldukları okulda yürütmekte oldukları yönetim görevleri, % 47.1 oranında müdür ve % 52.9 oranında da müdür yardımcısı şeklinde değişiklik göstermiştir.

Ankete katılan yöneticilerin öğrenim derecelerine göre dağılımları, % 79.4 oranında ağırlıklı olarak lisans derecesi olup, % 14.7'sinin eğitim enstitüsü, % 5.9'unun ise lisansüstü mezunu olduğu saptanmıştır.

Yöneticilerin mezun olduğu bölümler incelendiğinde % 14.7'sinin sınıf öğretmenliği mezunu olduğu, geri kalanlarının ise beden eğitimi, coğrafya, fizik, iktisat, ilahiyat, İngilizce, işletme, kamu yönetimi, sosyal bilgiler, resim, müzik, meslek eğitimi, teknik eğitim, temel bilimler ve Türkçe öğretmenliği gibi çok çeşitli bölümlerden mezun oldukları gözlenmiştir.

Yöneticilere görev yaptıkları okulda hangi branşta eğitim verdikleri sorulduğunda ise % 50'sinin sınıf öğretmenliği yaptığı, geri kalanlarının ise Beden Eğitimi, Sosyal Bilgiler, Sanat Etkinlikleri, Fen ve Teknoloji, Yabancı Dil, Teknoloji ve Tasarım, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Görsel Sanatlar, Türkçe, Matematik ve Müzik derslerine girdikleri saptanmıştır.

Yöneticilerin mezun oldukları bölümlerle mevcut branşları arasındaki ilişki incelendiğinde % 32.4'ünün aldıkları lisans eğitiminden farklı bir branşta görev yaptığı belirlenmiştir.

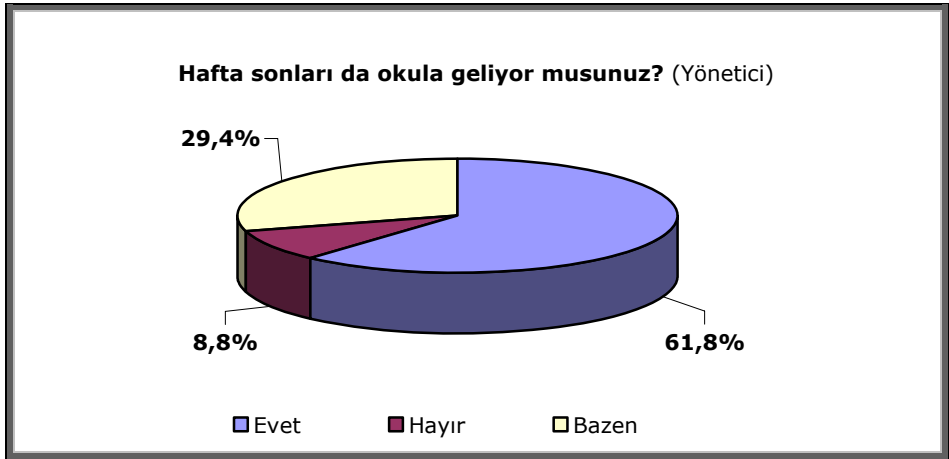
Yöneticilerin öğretmenlik yapma süreleri en az 8 yıl ile en çok 38 yıl arasında değişiklik gösterirken, ortalama öğretmenlik yapma süreleri 22.7 yıl olarak bulunmuştur. Görev yaptıkları okullarda geçirdikleri süreler ise 2–20 yıl arasında değişiklik göstermiştir. Yöneticilerin buldukları okullarda öğretmenlik yapma sürelerinin ortalaması 9 yıl olarak hesaplanmıştır.

Ankete katılan yöneticilere okula nasıl ulaştıkları sorulduğunda %55.9'unun kendi aracıyla, % 32.4'ünün yürüyerek, % 11.8'inin ise otobüsle ulaştıkları saptanmıştır.

Ulaşımını kendi araçlarıyla sağlayan yöneticilerin otopark sıkıntısı çekip çekmediklerine ilişkin sorulan soruya verdikleri yanıtlar ise % 73.7'lik bir oranla “Hayır” olurken, % 26.3 oranındaki yönetici otopark sorunu yaşadığını belirtmiştir.

Yine aynı konuyla ilgili olarak “Araçınızı nereye park ediyorsunuz?” sorusuna verilen yanıtlar, % 52.6 oranında “Okulun bahçesine” ve % 47.4'lük bir oranla da “Okul sınırları dışında herhangi bir yere” şeklinde olmuştur.

Ankete katılan yöneticilerin hafta sonları okula gelip gelmediklerine ilişkin sorulan soruya verdikleri yanıtlar, % 61.8 oranında “Evet her zaman geliyorum”, % 29.4 oranında “Bazen geliyorum” ve % 8.8 oranında da “Hayır gelmiyorum” şeklinde değişiklik göstermiştir (Şekil 4.2.1a).

Şekil 4.2.1a. Yöneticilerin hafta sonları okula gelme durumları.

Her hafta sonu ya da bazı hafta sonları okula gelen yöneticilere okula gelme nedenleri sorulduğunda, yöneticilerin % 64.5'lik büyük bir bölümü “Yetiştirme / takviye / sınava hazırlık kursları” yanıtını verirken,

% 6.5'i "Sportif çalışmalar", % 6.5'i folklor, resim ve müzik çalışmalarını içeren "Sosyal-kültürel aktiviteler" yanıtını vermiştir. Yöneticilerin % 22.5 oranındaki bölümü ise kontrol, idari görevler, sınav görevleri, yarım kalan işlerin tamamlanması, bakım ve onarım çalışmaları gibi diğer nedenlerle hafta sonları okula geldiklerini belirtmiştir.

Yöneticilerin kaçınıcı sınıf / sınıflara ders verdiklerine ilişkin sorulan soruya verdikleri yanıtlar, % 8.8 birinci sınıf, % 20.6 ikinci sınıf, % 17.6 üçüncü sınıf, % 38.2 dördüncü sınıf, % 35.3 beşinci sınıf, % 17.6 altıncı sınıf, % 23.5 yedinci sınıf ve % 20.6 sekizinci sınıf olarak belirlenmiştir.

Anket çalışması kapsamında elde edilen bu oranlar, farklı yöneticiler tarafından her sınıf derecesinin temsil edildiğini göstermiştir.

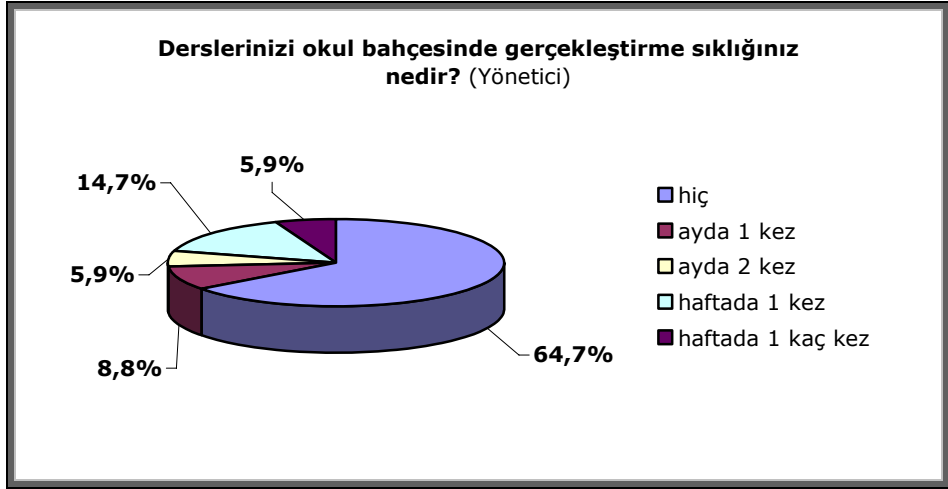
Yöneticilerin "Hangi derslere giriyorsunuz?" sorusuna verdikleri yanıtlar arasında Trafik Güvenliği dersi % 23.5, Takviye ve Etüt Çalışmaları % 14.7, Beden Eğitimi dersi % 11.8, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi % 11.8 oranlarıyla en ön sıraları almıştır.

Yöneticilerin girdikleri diğer dersler ise Türkçe, Matematik, Fen ve Teknoloji, Yabancı Dil, Görsel Sanatlar, Müzik, Teknoloji ve Tasarım, Sanat Etkinlikleri, Spor Etkinlikleri, Bilişim Teknolojileri ve Halk Kültürü dersleri olarak daha düşük oranlarda değişiklik göstermiştir.

Ankete katılan yöneticilerin mevcut "branşları" ile "girdikleri dersler" arasındaki ilişki incelendiğinde, % 35.3'ünün branşlarıyla girdikleri derslerin aynı olduğu, % 64.7 oranındaki bölümünün ise kendi branşları dışındaki derslere girdiği saptanmıştır.

“Dersinizi / derslerinizi okul bahçesinde gerçekleştirme sıklığınız nedir?” sorusuna yöneticilerin verdikleri yanıtlar, % 8.8 oranında “Ayda 1 kez”, % 5.9 oranında “Ayda 2 kez”, % 14.7 oranında “Haftada 1 kez”, % 5.9 oranında ise “Haftada 1 kaç kez” şeklinde değişiklik göstermiştir.

% 64.7 oranındaki yöneticinin derslerini okul bahçesinde “Hiç” gerçekleştirmemesi ise dikkat çeken bir sonuç olarak karşımıza çıkmıştır (Şekil 4.2.1b).

Şekil 4.2.1b. Yöneticilerin derslerini okul bahçesinde gerçekleştirme sıklıkları.

Soruya verilen yanıtlar girilen dersler bazında incelendiğinde Türkçe, Matematik, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Yabancı Dil, Teknoloji ve Tasarım ile Sanat Etkinliği derslerine giren yöneticilerin tamamı, derslerini okul bahçesinde hiç gerçekleştirilmeyen grupta yer alırken, özellikle Beden Eğitimi dersiyle seçmeli dersler arasında bulunan Spor Etkinlikleri dersinin, okul bahçesinde en sık gerçekleştirilen dersler olarak ön plana çıktığı saptanmıştır (Çizelge 4.2.1a).

Çizelge 4.2.1a. Derslerin okul bahçesinde gerçekleştirilme sıklıkları (Yönetici).

	DERSLER
Hiç	Türkçe (2), Matematik (1), Din Kül. (4), Yabancı Dil (1), Tekn. ve Tasarım (1), Sanat Etk. (2), Görsel Sanatlar (2), Trafik Güvenliği (6), Bilişim Tekn. (1), Takv. ve Etüt Çal. (2),
Ayda 1 kez	Müzik (1), Trafik Güvenliği (1), Halk Kültürü (1)
Ayda 2 kez	Fen ve Teknoloji (1), Trafik Güvenliği (1), Takviye ve Etüt Çal. (2)
Haftada 1 kez	Bilişim Teknolojileri (1), Görsel Sanatlar(1), Müzik (1), Beden Eğitimi (4), Takviye ve Etüt Çal. (2), Spor Etkin. (1)
Haftada 1 kaç kez	Spor Etkinlikleri (2)

(*) ilgili yanıtı veren yönetici sayısını göstermektedir

Anket çalışmasının 14. sorusunda yöneticilere, girdikleri derslerin okul bahçesinde gerçekleştirilmesine yönelik düşüncelerini ortaya koymayı amaçlayan, 5 adet önerme verilmiş ve kendilerine uyan önermeleri ders ismi de belirterek işaretlemeleri istenmiştir. Buna göre yöneticilerin % 38.9'u derslerinin her zaman ya da bazı zamanlar açık havada da yapılabileceğini düşünürken, % 23.5'lik bir bölümü ise derslerinin sınıf ortamı dışında herhangi bir yerde yapılmasının uygun olmadığını düşündüğünü belirtmiştir.

Derslerini açık havada yapmak istemesine karşın okul bahçesinin mevcut durumunun elverişli olmaması ya da bahçedeki ders materyali eksikliği nedeniyle gerçekleştiremediğini belirtenlerin oranı % 23.5 olarak bulunmuştur.

Açık havada yapılan derslerin öğrenciler için çok daha verimli olduğunu düşünen yöneticilerin oranı ise % 29.4 olarak belirlenmiştir (Çizelge 4.2.1b).

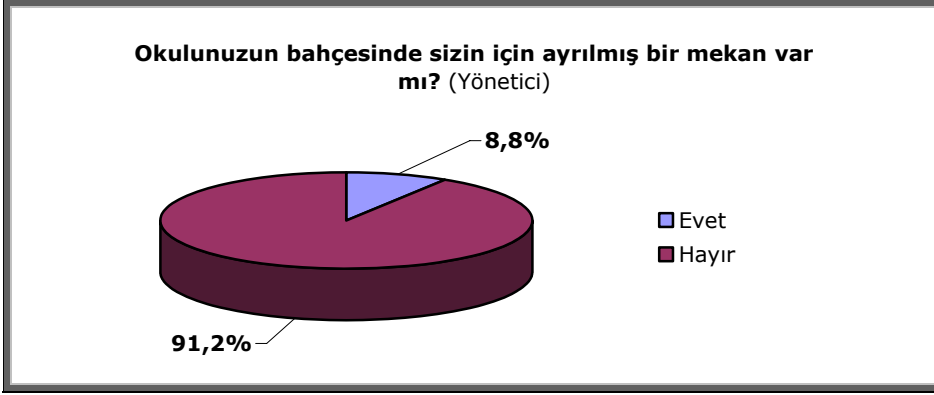
Çizelge 4.2.1b. Yöneticilerin derslerini okul bahçesinde gerçekleştirmeye ilişkin önergelere verdikleri “evet” yanıtlarının oransal dağılımı ve ilgili dersler.

1	Dersimin sınıf ortamı dışında herhangi bir yerde yapılmasının uygun olmadığını düşünüyorum	% 23.5
	Matematik (1) , Fen ve Teknoloji (1), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (1), Sanat Etkinlikleri (2), Halk Kültürü (1)	
2	Dersimi açık havada yapmak isterim ancak okulumuzun bahçesi bunun için uygun değil	% 8.8
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (1), Takviye ve Etüt Çalışmaları (1)	
3	Dersimi açık havada yapmak isterim ancak okulumuzun bahçesinde bu ders için kaynak olabilecek materyaller yok	% 14.7
	Sanat Etkinlikleri (1), Yabancı Dil (1), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (2)	
4	Dersimin her zaman / bazı zamanlar açık havada da yapılabileceğini düşünüyorum	% 38.2
	Türkçe (1), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 1), Sanat Etkinlikleri (1), Müzik (1), Trafik (2), Halk Kültürü (2)	
5	Açık havada yapılan derslerin öğrenciler için çok daha verimli olduğunu düşünüyorum	% 29.4
	Beden Eğitimi (3), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (1), Sanat Etkinlikleri (1), Müzik (1), Takviye ve Etüt Çalışmaları (1)	

(*) ilgili yanıtı veren yönetici sayısını göstermektedir.

“Okulunuzun bahçesinde sizin için ayrılmış bir mekan var mı?” sorusuna, yöneticilerin % 91.2’lik büyük çoğunluğu “Hayır” yanıtını verirken, geri kalan % 8.8 oranındaki yönetici ise “Evet” yanıtını vermiştir (Şekil 4.2.1c).

Soruya “Evet” yanıtını veren Talatpaşa (Karşıyaka), Ötüken (Buca) ve Oğuzhan (Narlıdere) İlköğretim Okulu yöneticileri, kendileri için ayrılmış mekan olarak, okul bahçelerinin bir bölümünde yer alan oturma elemanlarını işaret etmiştir.

Şekil 4.2.1c. Okul bahçesinde yönetici / öğretmen için ayrılmış bir mekan olup olmadığına ilişkin sorulara verilen yanıtlar.

Aynı konuyla ilişkili olarak “Okulunuzun bahçesinde sizin için ayrılmasını istediğiniz bir mekan var mı?” sorusuna, yöneticilerin % 35.3’lük bölümü “Evet” yanıtını vermiş olup, mekan olarak da “Gölgelendirilmiş oturma / dinlenme mekanı” istediklerini belirtmiştir.

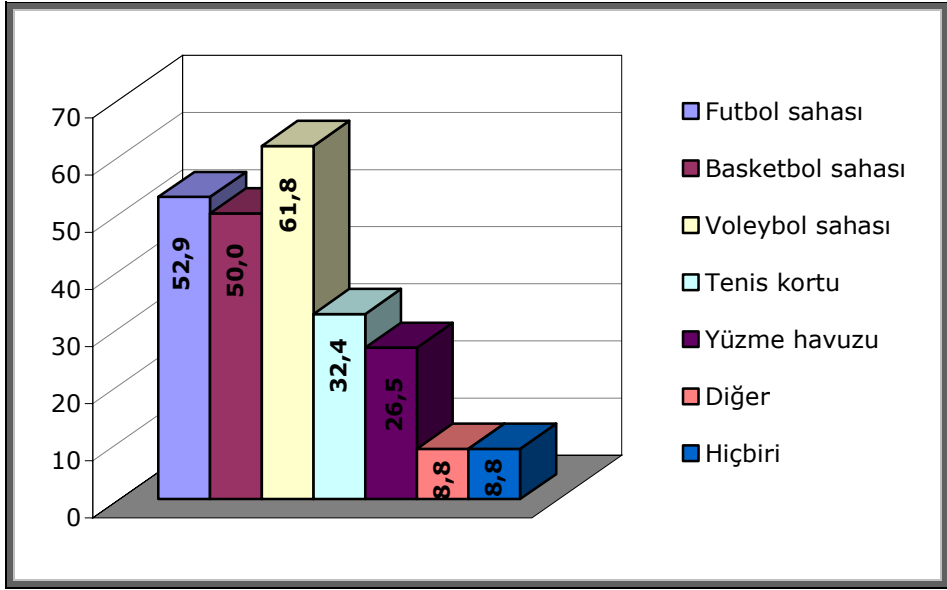
Yöneticilere 17. soruda okullarının bahçelerindeki spor alanı gereksinimini ortaya koymak amacıyla, “Aşağıdaki spor alanlarından hangisinin okulunuzun bahçesi için öğrenciler açısından gerekli olduğunu / eklenmesi veya artırılması gerektiğini düşünüyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)” şeklinde bir soru yöneltilmiştir.

Soruya verilen yanıtlar incelendiğinde (Şekil 4.2.1d), işaretlenen spor alanları arasında “Voleybol sahası” seçeneği % 61.8’lik bir oranla en ön sırayı alırken, “Yüzme havuzu” seçeneği yöneticiler tarafından en az seçilen spor alanı olmuştur.

Yöneticilerin % 8.8 oranındaki bölümü ise söz konusu spor alanlarından hiçbirini seçmemiştir.

% 8.8’lik orana sahip olan “Diğer” seçeneğinde belirtilen yanıtlar

ise “Kapalı spor salonu”, “Hentbol sahası” ve “Halı saha” şeklinde değişiklik göstermiştir.

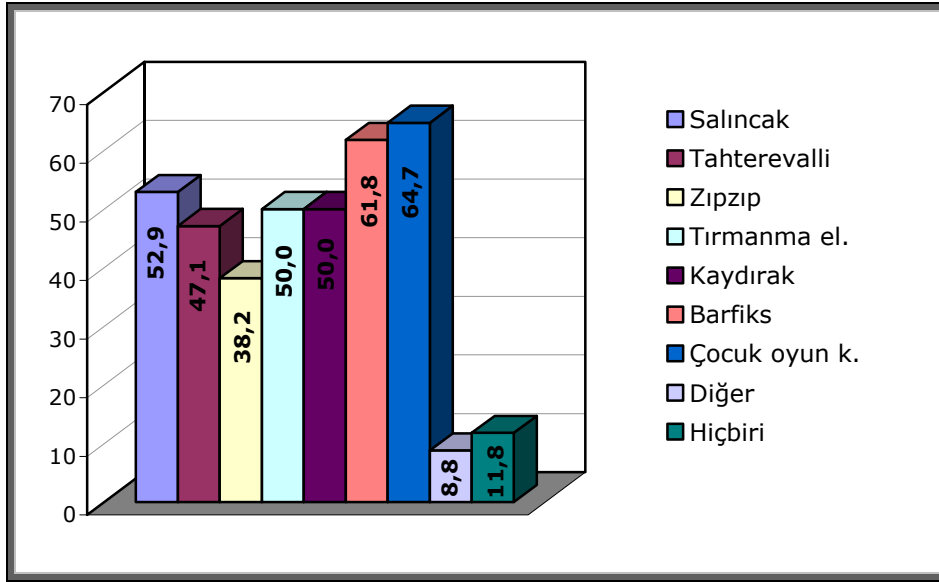

Şekil 4.2.1d. Yöneticilerin okullarının bahçesinde öğrenciler açısından gerekli gördükleri veya artırmak istedikleri spor alanları.

Bir sonraki soruda, yöneticilere “Aşağıdaki oyun elemanlarından hangisinin okulunuzun bahçesi için öğrenciler açısından gerekli olduğunu / eklenmesi veya artırılması gerektiğini düşünüyorsunuz?” şeklinde bir soru yöneltilmiştir.

Seçilen oyun elemanları arasında en çok tercih edilen % 64.7 oranıyla “Çocuk oyun kompleksi” olurken, “Barfiks” seçeneği % 61.8, “Salıncak” seçeneği % 52.9, “Tırmanma elemanı” ve “Kaydırak” seçenekleri de % 50.0 oranıyla en üst sırayı almıştır.

Ankete katılan 4 yönetici (% 11.8) oyun elemanlarından hiçbirini seçmemiştir. “Diğer” yanıtını veren okul yöneticilerinin belirttikleri oyun elemanı ise “Satranç” olmuştur (Şekil 4.2.1e).

Şekil 4.2.1e. Yöneticilerin okullarının bahçesinde öğrenciler açısından gerekli gördükleri veya artırmak istedikleri oyun elemanları.

Bir önceki soruyla aynı yapıda hazırlanmış olan 19. soruda, yöneticilerden listesi verilen donatı ya da mekanlardan öğrenciler açısından gerekli gördükleri ya da okul bahçelerinde eklenmesi / artırılması gerektiğini düşündükleri seçenekleri işaretlemeleri istenmiştir.

Soruya verilen yanıtlar incelendiğinde % 76.5 oranıyla “Oturmak için daha çok bank”, % 73.5 oranıyla “Yemek yiyebilecekleri ya da ders çalışabilecekleri masa ve sandalyeler” ve yine % 73.5 oranındaki “Daha çok yeşil alan” seçenekleri en çok eksikliği duyulan donatı / mekan olarak öne çıkmıştır.

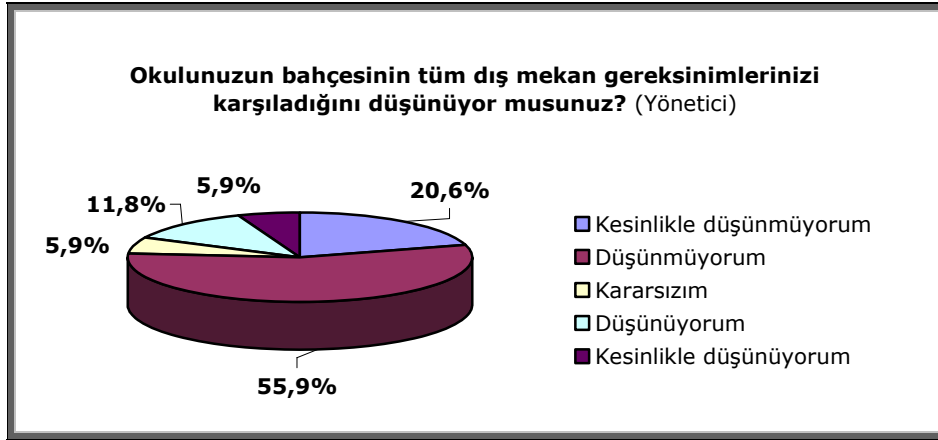
Soruda yer alan seçenekler arasında bulunan “Küçük bir hayvanat bahçesi” seçeneği ise % 38.2’lik bir oranla yöneticiler tarafından en az tercih edilen mekan olarak belirlenmiştir (Çizelge 4.2.1c).

Çizelge 4.2.1c. Yöneticilerin okullarının bahçesinde öğrenciler açısından gerekli gördükleri veya artırmak istedikleri donatı / mekanlar.

Güzel havalarda dışarıda ders yapabilmemiz için açık hava dersliği / sınıfı	% 44.1
Yemek yiyebilecekleri ya da ders çalışabilecekleri masa-sandalyeler	% 73.5
Oturmak için daha çok bank / oturma elemanı	% 76.5
Küçük bir hayvanat bahçesi	% 38.2
Bitki yetiştirebileceğimiz alanlar	% 61.8
Daha çok yeşil alan	% 73.5
Hiçbiri	% 2.9
Diğer	% 2.9

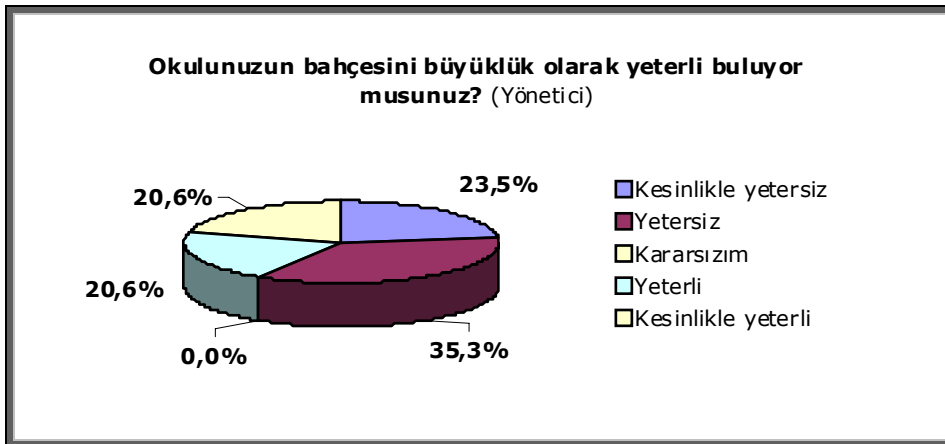
Anketin 20 – 27. sorularında yöneticilerin okul bahçeleriyle ilgili düşünceleri (gereksinimleri karşılama düzeyi, büyüklük, aktivite çeşitliliği, spor ve oyun alanları açısından yeterliliği, öğrencilerin fiziksel, sosyal, eğitsel gelişimine katkısı) 5 basamaklı Likert tipi ölçek (1 = Kesinlikle düşünüyorum, 2 = Düşünüyorum, 3 = Kararsızım, 4 = Düşünmüyorum, 5 = Kesinlikle düşünmüyorum) aracılığıyla ortaya konulmuştur.

“Okulunuzun bahçesinin tüm dış mekan gereksinimlerinizi karşıladığını düşünüyor musunuz?” şeklinde yöneltilen soruya, yöneticilerin % 76.5’lik büyük çoğunluğu olumsuz yanıt vermiştir. % 5.9 oranındaki yönetici “Kararsızım” seçeneğini işaretlerken, konuyla ilgili olumlu düşünenlerin oranı % 17.7 olarak bulunmuştur. Soruya olumlu yanıt verenlerin dağılımı % 11.8 oranıyla “Düşünüyorum” ve % 5.9 oranıyla da “Kesinlikle düşünüyorum” şeklinde belirlenmiştir (Şekil 4.2.1f).

Şekil 4.2.1f. Yöneticilerin okul bahçelerinin tüm dış mekan gereksinimlerini karşılama düzeyine ilişkin düşünceleri.

“Okulunuzun bahçesini ‘büyüklük’ olarak yeterli buluyor musunuz?” şeklinde yöneltilen soruya yöneticilerin % 58.8’i olumsuz yanıt vermiştir (Şekil 4.2.1g).

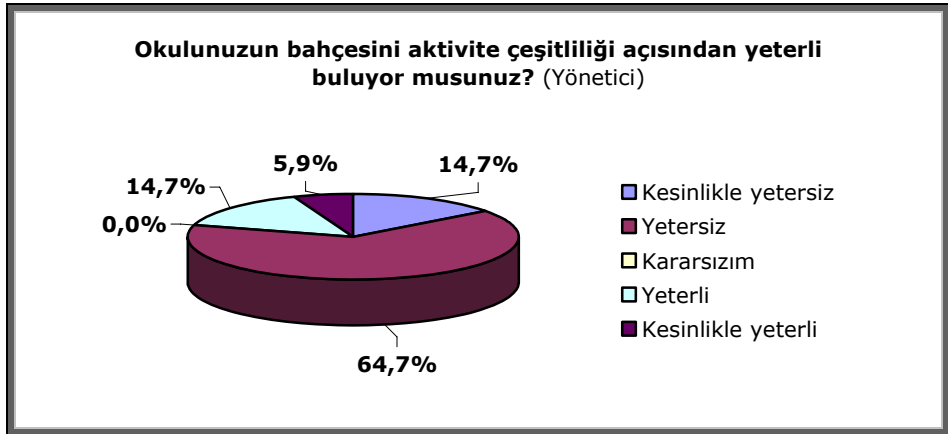

Şekil 4.2.1g. Yöneticilerin okul bahçelerini büyüklük olarak yeterli bulma oranları.

Okullarının bahçesini yeterli bulan yönetici yanıtlarının Likert basamaklarına göre dağılımı % 20.6 oranıyla “Yeterli buluyorum” ve

yine aynı oranla “Kesinlikle yeterli buluyorum” şeklinde belirlenmiştir. Soruya olumlu yanıt veren yöneticilerin, görev yaptıkları okulların açık alan miktarları incelendiğinde, büyüklük sıralamasında (en büyükten en küçüğe doğru) 34 okul arasında 18., 19., 20., 21., ve 28. olan okulların yöneticilerinin de bahçelerini büyüklük olarak yeterli bulmaları dikkat çeken bir sonuç olarak karşımıza çıkmıştır.

Bir sonraki soruda yöneticilerden, okul bahçelerini ‘aktivite çeşitliliği’ yönüyle değerlendirmeleri istenmiştir. Soruya verilen yanıtlar incelendiğinde, yöneticilerin % 79.4'lük büyük çoğunluğu okul bahçelerinin aktivite çeşitliliği açısından yetersiz olduğunu düşünürken, % 20.6'sı ise bahçelerini yeterli bulduğunu belirtmiştir (Şekil 4.2.1h).

Şekil 4.2.1h. Yöneticilerin okul bahçelerinin aktivite çeşitliliği düzeyine ilişkin düşünceleri.

Anketin 23. sorusunda yöneticilere, “Okulunuzun bahçesini ‘spor alanları’ açısından yeterli buluyor musunuz?” şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Soruya verilen yanıtların Likert basamaklarına göre oransal dağılımları, % 14.7 oranıyla “Kesinlikle yetersiz”, % 47.1

oranıyla “Yetersiz”, % 2.9 oranıyla “Kararsızım”, % 23.5 oranıyla “Yeterli” ve % 11.8 oranıyla da “Kesinlikle yeterli” olarak bulunmuştur. Buna göre yöneticilerin % 61.8’i, okul bahçelerindeki spor alanlarının yeterliliği konusunda olumsuz düşünürken, % 35.3’ü olumlu yanıt vermiştir.

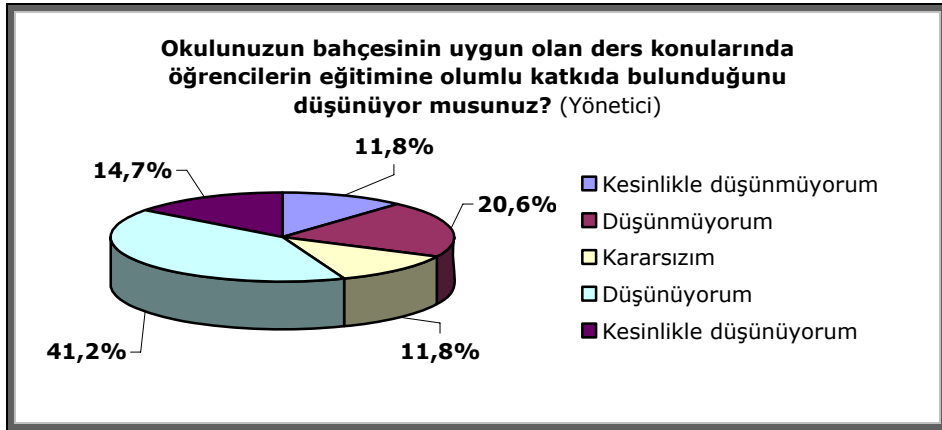
Ankete katılan yöneticilerin, okul bahçelerinin spor alanları dışında kalan ‘oyun alanları’ açısından yeterliliğine ilişkin verdikleri yanıtların oransal dağılımları, % 17.6 “Kesinlikle yetersiz”, % 50.0 “Yetersiz”, % 2.9 “Kararsızım”, % 20.6 “Yeterli” ve % 8.8 “Kesinlikle yeterli” şeklinde bulunmuştur. Buna göre yöneticilerin % 67.6’lık büyük çoğunluğu, okul bahçelerinde spor alanları dışında kalan oyun alanlarını yetersiz bulurken, % 29.4 oranındaki yönetici yeterli bulunduğunu belirtmiştir.

“Okulunuzun bahçesinin öğrencilerin ‘fiziksel’ gelişimine olumlu katkıda bulunduğunu düşünüyor musunuz?” şeklinde yöneltilen soruya, yöneticilerin % 8.8’i “Kesinlikle düşünmüyorum”, % 26.5’i “Düşünmüyorum”, % 5.9’u “Kararsızım”, % 35.3’ü “Düşünüyorum” ve % 23.5’i de “Kesinlikle düşünüyorum” yanıtını vermiştir. Buna göre yöneticilerin % 35.3’ü soruya olumsuz yanıt verirken, % 58.8’i konuyla ilgili olumlu düşündüğünü belirtmiştir.

Bir sonraki soruda yöneticilere “Okulunuzun bahçesinin öğrencilerin ‘sosyal’ gelişimine olumlu katkıda bulunduğunu düşünüyor musunuz?” şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Soruya verilen yanıtlar incelendiğinde, yöneticilerin % 38.2’si konuyla ilgili olumsuz düşündüğünü belirtirken, % 55.9’u soruya olumlu yanıt vermiştir. “Kararsızım” yanıtını veren yöneticilerin oranı ise % 5.9 olarak hesaplanmıştır.

Araştırma kapsamına dahil edilen okul bahçelerinin öğrencilerin eğitimine olan katkılarının yöneticiler açısından sorgulanmasına ilişkin, “Okulunuzun bahçesinin uygun olan ders konularında öğrencilerin ‘eğitime’ olumlu katkıda bulunduğunu düşünüyor musunuz?” şeklinde yöneltilen soruya verilen yanıtlar, Şekil 4.2.1i’de verilmiştir.

Buna göre yöneticilerin, % 55.9’u konuyla ilgili olumlu düşünürken, % 32.4’ü olumsuz yanıt vermiştir. % 11.8 oranındaki yönetici ise soruyla ilgili olarak “Kararsızım” yanıtını seçmiştir.

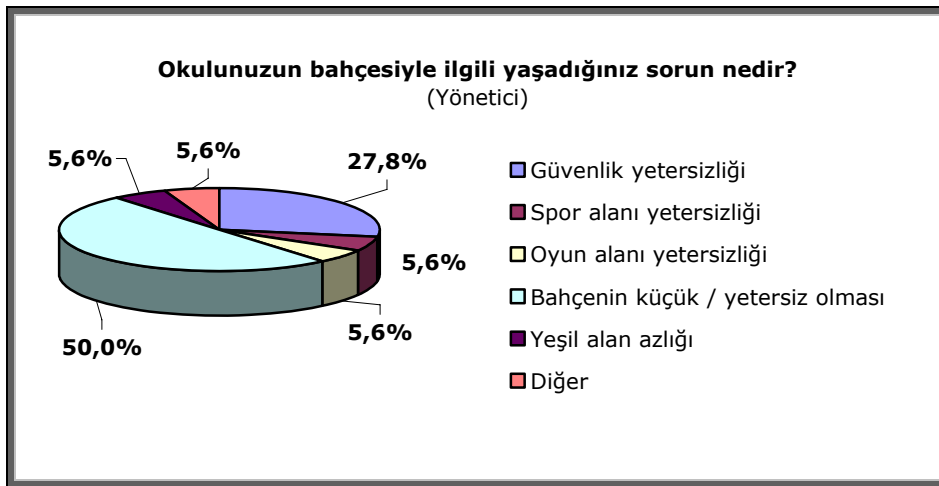

Şekil 4.2.1i. Yöneticilerin okul bahçelerinin öğrencilerin eğitimine olan katkısına ilişkin düşünceleri.

Anketin 28. sorusunda yöneticilere “Okulunuzun bahçesiyle ilgili yaşadığınız herhangi bir sorun var mı?” şeklinde bir soru yöneltilmiş, soruya “evet” yanıtını verenlerden, bahçeyle ilgili yaşadıkları sorunun ne olduğunu belirtmeleri istenmiştir. Buna göre ankete katılan yöneticilerin % 47.1’i okullarının bahçeleriyle ilgili herhangi bir sorun yaşamadığını belirtirken, % 52.9’ u soruya “Evet” yanıtını vermiştir.

Okul bahçesinin yeterli büyüklükte olmaması, yeterli donanımına sahip olmaması, ders materyali içermemesi sorunlarını içeren “Bahçenin

küçük / yetersiz olması” yanıtı % 50.0 oranıyla en çok belirtilen sorun olarak karşımıza çıkmıştır. Ders saatleri dışında kötü alışkanlıkları olan kişilerin bahçeyi kullanması, öğle aralarında yabancı kişilerin bahçeyi kullanması, okulun sınırlarının net belirlenmemiş olması nedeniyle giriş-çıkışların kontrol edilememesi ve diğer güvenlik konularını içeren “Güvenlik sorunu” yanıtı ise % 27.8 oranıyla yöneticiler tarafından en çok belirtilen ikinci sorun olmuştur. Spor ve oyun alanlarının yetersizliği, yeşil alan azlığı, bahçenin zemin döşemelerinin uygun olmaması ise % 5.6’lık oranlarla yöneticiler tarafından sorun olarak görülen diğer konular arasında yer almıştır (Şekil 4.2.1j).

Şekil 4.2.1j. Yöneticilerin okul bahçeleriyle ilgili yaşadıkları sorunlar.

Bir sonraki soruda yöneticilere “Okulunuzun herhangi bir alanda il / ülke / dünya çapında elde ettiği bir başarı var mı?” şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Soruya “Evet” yanıtını veren % 58.8 oranındaki yöneticinin belirttiği başarı türleri arasında akademik bilgiye dayalı başarıların % 15.0, sanatsal etkinliklere yönelik başarıların % 30.0

oranına sahip olduğu gözlenirken, araştırma kapsamına dahil edilen okullarda % 55.0 oranıyla en yoğun elde edilen başarı türünün spor etkinlikleri alanında olduğu saptanmıştır. Okulların spor alanında elde ettiği başarılar incelendiğinde, okul olanaklarıyla elde edilen başarıların futbol (% 33.3), hentbol (% 13.3), basketbol (% 6.7) ve atletizm (% 6.7) dallarında olduğu saptanmıştır. Tüm başarıların % 40.0' ını kapsayan tekvando, yüzme, judo ve artistik / ritmik jimnastik gibi bireysel sporlarda elde edilen başarıların ise öğrencilerin okul olanaklarından yararlanmadan kazandığı başarılar olarak karşımıza çıkmıştır.

Ankete katılan yöneticilere, “Okulunuzun bahçe sınırlarını genişletme yönünde bir hedefiniz var mı?” şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Soruya verilen yanıtlar incelendiğinde, yöneticilerin % 70.6'lık büyük çoğunluğunun okullarının sınırlarını genişletmek istediği saptanmıştır (Şekil 4.2.1k).

Şekil 4.2.1k. Yöneticilerin okul bahçelerinin sınırlarını genişletmeye ilişkin düşünceleri.

Soruya “Evet” yanıtını veren yöneticilere okul sınırlarını genişletme amaçları sorulduğunda ise % 40.0'ı “Hem derslik sayısını

hem de oyun / spor alanlarını artırmak” yanıtını verirken, % 6.7 oranındaki yönetici “Ek bina yaparak derslik sayısını” artırmak istediğini belirtmiştir. % 20.0 oranındaki yönetici ise “Kapalı spor salonu” istediğini belirterek “Diğer” seçeneğini işaretlemiştir (Şekil 4.2.11).

Şekil 4.2.11. Yöneticilerin okul sınırlarını genişletme amaçları.

Anketin sonuncu sorusunda yöneticilere konuya ilişkin eklemek istedikleri bir şey olup olmadığı sorulmuştur. Ankete katılan yöneticilerin % 73.5’i herhangi bir yorumda bulunmazken, % 26.5’inin konuya ilişkin kendi cümleleriyle belirttikleri düşüncelere aşağıda yer verilmiştir:

- “Okullar inşa edilmeden önce oyun, spor, sosyal-kültürel ihtiyaçları giderecek alanların ayrılması, bunlara uygun yapılaşmanın olması birçok sosyal riskleri azaltacağı gibi eğitim-öğretimin kalitesini de artıracaktır.” Talatpaşa İlköğretim Okulu Yöneticisi, Karşıyaka.

- “Okullar çocukların severek gidecekleri ve ayrılmak istemedikleri fiziksel güzelliklere ve artılara sahip olabilecek şekilde

yapılmalı.” 80. Yıl Bornova İlköğretim Okulu Yöneticisi, Bornova.

- “Okul bahçelerinin alanı öğrencilerin yaşam alanı gibi durmuyor. Motorlu taşıtlar yerine bisiklet kullanımı özendirilmeli.” Güzelyalı İlköğretim Okulu Yöneticisi, Konak.

- “Daha iyi gelecek için daha iyi eğitim alanları yaratmak için çalışmalyız.” Ali Akatlar İlköğretim Okulu Yöneticisi, Konak.

- “Okulun konumu eğitim-öğretime elverişli değildir.” Gazi İlköğretim Okulu Yöneticisi, Konak.

- “Okul bahçesinde değil, çevrede bile böyle bir alan yok. Oyun için pazar yerini kullanıyorlar. Erken giden kapıyor. Geri kalanlar internet kafelere gidiyor. Bölgenin en önemli sorunu bu.” Eski İzmir İlköğretim Okulu Yöneticisi, Konak.

- “Okul müdürünün girdiği dersin öğrencilere faydalı olmadığına inanıyorum.” Mustafa Urcan İlköğretim Okulu Yöneticisi, Konak.

- “Bahçeye tatbik ettiğimiz zemin çizgi oyunlarının örnek teşkil etmesini isteriz.” Ali Bayırlar İlköğretim Okulu Yöneticisi, Güzelbahçe.

- “Anket sonuçlarının en kısa sürede değerlendirilmesi ve uygulamaya geçilmesi ” Ötüken İlköğretim Okulu Yöneticisi, Buca.

4.2.2. Öğretmen anketleri sonucunda elde edilen bulgular

Araştırma kapsamına dahil edilen ilköğretim okullarında gerçekleştirilen öğretmen anketleri, örneklem seçimi aşamasında her okulda önceden belirlenen sayılara uygun olarak toplam 157 öğretmene uygulanmıştır. Anketlerin uygulanacağı öğretmenlerin seçiminde her okuldan en az 1 adet sınıf öğretmeni anket çalışması kapsamına alınarak girdikleri dersler itibariyle tüm branşların ve sınıf derecelerinin tamamının temsil edilmesi sağlanmıştır.

Ankete katılan öğretmenlerin cinsiyete göre oransal dağılımları, % 75.6 kadın, % 24.4 erkek öğretmenler şeklinde olup en genç öğretmenin 22, en yaşlı öğretmenin ise 58 yaşında olduğu saptanmıştır. Tüm öğretmenlerin yaş ortalaması 39.7 olarak bulunmuştur.

Öğretmenlerin medeni durumları incelendiğinde, % 11.5'inin bekar, % 83.4'ünün evli, % 5.1'inin ise dul olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin % 59.9'u çocuk sahibi olmadığını belirtirken, % 17.8'i tek çocuk, % 21.0'i 2 çocuk ve % 1.3'ü ise üç çocuk sahibi olduğunu belirtmiştir.

Ankete katılan öğretmenlerin öğrenim derecelerine göre dağılımları, % 81.3 oranında ağırlıklı olarak lisans derecesi olup, % 14.2'sinin eğitim enstitüsü, % 4.5'inin ise lisansüstü mezunu olduğu saptanmıştır.

Öğretmenlerin mezun olduğu bölümler incelendiğinde % 21'inin sınıf öğretmenliği mezunu olduğu, geri kalanlarının ise coğrafya, iktisat, ilahiyat, İngilizce, işletme, resim-iş, Türkçe öğretmenliği, müzik, teknik eğitim, jeoloji, sosyoloji, matematik, Fransızca, felsefe, kimya, hukuk, iletişim, peyzaj mimarlığı, güzel sanatlar, filoloji, Almanca, fizik

mühendisliği, psikolojik danışmanlık ve rehberlik, çocuk gelişimi, tarih ve kimya mühendisliği gibi çok çeşitli bölümlerden mezun oldukları gözlenmiştir.

Öğretmenlere görev yaptıkları okulda hangi branşta eğitim verdikleri sorulduğunda ise % 67.5'inin sınıf öğretmenliği yaptığı, geri kalanlarının ise diğer branş derslerine girdikleri saptanmıştır.

Öğretmenlerin mezun oldukları bölümlerle mevcut branşları arasındaki ilişki incelendiğinde, % 66.9'unun kendi branşlarında, % 33.1'inin ise aldıkları lisans eğitiminden farklı bir branşta görev yaptığı belirlenmiştir.

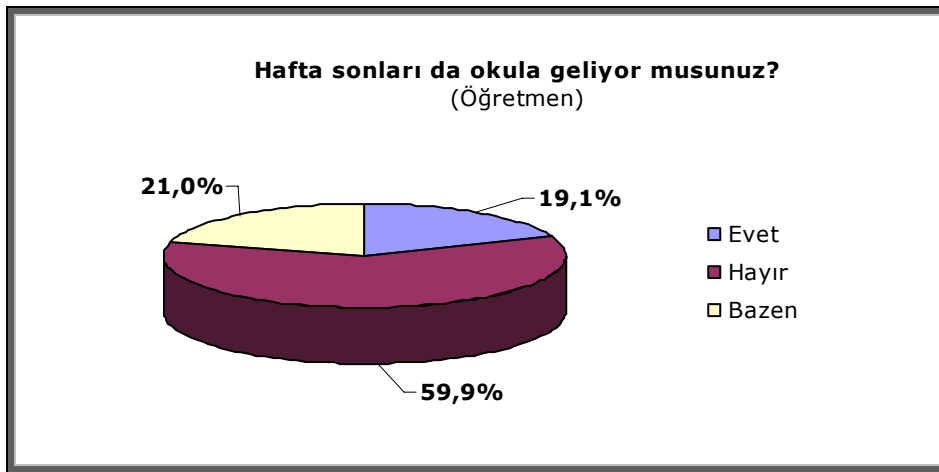
Ankete katılan öğretmenlerin “Kaç yıldır öğretmenlik yapıyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar, 1 ile 40 yıl arasında değişiklik gösterirken, ortalama öğretmenlik yapma süreleri 15.6 yıl olarak hesaplanmıştır. Öğretmenlerin görev yaptıkları okullarda geçirdikleri sürelerin ise 3 ay ile 28 yıl arasında değiştiği belirlenmiş olup okulda geçirilen ortalama süre 5.9 yıl olarak bulunmuştur.

Öğretmenlerin okula ulaşım biçimleri incelendiğinde % 38,9'unun kendi aracıyla, % 31.8'inin otobüsle, % 28.7'sinin yürüyerek ve % 0.6'sının da servisle ulaştığı saptanmıştır.

Ulaşımlarını kendi araçlarıyla sağlayan öğretmenlerin otopark sıkıntısı çekip çekmediklerine ilişkin sorulan soruya verdikleri yanıtlar ise % 69.5'lik bir oranla “Hayır” olurken, % 30.5 oranındaki öğretmen, otopark sorunu yaşadığını belirtmiştir. “Aracınızı nereye park ediyorsunuz?” sorusuna öğretmenlerin verdikleri yanıtlar, % 56.9 oranında “Okulun bahçesine” ve % 39.7'lik bir oranla da “Okul sınırları dışında herhangi bir yere” şeklinde olmuştur. % 3.4 oranındaki öğretmen

ise kendisini okula eşinin bıraktığını belirtmiştir.

Ankete katılan öğretmenlerin “Hafta sonları da okula geliyor musunuz?” şeklinde yöneltilen soruya verdikleri yanıtların oransal dağılımları, % 19.1 “Evet her zaman geliyorum”, % 21.0 “Bazen geliyorum” ve % 59.9 “Hayır gelmiyorum” olarak belirlenmiştir (Şekil 4.2.2a).

Şekil 4.2.2a. Öğretmenlerin hafta sonları okula gelme durumları.

Soruya “Evet” ya da “Bazen” yanıtını veren öğretmenlere, okula gelme nedenleri sorulduğunda, öğretmenlerin % 52.6’sı “Yetiştirme / takviye / sınava hazırlık kursları” yanıtını verirken, % 10.5’i folklor, resim ve müzik çalışmalarını içeren “Sosyal-kültürel aktiviteler” yanıtını vermiştir. “Diğer” yanıtını veren % 36.8 oranındaki öğretmenin ise sınav görevleri, çeşitli toplantılar, proje çalışmaları, özel günler için gerçekleştirilen hazırlık çalışmaları, okul gezileri ve ziyaret gibi nedenlerle bazı hafta sonları okula geldikleri öğrenilmiştir.

Öğretmenlerin kaçınıcı sınıf / sınıflara ders verdiklerine ilişkin sorulan soruya verdikleri yanıtlar, % 13.4 birinci sınıf, % 12.7 ikinci sınıf, % 17.8 üçüncü sınıf, % 27.4 dördüncü sınıf, % 23.6 beşinci sınıf, % 24.8 altıncı sınıf, % 24.2 yedinci sınıf ve % 24.8 sekizinci sınıf olarak belirlenmiştir. Anket çalışması kapsamında elde edilen ve birbirine yakın olan bu oranlar, her sınıf derecesinin farklı öğretmenler tarafından temsil edildiğini göstermiştir.

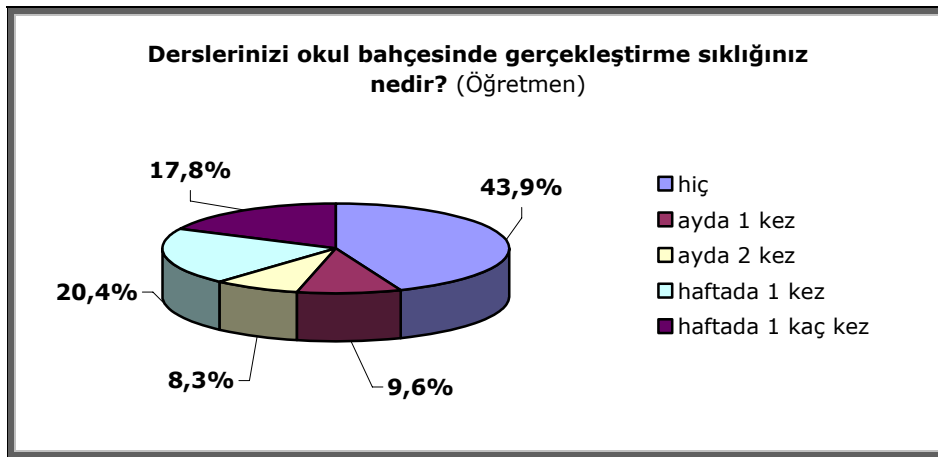
Ankete katılan öğretmenlerin “Hangi derslere giriyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtların oransal dağılımı Çizelge 4.2.2a’da verilmiştir. Buna göre öğretmenlerin % 43.3’ü, sınıf öğretmeni olması nedeniyle tüm derslere girdiğini belirtmiştir. Soruya verilen diğer yanıtlar incelendiğinde, mevcut ilköğretim programı çerçevesinde verilmekte olan tüm zorunlu ve seçmeli derslerin, öğretmenler tarafından farklı oranlarla anket çalışması kapsamında temsil edildiği gözlenmiştir.

Çizelge 4.2.2a. Ankete katılan öğretmenlerin girdikleri derslerin oransal dağılımları.

ZORUNLU DERSLER		SEÇMELİ DERSLER	
Tüm dersler	% 43.3	Sanat Etkinlikleri	% 1.3
Türkçe	% 28.7	Spor Etkinlikleri	% 1.3
Matematik	% 26.8	Bilişim Teknolojileri	% 3.8
Hayat Bilgisi	% 11.5	Satranç	% 1.9
Fen ve Teknoloji	% 20.4	Düşünme Eğitimi	% 1.9
Sosyal Bilgiler	% 21.7	Tarım	% 1.9
İnk. Tarihi ve Atatürkçülük	% 4.5	Halk Kültürü	% 2.5
Yabancı Dil	% 7.6	Medya Okuryazarlığı	% 1.9
Din Kül. ve Ahlak Bilgisi	% 10.2	Takviye ve Etüt Çalışmaları	% 1.9
Görsel Sanatlar	% 7.6		
Müzik	% 10.2		
Beden Eğitimi	% 6.4		
Teknoloji ve Tasarım	% 5.7		
Trafik Güvenliği	% 8.9		
Rehberlik / Sosyal Etkinlikler	% 4.5		

Ankete katılan öğretmenlerin mevcut branşları ile girdikleri dersler arasındaki ilişki incelendiğinde, % 97.5'lik büyük çoğunluğunun branşlarıyla girdikleri derslerin aynı olduğu, % 2.5 oranındaki bölümünün ise kendi branşları dışındaki derslere girdiği saptanmıştır.

“Dersinizi / derslerinizi okul bahçesinde gerçekleştirme sıklığınız nedir?” sorusuna öğretmenlerin verdikleri yanıtlar, % 9.6 oranında “Ayda 1 kez”, % 8.3 oranında “Ayda 2 kez”, % 20.4 oranında “Haftada 1 kez”, % 17.8 oranında ise “Haftada 1 kaç kez” şeklinde değişiklik göstermiştir. % 43.9 oranındaki öğretmenin ise derslerini okul bahçesinde “Hiç” gerçekleştirmediği öğrenilmiştir (Şekil 4.2.2b).

Şekil 4.2.2b. Öğretmenlerin derslerini okul bahçesinde gerçekleştirme sıklıkları.

Soruya verilen yanıtlar girilen dersler bazında incelendiğinde, tüm derslere giren sınıf öğretmenlerinin okul bahçesini diğer branş öğretmenlerine oranla daha yoğun kullandığı gözlenmiş olup, okullarda Milli Eğitim Bakanlığınca hazırlanmış olan aynı eğitim programının yürütülüyor olmasına karşın, derslerin okul bahçesinde gerçekleştirilme

sıklıklarının, okuldan okula ve öğretmenenden öğretmene farklılıklar gösterdiği saptanmıştır (Çizelge 4.2.2b).

Çizelge 4.2.2b. Derslerin okul bahçesinde gerçekleştirilme sıklıkları (Öğretmen).

	Hiç	Ayda 1 kez	Ayda 2 kez	Haftada 1 kez	Haftada 1 kaç kez
Tüm dersler (67)	6	8	8	25	20
Türkçe (45)	22	5	6	7	5
Matematik (42)	18	5	6	7	6
Hayat Bilgisi (18)	4	1	4	5	4
Fen ve Teknoloji (32)	16	6	4	3	3
Sosyal Bilgiler (34)	18	6	4	3	3
İnk. Tarihi ve Atatürkçülük (7)	5	-	1	-	1
Yabancı Dil (12)	10	-	1	-	1
Din Kül. ve Ahlak Bilgisi (16)	9	1	2	2	2
Görsel Sanatlar (12)	3	1	1	4	3
Müzik (16)	7	1	3	3	2
Beden Eğitimi (10)	1	-	3	4	2
Teknoloji ve Tasarım (9)	6	1	1	-	1
Trafik Güvenliği (14)	10	2	1	-	1
Rehberlik / Sosyal Etkinlikler (7)	2	1	2	1	1
Sanat Etkinlikleri (2)	-	-	1	-	1
Spor Etkinlikleri (2)	-	-	1	-	1
Bilişim Teknolojileri (6)	3	-	1	1	1
Satranç (3)	1	-	1	-	1
Düşünme Eğitimi (3)	1	-	1	-	1
Tarım (3)	1	-	1	-	1
Halk Kültürü (4)	2	-	1	-	1
Medya Okuryazarlığı (3)	1	-	1	-	1
Takviye ve Etüt Çalışmaları (3)	1	-	1	-	1

(*) İlgili derse giren öğretmen sayısını göstermektedir.

Bir sonraki soruda öğretmenlere, girdikleri derslerin okul bahçesinde gerçekleştirilmesine yönelik düşüncelerini ortaya koymayı amaçlayan 5 adet önerme verilmiş ve kendilerine uyan önermeleri ders ismi de belirterek işaretlemeleri istenmiştir.

Buna göre öğretmenlerin % 49.0'u derslerinin her zaman ya da bazı zamanlar açık havada da yapılabileceğini düşünürken, % 26.8'lik bir bölümü ise derslerinin sınıf ortamı dışında herhangi bir yerde yapılmasının uygun olmadığını düşündüğünü belirtmiştir. Açık havada yapılan derslerin öğrenciler için çok daha verimli olduğunu düşünen öğretmenlerin oranı ise % 39.5 olarak belirlenmiştir (Çizelge 4.2.2c).

Soruya verilen yanıtlar girilen dersler bazında incelendiğinde, “Matematik” dersi sınıf ortamı dışında herhangi bir yerde yapılmasının uygun olmadığı düşünülen ders olarak ön plana çıkmıştır.

“Dersimi açık havada yapmak isterim ancak okulumuzun bahçesi bunun için uygun değil” önermesi için en uygun görülen dersler, “Türkçe” ve “Sanat Etkinlikleri” dersleri olmuştur.

Ders materyali eksikliği nedeniyle okul bahçesinde gerçekleştirilemeyen dersler arasında “Beden Eğitimi” dersinin en çok belirtilen ders olması dikkat çekici bir sonuç olarak karşımıza çıkmıştır.

“Türkçe”, “Hayat Bilgisi” ve “Beden Eğitimi” dersleri ise her zaman ya da bazı zamanlar açık havada da yapılabileceği düşünülen dersler arasında en ön sırayı almıştır.

Açık havada yapılan derslerin öğrenciler açısından çok daha verimli olduğunu düşünen öğretmenlerin belirttiği dersler arasında “Beden Eğitimi” ve “ Hayat Bilgisi”, en çok belirtilen dersler olarak karşımıza çıkmıştır.

Çizelge 4.2.2c. Öğretmenlerin derslerini okul bahçesinde gerçekleştirmeye ilişkin önergelerle verdikleri “evet” yanıtlarının oransal dağılımı ve ilgili dersler.

1	Dersimin sınıf ortamı dışında herhangi bir yerde yapılmasının uygun olmadığını düşünüyorum	% 26.8
	Matematik (8) , Fen ve Teknoloji (6), Türkçe (4), Sosyal Bilgiler (2), Teknoloji ve Tasarım (2), Yabancı Dil (1), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (1), Sanat Etkinlikleri (1), Beden Eğitimi (1)	
2	Dersimi açık havada yapmak isterim ancak okulumuzun bahçesi bunun için uygun değil	% 32.2
	Türkçe (7), Sanat Etkinlikleri (6), Beden Eğitimi (5), Matematik (3), Müzik (2), Hayat Bilgisi (1), Fen ve Teknoloji (1), Sosyal Bilgiler (1), Teknoloji ve Tasarım (1)	
3	Dersimi açık havada yapmak isterim ancak okulumuzun bahçesinde bu ders için kaynak olabilecek materyaller yok	% 31.8
	Beden Eğitimi (6), Hayat Bilgisi (4), Sanat Etkinlikleri (3), Sosyal Bilgiler (3), Türkçe (2), Matematik (2), Fen ve Teknoloji (2), Müzik (1), Teknoloji ve Tasarım (1), Trafik güvenliği (1)	
4	Dersimin her zaman / bazı zamanlar açık havada da yapılabileceğini düşünüyorum	% 49.0
	Türkçe (8), Hayat Bilgisi (8), Beden Eğitimi (7), Sanat Etkinlikleri (6), Fen ve Teknoloji (4), Matematik (3), Trafik Güvenliği (2), Yabancı Dil (1) Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (1), Müzik (1), Teknoloji ve Tasarım (1)	
5	Açık havada yapılan derslerin öğrenciler için çok daha verimli olduğunu düşünüyorum	% 39.5
	Beden Eğitimi (10), Hayat Bilgisi (5), Matematik (3), Sanat Etkinlikleri (2), Sosyal Bilgiler (2), Fen ve Teknoloji (1), Trafik Güvenliği (1), Yabancı Dil (1), Teknoloji ve Tasarım (1), Takviye ve Etüt Çalışmaları (1)	

(*) ilgili yanıtı veren öğretmen sayısını göstermektedir.

“Okulunuzun bahçesinde sizin için ayrılmış bir mekan var mı?” sorusuna, öğretmenlerin % 88.5’lik büyük çoğunluğu “Hayır” yanıtını verirken, geri kalan % 11.5 oranındaki öğretmen ise “Evet” yanıtını vermiş olup mekan olarak da dinlenme yeri, hobi bahçesi ve okullarının bahçesinde bulunan oturma elemanlarını işaret etmiştir (Şekil 4.2.2c).

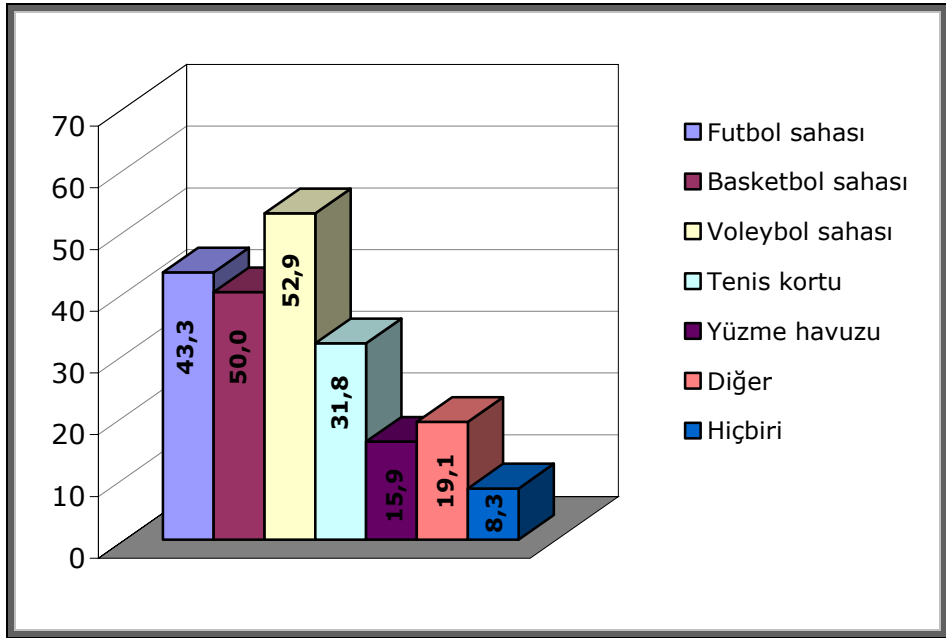

Şekil 4.2.2c. Okul bahçesinde öğretmenler için ayrılmış bir mekan olup olmadığına ilişkin sorulara verilen yanıtlar.

Aynı konuyla ilişkili olarak “Okulunuzun bahçesinde sizin için (öğretmenler için) ayrılmasını istediğiniz bir mekan var mı?” sorusuna, olumlu yanıt veren öğretmenlerin oranı % 40.1 olarak hesaplanmıştır. Soruya “Evet” yanıtını veren öğretmenlerin belirttikleri mekanlar, % 78.3 oranıyla yoğunluklu olarak “Gölgelendirilmiş oturma-dinlenme mekanı” olurken, % 21.7 oranındaki öğretmen de “Hobi bahçesi” istediğini belirtmiştir.

Anketin 16. sorusunda öğretmenlere, “Aşağıdaki spor alanlarından hangisinin öğrenciler açısından gerekli olduğunu / eklenmesi veya artırılması gerektiğini düşünüyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)” şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Soruya verilen yanıtlar incelendiğinde, belirtilen spor alanları arasında “Voleybol sahası” seçeneği % 52.9 oranıyla en ön sırayı alırken, “Yüzme havuzu” seçeneği % 15.9 oranıyla öğretmenler tarafından en az seçilen spor alanı olmuştur (Şekil 4.2.2d). Soruya “Diğer” yanıtını veren % 19.1 oranındaki öğretmenin % 20’si “Kapalı spor salonu”, % 13.3’ü “Barfiks”, % 10’u

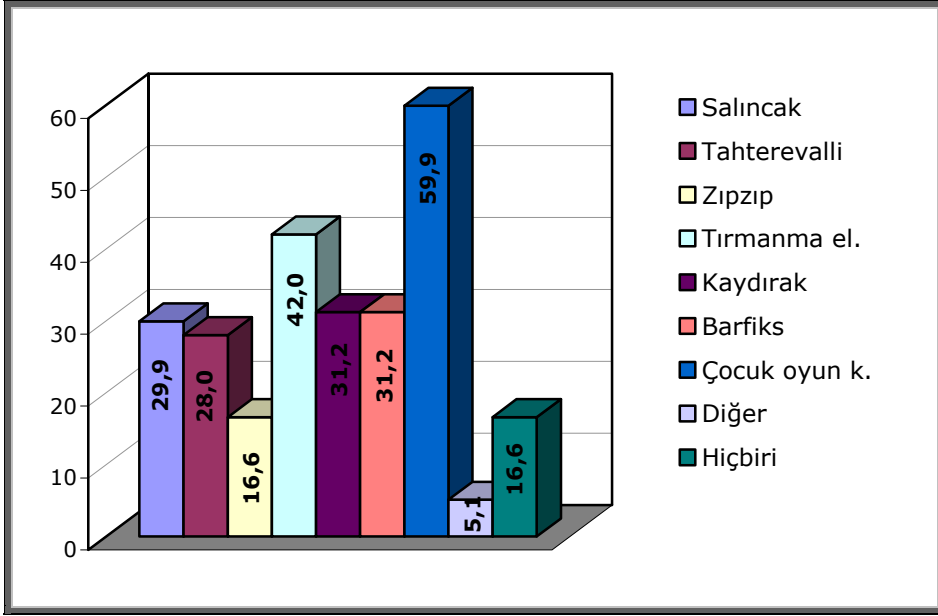
“Masa tenisi” ve “Spor aletleri” yanıtını verirken, geri kalanları bisiklet sahası, denge aleti, badminton sahası, hentbol sahası, tribün, satranç alanı, atletizm sahası, kum havuzu yanıtlarını vermiştir.

Şekil 4.2.2d. Öğretmenlerin okullarının bahçesinde öğrenciler açısından gerekli gördükleri veya artırmak istedikleri spor alanları.

Bir sonraki soruda öğretmenlerden, listesi verilen oyun elemanları arasından, okullarının bahçesinde öğrenciler açısından gerekli gördükleri veya artırmak istediklerini seçmeleri istenmiştir. Seçilen oyun elemanları arasında en çok tercih edilen % 59.9 oranıyla “Çocuk oyun kompleksi” olurken, “Tırmanma elemanı” seçeneği % 42.0, “Kaydırak” ve “Barfiks” seçenekleri de % 31.2 oranlarıyla öğretmenler tarafından işaretlenmiştir. Ankete katılan öğretmenlerin % 16.6’sı listesi verilen oyun elemanlarından hiçbirini seçmemiştir. “Diğer” seçeneğini işaretleyen

öğretmenlerin belirttikleri yanıtlar ise kum havuzu, seksek alanı, satranç sahası ve masa tenisi olmuştur (Şekil 4.2.2e).

Şekil 4.2.2e. Öğretmenlerin okullarının bahçesinde öğrenciler açısından gerekli gördükleri veya artırmak istedikleri oyun elemanları.

Bir önceki soruyla aynı yapıda hazırlanmış olan 18. soruda ise öğretmenlerden, listesi verilen donatı ya da mekanlardan, öğrenciler açısından gerekli gördükleri ya da okul bahçelerinde eklenmesi / artırılması gerektiğini düşündükleri seçenekleri işaretlemeleri istenmiştir. Soruya verilen yanıtlar incelendiğinde % 75.2 oranıyla “Oturmak için daha çok bank / oturma elemanı”, % 72.0 oranıyla “Yemek yiyebilecekleri ya da ders çalışabilecekleri masa ve sandalyeler”, % 70.7 oranıyla “Bitki yetiştirebileceğimiz alanlar” ve % 70.1 oranıyla “Daha çok yeşil alan” seçenekleri en çok eksikliği duyulan donatı / mekan olarak öne çıkmıştır. Soruda verilen seçenekler arasında bulunan “Küçük

bir hayvanat bahçesi” seçeneği ise % 32.5’lik bir oranla öğretmenler tarafından en az tercih edilen mekan olmuştur (Çizelge 4.2.2d).

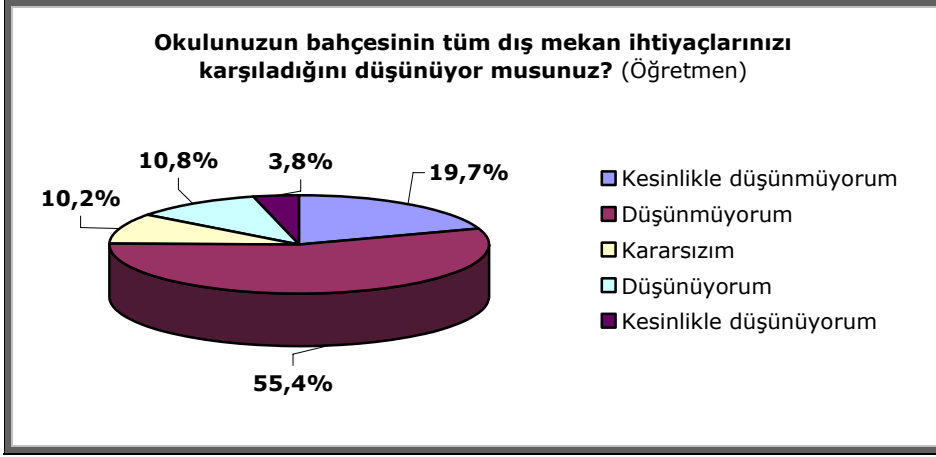
Çizelge 4.2.2d. Öğretmenlerin okullarının bahçesinde öğrenciler açısından gerekli gördükleri veya artırmak istedikleri donatı / mekanlar.

Güzel havalarda dışarıda ders yapabilmemiz için açık hava dersliği / sınıfı	% 65.0
Yemek yiyebilecekleri ya da ders çalışabilecekleri masa ve sandalyeler	% 72.0
Oturmak için daha çok bank / oturma elemanı	% 75.2
Küçük bir hayvanat bahçesi	% 32.5
Bitki yetiştirebileceğimiz alanlar	% 70.7
Daha çok yeşil alan	% 70.1
Hiçbiri	% 1.3
Diğer	% 5.7

Anketin 19 – 26. sorularında öğretmenlerin okul bahçeleriyle ilgili düşünceleri, 5 basamaklı Likert tipi ölçek (1 = Kesinlikle düşünüyorum, 2 = Düşünüyorum, 3 = Kararsızım, 4 = Düşünmüyorum, 5 = Kesinlikle düşünmüyorum) yardımıyla ortaya konulmuştur.

“Okulunuzun bahçesinin tüm dış mekan gereksinimlerinizi karşıladığını düşünüyor musunuz?” şeklinde yöneltilen 19. soruya, öğretmenlerin % 75.1’lik büyük çoğunluğu “Kesinlikle düşünmüyorum” ve “Düşünmüyorum” şeklinde olumsuz yanıtlar vermiştir.

% 10.2 oranındaki öğretmen “Kararsızım” seçeneğini işaretlerken, konuyla ilgili olumlu düşünenlerin oranı % 17.6 olarak bulunmuştur (Şekil 4.2.2f).

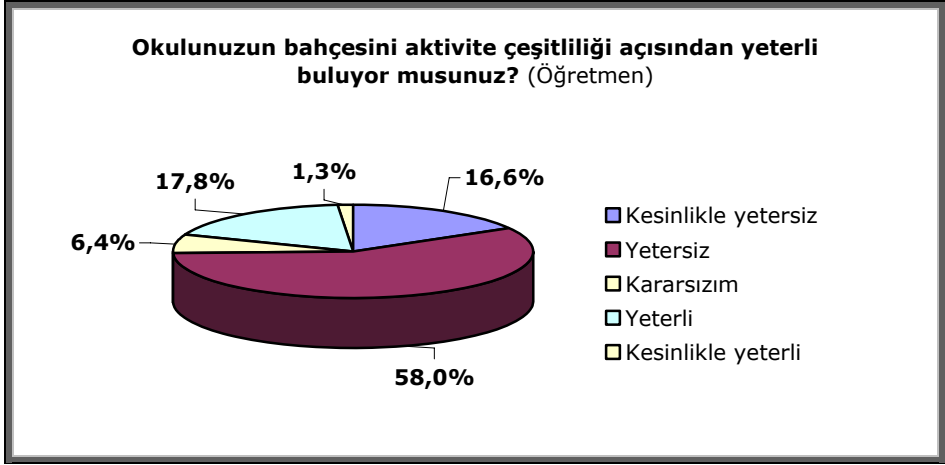

Şekil 4.2.2f. Öğretmenlerin okul bahçelerinin tüm dış mekan gereksinimlerini karşılama düzeyine ilişkin düşünceleri.

“Okulunuzun bahçesini ‘büyüklük’ olarak yeterli buluyor musunuz?” şeklinde yöneltilen soruya, öğretmenlerin % 51.0’i olumsuz yanıt vermiştir.

Okullarının bahçesini büyüklük olarak yeterli bulan öğretmenlerin yanıtlarının Likert basamaklarına göre dağılımı, % 34.4 oranıyla “Yeterli buluyorum” ve % 13.4 oranıyla “Kesinlikle yeterli buluyorum” şeklinde belirlenmiştir. Konuya ilişkin “Kararsızım” seçeneğini işaretleyen öğretmenlerin oranı ise % 1.3 olarak bulunmuştur.

Anketin 21. sorusunda öğretmenlerden, okul bahçelerini ‘aktivite çeşitliliği’ yönüyle değerlendirmeleri istenmiştir. Soruya verilen yanıtlar incelendiğinde, öğretmenlerin % 74.5’lik büyük çoğunluğu okul bahçelerinin aktivite çeşitliliği açısından yetersiz olduğunu düşünürken, % 19.1’, ise bahçelerini yeterli bulduğunu belirtmiştir. Ankete katılan öğretmenlerin % 6.4’ü ise “Kararsızım” seçeneğini işaretlemiştir (Şekil 4.2.2g).

Şekil 4.2.2g. Öğretmenlerin okul bahçelerinin aktivite çeşitliliği düzeyine ilişkin düşünceleri.

Bir sonraki soruda öğretmenlere “Okulunuzun bahçesini ‘spor alanları’ açısından yeterli buluyor musunuz?” şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Soruya verilen yanıtların Likert basamaklarına göre oransal dağılımları, % 15.9 oranıyla “Kesinlikle yetersiz”, % 58.0 oranıyla “Yetersiz”, % 5.1 oranıyla “Kararsızım”, % 18.5 oranıyla “Yeterli” ve % 2.5 oranıyla da “Kesinlikle yeterli” olarak bulunmuştur. Buna göre öğretmenlerin % 73.9’luk büyük çoğunluğu, okul bahçelerindeki spor alanlarının yeterliliği konusunda olumsuz düşünürken, % 21.0’i olumlu düşündüğünü belirtmiştir.

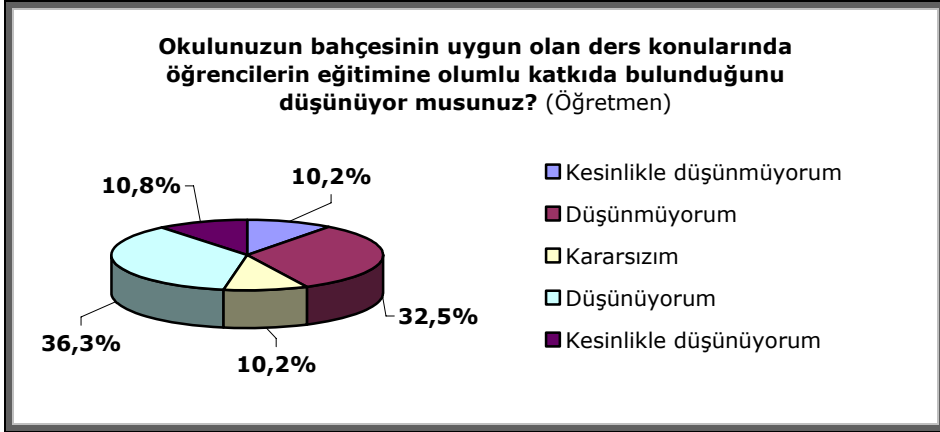
Ankete katılan öğretmenlerin, okul bahçelerinin spor alanları dışında kalan ‘oyun alanları’ açısından yeterliliğine ilişkin sorulan soruya verdikleri yanıtların oransal dağılımları ise, % 18.5 “Kesinlikle yetersiz”, % 44.6 “Yetersiz”, % 5.7 “Kararsızım”, % 26.8 “Yeterli” ve % 4.5 “Kesinlikle yeterli” şeklinde bulunmuştur. Buna göre öğretmenlerin % 63.1’i, okul bahçelerinde spor alanları dışında kalan oyun alanlarını

yetersiz bulurken, % 31.3 oranındaki öğretmen ise yeterli bulunduğunu belirtmiştir.

“Okulunuzun bahçesinin öğrencilerin ‘fiziksel’ gelişimine olumlu katkıda bulunduğunu düşünüyor musunuz?” şeklinde yöneltilen soruya, öğretmenlerin % 52.8’i olumsuz yanıt verirken, % 35.7’si konuyla ilgili olumlu düşündüğünü belirtmiştir. Soruya verilen yanıtların oransal dağılımları ise % 8.9 “Kesinlikle düşünmüyorum”, % 43.9 “Düşünmüyorum”, % 11.5 “Kararsızım”, % 27.4 “Düşünüyorum” ve % 8.3 “Kesinlikle düşünüyorum” olarak belirlenmiştir.

Bir sonraki soruda öğretmenlere “Okulunuzun bahçesinin öğrencilerin ‘sosyal’ gelişimine olumlu katkıda bulunduğunu düşünüyor musunuz?” şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Soruya verilen yanıtların oransal dağılımları % 10.2 “Kesinlikle düşünmüyorum”, % 36.9 “Düşünmüyorum”, % 12.1 “Kararsızım”, % 31.2 “Düşünüyorum” ve % 9.6 “Kesinlikle düşünüyorum” olarak belirlenmiştir. Buna göre ankete katılan öğretmenlerin % 40.8’i okul bahçelerinin öğrencilerin sosyal gelişimine olumlu katkıda bulunduğunu düşünürken, % 47.1’lik bölümü konuya ilişkin olumsuz yanıt vermiştir.

Araştırma kapsamına dahil edilen okul bahçelerinin öğrencilerin eğitimine olan katkılarının öğretmenler yönüyle sorgulanmasına ilişkin, “Okulunuzun bahçesinin uygun olan ders konularında öğrencilerin ‘eğitimine’ olumlu katkıda bulunduğunu düşünüyor musunuz?” şeklinde yöneltilen soruya verilen yanıtlar, Şekil 4.2.2h’de verilmiştir. Buna göre öğretmenlerin, % 42.7’si konuyla ilgili olumlu düşündüğünü belirtirken, % 47.1’i olumsuz yanıt vermiştir. Soruya “Kararsızım” yanıtını veren öğretmenlerin oranı ise % 10.2 olarak bulunmuştur.

Şekil 4.2.2h. Öğretmenlerin okul bahçelerinin öğrencilerin eğitimine olan katkısına ilişkin düşünceleri.

Anketin 27. sorusunda öğretmenlere, “Okulunuzun bahçesiyle ilgili yaşadığınız herhangi bir sorun var mı?” şeklinde bir soru yöneltilmiş, soruya “Evet” yanıtını verenlerden, bahçeyle ilgili yaşadıkları sorunun ne olduğunu belirtmeleri istenmiştir. Buna göre ankete katılan öğretmenlerin % 42.0’si okullarının bahçeleriyle ilgili herhangi bir sorun yaşamadığını belirtirken, % 58.0’lik bölümü soruya “Evet” yanıtını vermiştir.

Ankete katılan öğretmenlerin belirttikleri sorunlar arasında, okul bahçesinin yeterli büyüklükte olmaması, yeterli donanımına sahip olmaması, resmi tören gibi toplu etkinliklerin gerçekleştirilmesinde yaşanan güçlükler, ders materyali içermemesi gibi sorunları içeren “Bahçenin küçük / yetersiz olması” yanıtı % 29.3 oranıyla en çok belirtilen sorun olarak karşımıza çıkmıştır. Öğrenci sayısının fazla olması ve teneffüslerde kontrollerinin zor olması sorunu ile okul bahçesinin oturma, dinlenme ve yeme içmeye olanak tanıyan mekanlarının eksikliği % 10.1’lik oranlarla en çok belirtilen sorunlar arasında yer almıştır. Ders saatleri dışında kötü alışkanlıkları olan kişilerin bahçeyi kullanması, öğle

aralarında yabancı kişilerin bahçeye girmesi, okul sınırlarının net belirlenmemiş olması nedeniyle giriş-çıkışların kontrol edilememesi ve diğer güvenlik konularını içeren “Güvenlik sorunu” yanıtı % 9.1 oranıyla öğretmenler tarafından en çok belirtilen üçüncü sorun olmuştur. Spor ve oyun alanlarının yetersizliği, yeşil alan azlığı, bahçenin zemin kaplamasının uygun olmaması, öğrencilerin teneffüslerde çarpışmaları ve yaralanmaları, araçların bahçeyi daraltması, yağmurlu havalarda drenajla ilgili yaşanan sıkıntılar ise öğretmenler tarafından sorun olarak belirtilen diğer konular arasında yer almıştır (Çizelge 4.2.2e).

Çizelge 4.2.2e. Öğretmenlerin okullarının bahçesinde yaşadıkları sorunların oransal dağılımı.

Sorun Tipleri	%
Bahçenin küçük / yetersiz olması	29.3
Öğrenci sayısının fazla olması / kontrol güçlüğü	10.1
Oturma-dinlenme-yeme içme mekanı eksikliği	10.1
Güvenlik sorunu	9.1
Yeşil alan azlığı	8.1
Zeminin beton olması	7.1
Oyun alanı yetersizliği	7.1
Spor alanı yetersizliği	6.1
Öğrenci yaralanmaları-çarpışmaları	6.1
Bahçenin otopark olarak kullanılması	5.1
Diğer	2.0

Anketin sonuncu sorusunda öğretmenlere, okullarının bahçelerine ilişkin eklemek istedikleri bir şey olup olmadığı sorulmuştur. Ankete katılan öğretmenlerin % 78.3’ü herhangi bir yorumda bulunmazken, % 21.7’sinin konuya ilişkin belirttikleri düşüncelere aşağıda yer verilmiştir:

- “Okul bahçeleri öğrencinin tüm ihtiyaçlarını karşılayabildikleri alanlar haline bir an önce dönüştürülmeli.” 80. Yıl Bornova İlköğretim Okulu, Bornova.

- “Yeşil alanların öğrencilerin gelişimine çok faydasının olduğunu düşünüyorum.” 80. Yıl Bornova İlköğretim Okulu, Bornova.

- “Küçük bir hayvanat bahçesine ihtiyaç var. İçinde kuşlar, ördekler, tavşanlar olabilir.” 80. Yıl Bornova İ.Ö.O., Bornova.

- “Bitki yetiştirilecek alanlar, oturma bankları, ders çalışma masaları, açık hava dersliği ve çiçeklendirme olmalı.” Batıçim İlköğretim Okulu, Bornova.

- “Okulumuz çok güzel bir okuldur, çok emek harcanmıştır. Tabi daha iyi olması için daha da çaba harcıyoruz.” Dr. Cavit Özyeğin İlköğretim Okulu, Bornova.

- “Okul bahçesinin uygun olması bakımından öğrenci tuvaletlerinin dışarıya yapılmasını doğru buluyorum.” Dr. Cavit Özyeğin İlköğretim Okulu, Bornova.

- “6 yaşında çocuk, elinde yiyeceklerle dolaşırken, büyük çocukların (13–14 yaşında) maç yapması, istenmeyen sonuçlar doğuruyor. Görünmeyen sonuçlar da var: Bencillik, gördüğünü yapma, topluma küsme, çekingenlik, intikam duygusu geliştirme, yalana başvurma gibi. Yaş gruplarının teneffüs (oyun, beslenme, hava alma, gezerek ya da oturarak) alanları farklı olmalı. Kitap okuyacakları, gözlem yapabilecekleri alanlar olmalı. Harçlığıyla aldığı yiyeceği, top yüzünden ya da koşan bir çocuğun çarpması sonucu düşürüp aç kalmamalıdır. Her çocuk büyüğünden gördüğünü, küçüğüne uygulayarak olumlu-olumsuz duygularını açığa çıkarır. Birbirine bağlı, sevgi-saygı

duyan bir toplum yetiştirmek için okullarımızın yeterli donanıma sahip olmadığını üzülerek belirtmek istiyorum.” İzmir Ticaret Odası İlköğretim Okulu, Bornova.

- *“Bahçemizin daha verimli, elverişli, eğitime yönelik araç-gereçlerle ve oyun alanlarıyla bezeli olması gerektiğini düşünüyorum.”* İzmir Ticaret Odası İlköğretim Okulu, Bornova..

- *“Birçok okulun bahçesinin eğitim ve öğretime uygun olmadığını düşünüyorum.”* Okutan İlköğretim Okulu, Buca.

- *“Betonlaşmadan uzak, çocukların çimenler ve bitkilerle haşır neşir olacağı bahçeler olması gerekir.”* Yahya Kemal Beyatlı İlköğretim Okulu, Bornova.

- *“Okul bahçesinin geniş olmasına rağmen yeterli donanımı olduğunu düşünmüyorum. Aktiviteleri yeterli araçlar olmadığı için yapamıyoruz.”* İrfan Nadir İlköğretim Okulu, Buca.

- *“Okulumuzun öğrenci sayısı fazla olması nedeniyle, ders ve teneffüslerde öğrenciler yeterli oranda yararlanamamaktadır.”* Vali Rahmi Bey İlköğretim Okulu, Buca.

- *“Havalar ısındığında birden fazla sınıf okul bahçesine çıktığında alan daralıyor. Zaman zaman bu anlamda sıkıntımız oluyor.”* Gülen Kora İlköğretim Okulu, Çiğli.

- *“Okulumuzun bahçesi hem çok küçük hem de her alanı betondan yapılmış. Toprak ve çim alanlar hiç yok. Bunların çoğaltılmasını istiyorum.”* Maltepe İlköğretim Okulu, Çiğli.

- *“Sosyal gelişime uygun, geniş ve yeşil alanı olan bir bahçe olmalı ve güvenli olmalı.”* 9 Eylül İlköğretim Okulu, Gaziemir.

- *“Daha geniş ve yeşil alana sahip bir okul bahçesi olmasını*

isterdim.” 9 Eylül İlköğretim Okulu, Gaziemir.

- “Bahçemiz değil oyun oynamak, teneffüslerde dolaşmaya bile müsait değil. Her teneffüs çarpmalardan dolayı öğrenciler kaza geçiriyor. Beden eğitimi dersine 2 sınıf çıkıyor. Günlere göre ayarlanmış. Bahçe çok yetersiz.” Emlak Bankası İlköğretim Okulu, Karşıyaka.

- “Sınıf mevcutları 20–30 arası olabilse, sosyal, kültürel çalışmalar daha rahatlar, dersler güzel işlenir, olanaklar iyi kullanılır, bahçe daha işlevli hale getirilirdi. Fiziksel olarak bahçenin yetersiz olduğunu düşünüyorum.” Emlak Bankası İlköğretim Okulu, Karşıyaka.

- “Okulumuz proje okulu olduğu için bütün olanaklara sahip. Burada okuyan öğrencilerin çok şanslı olduğuna inanıyorum.” Karşıyaka İlköğretim Okulu, Karşıyaka.

- “Tüm okul bahçelerinin çim alanlarla kaplanmasını, çocukların rahatça oyun oynamasını, gerekli zamanlarda bazı dersleri açık havada yapmayı, öğrencilerle birlikte bitki yetiştirmeyi isterdim. Okul binasının en fazla iki katlı olması gerektiğini düşünüyorum.” Selçuk Yaşar Alaybey İlköğretim Okulu, Karşıyaka.

- “Okul bahçesi çocukların teneffüs ihtiyaçlarına cevap vermiyor.” Zübeyde Hanım İlköğretim Okulu, Karşıyaka.

- “Okul bahçemizde elektrik trafosunun olması çocuklarımızın hayatını tehdit ediyor. Bundan biz öğretmenler olduğu kadar öğrenciler de rahatsız.” Gazi İlköğretim Okulu, Konak.

- “Okullar sadece derslikten ibaret olmamalı. Bahçe ve sosyal donatıların da göz önüne alınarak yapılması gerekmektedir.” Gazi İlköğretim Okulu, Konak.

- *“Okul bahçesi yetmediğinde diğer mevcut kompleks alanlarından yararlanılabilir. Hem daha ekonomik hem de daha verimli olur. Yüzme ve diğer aktiviteler için ortak kompleks alanlar kullanılabilir.”* Gazi İlköğretim Okulu, Konak.

- *“Spor salonu yapılabilir.”* Gazi İlköğretim Okulu, Konak.

- *“Okulların binalarının inşa edilirken spor kompleksleri ile birlikte düşünülmesi ve planlanması, bahçe alanlarının daha geniş düşünülmesi ve planlanması gerekmekte.”* Güzelyalı İ.Ö.O., Konak.

- *“Okul binaları yetersiz kalınca şehir içinde genellikle okul bahçelerini kullanarak okula ek derslikler yapılıyor. Bu da okul bahçelerinin küçülmesine sebep oluyor. Oyun ve spor faaliyetlerine yer kalmıyor. Bunların önlenmesi gerekiyor.”* Mustafa Urcan İlköğretim Okulu, Konak.

- *“Okul bahçeleri çocuğun gelişimini destekleyecek şekilde düzenlenmeli.”* Mustafa Urcan İlköğretim Okulu, Konak.

- *“Ağaç, çimen ve çiçek yok. Var olanlar az. İmkan dahilinde arka bahçeye dikiliyor. Zamanında çok merkezi yerde kaldığından genişletme imkanı da yok. Bu nedenle bu imkanlarla ancak bu kadar oluyor.”* Mustafa Urcan İlköğretim Okulu, Konak.

- *“Okul bahçesi uygun olan bir ortamda, başarıların ve etkinliklerin artacağına inanıyorum.”* Namık Kemal İ.Ö.O., Konak.

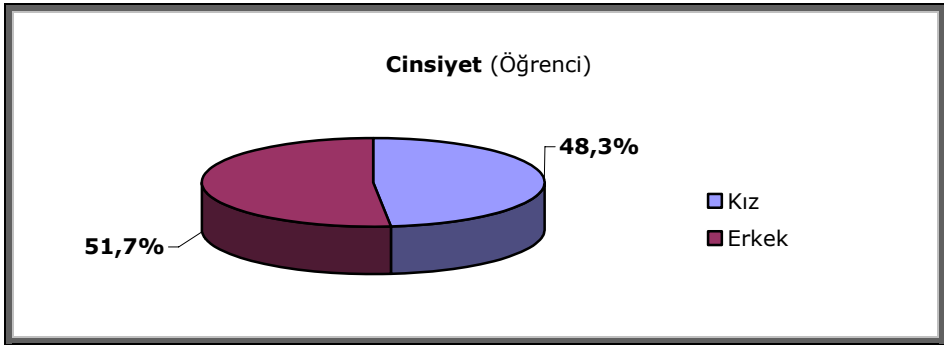
- *“Velilerin okul bahçesindeki görüntüsünden rahatsızım, bulunmalarını istemiyorum.”* Ziya Gökalp İlköğretim Okulu, Konak.

- *“Çocukların spor yapıp enerjilerini sarf etmeleri gerektiğini düşünüyorum.”* Oğuzhan İlköğretim Okulu, Narlıdere.

4.2.3. Öğrenci anketleri sonucunda elde edilen bulgular

Araştırma kapsamına dahil edilen ilköğretim okullarında gerçekleştirilen öğrenci anketleri, örneklem seçimi aşamasında cinsiyet ve sınıf derecesi faktörü de göz önünde tutularak, her okulda önceden belirlenen sayılara uygun olarak toplam 3649 öğrenciye uygulanmıştır.

Ankete katılan öğrencilerin cinsiyete göre dağılımları, % 48.3 (1764 kişi) kız ve % 51.7 (1885 kişi) erkek olarak belirlenmiştir (Şekil 4.2.3a).

Şekil 4.2.3a. Öğrencilerin cinsiyete göre dağılımları.

Anketin uygulandığı öğrencilerin yaşları ilköğretim öğrencisi olmaları nedeniyle 6 ile 15 arasında değişiklik göstermiştir. 6 yaşındaki öğrenciler bütün içerisinde % 0.4'lük kısmı oluştururken, 15 yaşındaki öğrencilerin oranı % 2.1 olarak bulunmuştur. 7 ile 14 yaş arasındaki öğrencilerin ise % 11.3 - % 13.5 arasında değişen birbirlerine yakın oranlarda olduğu saptanmıştır.

Ankete katılan öğrencilerin sınıf derecelerine ilişkin soruya verdikleri yanıtlar ve oransal dağılımları Çizelge 4.2.3a'da verilmiştir. Buna göre çalışma kapsamında her sınıf derecesinin yaklaşık eşit oranlarda temsil edildiği gözlenmiştir.

Çizelge 4.2.3a. Ankete katılan öğrencilerin sınıf derecelerine göre dağılımları.

Sınıf Derecesi	Frekans	Yüzde
1	407	11.2
2	430	11.8
3	454	12.4
4	473	13.1
5	456	12.5
6	470	12.9
7	498	13.6
8	455	12.5
Toplam	3649	100.0

Öğrencilerin “Okula çoğunlukla nasıl ulaşıyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde, % 71.8 oranındaki çoğunluğunun “Yürüyerek”, % 21.0’inin “Servisle”, % 4.1’inin “Özel araçla”, % 2.9’unun “Otobüsle” ve % 0.2’sinin ise “Bisikletle” okula ulaştığı saptanmıştır.

Anketin 5. sorusunda öğrencilere “Hafta sonları da okula gelme zorunluluğunuz var mı?” şeklinde bir soru yöneltilmiş ve soruya “Evet” yanıtını verenlerden gelme nedenlerini belirtmeleri istenmiştir. Buna göre ankete katılan öğrencilerin % 11.5’i hafta sonları da okula geldiğini belirtirken, % 7.7’si ise bazı hafta sonları okula gelme zorunluluğu olduğunu belirtmiştir.

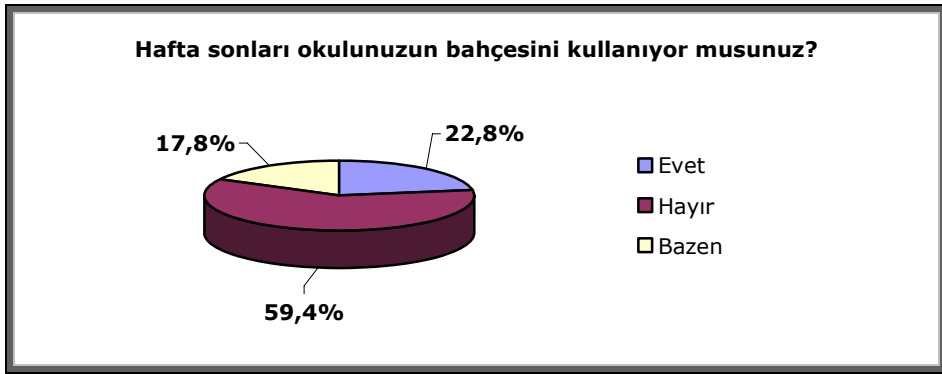
Soruya olumlu yanıt verenlerin okula gelme nedenleri ise % 62.5 oranıyla “Yetiştirme / takviye / sınava hazırlık kursları”, % 18.8 oranıyla folklor, resim, müzik, satranç, izcilik, dans vb. çalışmaları içeren “Sosyal-kültürel aktiviteler”, % 13.2 oranıyla ise antrenman, takım hazırlık çalışmaları vb. aktiviteleri içeren “Sportif çalışmalar” olarak

belirlenmiştir.

Soruya “Diğer” yanıtını veren % 5.5 oranındaki öğrenci ise gelme nedeni olarak bayram törenleri, veli toplantıları, ek dersler ve özel günler için hazırlık çalışmaları gibi diğer nedenleri belirtmiştir.

Hafta sonları okula gelme zorunluluğu olduğunu belirten öğrencilerin, okulda ne kadar zaman geçirdiklerine ilişkin yöneltilen soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde, % 30.6’sının “1–2 saat arası”, % 22.3’ünün “2–3 saat arası”, % 20.8’inin “4 saat ve üzeri” zaman geçirdikleri saptanmıştır. Öğrencilerin hafta sonları okulda geçirdikleri zaman miktarı ortalama 3 saat olarak hesaplanmıştır.

Öğrencilerin “Hafta sonları okulunuzun bahçesini kullanıyor musunuz?” şeklinde yöneltilen soruya verdikleri yanıtların oransal dağılımları Şekil 4.2.3b.’de verilmiştir.

Şekil 4.2.3b. Öğrencilerin hafta sonları okul bahçelerini kullanma durumları.

Buna göre öğrencilerin % 59.4’ü soruya “Hayır” şeklinde yanıt verirken, % 40.6 oranındaki bölümü ise hafta sonları okul bahçelerini kullandıklarını belirtmiştir. Soruya “Evet” ya da “Bazen” yanıtını veren öğrencilere okul bahçelerini ne amaçla kullandıkları sorulduğunda, %

33.3'ünün "Basketbol oynamak", % 32.4'ünün "Futbol oynamak" ve % 20.4'ünün ise "Arkadaşlarıyla buluşmak, oturmak, sohbet etmek" yanıtını verdikleri gözlenmiştir (Şekil 4.2.3c). Soruya "Diğer" yanıtını veren öğrencilerin ise bisiklete binmek, kitap okumak, ders çalışmak, paten kaymak amacıyla hafta sonları okul bahçelerini kullandıkları öğrenilmiştir.

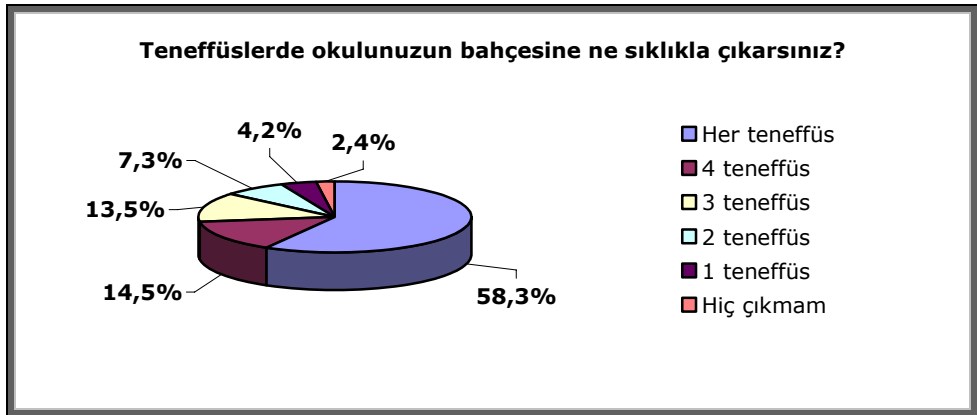
Şekil 4.2.3c. Öğrencilerin hafta sonları okul bahçelerini kullanma amaçları.

Anketin 10. sorusunda öğrencilere, "İlk derse girmeden önce okulunuzun bahçesinde vakit geçirir misiniz?" şeklinde bir soru yöneltilmiş, soruya "Evet" yanıtını verenlerden, ne kadar zaman geçirdiklerini belirtmeleri istenmiştir. Ankete katılan öğrencilerin % 48.5'i "Hayır geçirmem, ders zilinin çalmasına çok yakın bir zamanda okula ulaşıyorum" yanıtını verirken, % 51.5 oranındaki öğrenci ise soruya "Evet" yanıtını vermiştir. Öğrencilerin ilk ders öncesi bahçede

vakit geçirme süreleri ortalama 17.5 dakika olarak hesaplanmıştır.

Aynı yapıda hazırlanmış olan bir sonraki soruda ise öğrencilere son ders bittikten sonra okul bahçelerinde zaman geçirip geçirmediklerine ilişkin bir soru yöneltilmiştir. Soruya olumlu yanıt veren öğrencilerin oranı % 12.3 olarak bulunurken, % 87.7 oranındaki öğrenci soruya “Hayır kalmam, hemen eve giderim” şeklinde yanıt vermiştir. Öğrencilerin son ders bittikten sonra bahçede geçirdikleri ortalama süre 24.3 dakika olarak bulunmuştur.

“Teneffüslerde okulunuzun bahçesine ne sıklıkla çıkarsınız?” şeklinde yöneltilen soruya öğrencilerin % 58.3’ü “Her teneffüs” yanıtını verirken, % 2.4 oranındaki öğrenci ise teneffüslerde bahçeye hiç çıkmadığını belirtmiştir (Şekil 4.2.3d). Öğrencilerin teneffüse çıkma sıklıkları ise ortalama 4.08 teneffüs olarak hesaplanmıştır.

Şekil 4.2.3d. Öğrencilerin teneffüslerde okullarının bahçesine çıkma sıklıkları.

Bir sonraki soruda öğrencilere teneffüs saatlerinde arkadaşlarıyla ya da tek başlarına en çok yaptıkları 3 şeyin ne olduğu sorulmuş, ankete katılan öğrencilerden 149 farklı yanıt alınmıştır. Soruya verilen yanıtlar

incelendiğinde kurallı ve kuralsız çeşitli çocuk oyunlarını içeren “Arkadaşlarımla oyun oynamak” yanıtı % 29.3 oranıyla en üst sırayı almıştır. Öğrencilerin belirttikleri oyun türleri içerisinde, topla oynanan yakar top, ortada sıçan, muçi vb. oyunların, kız ve erkek öğrenciler tarafından en çok oynanan oyunlar arasında yer aldığı, ip / lastik atlamak, sek sek, evcilik, öğretmencilik, kulaktan kulağa vb. oyunların kız öğrenciler, araba, askercilik, hırsız polis, uzuneşek, savaşçılık vb. oyunların ise erkek öğrenciler tarafından yoğun olarak oynanan oyunlar arasında yer aldığı gözlenmiştir. Saklambaç ve yerden yüksek ile koşmaya dayalı elim sende, ebelemece, yakalamaca isimli oyun türlerinin ise hem erkek hem de kız öğrenciler tarafından birbirine yakın oranlarda oynandığı saptanmıştır. Ayrıca söz konusu oyun türlerinin sınıf derecelerine göre değişiklik gösterdiği, küçük sınıfların büyük sınıflara oranla daha sınırlı mekanlarda oynanan oyunları tercih ettikleri gözlenmiştir.

Soruya verilen yanıtlar arasında arkadaşlarımla dolaşmak / gezmek yanıtı teneffüslerde öğrenciler tarafından en çok yapılan ikinci aktivite olarak belirlenmiş olup kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla bu aktivite türünü daha çok tercih ettikleri gözlenmiştir. % 0.6 oranındaki öğrenci ise okul bahçesine çıkmayarak sınıfta durmayı tercih ettiğini belirtirken, özellikle 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin bir bölümünün teneffüslerini sınava hazırlanarak (ders çalışmak / test çözmek / öğretmene soru sormak) değerlendirdikleri öğrenilmiştir. “Diğer” kategorisi altında toplanan yanıtlar ise derse hazırlanmak, başkalarını / etrafı izlemek, eğitsel kol çalışmalarının gereklerini yerine getirmek (kütüphanecilik kolunun kütüphanede durması gibi), fotoğraf çekmek,

kardeşiyle ilgilenmek, hayal kurmak, bitkilerle ilgilenmek, çöp toplamak vb. şeklinde değişiklik göstermiştir. Öğrencilerin teneffüs zamanlarını değerlendirme biçimleri ile bu tür zamanlarda gerçekleştirdikleri aktivite türlerinin, kız ve erkek öğrenciler arasında oransal olarak farklılıklar gösterdiği gözlenmiş olup, kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha durağan / pasif aktivite türlerini seçtikleri saptanmıştır (Çizelge 4.2.3b).

Çizelge 4.2.3b. Ankete katılan öğrencilerin teneffüs saatlerini değerlendirme biçimleri.

	Erkek %	Kız %	Toplam %
Arkadaşlarıyla oyun oynamak	26.9	31.9	29.3
Arkadaşlarıyla dolaşmak / Gezmek	13.3	17.2	15.2
Sohbet etmek	9.5	11.3	10.4
Bir şeyler yeme-içme	7.6	7.4	7.5
Ders çalışmak / Test çözmek / Ödev yapmak	6.5	8.6	7.5
Futbol oynamak	13.1	0.2	6.9
Kantine gitmek	3.3	5.7	4.5
Basketbol oynamak	5.4	0.9	3.2
Oturmak / Dinlenmek	3.0	3.5	3.2
Kitap okumak	1.9	3.7	2.8
Tuvalete gitmek	1.8	2.0	1.9
Koşmak	2.3	1.0	1.7
Enstrüman çalmak/ Müzik dinlemek /Şarkı söylemek	0.8	1.9	1.3
Voleybol oynamak	0.4	1.4	0.9
Bilgisayar oynamak / İnternete girmek	1.3	0.2	0.8
Sınıfta durmak	0.6	0.7	0.6
Bisiklete binmek	0.5	0.2	0.4
Diğer	1.9	2.1	2.0

14. soruda öğrencilere okullarının bahçesinde nasıl zaman geçirmeyi tercih ettikleri sorulmuştur. Ankete katılan öğrencilerin % 73.3'lük büyük çoğunluğu arkadaşlarıyla, % 25.5'i bazen yalnız, bazen

arkadaşlarıyla ve % 1.1'lik bölümü ise yalnız zaman geçirmeyi tercih ettiğini belirtmiştir (Şekil 4.2.3e).

Şekil 4.2.3e. Öğrencilerin okul bahçelerinde zaman geçirme biçimleri.

Anketin 15., 16., 17. ve 18. sorularında öğrencilere eğitim programları çerçevesinde okutulan tüm zorunlu ve seçmeli dersleri içeren bir çizelge verilmiş, derslerle ilişkili olarak kendilerine yöneltilen soruları çizelgeyi doldurarak yanıtlamaları istenmiştir. Buna göre ankete katılan öğrencilerin en sevdikleri dersler arasında Matematik (% 35.7), Türkçe (% 29.2) ve Beden Eğitimi (% 9.1) dersleri üst sıraları almıştır. Çizelgede yer alan diğer dersler ise % 7.8 ile % 0.1 arasında değişen oranlarla öğrenciler tarafından en sevilen dersler olarak belirtilmiştir.

Öğrencilerin “Hangi dersleri sürekli okul bahçenizde gerçekleştiriyorsunuz?” şeklinde yöneltilen soruya verdikleri yanıtlar, % 87.3 oranıyla “Beden Eğitimi” ve % 13.9 oranıyla seçmeli ders olan “Spor Etkinlikleri” dersi olarak belirlenirken, % 3.0 oranındaki öğrenci de “Türkçe” dersini sürekli okul bahçesinde gerçekleştirdiğini belirtmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde bazı okullarda okuma

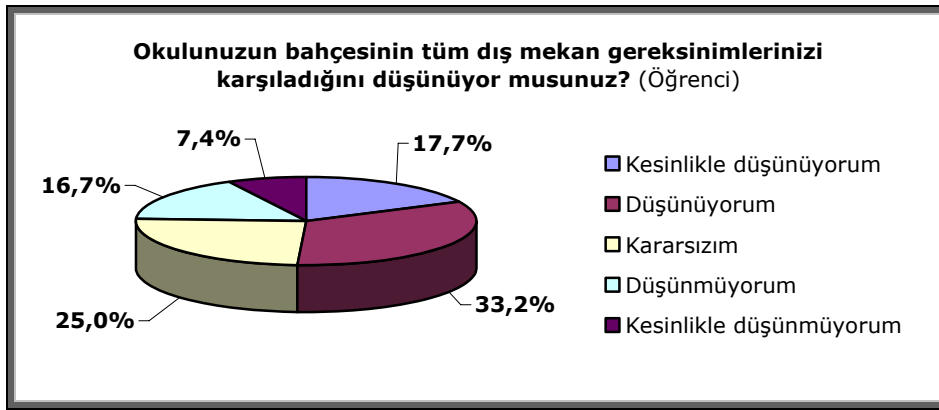
derslerinin sürekli okul bahçesinde gerçekleştirildiği öğrenilmiş olup, soruya “Türkçe” yanıtını veren öğrencilerin okuma derslerini kastettikleri tahmin edilmiştir.

Ankete katılan öğrencilerin hangi derslerde okulun bahçesini en az bir kere kullandıklarına ilişkin soruya verdikleri yanıtlar arasında % 38.3 oranıyla “Beden Eğitimi” dersi en yüksek oranı alırken, % 9.5 oranıyla “Türkçe” ve % 8.9 oranıyla da “Görsel Sanatlar” öne çıkan dersler arasında yer almıştır. Soruda belirtilen diğer derslerin oranları % 8.3 ile % 0.2 arasında değişiklik gösterirken, “Medya Okuryazarlığı” dersi en düşük oranda belirtilen ders olarak karşımıza çıkmıştır.

“Hangi dersleri okul bahçenizde yapmak isterdiniz?” şeklinde yöneltilen soruya, ankete katılan öğrencilerin verdikleri yanıtlar incelendiğinde, Matematik (%36.7), Türkçe (% 30.1), Görsel Sanatlar (% 26.9), Müzik (% 26.6), Beden Eğitimi (% 24.3) ile Fen ve Teknoloji (% 23.7) dersleri öğrenciler tarafından okul bahçesinde en çok yapılmak istenen dersler olarak öne çıkmıştır. Zorunlu ve seçmeli diğer derslerin belirtilme oranları % 16.9 ile % 2.3 arasında değişiklik göstermiştir. Soruya verilen yanıtlar, en sevilen ders olarak belirtilen yanıtlarla kıyaslandığında, öğrencilerin en sevdikleri dersleri okul bahçelerinde yapmak istedikleri sonucu ortaya çıkmıştır.

Anketin 19 – 23. sorularında öğrencilerin okul bahçeleriyle ilgili düşünceleri (gereksinimleri karşılama düzeyi, büyüklük, aktivite çeşitliliği, spor ve oyun alanları açısından yeterliliği) 5 basamaklı Likert tipi ölçek (1 = Kesinlikle düşünüyorum, 2 = Düşünüyorum, 3 = Kararsızım, 4 = Düşünmüyorum, 5 = Kesinlikle düşünmüyorum) aracılığıyla ortaya konulmuştur.

“Okulunuzun bahçesinin tüm dış mekan gereksinimlerinizi karşıladığını düşünüyor musunuz?” şeklinde yöneltilen soruya, öğrencilerin % 50.9’u olumlu yanıt vermiştir. % 25.0 oranındaki öğrenci kararsız seçeneğini işaretlerken, konuyla ilgili olumsuz düşünenlerin oranı % 24.1 olarak bulunmuştur (Şekil 4.2.3f).

Şekil 4.2.3f. Öğrencilerin okul bahçelerinin tüm dış mekan gereksinimlerini karşılama düzeyine ilişkin düşünceleri.

Soruya verilen yanıtlar ilçeler bazında incelendiğinde;

H_0 : Öğrencilerin dış mekanların yeterliliği için verdikleri yanıtlarda ilçelere göre anlamlı bir fark yoktur

H_1 : Öğrencilerin dış mekanlarının yeterliliği için verdikleri yanıtlarda ilçelere göre anlamlı bir fark vardır hipotezleri $\alpha=0.05$ anlamlılık düzeyinde test edilmiştir. p-değeri (Sig.)= 0.116 ve $p>\alpha$ olduğundan H_0 reddedilemez. Öğrencilerin dış mekanın yeterliliği için verdikleri yanıtlarda ilçelere göre anlamlı bir fark çıkmamıştır.

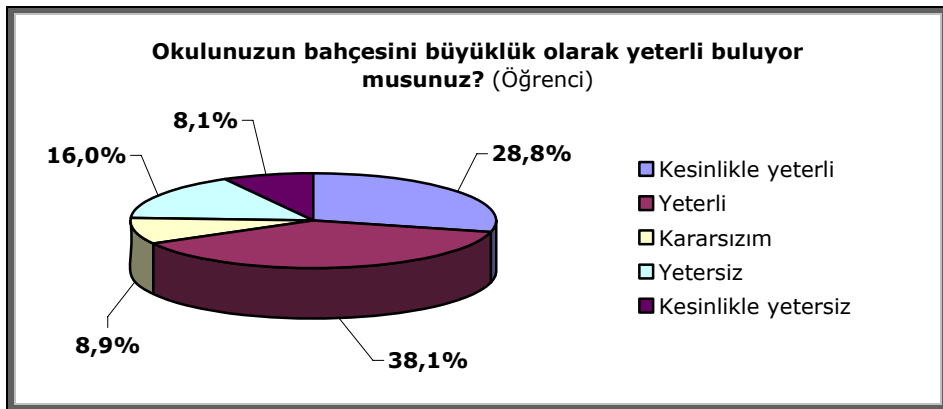
Soruya verilen yanıtlar sınıf dereceleri bazında incelendiğinde;

H_0 : Öğrencilerin okul bahçesinin dış mekan yeterliliği için verdikleri yanıtlarda sınıflara göre anlamlı bir fark yoktur

H₁: Öğrencilerin okul bahçesinin dış mekan yeterliliği için verdikleri yanıtlarda sınıflara göre anlamlı bir fark vardır hipotezleri $\alpha=0.05$ anlamlılık düzeyinde test edilmiştir. p-değeri (Sig.)=0.000 ve $p<\alpha$ olduğundan H₀ reddedilir. Öğrencilerin okul bahçesinin dış mekan yeterliliği için verdikleri yanıtlarda sınıflara göre anlamlı bir fark vardır.

Sınıf derecesi büyüdükçe öğrencilerin okul bahçelerinin tüm dış mekan gereksinimlerini karşılama düzeyine ilişkin düşüncelerinde olumludan olumsuz doğru oransal bir artış olduğu saptanmıştır. Soruya “Kesinlikle düşünmüyorum” ve “Düşünmüyorum” şeklinde yanıt veren 1. sınıf öğrencilerinin oranı % 21.9 olarak hesaplanırken, 8. sınıf öğrencilerinde bu oranın % 37.4’e ulaştığı gözlenmiştir.

Anketin 20. sorusunda öğrencilere, “Okulunuzun bahçesini ‘büyüklük’ olarak yeterli buluyor musunuz?” şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Ankete katılan öğrencilerin % 67.6 oranındaki çoğunluğu soruya olumlu yanıt verirken, % 18.1’i ise okullarının bahçelerini büyüklük olarak yeterli bulmadığını belirtmiştir (Şekil 4.2.3g).

Şekil 4.2.3g. Öğrencilerin okul bahçelerinin büyüklük açısından yeterliliğine ilişkin düşünceleri.

Soruya verilen yanıtlar ilçeler bazında incelendiğinde,

H₀: Öğrencilerin okul bahçesinin büyüklüğünün yeterliliği için verdikleri yanıtlarda ilçelere göre anlamlı bir fark yoktur

H₁: Öğrencilerin okul bahçesinin büyüklüğünün yeterliliği için verdikleri yanıtlarda ilçelere göre anlamlı bir fark vardır hipotezleri $\alpha=0.05$ anlamlılık düzeyinde test edilmiştir. p-değeri (Sig.)=0.000 ve $p<\alpha$ olduğundan H₀ reddedilir. Öğrencilerin okul bahçesinin büyüklüğünün yeterliliği için verdikleri yanıtlarda ilçelere göre anlamlı bir fark vardır. Bu farklılığı yaratan grubun hangi ilçe olduğunu araştırmak için uygulanan Tukey HSD Testi sonuçlarına göre Balçova diğer tüm ilçelerle farklılık gösterirken, Buca ve Karşıyaka arasında da farklılık bulunmaktadır.

Soruya verilen yanıtlar sınıf derecelerine göre incelendiğinde;

H₀: Öğrencilerin okul bahçesinin büyüklüğünün yeterliliği için verdikleri yanıtlarda sınıflara göre anlamlı bir fark yoktur

H₁: Öğrencilerin okul bahçesinin büyüklüğünün yeterliliği için verdikleri yanıtlarda sınıflara göre anlamlı bir fark vardır hipotezleri $\alpha=0.05$ anlamlılık düzeyinde test edilmiştir. p-değeri(Sig.)=0.000 ve $p<\alpha$ olduğundan H₀ reddedilir. Öğrencilerin okul bahçesinin büyüklüğünün yeterliliği için verdikleri yanıtlarda sınıflara göre anlamlı bir fark vardır. 1. sınıf öğrencilerinin okul bahçelerini büyüklük olarak yeterli bulma oranları % 86.2 olarak hesaplanırken, bu oranın sınıf derecesi büyüdükçe % 50.4'e kadar düştüğü saptanmıştır.

“Okulunuzun bahçesini ‘aktivite çeşitliliği’ açısından yeterli buluyor musunuz?” şeklinde yöneltilen soruya verilen yanıtların Likert

basamaklarına göre oransal dağılımları, % 9.5 oranıyla “Kesinlikle yetersiz”, % 19.0 oranıyla “Yetersiz”, % 20.3 oranıyla “Kararsızım”, % 36.2 oranıyla “Yeterli” ve % 15.0 oranıyla da “Kesinlikle yeterli” olarak bulunmuştur. Buna göre ankete katılan öğrencilerin % 28.5’i, okul bahçelerinin aktivite çeşitliliğinin yeterliliği konusunda olumsuz düşünürken, % 51.2’si olumlu yanıt vermiştir.

Soruya verilen yanıtlar ilçelere göre incelendiğinde;

H₀: Öğrencilerin okul bahçesinin aktivite çeşitliliğinin yeterliliği için verdikleri yanıtlarda ilçelere göre anlamlı bir fark yoktur

H₁: Öğrencilerin okul bahçesinin aktivite çeşitliliğinin yeterliliği için verdikleri yanıtlarda ilçelere göre anlamlı bir fark vardır hipotezleri $\alpha=0.05$ anlamlılık düzeyinde test edilmiştir. p-değeri(Sig.)=0.000 ve $p<\alpha$ olduğundan H₀ reddedilir.

Öğrencilerin okul bahçesinin aktivite çeşitliliğinin yeterliliği için verdikleri yanıtlarda ilçelere göre anlamlı bir fark vardır. Aktivite çeşitliliğinin yeterliliğindeki bu farklılığı yaratan grubun hangi ilçe olduğunu araştırmak için uygulanan Tukey HSD Testi sonuçlarına göre tüm ilçeler arasında farklılıklar olduğu saptanmıştır.

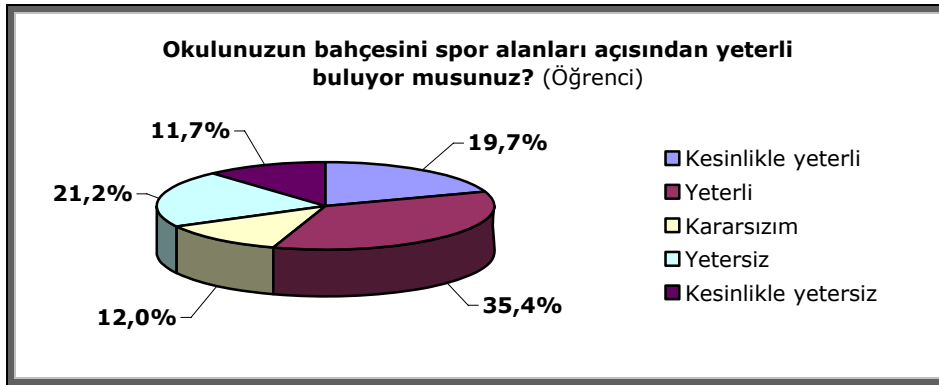
Soruya verilen yanıtlar sınıf derecelerine göre incelendiğinde;

H₀: Öğrencilerin okul bahçesinin aktivite çeşitliliği yeterliliği için verdikleri yanıtlarda sınıflara göre anlamlı bir fark yoktur

H₁: Öğrencilerin okul bahçesinin aktivite çeşitliliği yeterliliği için verdikleri yanıtlarda sınıflara göre anlamlı bir fark vardır hipotezleri $\alpha=0.05$ anlamlılık düzeyinde test edilmiştir. p-değeri(Sig.)=0.000 ve $p<\alpha$ olduğundan H₀ reddedilir. Öğrencilerin okul bahçesinin aktivite çeşitliliği yeterliliği için verdikleri yanıtlarda sınıflara göre anlamlı bir fark vardır.

2. sınıf öğrencilerinin okul bahçelerini aktivite çeşitliliği yönüyle yeterli bulma oranları % 70.9 olarak bulunurken, bu oranın sınıf derecesi arttıkça, % 33.4'e kadar gerilediği saptanmıştır.

Bir sonraki soruda ankete katılan öğrencilerden, okul bahçelerini 'spor alanları' yönüyle değerlendirmeleri istenmiştir. Soruya verilen yanıtlar incelendiğinde, öğrencilerin % 55.1'i okul bahçelerinin spor alanları açısından yeterli olduğunu düşünürken, % 32.9'u ise bahçelerini yetersiz bulduğunu belirtmiştir (Şekil 4.2.3h).

Şekil 4.2.3h. Öğrencilerin okul bahçelerinin spor alanları açısından yeterliliğine ilişkin düşünceleri.

Soruya verilen yanıtlar ilçeler bazında incelendiğinde;

H_0 : Öğrencilerin okul bahçesinin spor alanı yeterliliği için verdikleri yanıtlarda ilçelere göre anlamlı bir fark yoktur

H_1 : Öğrencilerin okul bahçesinin spor alanı yeterliliği için verdikleri yanıtlarda ilçelere göre anlamlı bir fark vardır hipotezleri $\alpha=0.05$ anlamlılık düzeyinde test edilmiştir. p-değeri(Sig.)=0.000 ve $p<\alpha$ olduğundan H_0 reddedilir.

Öğrencilerin okul bahçesinin spor alanı yeterliliği için verdikleri yanıtlarda ilçelere göre anlamlı bir fark vardır.

Spor alanının yeterliliğindeki bu farklılığı yaratan grubun hangi ilçe olduğunu araştırmak için uygulanan Tukey HSD Testi sonuçlarına göre Gaziemir ilçesi, Balçova, Buca, Çiğli, Karşıyaka, Konak ve Narlıdere ilçelerinden farklılık göstermektedir.

Soruya verilen yanıtlar, sınıf derecelerine göre incelendiğinde;

H₀: Öğrencilerin okul bahçesinin spor alanı yeterliliği için verdikleri yanıtlarda sınıflara göre anlamlı bir fark yoktur

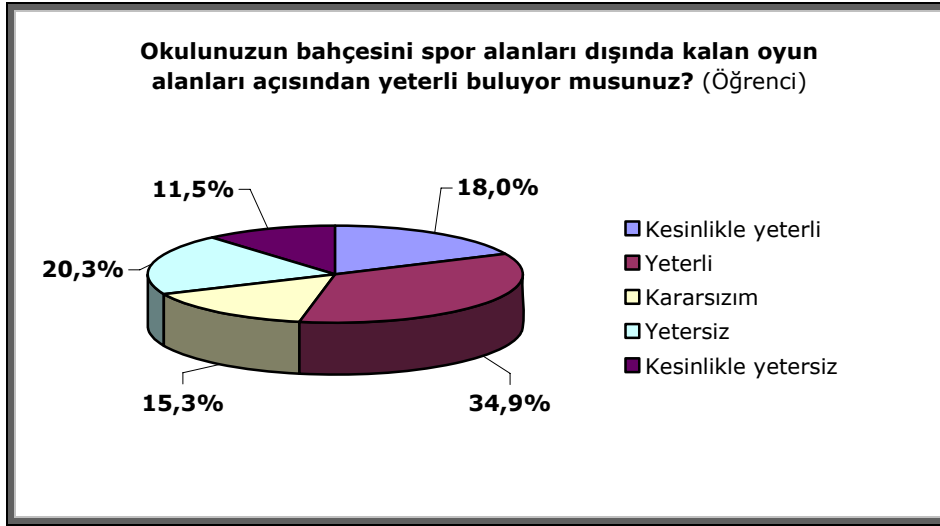
H₁: Öğrencilerin okul bahçesinin spor alanı yeterliliği için verdikleri yanıtlarda sınıflara göre anlamlı bir fark vardır hipotezleri $\alpha=0.05$ anlamlılık düzeyinde test edilmiştir. p-değeri(Sig.)=0.000 ve $p<\alpha$ olduğundan H₀ reddedilir.

Öğrencilerin okul bahçesinin spor alanı yeterliliği için verdikleri yanıtlarda sınıflara göre anlamlı bir fark vardır.

Sınıf derecesi arttıkça öğrencilerin konuya ilişkin olumsuz düşünme oranlarının da arttığı saptanmıştır. 1. sınıf öğrencilerinin okul bahçelerini spor alanları yönüyle yetersiz bulma oranı % 19.1 olarak hesaplanırken, 8. sınıf öğrencilerinde bu oranın % 46.1'e ulaştığı gözlenmiştir.

Öğrencilerin, okul bahçelerinin spor alanları dışında kalan 'oyun alanları' açısından yeterliliğine ilişkin sorulara verdikleri yanıtların oransal dağılımları ise Şekil 4.2.3i'de verilmiştir.

Buna göre ankete katılan öğrencilerin % 52.9'u, okul bahçelerinde spor alanları dışında kalan oyun alanlarını yeterli bulurken, % 31.8 oranındaki öğrenci ise yetersiz bulunduğunu belirtmiştir.

Şekil 4.2.3i. Öğrencilerin okul bahçelerinin spor alanları dışında kalan oyun alanları açısından yeterliliğine ilişkin düşünceleri.

Soruya verilen yanıtlar ilçeler bazında incelendiğinde;

H_0 : Öğrencilerin okul bahçesinin oyun alanı yeterliliği için verdikleri yanıtlarda ilçelere göre anlamlı bir fark yoktur

H_1 : Öğrencilerin okul bahçesinin oyun alanı yeterliliği için verdikleri yanıtlarda ilçelere göre anlamlı bir fark vardır hipotezleri $\alpha=0.05$ anlamlılık düzeyinde test edilmiştir. p-değeri(Sig.)=0.013 ve $p<\alpha$ olduğundan H_0 reddedilir.

Öğrencilerin okul bahçesinin oyun alanı yeterliliği için verdikleri yanıtlarda ilçelere göre anlamlı bir fark vardır.

Oyun alanının yeterliliğindeki bu farklılığı yaratan grubun hangi ilçe olduğunu araştırmak için uygulanan Tukey HSD Testi sonuçlarına göre Balçova ve Bornova arasında farklılık bulunmaktadır.

Ankete katılan öğrencilerin verdikleri yanıtlar, sınıf dereceleri yönüyle incelendiğinde;

H₀: Öğrencilerin okul bahçesinin oyun alanı yeterliliği için verdikleri yanıtlarda sınıflara göre anlamlı bir fark yoktur

H₁: Öğrencilerin okul bahçesinin oyun alanı yeterliliği için verdikleri yanıtlarda sınıflara göre anlamlı bir fark vardır hipotezleri $\alpha=0.05$ anlamlılık düzeyinde test edilmiştir. p-değeri (Sig.)=0.000 ve $p<\alpha$ olduğundan H₀ reddedilir.

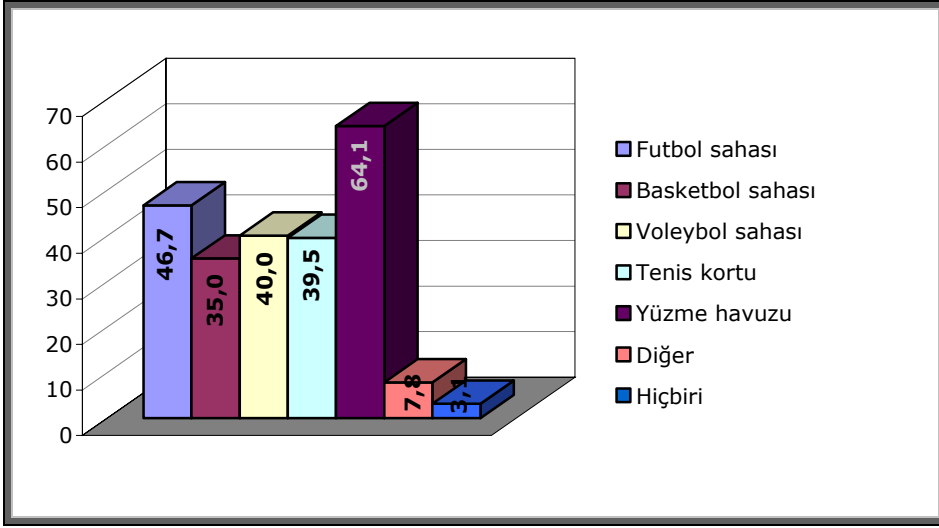
Öğrencilerin okul bahçesinin oyun alanı yeterliliği için verdikleri yanıtlarda sınıflara göre anlamlı bir fark vardır.

1. sınıf öğrencilerinin okul bahçelerini spor alanları dışında kalan oyun alanları açısından yetersiz bulma oranı % 14.4 olarak hesaplanırken, 8. sınıf öğrencilerinde bu oranın % 48.6'ya ulaştığı gözlenmiştir.

Tersi şekilde sınıf derecesi küçüldükçe de konuya ilişkin olumlu düşünme oranının arttığı saptanmıştır (8. sınıflar % 32.4, 1. sınıflar % 76.2).

Anketin 21. sorusunda öğrencilere, “Aşağıdaki spor alanlarından hangisinin okulunuzun bahçesi için gerekli olduğunu / eklenmesi veya artırılması gerektiğini düşünüyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)” şeklinde bir soru yöneltilmiştir.

Soruya verilen yanıtlar incelendiğinde, belirtilen spor alanları arasında “Yüzme havuzu” seçeneği % 64.1 oranıyla en ön sırayı alırken, “Basketbol sahası” seçeneği % 35.0 oranıyla öğrenciler tarafından en az seçilen spor alanı olmuştur (Şekil 4.2.3j).

Şekil 4.2.3j. Öğrencilerin okullarının bahçesinde gerekli gördükleri veya artırılmasını istedikleri spor alanları.

Soruya “Diğer” yanıtını veren % 7.8 oranındaki öğrencinin ise yoğunluklu olarak “Kapalı spor salonu”, “Hentbol sahası”, “Mini golf sahası”, “Koşu parkuru”, “Masa tenisi”, “Yakar top alanı”, “Paten pisti”, “Atletizm sahası”, “Badminton sahası” ve “Beysbol sahası” yanıtlarını verdiği gözlenmiştir.

Soruya verilen yanıtlar sınıf derecelerine göre incelendiğinde seçilen spor alanlarının her sınıf derecesinden birbirlerine yakın oranlarda tercih edildiği gözlenmiştir.

Yalnızca “Tenis kortu” seçeneğinin 1. sınıflardaki seçilme oranı % 25.3 olarak hesaplanırken, bu oran sınıf derecesi büyüdükçe % 47.7'lere kadar yükselmiştir.

Yanıtların cinsiyet değişkenine göre incelenmesinde ise kız ve erkek öğrencilerin spor alanı tercihlerinde (özellikle futbol, voleybol ve basketbol sahalarında) farklılıklar olduğu saptanmıştır (Çizelge 4.2.3c).

Çizelge 4.2.3c. Öğrencilerin spor alanı tercihlerinin sınıf dereceleri ve cinsiyete göre oransal dağılımı.

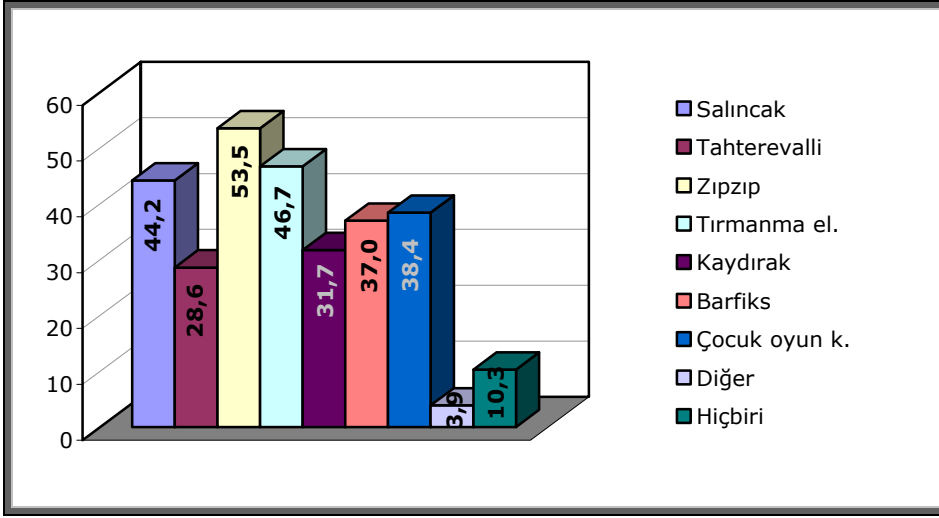
Sınıf	Futbol Sahası		Basketbol Sahası		Voleybol Sahası		Tenis Kortu		Yüzme Havuzu	
	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek
1	19.6	59.1	24.1	42.8	28.6	28.4	26.6	24.0	69.8	53.8
2	25.2	70.0	23.8	49.1	44.3	27.7	36.7	25.0	65.2	47.7
3	15.6	64.8	23.4	39.0	50.9	22.9	39.9	38.6	74.8	63.1
4	25.1	66.7	36.8	45.4	60.7	30.8	49.0	35.0	65.3	60.0
5	23.6	70.3	33.2	43.2	57.7	28.4	52.7	33.9	71.8	67.4
6	23.0	72.5	27.0	41.0	61.1	27.9	59.3	36.9	68.1	66.0
7	28.0	71.8	26.3	41.4	63.4	24.4	54.7	29.3	66.8	64.3
8	24.5	66.8	26.8	31.1	60.0	26.0	59.5	29.8	59.5	60.9

Bir sonraki soruda öğrencilerden, listesi verilen oyun elemanları arasından, okullarının bahçesi için gerekli gördükleri veya eklenmesi / artırılmasını istediklerini seçmeleri istenmiştir.

Seçilen oyun elemanları arasında en çok tercih edilen % 53.5 oranıyla “Zıp zıp” olurken, “Tırmanma elemanı” seçeneği % 46.7, “Salıncak” seçeneği de % 44.2 oranıyla öğrenciler tarafından işaretlenmiştir.

Ankete katılan öğrencilerin % 10.3’ü listesi verilen oyun elemanlarından hiçbirini seçmemiştir.

“Diğer” seçeneğini işaretleyen % 3.9 oranındaki öğrencinin belirttikleri yanıtlar ise evcilik çadırı, spor aletleri, hamak, top havuzu, dönme dolap, kaykay /paten pisti ve kum havuzu şeklinde değişiklik göstermiştir (Şekil 4.2.3k).

Şekil 4.2.3k. Öğrencilerin okullarının bahçesinde gerekli gördükleri veya artırılmasını istedikleri oyun elemanları.

Soruya verilen yanıtlar sınıf derecesi ve cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde öğrencilerin oyun elemanı tercihlerinde oransal olarak değişiklikler olduğu saptanmıştır (Çizelge 4.2.3d). Buna göre sınıf derecesi büyüdükçe öğrencilerin seçimine sunulan oyun elemanlarından “Salıncak”, “Tahterevalli”, “Kaydırak” ve “Çocuk Oyun Kompleksi”ne olan ilginin azaldığı saptanmıştır.

Ayrıca tüm sınıf derecelerinde kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yüksek oranlarda bu oyun elemanlarını seçtikleri saptanmıştır. Tersine durum ise “barfiks” seçeneğinde belirlenmiş olup, bu oyun elemanının erkek öğrenciler tarafından daha çok tercih edildiği ve sınıf derecesi büyüdükçe barfikse olan ilginin de arttığı gözlenmiştir.

“Tırmanma elemanı” seçeneği ise sınıf derecelerine göre birbirlerine yakın oranlarda seçilirken, erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla bu oyun elemanını daha çok tercih ettiği saptanmıştır.

Çizelge 4.2.3d. Öğrencilerin oyun elemanı tercihlerinin sınıf dereceleri ve cinsiyete göre oransal dağılımı.

Sınıf	Salıncak		Tahterevalli		Zıp zıp		Tırmanma elemanı		Kaydırak		Barfiks		Çocuk oyun kompleksi	
	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek
1	53.8	44.7	35.2	35.1	50.8	59.1	29.6	39.4	48.7	43.8	22.1	24.0	48.7	48.1
2	62.9	41.8	30.5	28.6	59.0	49.5	26.7	37.3	41.4	36.4	22.4	21.8	50.5	40.5
3	62.8	36.9	36.7	28.4	58.3	55.1	42.2	47.0	39.9	34.7	21.6	33.5	46.8	44.9
4	51.5	43.3	36.0	33.8	59.0	61.3	52.7	61.3	36.0	40.4	36.0	45.0	55.2	50.4
5	54.5	41.5	39.5	29.2	60.0	61.9	56.4	61.4	35.5	30.5	35.0	43.6	50.0	38.1
6	49.6	44.8	32.7	26.6	58.8	53.7	49.6	54.9	33.2	24.6	32.3	53.3	38.1	33.6
7	47.0	27.4	22.0	19.5	51.7	48.9	44.4	55.6	20.7	20.7	37.1	55.6	26.7	20.7
8	44.1	16.6	17.7	10.2	35.9	34.0	38.6	42.1	15.5	11.9	36.4	61.7	16.4	11.1

Bir önceki soruyla aynı yapıda hazırlanmış olan 26. soruda ise öğrencilerden, listesi verilen donatı ya da mekanlardan, okullarının bahçesi için gerekli gördükleri veya eklenmesi / artırılmasını istediklerini seçmeleri istenmiştir.

Soruya verilen yanıtlar incelendiğinde % 70.5 oranıyla “Güzel havalarda dışarıda ders yapabilmemiz için açık hava dersliği / sınıfı”, % 62.6 oranıyla “Daha çok yeşil alan” ve % 54.3 oranıyla “Yemek yiyebileceğimiz ya da ders çalışabileceğimiz masa ve sandalyeler” seçenekleri en çok eksikliği duyulan donatı / mekan olarak öne çıkmıştır.

Soruda verilen seçenekler arasında bulunan “Küçük bir hayvanat bahçesi” yanıtı ise % 47.5’lik bir oranla öğrenciler tarafından en az tercih edilen mekan olmuştur (Çizelge 4.2.3e).

Çizelge 4.2.3e. Öğrencilerin okullarının bahçesinde gerekli gördükleri veya artırmak istedikleri donatı / mekanlar.

Güzel havalarda dışarıda ders yapabilmemiz için açık hava dersliği / sınıfı	% 70.5
Daha çok yeşil alan	% 62.6
Yemek yiyebileceğimiz ya da ders çalışabileceğimiz masa ve sandalyeler	% 54.3
Oturmak için daha çok bank / oturma elemanı	% 49.8
Bitki yetiştirebileceğimiz alanlar	% 49.5
Küçük bir hayvanat bahçesi	% 47.5
Diğer	% 2.7
Hiçbiri	% 2.0

Soruya “Diğer” yanıtını veren öğrencilerin belirttikleri donatı ve mekanlar, bisiklet alanı, çöp kutusu, gölgelendirme elemanı, kantin / yemekhane, kum havuzu, kapalı spor salonu, top havuzu, paten pisti ve tiyatro / televizyon / bilgisayar odası şeklinde değişiklik göstermiştir.

Anketin 27. sorusunda öğrencilere “Okulunuzun bahçesiyle ilgili yaşadığınız herhangi bir sorun var mı?” şeklinde bir soru yöneltilmiş olup soruya “Evet” yanıtını verenlerden yaşadıkları sorunun ne olduğunu belirtmeleri istenmiştir. Buna göre ankete katılan öğrencilerin % 72.0’si herhangi bir sorun yaşamadığını belirtirken, geri kalan % 28.0 oranındaki bölümü soruya “Evet” yanıtını vermiştir.

Soruya “Evet” yanıtını veren öğrenciler çok çeşitli sorunlara değinmiş olup öğrencilerin belirttikleri sorunlar arasında okul bahçesinin küçük / yetersiz oluşundan kaynaklanan sorunlar % 26.5 oranıyla en üst sırayı almıştır.

Öğrencilerin en çok tercih ettiği spor dallarından özellikle futbol, basketbol ve voleybol sporlarını yapabilecekleri alanların olmaması ya da

yetersizliği, mevcut spor alanlarında futbol kalesi, voleybol filesi, basketbol potası vb. spor donatılarının bulunmaması, aynı alan üzerinde iki farklı spor tipinin bulunması (futbol sahası ile basketbol sahası çizgilerinin ve donatılarının aynı alanda bulunması gibi), beden eğitimi derslerinde iki sınıfın aynı anda ders yapamaması, spor alanlarının sınırları açık olduğu için öğrencilerin başlarına top çarpması gibi konular öğrenciler tarafından % 13.2 oranıyla en çok belirtilen ikinci sorun olarak karşımıza çıkmıştır.

Büyük sınıfların küçükler üzerinde baskı kurması / dövmesi, oyun esnasında çarpması / düşürmesi, büyük sınıflardan küçüklere oyun oynayacak yer kalmaması vb. sorunlar ise % 10.7 oranıyla özellikle küçük sınıf derecesindeki öğrenciler tarafından en çok belirtilen üçüncü sorun olarak saptanmıştır (Çizelge 4.2.3f).

Büyük sınıflardaki öğrencilerin de küçük yaştaki öğrenciler için ayrı oyun mekanlarının oluşturulması gerekliliğine değinerek özellikle oyun esnasında küçüklere çarptıklarını / düşürdüklerini belirttikleri gözlenmiştir.

“Diğer” kategorisi altında toplanan sorunlar ise okul kantiniyle ilgili yaşanan sorunlar (sıra sorunu, pahalı olması, yetersiz olması vb.), okul bahçesinde elektrik trafosu olması nedeniyle tehlike oluşturması, okul yönetiminden kaynaklanan sorunlar (top oynamaya / koşmaya izin verilmemesi gibi), teneffüs sürelerinin kısa olduğu için gereksinimleri karşılamaya yetmemesi, okulda yemek yiyebilecek bir mekan bulunmaması, dikenli bitkilerin bulunması, bahçede böcek / tırtıl gibi canlıların olması, soyunma odası olmaması şeklinde çeşitlilik göstermiştir.

Çizelge 4.2.3f. Öğrencilerin okullarının bahçesiyle ilgili yaşadıkları sorunlar.

Bahçenin küçük / yetersiz olması	% 26.5
Spor alanlarının küçük / yetersiz olması, spor donatılarının (kale, file vb.) olmaması	% 13.2
Büyük sınıfların küçüklere kötü davranması / vurması / çarpması / düşürmesi / yerlerini kapması	% 10.7
Oyun alanının küçük / yetersiz olması, oyun elemanlarının olmaması	% 10.0
Bahçenin kirliliği	% 7.5
Diğer	% 5.6
Oturma-dinlenme mekanları - donatısı eksikliği / yetersizliği	% 5.5
Yeşil alan yetersizliği	% 4.3
Bahçe zemininin beton olması	% 3.9
Çarpışma	% 3.0
Bahçenin otopark olarak kullanılması	% 2.9
Aktivite çeşitliliğinin yetersiz olması	% 2.8
Güvenlik sorunu	% 2.3
Ek bina çalışmalarından kaynaklanan sorunlar	% 1.0
Drenaj sorunu (yağmurlu havalarda bahçenin göllenmesi)	% 0.9

Bir sonraki soruda öğrencilere “Okulda olmadığınız zamanlarda en çok nerede oyun oynamayı seversiniz?” şeklinde bir soru yöneltilmiş, ankete katılan öğrencilerden 52 farklı yanıt alınmıştır. Soruya verilen yanıtlar incelendiğinde ankete katılan öğrencilerin % 29.2’si en çok mahallelerinde ya da sokaklarında oyun oynamayı sevdiklerini belirtirken, % 19.2’ si parkta ve % 18.0’i de evimde yanıtını vermiştir. Özellikle büyük sınıflardan oluşan % 2.3 oranındaki öğrenci ise hiç oyun oynamadığını ya da oyun oynamak için zamanı olmadığını belirtmiştir (Çizelge 4.2.3g). % 1.8 oranıyla diğer kapalı mekanlar kategorisi altında toplanmış olan yanıtlar; alışveriş merkezinde, bowling salonunda, eğitim

gönüllülerinde, eğlence merkezlerinde, halk eğitim merkezinde, oyun / spor salonunda, spor kulübünde ve arkadaşımında olarak belirlenirken, diğer açık mekanlar başlığı altında yer alan yanıtlar ise aquaparkta, denizde, havuzda, hayvanat bahçesinde, hentbol sahasında, ormanda, pazar yerinde, piknik alanında, tenis kortunda, voleybol sahasında ve başka okulun sahasında şeklinde değişiklik göstermiştir.

Çizelge 4.2.3g. Öğrencilerin okulda olmadıkları zamanlarda en çok oyun oynamaktan keyif aldıkları mekanların oransal dağılımı.

Mahallede / sokakta	% 29,2
Parkta	% 19,2
Evimde	% 18,0
Evimizin önünde / bahçesinde	% 11,7
Futbol sahasında / halı sahada	% 6,2
Lunaparkta	% 2,5
Oyun oynamam	% 2,3
Okulumuzun bahçesinde	% 2,1
Basketbol sahasında	% 2,0
Diğer kapalı mekanlarda	% 1,8
Diğer açık mekanlarda	% 1,6
İnternet kafede	% 1,5
Sahilde	% 1,0
Kültürparkta	% 0,9

Soruya verilen tüm yanıtlar açık ve kapalı mekan ayrımı yapılarak incelendiğinde, ankete katılan öğrencilerin % 21.3'ü oyun oynamaktan en çok keyif aldıkları mekan olarak kapalı mekanları gösterirken, % 76.4 oranındaki büyük çoğunluğunun verdiği yanıtların açık mekanlar olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin dış mekanlardaki oyun tercihlerini belirlemeye yönelik olarak “Evinizin dışında en çok ne oynamaktan hoşlanırsınız?” şeklinde yöneltilen soruya ankete katılan öğrencilerden 142 farklı yanıt alınmıştır. Buna göre ankete katılan öğrencilerin % 31.3 oranındaki yoğunluklu olarak erkeklerden oluşan bölümü futbol oynamaktan hoşlandığını belirtirken, % 14.7’si ‘ortada sıçan, can almaca, muçi, yakar top, dokuz kiremit, istop vb.’ topla oynanan çeşitli çocuk oyunlarını belirtmiştir. % 10.1 oranındaki öğrenci soruya voleybol yanıtını verirken, özellikle büyük sınıflardan oluşan % 2.5 oranındaki öğrenci ise hiç oyun oynamadığını ya da oyun oynamaya vakti olmadığını belirtmiştir.

Belirtilen oyun tiplerinin cinsiyete göre de farklılıklar gösterdiği, bazı oyun türlerinin (evcilik, komşuculuk, sek sek, ip atlama vb.) kız öğrenciler tarafından, özellikle maceraya dayalı bazı oyunların ise (askercilik, polisçilik, savaş oyunu, su savaşı, hırsız polis, kovboyculuk) erkek öğrenciler tarafından yoğun olarak tercih edildiği saptanmıştır.

Özellikle büyük yaştaki öğrencilerin daha çok sportif oyunları tercih ettikleri gözlenmiş olup, ankete katılan öğrencilerin % 49.7’si soruya, farklı spor dallarını (futbol, basketbol, voleybol, tenis, badminton, masa tenisi, okçuluk vb.) içeren kurallı oyun türlerini yanıt olarak vermiştir.

% 0.7 oranıyla “Diğer” kategorisi altında toplanan yanıtlar ise hayvanlarla oynamak, ağaçlara tırmanmak, kar topu, bowling, çarpışan arabalar, aquapark, korku tüneli, folklor vb. şeklinde değişiklik göstermiştir.

Anketin sonuncu sorusunda öğrencilere, konuya ilişkin eklemek istedikleri bir şey olup olmadığı sorulmuştur. Ankete katılan öğrencilerin % 81,2'si herhangi bir yorumda bulunmamış olup, geri kalan % 18.8'inden çok çeşitli yanıt alınmıştır.

Soruya yanıt veren öğrencilerin % 30.1 oranındaki bölümünün sporla ilgili konularda yorum yaptıkları gözlenmiştir. Futbol, basketbol, voleybol, golf vb. spor alanları ile kapalı spor salonu istediklerini belirten öğrencilere ek olarak, bazı öğrenciler de okul bahçelerinde bulunan mevcut spor alanlarının geliştirilmesine yönelik önerilere (kalelerin yenilenmesi, potaların büyütülmesi, voleybol sahalarının filelerinin olması, sahaların genişletilmesi vb.) yer vermiştir.

Öğrencilerin % 12.6'sı yüzme havuzu istediklerini bir kez daha yineleyerek, yüzme derslerinin verilmesi isteğinde bulunmuştur.

% 7.3 oranındaki öğrenci ise ağaç dikme kampanyalarının yapılması, okul bahçesinin çim alanlardan oluşması, bahçede çiçeklere yer verilmesi gibi konulara değinerek yeşil alanların artırılması gerektiğini belirtmiştir.

Soruya yanıt veren öğrencilerin % 6.7'si okul bahçelerinin küçük olduğunu ve / veya genişletilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. % 6.3 oranındaki öğrenci ise bahçenin temiz tutulması, yerlere çöp atılmaması, çöp toplama elemanlarının artırılması isteğinde bulunmuştur.

Öğrencilerin % 4.8'i çocuk oyun alanı ile salıncak, kaydırak, kombine oyun elemanı, zıp zıp gibi oyun elemanlarının okul bahçelerinde yer almasını istediğini belirtmiştir.

% 4.0 oranındaki öğrenci ise ankette yer alan isteklerin gerçekleşmesi ve ankete verilen yanıtların dikkate alınmasını istediğini

belirtmiştir.

Öğrencilerin % 3.7 oranındaki bölümü ise oturma elemanları ile yemek yeme ve ders çalışmalarına da olanak tanıyabilecek donatılara yer verilmesi gerektiğini ve bunlardan bazılarının da gölgelendirilmiş / üstü kapalı elemanlar olmasını istediğini belirtmiştir.

Özellikle kantinle ilgili çok çeşitli sorunların varlığına değinen % 3.1 oranındaki öğrenci ise kantinin genişletilmesi, ikinci bir kantinin yapılması, fiyatların daha ucuz olması, ürün çeşidinin artırılması, kantindeki sıra sorununa çözüm getirilmesi gibi konulara dikkat çekmiştir.

% 3.1 oranındaki öğrenci oyun alanlarının artırılması gerekliliğini, % 2.9'u aktivitelerin yetersiz olduğunu, % 2.8'i hayvanat bahçesi istediğini, % 2.1'i tuvaletlerin daha temiz olması gerekliliğini, % 1.9'u okul bilgisayarlarının yenilenmesini, % 1.8 oranındaki öğrenci ise okul bahçelerinde bulunan elektrik trafosunun kaldırılmasını istediğini belirtmiştir.

Soruya verilen diğer yanıtlar ise top oynamanın yasak olmaması, derslerin açık havada yapılması, okul formalarının sıcak havalarda zorunlu olmaması, laboratuvar yapılması, yabancıların okula girmemesi, teneffüs sürelerinin uzatılması, soyunma odalarının yapılması, dans edebilecekleri yerler olması, yemekhane, kırtasiye, kütüphane yapılması, teneffüslerde müzik çalınması, sınıf / okul mevcudunun azaltılması, okula piyano alınması, okulun tam gün eğitim vermesi vb. şeklinde değişiklik göstermiştir.

5. DEĞERLENDİRME, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Değerlendirme

5.1.1. Ekolojik kapasitenin değerlendirilmesi

Çalışmanın önceki bölümlerinde de belirtildiği gibi ekolojik kapasite ekolojik sistemler üzerindeki etkilerle ilişkilidir. Bu tür çalışmalarda, mevcut alan kullanımının flora, fauna, toprak, hava ve su kalitesi vb. üzerindeki etkilerine odaklanılmaktadır. Genellikle de söz konusu bu sistemlerin, mevcut kullanımlardan zarar görüp görmeyeceği tartışılmaktadır. Araştırma, mikro ölçekte kentsel bir dış mekan tipi olan okul bahçeleri üzerine kurgulandığı için araştırma kapsamında incelenen mekanlar kent ekosistemi etkileri altında olup, bu mekanlarda doğal ya da doğala yakın bir sistemden söz etmek olası değildir. Bu durum, kentsel mekanlarda ekolojik kapasiteden söz edilemeyeceği anlamına gelmemektedir. Özellikle gelişmiş ülkelerde çok geniş alanlar üzerine kurulmuş olan kent parkları, zengin doğal yapısıyla kentin merkezinde kişilerin doğayla baş başa olabileceği fırsatları sunabilmektedir. Böyle alanlarda mevcut kullanımın ekoloji üzerindeki olumsuz etkilerinin sınırı ya da alana zarar vermeden gerçekleştirilebilen kullanım miktarı rahatlıkla araştırılabilir.

Konuyu ülkemizdeki ilköğretim okullarına odakladığımızda mekanın yoğun kullanımından kaynaklanabilecek herhangi bir zararlanmanın olması gibi bir durum söz konusu değildir. Aksine yoğun kent dokusu içerisinde bulunan araştırma alanları, toz, gaz, gürültü, kirlilik vb. etkileri elimine edebilecek ya da bir miktar da olsa hafifletebilecek yeşil dokuya sahip olmadığından bu mekanları kullanan kişiler olumsuz kentsel çevre koşullarının etkisi altındadır.

Rekreasyon yönüyle ele alındığında Forest Service (2001)'in yaptığı bir tanımlamada (Sf. 8) ekolojik kapasite için *ekosistemde istenmeyen etkilere neden olmadan gerçekleşebilen kullanım miktarı* göz önünde tutulmaktadır. Konuya bu yönden bakıldığında araştırma mekanlarındaki mevcut kullanımların ne kadar yoğun olursa olsun herhangi bir olumsuz etki yaratmadığı açıktır. Çünkü bu mekanlarda zarar verilebilecek korunması gereken bir ekosistem bulunmamaktadır.

Araştırma kapsamında incelenen okulların yeşil doku bakımından sınırlı bitkilendirmesinden öteye geçemediği, sadece ikisinde kullanıcıların yararlanabileceği kitlesel nitelikli yeşil alanların olduğu, birinde ise bu tür alanların okul yönetimi tarafından 'koruma' düşüncesiyle kullanıma açılmadığı bilinmektedir.

Öte yandan kullanıcılarla gerçekleştirilen anketlerden elde edilen bulgulara göre, gerek yönetici ve öğretmenler gerekse de öğrenciler, okul bahçelerindeki mevcut yeşil alan miktarının artırılması konusunda birbirlerine yakın oranlarda aynı görüşü paylaşmaktadır.

Ülkemizde okul bahçelerinde bulunması gereken yeşil alan miktarına yönelik yasal mevzuatta net bir kriter yoktur. Bu mekanlardaki yeşil alanların oluşturulması süreci planlı olmayan bir biçimde okul yöneticilerinin ilgi ve bilgi alanları dahilinde gerçekleşmektedir. Mevcut eğitim sistemi de bugün tüm dünyada çığ gibi büyüyen 'doğa odaklı eğitim' – 'yaparak / yaşayarak öğrenme' – 'açık hava / dış mekan sınıfı' yaklaşımından uzaktadır. Kısaca okullarda yeşil alan miktarının artırılmasına yönelik herhangi bir yaptırım da bulunmamaktadır. Yalnızca 2005 yılında yürürlüğe giren ve okulların denetimi konusundaki esasları içeren yasal düzenlemede okul bahçesinde bitkilendirme yapılıp

yapılmadığı konusunun denetlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Ancak denetlenecek olan bitkilendirme çalışmasının niteliği, derecesi ve miktarından söz edilmemiştir.

5.1.2. Fiziksel kapasitenin değerlendirilmesi

Fiziksel kapasitenin belirlenmesi karmaşık bir eylem olmakla birlikte, bu konuda bir değerlendirme yapabilmek için en iyi yöntemlerden birisi mevcut standartlar ve yönetmeliklerin gözden geçirilerek karşılaştırmalı bir analizin gerçekleştirilmesidir. Konuya ilişkin önceki bilimsel çalışmalarda da fiziksel kapasite zaman zaman tesis / olanak kapasitesiyle benzer bir yaklaşımla ele alınmış olup, bu kapasite türünün içeriği genellikle araştırmacı tarafından belirlenmiştir.

Lim (1998) kapasiteyi belirleyen ölçütler içerisinde fiziksel ölçütler olarak *alan büyüklüğü, kullanılabilir alan, barındırılabilir kişi sayısı* üzerinde durmuştur (Sf. 20).

Araştırma kapsamında incelenen mekanlara yönelik gerçekleştirilen fiziksel kapasite değerlendirmesinde izlenen yöntem de mevcut okul alanlarının büyüklüğü ve kullanılabilir açık alan miktarlarıyla ilişkilendirilerek analiz edilmesi üzerine kurgulanmıştır. Bu bağlamda araştırma alanlarının büyüklükleri yurt içi ve yurt dışı standartlarıyla, kullanıcı sayıları da göz önünde tutularak değerlendirilmiştir.

Mevcut mekanlar kentsel yerleşim alanları içerisinde bulunduğundan özellikle yurt dışı standartlarının en küçük açık alan miktarını önerenleri, en sık kullanılanları ve / veya uygulanabilir olanları göz önünde tutulmaya çalışılmıştır.

Alan büyüklüklerine ilişkin ilk analiz, CEFPI standartlarına (Sf. 25) göre yapılmıştır. Bu standartta gerekli okul alanı miktarının hesaplanmasında ilkokul ve ortaokul ayrımı olduğundan öncelikle araştırma kapsamında incelenen ilköğretim okullarının 1. kademe ve 2. kademe okuyan öğrenci sayıları çıkarılarak, sabahçı ve öğlenci ayrımı yapılmıştır. Hesaplamaya esas alınacak öğrenci sayısı ise sabahçı veya öğlenciler arasında en büyük sayı olarak belirlenmiştir. Söz konusu araştırma mekanları için gerekli alan miktarları standardın her iki öğretim kademesi için ayrı hesaplanıp toplanması sonucunda elde edilmiştir. Elde edilen rakamlar okulların mevcut alan miktarlarıyla kıyaslandığında 34 okuldan hiçbirinin bu standardı sağlamadığı hatta olması gereken miktarlara yaklaşmadığı görülmektedir (Çizelge 5.1.2a).

Yine aynı konuyla ilişkili bir başka analiz de New Jersey School Outdoor Area Working Group (2007) ile Özkan (2001) tarafından önerilen standartlar temel alınarak gerçekleştirilmiştir (Sf. 28). Bu standartlar, kapalı alanlar dışında kalan açık alan miktarlarına yönelik olduğundan, hesaplamada mevcut ilköğretim okullarının tüm öğrenciler tarafından aynı anda kullanılabilir olan mekanların büyüklükleri baz alınmıştır. Hesaplamaya esas alınan öğrenci sayısı ise bir önceki analizde olduğu gibi sabahçı veya öğlenciler arasındaki en büyük sayı olarak belirlenmiştir.

Öğrenci başına düşmesi gereken açık alan miktarına yönelik önerilen bu standartlar CEFPI standartlarına göre daha az miktarda açık alanı işaret etmesine karşın araştırma kapsamına dahil edilen ilköğretim okullarının çoğunluğunun bu standartlara da uygun olmadığı görülmektedir (Çizelge 5.1.2b).

Çizelge 5.1.2a. Okul alanı analizi -1.

Okul adı	1. kademe öğrenci mevcudu (S V Ö) _{max}	2. kademe öğrenci mevcudu (S V Ö) _{max}	Gerekli alan miktarı (m ²)			Mevcut Alan (m ²)
			1. Kademe	2. Kademe	Toplam	
Asil Nadir	225	142	49613	86751	136364	1625
80.Yıl Bornova	219	148	49370	86994	136364	4052
Batıçim	710	371	69255	96026	165281	4239
Dr.Cavit Özyeğin	731	474	70106	100197	170303	16982
İTO	357	195	54959	88898	143856	5983
Okutan	173	98	47507	84969	132476	1982
Y. Kemal Beyatlı	364	235	55242	90518	145760	4722
23 Nisan	482	302	60021	93231	153252	7800
İrfan Nadir	262	121	51111	85901	137012	10106
Ötüken	174	87	47547	84524	132071	8199
Vali Rahmi Bey	587	405	64274	97403	161676	8655
Gülen Kora	463	264	59252	91692	150944	5241
Maltepe	245	134	50423	86427	136850	3848
9 Eylül	344	165	54432	87683	142115	3340
Ali Bayırlar	445	307	58523	93434	151956	9067
Emlak Bankası	671	476	67676	100278	167954	6500
Karşıyaka	349	193	54635	88817	143451	3675
S. Yaşar Alaybey	430	277	57915	92219	150134	3355
Şair Eşref	261	154	51071	87237	138308	3439
Talatpaşa	334	189	54027	88655	142682	3548
Zihni Üstün	779	453	72050	99347	171396	6250
Zübeyde Hanım	632	342	66096	94851	160947	3896
19 Mayıs	374	203	55647	89222	144869	5554
Ali Akatlar	455	305	58928	93353	152280	4898
Duatepe	84	53	43902	83147	127049	1065
Emrullah Efendi	245	162	50423	87561	137984	3198
Eski İzmir	365	220	55283	89910	145193	2118
Gazi	254	152	50787	87156	137943	3901
Güzelyalı	434	417	58077	97889	155966	6010
Mustafa Urcan	382	208	55971	89424	145395	3000
Namık Kemal	149	73	46535	83957	130491	1280
Şh.Fethibey	385	172	56093	87966	144059	5385
Ziya Gökalp	403	219	56822	89870	146691	8137
Oğuzhan	454	289	58887	92705	151592	1625
İlkokul : 40500 m² + ((Sabahçı veya Öğrenci Sayısı)_{max} / 100) x 4050m²						
Ortaokul : 81000 m² + ((Sabahçı veya Öğrenci Sayısı)_{max} / 100) (CEFPI Standardı)						

Çizelge 5.1.2b. Okul alanı analizi -2.

Okul adı	Kullanılabilir açık alan (m ²)	(S V Ö) _{max} x 6.96	(S V Ö) _{max} x 5.0	6.96≥	5.0≥
Asil Nadir	706	2485	1785	☒	☒
80.Yıl Bornova	2913	2499	1795	☒	☒
Batçım	2870	7753	5570	☒	☒
Dr.Cavit Özyeğin	14117	8387	6025	☒	☒
İTO	4116	3842	2760	☒	☒
Okutan	984	1928	1385	☒	☒
Y. Kemal Beyatlı	3503	4447	3195	☒	☒
23 Nisan	6305	5721	4110	☒	☒
İrfan Nadir	9724	2652	1905	☒	☒
Ötüken	7794	1761	1265	☒	☒
Vali Rahmi Bey	4233	6995	5025	☒	☒
Gülen Kora	3623	5401	3880	☒	☒
Maltepe	2615	2700	1940	☒	☒
9 Eylül	2257	3981	2860	☒	☒
Ali Bayırlar	5823	5234	3760	☒	☒
Emlak Bankası	4253	7983	5735	☒	☒
Karşıyaka	2331	3751	2695	☒	☒
S. Yaşar Alaybey	2203	5429	3900	☒	☒
Şair Eşref	2177	2993	2150	☒	☒
Talatpaşa	1909	3640	2615	☒	☒
Zihni Üstün	2971	8575	6160	☒	☒
Zübeyde Hanım	2959	6779	4870	☒	☒
19 Mayıs	4498	4120	2960	☒	☒
Ali Akatlar	3774	5791	4160	☒	☒
Duatepe	537	954	685	☒	☒
Emrullah Efendi	2044	2916	2095	☒	☒
Eski İzmir	1225	4002	2875	☒	☒
Gazi	2400	2868	2060	☒	☒
Güzelyalı	3980	5860	4210	☒	☒
Mustafa Urcan	1956	4169	2995	☒	☒
Namık Kemal	588	1517	1090	☒	☒
Şh.Fethibey	3202	3877	2785	☒	☒
Ziya Gökalp	5473	4329	3110	☒	☒
Oğuzhan	4204	5171	3715	☒	☒
Okulların açık alan miktarı		New Jersey School Outdoor Area Working Group (2007)	Özkan (2001)	☒ Uygun ☒ Uygun değil	

Okul alanı standartlarıyla ilgili mevcut yasal mevzuatta ilköğretim okulları için herhangi bir ölçüt bulunmamasına karşın Özel Öğretim Kurumlarına Ait Standartlar Yönergesinde, özel öğretim kurumlarına yönelik çeşitli standartlar getirilmiştir. Özel ya da resmi öğretim kurumlarında bulunan kullanıcıların eşit koşullara sahip olması gerektiği düşüncesinden hareketle, okul alanı büyüklüğüne ilişkin gerçekleştirilen üçüncü analiz çalışması, yürürlükteki bu mevzuat ile Türk Standartları Enstitüsü ve Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın belirlemiş olduğu standartlara (Sf. 49–51) göre yapılmıştır.

İlgili yasal mevzuat ve TSE standartları incelendiğinde kendi içerisinde bir bütünlük oluşturmadığı ve birbirinden farklı kriterler içerdiği sonucu karşımıza çıkmaktadır. Bu kriterlerde dikkati çeken bir başka nokta ise kabul edildiği yıllar itibariyle önerilen alan miktarında artış olmasıdır. Ancak tamamının yürürlükte olması ve revize edilmemesi nedeniyle kendi içerisinde çeliştiği görülmektedir.

Okullar için öngörülen alan büyüklüklerinin hesaplanmasında TSE (1996) ve MEB (1997) için okulların kullanılabilir açık alan miktarları, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı (1999) ve TSE (2000) için ise araştırma alanlarının toplam alan miktarları temel alınmıştır. Hesaplama esas alınan öğrenci sayıları ise yine sabahçı ve öğlenciler arasındaki en büyük sayı olarak belirlenmiştir. Gerçekleştirilen analiz çalışmaları sonucunda okulların kullanılabilir açık alan ve toplam alan miktarlarının ölçütlere uyma durumunun, mevzuatın yürürlüğe giren ya da standardın oluşturulduğu yıllar itibariyle değişiklik gösterdiği, geçmiş yıllardaki kriterleri çoğunlukla sağlarken, en son yayınlanan standartta aynı durumun geçerli olmadığı görülmektedir (Çizelge 5.1.2c).

Çizelge 5.1.2c. Okul alanı analizi -3.

Okul adı	KAAs (m ²)	TA (m ²)	TSE (1996)	MEB (1997)	BİB (1999)	TSE (2000)
Asil Nadir	706	1625	1785	876	1607	2985
80.Yıl Bornova	2913	4052	1795	880	1616	2995
Batçım	2870	4239	5570	2383	5013	6770
Dr.Cavit Özyeğin	14117	16982	6025	2520	5423	7225
İzmir Ticaret Odası	4116	5983	2760	1266	2484	3960
Okutan	984	1982	1385	716	1247	2585
Y. Kemal Beyatlı	3503	4722	3195	1440	2876	4395
23 Nisan	6305	7800	4110	1806	3699	5310
İrfan Nadir	9724	10106	1905	924	1715	3105
Ötüken	7794	8199	1265	668	1139	2465
Vali Rahmi Bey	4233	8655	5025	2172	4523	6225
Gülen Kora	3623	5241	3880	1714	3492	5080
Maltepe	2615	3848	1940	938	1746	3140
9 Eylül	2257	3340	2860	1306	2574	4060
Ali Bayırlar	5823	9067	3760	1666	3008	4960
Emlak Bankası	4253	6500	5735	2433	5162	6935
Karşıyaka	2331	3675	2695	1240	2426	3895
S.Yaşar Alaybey	2203	3355	3900	1722	3510	5100
Şair Eşref	2177	3439	2150	1022	1935	3350
Talatpaşa	1909	3548	2615	1208	2354	3815
Zihni Üstün	2971	6250	6160	2560	5544	7360
Zübeyde Hanım	2959	3896	4870	2110	4383	6070
19 Mayıs	4498	5554	2960	1346	2664	4160
Ali Akatlar	3774	4898	4160	1826	3744	5360
Duatepe	537	1065	685	436	617	1885
Emrullah Efendi	2044	3198	2095	1000	1886	3295
Eski İzmir	1225	2118	2875	1312	2588	4075
Gazi	2400	3901	2060	986	1854	3260
Güzelyalı	3980	6010	4210	1846	3789	5410
Mustafa Urcan	1956	3000	2995	1360	2696	4195
Namık Kemal	588	1280	1090	598	981	2290
Şh.Fethibey	3202	5385	2785	1276	2507	3985
Ziya Gökalp	5473	8137	3110	1406	2799	4310
Oğuzhan	4204	1625	3715	1648	3344	4915
KAA: Kullanılabilir Açık Alan (m ²)			(#) Standartlara uygun değil			
TA: Toplam Alan (m ²)			(#) Standartlara uygun değil			

Konuya ilişkin bir başka analiz de araştırma alanını kullanan öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin bazı anket sorularına verdikleri yanıtlar baz alınarak gerçekleştirilmiştir. Kullanıcıların okul bahçelerinin büyüklüğünün yeterliliğinden memnun olma oranları tüm kullanıcı gruplarında düşük çıkmıştır. Yöneticilerin memnuniyet oranı 5 üzerinden 2.795, öğretmenlerin 2.913 öğrencilerin ise 3.632 olarak belirlenmiştir. Öğrencilerdeki memnuniyet oranı sınıf derecesi büyüdükçe daha da azalmıştır. Bu durumu küçük yaştaki öğrencilerde boyut kavramının tam olarak oturmamış oluşu ve okul bahçelerinde yaşadıkları deneyim miktarının az olmasına bağlamak olasıdır. Ayrıca çocuklar üzerine yapılan pek çok araştırmadan çıkarılan ortak sonuç da çocuğun yaşının büyüdükçe çevreyle olan etkileşiminin artması ve çevresinden beklentileri yükseldiği için çevreyi algılayış biçiminin değiştiği gerçeğidir. Bu nedenle büyük yaştaki öğrencilerin okul bahçelerini yeterli bulma konusundaki memnuniyetsizliklerinin daha küçük yaştakilerden fazla olması olağandır. Bu verilere ek olarak okul yöneticilerinin % 70.6 oranındaki büyük çoğunluğu okullarının bahçesini genişletmek istediklerini belirtmiştir. Her üç kullanıcı grubu da okul bahçesinde yaşadığı sorunlar arasında oldukça yüksek oranlarda bahçelerinin küçük oluşunu işaret etmiştir. Tüm bu veriler, okul bahçelerinin fiziksel kapasite yönüyle değerlendirilmesine ilişkin gerçekleştirilen ve sayısal temellere dayalı ilk 3 analizi destekler niteliktedir.

Ayrıca söz konusu mekanlardaki büyüklük olgusunu kalabalıklaşma yönüyle de değerlendirdiğimizde, mevcut standartlar göstermektedir ki incelenen okulların büyük çoğunluğunun öğrenci kapasiteleri (Sf. 28 ve 29), olması gerekenin üzerindedir (Çizelge 5.1.2d).

Çizelge 5.1.2d. Okul mevcudu analizi.

Okul adı	Okul mevcudu			ŞS	ŞS x 25	ŞS x 25	Max. 600 ögr.	
	SG	ÖG	Toplam					
Asil Nadir	300	357	657	22	550	☒	☑	
80.Yıl Bornova	342	359	701	25	625	☒	☑	
Batçım	980	1114	2094	62	1550	☒	☒	
Dr.Cavit Özyeğin	1205		1205	32	800	☒	☒	
İTO	552		552	17	425	☒	☑	
Okutan	241	277	518	18	450	☒	☑	
Y. Kemal Beyatlı	616	639	1255	36	900	☒	☒	
23 Nisan	822	694	1516	42	1050	☒	☒	
İrfan Nadir	349	381	730	20	500	☒	☑	
Ötüken	231	253	484	33	825	☑	☑	
Vali Rahmi Bey	897	1005	1902	55	1375	☒	☒	
Gülen Kora	637	776	1413	43	1075	☒	☒	
Maltepe	340	388	728	25	625	☒	☑	
9 Eylül	572	401	973	38	950	☒	☑	
Ali Bayırlar	752		752	20	500	☒	☒	
Emlak Bankası	1147		1147	27	675	☒	☒	
Karşıyaka	539	500	1039	39	975	☒	☑	
S. Yaşar Alaybey	614	780	1394	49	1225	☒	☒	
Şair Eşref	377	430	807	28	700	☒	☑	
Talatpaşa	523	487	1010	29	725	☒	☑	
Zihni Üstün	1232		1232	28	700	☒	☒	
Zübeyde Hanım	974		974	27	675	☒	☒	
19 Mayıs	592	541	1133	33	825	☒	☑	
Ali Akatlar	832	757	1589	48	1200	☒	☒	
Duatepe	137		137	9	225	☑	☑	
Emrullah Efendi	419	374	793	30	750	☒	☑	
Eski İzmir	560	575	1135	32	800	☒	☑	
Gazi	381	412	793	27	675	☒	☑	
Güzelyalı	842	832	1674	59	1475	☒	☒	
Mustafa Urcan	548	599	1147	34	850	☒	☑	
Namık Kemal	218	208	426	18	450	☑	☑	
Şh.Fethibey	557		557	17	425	☒	☑	
Ziya Gökalp	622		622	25	625	☑	☒	
Oğuzhan	743		743	34	850	☑	☒	
SG: Sabah Grubu ÖG: Öğle Grubu ŞS: Şube Sayısı					☑ Uygun ☒ Uygun değil		Seattle School District (1996)	NC State Board of Education (2003)

5.1.3. Tesis / olanak kapasitesinin değerlendirilmesi

Konuya ilişkin yapılan araştırmalarda, kullanıcı gereksinimlerinin karşılanması amacıyla alana getirilen tüm tesis /olanaklar, bu kapasite türüyle ilişkilendirilmektedir ve istenildiği takdirde bir mekanın tesis / olanak kapasitesinin artırılması olasıdır (Sf. 12 ve 13). Bazı çalışmalarda alandaki mevcut tesis ve olanakların yanında söz konusu mekanın yönetiminden sorumlu olan yöneticilerle, kullanımı kolaylaştırıcı rol üstlenen personel de bu başlık altında incelenmektedir. Araştırma kapsamında incelenen okul bahçelerinin tesis / olanak kapasitesi yönüyle değerlendirilmesinde izlenen yöntem de söz konusu mekanların içerdiği tesis ve olanakların analiziyle anketler yoluyla elde edilen kullanıcı görüşlerinin sentezinden oluşmaktadır.

Ülkemizde okul bahçelerinde bulundurulması önerilen tesis, donatı ve olanaklara yönelik yürürlükteki Milli Eğitim Mevzuatı'nda çeşitli hükümler bulunmaktadır. Ayrıca Türk Standartları Enstitüsü'nün de belirlediği çeşitli standartlar bulunmaktadır (Sf. 51–53). Ancak söz konusu bu esaslar nitelik ve / veya nicelik açısından yeterli detay içermemekle birlikte, denetimiyle ilgili de herhangi bir düzenleme ve yaptırım bulunmamaktadır.

Araştırma alanlarının tesis kapasitesinin değerlendirilmesine yönelik gerçekleştirilebilecek analizlerden ilki **okul bahçelerinin sınırlandırılması ve girişleriyle** ilgilidir (Sf. 29–30). İncelenen okul bahçelerinin tamamında beton duvar üzeri demir konstrüksiyondan ya da istinat duvarlarından oluşan sınırlandırma elemanları bulunmaktadır. Sadece sınırlandırma işlevini yerine getiren bu elemanların tasarımında estetik kaygıların olmadığı açıktır. Yapılan araştırmalarda sınırlandırma

elemanları konusundaki genel eğilimin canlı çit görevi üstlenebilecek bitkisel materyallerden oluşturulmasıdır. Daha önce de belirtildiği gibi incelenen okullarda genellikle sınır bitkilendirmesi niteliğinde bir bitkilendirme anlayışı vardır ancak mevcut uygulamalar canlı çit oluşturabilecek yeterlilikte değildir.

Okulların girişleriyle ilgili olarak ise yine çeşitli kriterler mevcuttur (Sf. 30). İncelenen okul bahçelerinin girişleri genellikle demir parmaklıklı asma kilitli kapılardan oluşmaktadır. Girişlere özel bir tasarım olmamakla birlikte girişlerin uzantısı olan araç ve yaya yollarının tanımlanması konusunda da mevcut standartların ilköğretim okullarında analiz edilmesi olası değildir. Çünkü incelenen okul bahçelerinin girişleri doğrudan oyun alanına açılmakta olup araç ya da yayalara özel yol tanımlamaları içermemektedir.

Okullarda tesis kapasitesine yönelik gerçekleştirilen ikinci analiz ise **otopark alanları**yla ilgilidir. Araştırma yapılan ilköğretim okullarındaki yöneticilerin % 55.9'u, öğretmenlerin ise % 38.9'u okula kendi araçlarıyla ulaşmaktadır. Bahçesine araç girişine izin verilmeyen okullar dışındaki okulların çok büyük bir bölümünde araç park yeri olarak okulun bahçesi kullanılmaktadır. İncelenen 34 okul arasından 3 okul dışındaki okullarda tanımlanmış bir otopark alanı bulunmamaktadır. Otopark alanı içeren okulların da otopark tasarımı ilkelerine uygunluğu tartışmaya açıktır. Otoparklarla ilgili farklı standart önerileri bulunmaktadır (Sf. 31 ve 32). Bu kriterlere göre araştırma alanlarına ilişkin gerekli park yeri sayısının belirlenmesi amacıyla görevli personel sayısı, okuldaki sınıf sayısı, öğrenci sayısı gibi değişkenler baz alınarak yapılan hesaplamalar Çizelge 5.1.3a'da verilmiştir.

Çizelge 5.1.3a. Okullarda çeşitli standartlara göre gerekli olan araç park yeri sayıları.

Okul adı	PS	ŞS	Plunkett (2000)	DCC (1995)	CDA (2003)	NCSBE (2003)
Asil Nadir	34	22	38	37	32	41
80.Yıl Bornova	46	25	50	51	35	55
Batçım	89	62	100	98	72	107
Dr.Cavit Özyeğin	52	32	64	57	42	62
İzmir Ticaret Odası	31	17	37	34	27	37
Okutan	23	18	26	25	28	28
Y. Kemal Beyatlı	63	36	69	69	46	76
23 Nisan	61	42	69	67	52	73
İrfan Nadir	25	20	29	28	30	30
Ötüken	31	33	34	34	43	37
Vali Rahmi Bey	87	55	97	96	65	104
Gülen Kora	60	43	68	66	53	72
Maltepe	39	25	43	43	35	47
9 Eylül	51	38	57	56	48	61
Ali Bayırlar	37	20	45	41	30	44
Emlak Bankası	47	27	58	52	37	56
Karşıyaka	68	39	73	75	49	82
S. Yaşar Alaybey	79	49	87	87	59	95
Şair Eşref	42	28	46	46	38	50
Talatpaşa	46	29	51	51	39	55
Zihni Üstün	45	28	57	50	38	54
Zübeyde Hanım	40	27	50	44	37	48
19 Mayıs	34	33	40	37	43	41
Ali Akatlar	66	48	74	73	58	79
Duatepe	17	9	18	19	19	20
Emrullah Efendi	42	30	46	46	40	50
Eski İzmir	42	32	48	46	42	50
Gazi	39	27	43	43	37	47
Güzelyalı	107	59	115	118	69	128
Mustafa Urcan	57	34	63	63	44	68
Namık Kemal	28	18	30	31	28	34
Şh.Fethibey	23	17	29	25	27	28
Ziya Gökalp	32	25	38	35	35	38
Oğuzhan	57	34	64	63	44	68
<p>PS: Personel sayısı ŞS: Şube sayısı Plunkett: PS + Okul Mevcudu /100 Dorset County Council (DCC) : PS + PS/10 Civic Design Associates (CDA): ŞS+10 North Carolina State Board of Education (NCSBE): PS + (PS*20) / 100</p>						

Okul açık alanlarında araç park yerlerine ek olarak özellikle bisiklet kullanımının yoğun olduğu yerlerde **bisiklet yolları ve park yerleri** için de özel çözümler yapılması gerekmektedir (Sf. 32).

Araştırma kapsamında incelenen ilköğretim okullarındaki öğrencilerin sadece % 0.2 oranındaki bölümü okula bisikletle geldiğini belirtmiştir. İncelenen okul bahçeleri arasında yalnız iki okulda bisiklet park elemanı olduğu gözlenirken, % 0.2 oranındaki öğrencilerin de bu okulların öğrencileri olduğu dikkati çekmiştir. Ayrıca ankette öğrencilere yöneltilen bazı sorularda da okul dışı zamanlarda bisiklet kullanımının öğrenciler arasında elde edilen bu orandan çok daha yaygın olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Öğrencilerin bir bölümü ise okullarının bahçesinde olmasını istedikleri mekanlar arasında bisiklet parkuru / alanı şeklinde yanıtlar vermiştir. Burada akla gelen sorulardan birisi diğer okullarda da bisiklet park elemanlarına yer verilseydi, okula bisikletle gelen öğrenci sayısı daha fazla olabilir miydi? Acaba öğrenciler bisikletlerini kilitleyecek güvenli ve düzenli bir yer bulamadıkları için okula bisikletle gelmiyor olabilirler mi? Ülkemizde bisiklet kullanımını kolaylaştırıcı ya da idealize edici bisiklet yollarının olmadığı ve bisiklet kullanıcılarının araç yollarını bu amaçla kullanmak zorunda oldukları bilinmektedir. Ancak anketlerden elde edilen başka bir veri de bazı öğrencilerin hafta içi okula yürüyerek geldikleri hafta sonları ise okul bahçelerini bisiklete binme amacıyla kullandıklarıdır. Kısacası yol koşullarına rağmen okula bisikletle gelebilen öğrenciler bulunmaktadır.

Tüm bu değerlendirmelerden hareketle, bisiklet kullanımıyla ilgili % 0.2'lik oranın, okul bahçelerinde uygun koşulların sağlanması durumunda artırılması olasılığının bulunduğu düşünülmektedir.

Tesis kapasitesiyle ilgili okul bahçelerine ilişkin yapılması gereken en önemli analizlerden birisi **oyun alanları**yla ilgilidir. Bilindiği üzere ülkemizdeki ilköğretim okullarında bulunan öğrencilerin yaşları 6–14 arasında değişiklik göstermekte olup bu yaş aralığı çocukluk çağı ve ergenlik çağlarına yeni adım atmış tüm çocukların aynı mekanda bulunmaları anlamına gelmektedir. Bu durum okul bahçelerinde yer verilecek oyun mekanlarının küçük çocuklara hitap eden **donatılı oyun mekanları**yla daha büyük yaştaki çocukların göz önünde tutulduğu **sportif oyun mekanları** şeklinde ayrılması gerektiğini işaret etmektedir. Araştırmalar ve uygulamalar da bu yönde bir eğilim göstermekte olup değişmeyen en önemli yaklaşımın ise oyunun tüm çocuklar üzerindeki çok önemli etkileri olduğu ve her çocuğun oyun oynama gereksinimi bulunduğudur.

Oyun aktivitesi çok geniş bir yelpazede gerçekleştirilen bir eylem olduğu için standardize etmek çok da mümkün olmamakla birlikte okul bahçelerinde bulundurulması önerilen oyun alanlarına yönelik çeşitli tasarım kriterlerine ek olarak sınırlı da olsa bazı standartlar bulunmaktadır (Sf. 29, 30, 33).

Özellikle spor alanlarıyla ilgili hem MEB (1997)'de hem de Plunkett (2000)'de basketbol sahalarına özel olarak ayrı yer verildiği dikkat çekmektedir. MEB (1997), okullarda uygun ölçülerde basketbol sahasına yer verilebilecek büyüklükte bir bahçe alanının olmasını önerirken, Plunkett (2000), spor alanları arasında basketbol sahalarına özel standartlar getirmiştir. Çizelge 5.1.3b incelenen okul bahçelerinde bulunan spor alanları sayısı ve tipi ile Plunkett (2000)'in önerdiği standarda uygunluk analizini içermektedir.

Çizelge 5.1.3b. Okullarda bulunan mevcut spor alanları ile basketbol sahası miktarlarının standartlara uygunluğu.

Okul adı	Okul öğrenci sayısı	Mevcut basketbol sahası miktarı	Plunkett (2000)'e göre olması gereken	☒, ☑	Diğer spor alanları			
					Voleybol	Futbol	Hentbol	Badminton
Asil Nadir	357	-	4	☒	1	-	-	-
80.Yıl Bornova	359	1	4	☒	1	-	2	-
Batıçım	1114	0	6	☒	-	-	-	-
Dr.Cavit Özyeğin	1205	1	6	☒	-	1	-	-
İzmir Ticaret Odası	552	-	5	☒	Çok amaçlı spor alanı			
Okutan	277	-	2	☒	-	-	-	-
Y. Kemal Beyatlı	639	1	5	☒	1	-	-	-
23 Nisan	822	2	6	☒	1	-	-	-
İrfan Nadir	381	1	4	☒	-	1	-	-
Ötüken	253	1	3	☒	1	1		
Vali Rahmi Bey	1005	2	6	☒	-	-	1	-
Gülen Kora	776	1	5	☒	-	1	-	-
Maltepe	388	-	4	☒	1	1	-	-
9 Eylül	572	1	5	☒	1	-	-	-
Ali Bayırlar	752	1	5	☒	1	1	-	-
Emlak Bankası	1147	1	6	☒	1	2	-	1
Karşıyaka	539	1	5	☒	2	1	-	-
S.Yaşar Alaybey	780	1	5	☒	1	1	-	-
Şair Eşref	430	1	4	☒	1	1	-	-
Talatpaşa	523	1	5	☒	-	1	-	-
Zihni Üstün	1232	1	6	☒	-	-	-	-
Zübeyde Hanım	974	2	6	☒	1	-	-	-
19 Mayıs	592	1	5	☒	1	2	-	-
Ali Akatlar	832	1	6	☒	-	-	1	-
Duatepe	137	-	2	☒	-	-	-	-
Emrullah Efendi	419	1	4	☒	1	-	-	-
Eski İzmir	575	-	5	☒	-	-	-	-
Gazi	412	1	4	☒	-	-	-	-
Güzelyalı	842	2	6	☒	2	-	-	1
Mustafa Urcan	599	-	5	☒	-	-	-	1
Namık Kemal	218	1	2	☒	-	-	-	-
Şh.Fethibey	557	2	5	☒	-	-	-	-
Ziya Gökalp	622	1	5	☒	-	1	-	-
Oğuzhan	743	-	5	☒	-	1	-	1

Çizelgede görüldüğü üzere incelenen okul bahçelerinde en sık yer verilen spor alanı basketbol sahasıdır. Ancak araştırma alanları arasında öğrenci sayısına göre mevcut basketbol sahası sayısının Plunkett (2000)'in önerdiği standarda uygun olduğu okul bulunmamaktadır. Spor alanı çeşitliliği açısından değerlendirildiğinde ise söz konusu okul bahçelerinin farklı spor dallarına yönelik içerdiği spor alanı miktarı çok yetersizdir.

Nicel değerlendirmede yetersizliği çok açık olan bu mekanların nitelik açısından değerlendirmesini yapmak gerekirse, zemin kaplamasından spor alanının etrafının çevrili olmasına kadar çok çeşitli tasarım kriterine uygun olmadığı sonucu karşımıza çıkmaktadır. 34 okul arasında 1 okul dışındaki tüm spor alanları okulun zemininden farklı bir zemin kaplamasına sahip olmayan sadece çizgisel boyutta mekansal niteliği olan alanlardır. Özellikle voleybol ve badminton sahalarının ise file donatılarının hazırda olmaması nedeniyle işlevselliğinin de bulunmadığı görülmektedir. Kafes sistemiyle çevrelenmemiş tüm spor alanlarının teneffüs saatlerinde spor yapmayan öğrenciler açısından da sorun yarattığı anketlerden elde edilen bir başka sonuçtur. Öğrencilerin en çok şikayet ettikleri konular arasında büyüklerden küçüklere oyun alanı kalmamasının yanında başlarına, yüzlerine top çarpması sorunları gelmektedir.

Bir başka konu ise bazı okullarda alan yetersizliğinden dolayı çok amaçlı spor alanı olarak nitelendirebileceğimiz çözümlere gidilmesiyle ilgilidir. Bu tür çözümler beden eğitimi derslerinde farklı spor dallarının öğrencilere tanıtılması ve öğretilmesi açısından yararlıymış gibi görünse de aynı alanda birden fazla spor olanağının

bulunması farklı spor oyunlarını aynı anda oynamak isteyen öğrenci grupları arasında çekişme ve memnuniyetsizlik yaratmaktadır.

Spor alanlarına ilişkin bir başka konu ise yönetici, öğretmen ve öğrencilerin okullarının bahçelerinden spor alanları gereksinimine ilişkin yöneltilen soruya verdikleri yanıtlarla ilgilidir. Yönetici ve öğretmenlerin bu konudaki düşünceleri en çok voleybol sahalarının artırılması ya da eklenmesi yönünde olurken öğrenciler aynı düşünceyi paylaşmamaktadır. Öğrencilerin en çok istedikleri mekan olan yüzme havuzu yönetici ve öğretmenler tarafından en az tercih edilen sportif olanaktır. Aynı durum futbol sahası için de geçerlidir. Ülkemizde okul bahçelerinde açık yüzme havuzlarına yer verilmesi pek çok açıdan ütopya gibi görünse de bazı özel okullarda açık yüzme havuzlarının bulunduğu bilinmektedir (Sf. 30). Ayrıca gelişmiş ülkelerde de resmi ya da özel okul ayırımı olmaksızın mevcut eğitim programı çerçevesinde yüzme derslerine yer verilmektedir.

Araştırma kapsamına dahil edilen okullar, spor alanları dışında kalan diğer oyun alanları yönüyle değerlendirildiğinde ortaya çıkan sonuç spor alanlarından daha alt düzeydedir. Özellikle 6–12 yaş grubu ilköğretim 1. kademe öğrencilerinin yararlanabileceği donatılı oyun alanı sayısı, incelenen ilköğretim okullarında yok denecek kadar azdır. Var olanların büyük çoğunluğu da okul yöneticileri tarafından sadece ana sınıfı öğrencilerinin kullanımına açılmaktadır. Bu durum zaman zaman oyun oynamak isteyen öğrencilerin kendi yöntemlerini kullanarak kapatılmış olan bu mekanlara izinsiz girmelerine neden olmakta ve güvenlik açısından çok ciddi tehlikeler oluşturmaktadır (Sf. 90).

Anket çalışmasından elde edilen sonuçlar da özellikle küçük yaştaki öğrencilerin okullarının bahçesinde kaydırak, salıncak vb. temel çocuk oyun elemanlarını olmasını istedikleri yönündedir. Yöneticiler de bu konuya genel anlamda olumlu bakarken, öğretmenlerin düşünceleri yönetici ve öğrencilerden biraz daha farklıdır. Çocukların bu tür oyun elemanlardan düşebilecekleri, zarar görebilecekleri ya da kavga edebilecekleri mantığıyla kontrollerinin güçleşeceğini düşünmektedirler. Oysaki tüm güvenlik tedbirleri alındığı takdirde ve yeterli sayıda oyun elemanına yer verildiği koşullarda bu tür durumların neredeyse hiç yaşanmayacağı gerçeği yurt dışı örnekleriyle de sabittir.

İncelenen ilköğretim okullarının bir bölümünde bahçe zeminine çizilen şekil- zemin oyunlarını değerlendirmek (Sf. 149, 181) gerekirse, özellikle seksek oyunu için olanlarının öğrenciler tarafından yoğun ilgi gördüğü ancak bazı çizgisel oyun mekanlarını ise öğrencilerin nasıl kullanacaklarını bilmedikleri sonucu karşımıza çıkmaktadır. Yine de okul bahçelerinde uygulanması oldukça basit olan bu mekanların çocukların en azından küçük bir bölümünün de olsa oyun gereksinimini karşılıyor olması olumlu sayılabilecek bir durumdur.

Okul bahçelerinde yer verilmesi önerilen **oturma mekanları / olanakları**, oturma-dinlenme amacına hizmet eden fiziksel işlevinin yanı sıra öğrencilerin çeşitli grup aktivitelerine olanak tanınması açısından çok önemli eğitsel ve sosyal işlevler de üstlenmektedir.

Pek çok araştırma, okul bahçelerinde oturma olanaklarının artırılmasının sayısız yararlarına dikkat çekmekle birlikte bu tür mekanların tasarımı konusunda da çeşitli kriterlere özen gösterilmesi gerektiğini işaret etmektedir.

Araştırma alanlarında gerçekleştirilen gözlem çalışmaları sırasında oturma elemanı bulunmayan okullarda bile öğrencilerin kendi ölçeklerindeki her yükseltiyi bu amaçla kullandıkları görülmüştür. Öğrencilerin teneffüs zamanlarında oturma-dinlenme gereksinimi duyması konusunda sanılanın tersi bir durum vardır. Öğrencilerin bir bölümü teneffüslerini aktif rekreasyonel aktivitelerle geçirirken, bir bölümü ise pasif aktiviteleri tercih etmektedir.

Okullarda oturma mekanları miktarının belirlenmesi için Dorset County Council (1995)'in belirlemiş olduğu standart çözümü bu mekanlarda aynı anda oturabilecek kişi sayısının, okul mevcudunun %20'si kadar olması yönündedir. Araştırma kapsamında incelenen okullarda teneffüs sürelerini oturma ve oturmaya bağlı aktivitelerle geçiren öğrencilerin yüzdelik oranları toplandığında da yaklaşık aynı sonucun çıktığı görülmektedir.

Çizelge 5.1.3c araştırma alanlarındaki oturma elemanlarının Dorset County Council (1995)'in belirlediği standarda göre yeterlilik analizini içermektedir. Aynı anda oturabilen kişi sayısının hesaplanmasında okul bahçelerinde bulunan oturma elemanı tiplerinden banklar 3 kişi, ağaç altı oturma elemanları 9 kişi, grup oturma elemanı 9 kişi, piknik üniteleri 6 kişi, tribün benzeri donatılar ise her 50 cm. için 1 kişi olarak alınmıştır.

Gerçekleştirilen analize göre incelenen okul bahçelerinden sadece üçü bu standardı karşılamaktadır. Bu üç okulun hangi okullar olduğuna bakıldığında ise bahçelerinde tribün şeklinde yapısal donatılar bulunan okullar olduğu ve standardı da bu elemanların fazla sayıda kişinin oturmasına olanak tanınması nedeniyle karşıladığı sonucu karşımıza çıkmaktadır.

Çizelge 5.1.3c. Okullardaki oturma-dinlenme olanağı analizi.

Okul adı	Okul mevcudu		AAOKS	AAOGKS	Standarda Uygunluk
	Sabah Grubu	Öğle Grubu			
Asil Nadir	300	357	51	71	☐
80.Yıl Bornova	342	359	60	72	☐
Batçım	980	1114	0	223	☐
Dr.Cavit Özyeğin	1205		111	241	☐
İzmir Ticaret Odası	552		210	110	☒
Okutan	241	277	18	55	☐
Y.Kemal Beyatlı	616	639	51	128	☐
23 Nisan	822	694	16	164	☐
İrfan Nadir	349	381	9	76	☐
Ötüken	231	253	30	51	☐
Vali Rahmi Bey	897	1005	30	201	☐
Gülen Kora	637	776	465	155	☒
Maltepe	340	388	0	78	☐
9 Eylül	572	401	36	114	☐
Ali Bayırlar	752		18	150	☐
Emlak Bankası	1147		18	229	☐
Karşıyaka	539	500	18	108	☐
S. Yaşar Alaybey	614	780	30	156	☐
Şair Eşref	377	430	24	86	☐
Talatpaşa	523	487	21	105	☐
Zihni Üstün	1232		0	246	☐
Zübeyde Hanım	974		60	195	☐
19 Mayıs	592	541	0	118	☐
Ali Akatlar	832	757	153	166	☐
Duatepe	137		51	27	☒
Emrullah Efendi	419	374	0	84	☐
Eski İzmir	560	575	0	115	☐
Gazi	381	412	18	82	☐
Güzelyalı	842	832	21	168	☐
Mustafa Urcan	548	599	15	120	☐
Namık Kemal	218	208	21	44	☐
Şh.Fethibey	557		3	111	☐
Ziya Gökalp	622		18	124	☐
Oğuzhan	743		72	149	☐
AAOKS: Aynı anda oturabilen kişi sayısı					☒ Uygun
AAOGKS: Aynı anda oturması gereken kişi sayısı (Okul mevcudu x 20) / 100					☒ Uygun değil

İlgili standarda göre oturma-dinlenme olanakları yönüyle analiz edilen okullarda bulunan kullanıcı görüşleri de analiz sonuçlarını destekler niteliktedir. Yönetici, öğretmen ve öğrencilerden oluşan tüm kullanıcıların okullarının bahçesinde artırılmasını istedikleri donatı/mekanların başında oturma elemanları gelmektedir. Oturma elemanlarının daha işlevli biçime getirilmiş olanı şeklinde de nitelendirebileceğimiz **piknik üniteleri** ile **masa-sandalyeler** yine araştırma kapsamında incelenen okullarda kullanıcılar arasında en çok gereksinim duyulan donatılardan birisi olarak karşımıza çıkmıştır. Gözlem çalışmaları sırasında bu tür donatıları bulunan okullarda aktivite çeşitliliğinin diğerlerine göre çok daha fazla olduğu, özellikle grup şeklindeki öğrencilerin ders çalışma, oyun oynama, yemek yeme, dinlenme vb. şekillerde bu elemanların tüm işlevlerinden yararlandığı görülmektedir.

İncelenen okullar **dış mekan etkinlik alanları** açısından değerlendirildiğinde en küçük alana sahip olan okuldan en büyüğüne kadar tamamının okul bahçelerini çeşitli etkiliklerde kullandıkları görülmesine karşın hiçbirinin özel olarak tasarlanmış bir etkinlik alanı bulunmamaktadır. Mevzuat çerçevesinde her okulda Atatürk büstü/ anıtı bulunmakla birlikte büst / anıt yakın çevresini temel alan bir tasarım anlayışı yoktur. Bazı okullarda yalnızca tören düzeninin sağlanabilmesi için zemine çizilen çizgilere ve/veya hangi sınıfın nerede durması gerektiğini belirtmek amacıyla isimlendirmelere yer verilmiştir. Çevre sakinlerinin dahil olabileceği etkinliklerde dışarıdan gelen bu ziyaretçilerin etkinlik sırasında izleyici olarak oturabileceği uygun donatılara da yer verilmemiştir. Sadece bir okulda bulunan tribünün bu

amaçla kullanıldığı bilinmekle birlikte nitelik ve nicelik yönüyle yetersiz kaldığı çok açıktır.

Araştırma kapsamına dahil edilen okullar **açık hava dersaneleri / dış mekan eğitim alanları** yönüyle değerlendirildiğinde mevcut okul bahçelerinde özel olarak tasarlanmış sabit açık hava dersaneleri olmadığı gibi eğitim materyali olarak kullanılabilir mekanların ya da donatıların da bulunmadığı görülmektedir. Sınırlı sayıdaki okullarda okuma derslerinin dışarıda yapıldığı bilinmektedir. Anketler sonucunda elde edilen bilgilere göre öğretmenlerde derslerini bahçede yapma yönünde yeterli oranda bir eğilim olmadığı da şaşırtıcı bir durum olarak karşımıza çıkmıştır. Derslerin okul bahçesinde gerçekleştirilme sıklıklarına bakıldığında sadece beden eğitimi derslerinin çok yoğun bir biçimde bahçede yürütüldüğü görülmektedir. Beden eğitimi derslerinin okul bahçelerinde sıklıkla yapılmasının altında yatan nedenlerden birinin de okullarda kapalı spor salonlarının olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bazı yöneticilerin ve öğretmenlerin okullarında öncelikli olarak istedikleri mekanlar arasında kapalı spor salonlarının olması bu düşüncüyü destekler niteliktedir. Öğrencilerin ise açık havada ders yapma düşüncesine, öğretmen ve yöneticilerden daha çok istekli olduğu hatta en sevdikleri dersleri okul bahçelerinde yapmak istedikleri görülmektedir. Açık hava eğitiminin bir parçası olan uygulama bahçelerinin ise okulların hiçbirinde bulunmadığı, yalnızca bir okulda öğrencilerin çiçek diktiği bitki kaplarına yer verildiği dikkat çekici bir başka sonuç olarak karşımıza çıkmıştır. Özetle mevcut ilköğretim okullarının dış mekanların eğitim işlevinden yararlanma yönünde yetersiz kaldığı çok açıktır. Oysaki okul bahçelerinde bulunan pek çok

donatı/mekanın eğitim-öğretim amaçlı kullanımının olasılıklar dahilinde bulunduğu yapılan araştırmalarda da belirtilmektedir (Sf. 39).

Okul bahçelerinin tesis / olanak kapasitesine ilişkin tüm bu analizlerden çıkan sonuçlardan sonra eğitim açısından çok yararlı olmasına karşın yurt dışındaki okullarda bile çeşitli nedenlerle zaman zaman uygulama olanağı bulunamayan **hayvan bakım üniteleri**yle ilgili bir analizin ya da değerlendirmenin yapılması oldukça güçtür. Ancak daha küçük ölçeklerde ve sınırlı düzeyde gerek ülkemiz özel okullarında gerekse de yurt dışında okul bahçelerinde hayvanlara yer verildiği de bilinmektedir (Özel Ege Lisesi – İzmir, Doğa Koleji – İstanbul).

5.1.4. Sosyal kapasitenin değerlendirilmesi

Sosyal kapasitenin belirlenmesine yönelik çalışmalar genellikle kullanıcı temelli olup, kullanıcı gereksinimi – memnuniyeti ve deneyim kalitesi üzerinde yoğunlaşmaktadır. Kullanıcıların araştırma yapılan mekandan beklentileri, gereksinimleri, memnuniyet durumları, deneyim kalitesi ve karşılaşılan güçlüklerin saptanması çok kolay bir eylem olmamakla birlikte kullanıcı görüşlerine dayalı anket çalışmaları bu zorluğu hafifletebilen yöntemlerden birisidir.

Araştırma kapsamına dahil edilen ilköğretim okullarının sosyal kapasitesinin analizi diğer üç farklı kapasite türünün analizinden elde edilen sonuçların anket verilerinden de yararlanarak sentezini oluşturmaktadır. Diğer üç kapasite türünün değerlendirilmesi sonucunda mevcut okul bahçelerinin çok çeşitli konularda yetersiz kalmış olması, kullanıcıların da gerek deneyim kalitesi yönüyle gerekse de memnuniyet dereceleri açısından olumsuz etkiler taşıyabileceği olasılığını akla

getirmektedir. Bu bağlamda gerçekleştirilebilecek ilk analiz ankette Likert tipi ölçekte 1'den 5'e kadar derecelendirilerek sorulmuş olan soruların yanıtlarının tüm kullanıcı grupları arasında ayrı ayrı ve sonrasında da tümünden değerlendirilmesi olmalıdır (Çizelge 5.1.4a ve Çizelge 5.1.4b).

Çizelge 5.1.4a. Kullanıcı memnuniyeti analizleri – 1.

	Yönetici	Öğretmen	Öğrenci	Ortalama
Okul bahçelerinin büyüklüğünden duyulan memnuniyet derecesi	2,795	2,913	3,623	3,113
Okul bahçelerinde bulunan dış mekanların yeterliliğinden duyulan memnuniyet derecesi	2,181	2,333	3,371	2,595
Aktivite çeşitliliğinin yeterliliğinden duyulan memnuniyet derecesi	3,676	3,711	2,718	3,368
Spor alanlarının yeterliliğinden duyulan memnuniyet derecesi	3,294	3,663	2,698	3,218
Oyun alanlarının yeterliliğinden duyulan memnuniyet derecesi	3,467	3,461	2,725	3,217
Ortalama	3,082	3,196	3,028	3,102

Çizelge 5.1.4b. Kullanıcı memnuniyeti analizleri – 2.

	Yönetici	Öğretmen	Ortalama
Okul bahçelerinin fiziksel gelişime katkısından duyulan memnuniyet derecesi	3,382	2,652	3,017
Okul bahçelerinin sosyal gelişime katkısından duyulan memnuniyet derecesi	3,414	2,931	3,173
Okul bahçelerinin eğitime katkısından duyulan memnuniyet derecesi	3,267	3,050	3,158
Ortalama	3,354	2,878	3,116

Çizelgeler incelendiğinde her üç kullanıcı grubu arasında memnuniyet derecelerinde kendi içinde farklılıklar olduğu bu farklılığı yaratan etmenlerin de söz konusu kullanıcıların yönetici, öğretmen ve öğrenci olmalarının getirdiği statü, deneyim ve beklentilerinin değişiklik göstermesinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Burada verilen puanlardaki değerlendirme ölçütlerinin; **1,0:** Hiç memnun değil **2,0:** Memnun değil **3,0:** Kararsız / Ne memnun ne de değil **4,0:** Memnun **5,0:** Çok memnun olduğunu göz önünde tuttuğumuzda tüm kullanıcı gruplarında genel bir kararsızlıkla memnun olma arasında kararsızlık durumunun daha yoğun olduğu bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Ayrıca bu oranların ilçeden ilçeye farklılık göstermesi de bazı ilçelerdeki kullanıcıların daha da memnuniyetsiz olduğunu düşündürmektedir.

Memnuniyet derecesini kullanımla bir başka açıdan ilişkilendirdiğimizde yılın farklı zamanlarında, çeşitli amaçlarla kent halkının kullanımına da açık olması gereken bu mekanların, dolaylı kullanıcıları olan çevre sakinlerine de yeterli düzeyde hizmet etmemesi gerçeği bu mekanlara yönelik talebin olmadığını, dolayısıyla çevre sakinlerinin memnuniyetlerinin de düşük düzeyde olabileceği varsayımını akla getirmektedir.

Konuyu bu mekanların asıl kullanıcıları olan öğrencilere odakladığımızda ise okul bahçelerinde yaşadıkları sorunlar ve bahçenin kendilerine sunduğu olanakların yetersizliği nedeniyle deneyim kalitesi düzeylerinin düşük olduğu düşünülmektedir.

Öte yandan ekolojik, fiziksel ve tesis kapasitesi analizlerinin sonuçlarına bakıldığında ise araştırma kapsamına dahil edilen ilköğretim okullarında kullanıcı gereksinimlerinin çok sınırlı düzeylerde karşılandığı

görülmektedir. Bu bağlamda her dört kapasite türüne ilişkin genel bir değerlendirme yapmak gerekirse, yapılan analizlerden elde edilen sonuçlar göstermektedir ki araştırma mekanlarının herhangi bir kapasite türünde yetersiz olması ya da standartlara uygun olmaması, diğer kapasite türlerini de olumsuz etkilemekte, bu durum zincirleme bir biçimde mekansal kapasiteye yansımaktadır.

5.2. Sonuç ve Öneriler

Kentsel dış mekan tiplerinden okul açık alanlarının / bahçelerinin mekansal kapasite ölçütlerinin belirlendiği bu çalışmada gerek araştırılan mekanlar özelinde gerekse de çalışmanın çıkış noktasını oluşturan kapasite çalışmaları genelinde yapılan değerlendirme çalışmalarından hareketle çok çeşitli sonuç ve öneriler çıkarmak olasıdır.

Genel bir sonuç çıkarmak gerekirse; yakın zamana kadar yoğunluklu olarak kırsal rekreasyon alanlarına yönelik gerçekleştirilen kapasite belirleme çalışmalarının kentsel dış mekanlara uyarlanabileceği açıktır. Bu bağlamda mekanların yaşanabilirliğinin dolayısıyla da kullanıcı deneyimlerinin çeşitlilik ve kalitesinin artırılması, gereksinimlerin karşılanması ya da başka bir deyişle insan onuruna yaraşır mekanların tasarım anahtarıyla açılabilmesi için kentsel dış mekanlara ilişkin kapasite belirleme çalışmalarının yaygınlaştırılması son derece yararlı olacaktır.

Özellikle tasarım çalışmalarında kentsel dış mekan standartlarının esas alınması gerekliliği mekansal kapasiteyle doğrudan ilişkili olmakla birlikte, tasarımı yapılacak olan mekanın kullanıcı profiline çok iyi ortaya konulması da beklentilerin karşılanması açısından önemlidir.

Konuyu ilköğretim okullarına odakladığımızda gerçekleştirilen değerlendirme ve analiz çalışmalarından anlaşılacağı üzere araştırma kapsamına dahil edilen ilköğretim okulları çok sınırlı mekansal kapasitelere sahiptir. Bu durumun nedenleri, birkaç başlık altında toplanabilir;

☑ Ülkemizde ilköğretim okullarına ilişkin kaliteli bir eğitim ortamının yaratılması yönünde mevcut yasal mevzuat yeteri kadar ayrıntılı olmamakla birlikte okul bahçelerine yönelik tasarım ölçütlerini içeren denetim mekanizması da bulunmamaktadır. Ayrıca yürürlükteki kanun ve yönetmelikler kendi içerisinde çeliştiği için uygulamada nasıl bir yol izlendiği belirsizdir. Oysaki gelişmiş ülkelerde okullarda bulundurulması zorunlu tesislere yönelik ayrı düzenlemeler yapılmakta olup güvenlik kriterlerine kadar (örneğin oyun alanında bulundurulacak kaydırağın yüksekliği, ya da zemin kaplamasının türü gibi) tüm konular detaylandırılmaktadır.

☑ Genç nüfusun fazla olması ve okul sayısının bu nüfusu karşılamakta zorlanması, okulların ideal ölçütlerden çok daha kalabalık olmasına neden olmaktadır. Bu durum da okul kullanıcılarının dış mekanlardaki deneyim kalitesini olumsuz etkilemektedir.

☑ Mevcut eğitim sistemi okul bahçelerinin kullanımını zorunlu kılacak bir yapıya sahip olmadığından bu mekanların geliştirilmesi ve zenginleştirilmesi yönünde bir çaba yoktur.

☑ Bugün tüm dünyada okullar, yerel halk ile işbirliği içerisine girerek okul bahçelerine yönelik olası yetersizliklerin ya da sorunların üstesinden gelme yolunu seçmektedir. Yerel halkın okullarla olan bu işbirliğinin temelinde hem çocuklarının kaliteli bir ortamda eğitim

almasını arzu etmeleri, hem de bu mekanları ders saati dışı zamanlarda kullanmaları yatmaktadır. Dolayısıyla da ‘kullanan korur’ prensibi geçerli olmaktadır.

Yapılan bu çalışma göstermiştir ki okul bahçeleri ülkemizde henüz tam olarak kamusal dış mekan niteliği kazanmamıştır ve gerek yöneticiler tarafından gerekse de çevre sakinleri tarafından kamusal dış mekan olarak görülmemektedir.

Okul bahçelerinin sınırlı kapasitelere sahip olmasındaki bir diğer faktör de ekonomik durumla ilişkilidir. Yeterli bütçeye sahip olmayan okullar, mevcut harcamalarında önceliği okul bahçelerine verememektedir.

Yönetici ve öğretmenlerin okul bahçelerinde bulunması önerilen çok çeşitli mekanlara yönelik bakış açılarının özellikle anketlere verilen yanıtlardan hareketle çok geniş olduğunu söylemek olası değildir. Bunun nedeni de mevcut eğitim sistemi ile ülkemizde ideal okul bahçeleri sayısının çok az olmasından kaynaklanmaktadır. Araştırmaya konu olan ilköğretim okullarında gerçekleştirilen bu çalışma göstermiştir ki peyzaj mimarlığı mesleği özellikle az gelişmiş ülkelerde eğitim seviyesi ne olursa olsun insanların ufkunu açabilecek öneme sahiptir ve burada yine en önemli anahtar peyzaj tasarımıdır.

Tüm bu faktörler göz önünde tutulduğunda mevcut okul bahçelerinde uygulanabilecek çeşitli geliştirme stratejileri ile yeni yapılacak okullar için çeşitli öneriler getirmek olasıdır:

Okul bahçelerinin mekansal kapasitelerinin artırılması için en etkili çözüm için mevcut yasa ve yönetmeliklerde okul alanından

başlanarak tasarım ölçeğindeki en ince detaya kadar sadece okul bahçelerine yönelik yasal bir düzenlemenin yapılması ve denetleme mekanizmasının kurulması gerekmektedir.

☑ Yalnızca okul binaları için değil okul bahçeleri için de tasarım çalışmalarının yapılması zorunlu olmalıdır.

☑ Okulların öğrenci sayılarıyla içerdiği tesis, donatı ve olanaklar orantılı olmalıdır. Bu bağlamda mevcut okullar olanaklar ölçüsünde kontenjanlarını yeniden gözden geçirerek kalabalıklaşma oranını azaltmalıdır.

☑ Mevcut sistemde iki farklı öğretim sistemi uygulanmaktadır. Bu durum da ülkemizde ilköğretim çağı çocuklarının aynı eğitim hakkına sahip olmasına karşın farklı sistemlerde eğitim görmelerine neden olmaktadır. Bunun bir yansıması olarak da çocukların sosyalleştiği ve dış mekan deneyimini kazandığı mekanlar olan okul bahçelerinden yararlanma oranları da aynı olmamaktadır. Mekansal deneyimin artırılması ve geleceğe yönelik önemli temellerin atılması bakımından okul bahçelerinde geçirilen zaman önemlidir. Bu nedenle okullar tam gün/ normal öğretim sistemine geçmek için gerekli projeksiyonları oluşturmalıdır.

☑ İncelenen okul bahçelerinin büyük çoğunluğu kuruluşundan bugüne kadar geçen zamanda temel eğitim sisteminde de değişiklik yapılması nedeniyle derslik sayısını artırma amacıyla inşa edilen ek binalardan dolayı küçülmektedir. Bu durumun önüne geçmek için ek binalar inşa etmek yerine yeni okullar inşa edilmelidir.

☑ Araştırma kapsamına dahil edilen okullarda öğrencilerin memnuniyet derecelerinin azalmasında ve mekandan yeteri kadar yararlanamamalarındaki bir diğer etken de 6–14 yaş arası tüm öğrencilerin aynı ortamı paylaşmalarından kaynaklanmaktadır. Bu durum yaşa bağlı çok çeşitli sorunları beraberinde getirmektedir. Burada iki farklı çözüm önerisi sunmak olasıdır. Birincisi ilköğretim birinci kademe ile ikinci kademenin eskiden olduğu gibi ayrı olması, ikincisi ise söz konusu öğrenci grupları için ayrı dış mekan tasarımına gidilmesidir. Daha öncede belirtildiği üzere okul bahçeleri oyun alanlarının tasarımıyla ilgili olarak öneriler bu doğrultudadır. Bu çözümlerden hiçbirinin gerçekleştirilemediği durumlarda ise teneffüs zamanları farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin ayrı zamanlarda bahçeyi kullanabileceği şekilde programlanmalıdır.

☑ Araştırma kapsamına dahil edilen ilköğretim okullarının mekansal kapasitesini artırmak için uygulanabilirliği olan okullarda;

- Bahçe alanını boş beton yüzey görünümünden kurtarıp tören alanı, oyun mekanları, spor alanları, araç park yerleri, oturma mekanları vb. için yeni tasarımlar yapılmalı ve uygulanmalıdır.
- Mevcut oturma elemanları sayısı artırılmalı, özellikle grup oturma elemanlarıyla piknik ünitelerine yer verilmelidir.
- Mevcut spor alanları kafes tellerle çevrilmelidir; kale, pota, file vb. spor donatısı içermeyenlerin eksikleri tamamlanmalıdır.
- Çocuk oyun elemanları, mevcut olan okullarda tüm öğrencilerin kullanımına açılmalı, olmayanlarda ise yaş gruplarına uygun oyun elemanları getirilmelidir.

- Okul bahçelerinde bulundurulması zorunlu tesis, donatı ve olanaklara ek olarak gölgelendirme elemanları, gözetleme kuleleri, süs havuzları, plastik elemanlar, aydınlatma elemanları vb. çeşitli kentsel donatı elemanları tamamlayıcı öğeler olarak kullanılmalı, bu mekanlardaki görsel ve işlevsel kalitenin artırılması sağlanmalıdır.
- Bahçenin uygun olan bölümlerinde 25–30 kişilik sınıfların ders yapabileceği açık hava derslikleri oluşturulmalı, okul personeli açık havada ders yapmaya özendirilmelidir.
- Öğrencilerin doğal yaşam döngüsünü anlamalarında araç olabilecek uygulama bahçeleri/ bitki kapları, rüzgar gülleri, güneş saatleri, kuş evleri vb. eğitim materyallerine okul bahçelerinde yer verilmesi sağlanmalıdır.
- Zeminde yer verilen zemin-çizgi oyunlarının sayısı artırılmalı, çocukların bilmediği oyunlar kendilerine öğretilmelidir.
- Büyük sınıflarla küçük sınıflar arasında yaşanan gerginliklerin giderilebilmesi için çeşitli tasarım tedbirlerinin alınmasının yanında, öğrencilere olumlu davranış biçimlerinin aşılması için çaba sarf edilmelidir.
- Noktasal ve çizgisel nitelikli bitkisel tasarım anlayışının alansal boyuta taşınması için çaba gösterilmeli, öğrenci ve veliler de bu sürece dahil edilmelidir.
- Özellikle çocuklar için tehdit oluşturduğu gözlenen elektrik trafolarının bulunduğu, konum olarak da öğrenciler için uygun

olmadığı yöneticisi tarafından da onaylanan, bahçe alanı miktarı çok küçük ve ders saatleri dışında ücretli otopark olarak kullanılan Gazi İlköğretim Okulu'nun tarihi bir binaya sahip olması avantajından da yararlanarak bir kültür merkezi ya da kütüphane olarak kente kazandırılması çok daha yararlı olacaktır.

- Aynı şekilde incelenen okullar arasında en küçük bahçe alanına sahip olan ve çok az öğrenciye hizmet veren Duatepe İlköğretim Okulunun da sadece anaokulu olarak hizmet vermesi daha uygun bir karar olacaktır.

Yeni yapılacak olan okullarda kapasiteye yönelik analizler daha okul yapılmadan gerçekleştirilmeli, okul yapımı tamamlandıktan sonra öngörülen kapasite sınırının üzerine çıkılmamalıdır. Söz konusu bu analizler yalnızca o günkü koşulları değil, gelecek 20–30 yılı kapsayan süreç de dikkate alınarak yapılmalıdır.

Yine yeni yapılacak okulların tasarımında bu çalışmada verilmeye çalışılan ve anketlerden elde edilen sonuçların da doğrulamış olduğu çeşitli standartlara uygun kararlar alınmasına özen gösterilmeli yalnızca nicelik açısından değil nitelik yönüyle de zengin mekanlar yaratılmasına önem verilmelidir. Çünkü bir mekanın kapasitesini yalnızca sayısal ölçütler değil niteliksel ölçütler de özellikle sosyal kapasite bağlamında etkilemektedir.

Okul binaları, tüm öğrencilerin teneffüs zamanlarında dış mekanlardan eşit oranda yararlanabilme ve çevreyle her an etkileşim içerisinde bulunabilmeleri açısından tek katlı yapılar olarak inşa

edilmelidir. Ayrıca mekansal organizasyonun ve çeşitliliğin daha kolay sağlanabilmesi ve kullanılabilir açık alan miktarının en üst düzeye çıkarılabilmesi yönünden binalar, okul alanını ortalayacak biçimde konumlandırılmalıdır.

Açık alan miktarının yeterli olmadığı durumlarda okul yapılarının zemin katları da potansiyel oyun alanı olarak düşünölmeli, bu bölümler yalnızca çatı düzlemi bulunan yarı kapalı mekan niteliğinde bahçe alanına dahil edilerek okul kapalı mekanları, zemin üstü birinci kattan başlatılmalıdır. Ayrıca yetersiz bahçe alanına sahip olan okulların bina çatıları veya terasları da oyun / spor alanları olarak değerlendirilerek tesis / olanak kapasitesi artırılmalıdır.

Mekansal kapasitenin belirlenmesi yönündeki çalışmaların basite indirgenmiş şekilleri okul yöneticileri tarafından her okul için uygulanmalı, böylece gereksinimleri saptanan mevcut okulların dış mekan kapasitelerinin artırılmasına yönelik çeşitli kararlar alınarak uygulamaya geçilmelidir.

İzmir Kenti ilköğretim okullarının açık mekanlarına yönelik gerçekleştirilen bu çalışmanın devamında da gerçekleştirilebilecek çalışmalar bulunmaktadır:

Benzer yöntem; (1) köy ve belde ilköğretim okullarında uygulanarak şehir ilköğretim okullarıyla karşılaştırmalı bir çalışma yapılabilir (2) özel statülü okullarda uygulanarak resmi statülü okullarla karşılaştırılabilir (3) ortaöğretim okullarında uygulanarak ilköğretim okullarıyla karşılaştırılabilir.

☑ Mevcut yasal mevzuattaki standartların geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılabilir.

☑ Diğer kamusal dış mekan tipleri için mekansal kapasite belirleme çalışmaları yapılabilir.

☑ Farklı kapasite türlerinden (fiziksel, sosyal vb.) yalnızca birine odaklanarak daha detaylı çalışmalar gerçekleştirilebilir.

☑ Araştırma, aynı tipolojiye sahip 34 farklı mekan üzerine kurgulanmıştır. Üç dört adedi geçmeyen daha az sayıdaki mekan için kapasite belirleme çalışmaları yapılabilir.

☑ Küçük bir yerleşim bütününde farklı tipteki kamusal dış mekanların tamamını kapsayan kentsel dış mekan kapasitesi belirleme çalışmaları yapılabilir.

☑ Tüm kapasite belirleme çalışmaları için yeni ölçütler ve parametreler getirilebilir.

KAYNAKLAR DİZİNİ

ACNWTC, 2008. Visitor Use Management in Wilderness - Protecting Opportunities for Solitude or Primitive and Unconfined Recreation in Wilderness Areas on the National Forests. Arthur Carhart National Wilderness Training Center Toolboxes, Missoula, Montana. www.wilderness.net, Viewed: 12.08.2008.

Adams, E., 1993. School's Out! New Initiatives for British School Grounds. Children's Environments, Vol 10 (2), 18 pp.

Alaska Department of Education, 1997. Site Selection Criteria and Evaluation Handbook. State of Alaska – Department of Education, Education Support Services / Facilities, 26 pp.

APGI, 2003. Recreation Use Assessment – Yadkin Hydroelectric Project Final Study Plan. Alcoa Power Generating Inc., Federal Energy Regulatory Commission Project No. 2197, 15 pp.

AW, 2005. American Whitewater's Scoping Comments on the Grand Canyon CRMP: Distribution, Supply, Volume of Use, and Carrying Capacity (Chapter 7). American Whitewater, N. Carolina, http://www.americanwhitewater.org/access/crmp/aw_crmp_capacity.htm#_ftnref1, Viewed: 04.02.2005, 11 pp.

AXYS, 2001. Beacon Hill Park Management Plan Phase I Summary Report. AXYS Environmental Consulting Ltd., The Corporation of the City of Victoria 1 Centennial Square Victoria, BC, V8W 1P6, 24 pp.

KAYNAKLAR DİZİNİ (Devam)

- Bakan, K. ve G. Konuk, 1987.** Türkiye’de Kentsel Dış Mekanların Düzenlenmesi. Tübitak Yapı Araştırma Enstitüsü, Yayın No. U5, TÜBİTAK Fotoğraf Klişe Lab. ve Ofset Tesisleri, Ankara, 106 s.
- Baş, T., 2005.** Anket Nasıl Hazırlanır? Uygulanır? Değerlendirilir?. 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık San. Tic. A.Ş., Ankara. ISBN: 975-347-324-9, 236 s.
- Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, 1999.** Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik. İlk yayın tarihi: 2.11.1985 / 18916 sayılı Mükerrer Resmi Gazete.
- BC Forests and Range, 1991.** Carrying Capacity. Recreation Manual Chapter 7. British Columbia Ministry of Forests, Canada, 22 pp.
- Beaumont, C. E., 2003.** State Policies and School Facilities- How States Can Support or Undermine Neighborhood Schools and Community Preservation. A Report by the National Trust for Historic Preservation, 34 pp.
- Belcher, S., 2003.** Ecological Schoolyards Landscapes of Empowerment. Faculty of Virginia Polytechnic Institute, Landscape Architecture Department, Msc Thesis, Blacksburg, Virginia, 157 pp.
- Bell, A. C. and J. E. Dymont, 2006.** Grounds for Action – Promoting Physical Activity Through School Ground Greening in Canada. Copyright Evergreen, Canada, ISBN: 1 – 888 – 426 – 3138, 61 pp.

KAYNAKLAR DİZİNİ (Devam)

BEST, 2005. Recommended Policies for Public School Facilities. Building Educational Success Together, National Trust for Historic Preservation, BEST Collaborative, 15 pp.

Billmore, B., J. Brooke, R. Booth, K. Funnell and M. Bubb, 1999. The Outdoor Classroom: Educational Use, Landscape Design & Management of School Grounds. Second Edition. Building Bulletin 71. Department of Education and Employment, London, ISBN: 0-11-271061-1, 88 pp.

Brentwood Borough Council, 2002. Brentwood Replacement Local Plan. Initial Deposit Draft Urban Capacity Study. Brentwood Borough Council, <http://www.brentwood.gov.uk/>, Viewed: 16.02.2005, 23 pp.

Brooke, J. and M. Bubb, 1999. The Outdoor Classroom. Department of Education and Employment, Crown Copyright, Norwich, ISBN: 112710611, 97 pp.

California State Board of Education, 2005. Physical Education Model Content Standards for California Schools, Kindergarten Through Grade Twelve. Prepared for publication by CSEA members, 74 pp.

Casey, T., 2002. School Grounds Literature Review. Phase One of the Scottish School Grounds Research Project, Grounds for Learning, sportscotland and Play Scotland, 29 pp.

KAYNAKLAR DİZİNİ (Devam)

- Castleman, C., -.** Open Space Guidelines & Standards. National Recreation & Park Association, Open Space Guidelines Packet, www.nrpa.org, 13 pp.
- Catton, R. W., 1983.** Behavior and the Natural Environment – Advances in theory and research. Social & Behavioral Aspects of the Carrying Capacity of Natural Environments. Ed: I. Altman & J. F. Wohlwill. Plenum Press NY - London, ISBN: 0306410990, 346 pp.
- Chillman, B., 2005.** Do school grounds have a value as an educational resource in the secondary sector?. Learning Through Landscapes, Sussex University, 41 pp.
- Chilman, K., J. Titre, J. Vogel and G. Brown, 2000.** Evolving Concepts of Recreational Carrying Capacity Management. Trends 2000 – 5th Outdoor Recreation & Tourism Trends Symposium – Shaping the Future. September 17 -20, 2000, Michigan State University - Department of Park, Recreation & Tourism Resources, Lansing, Michigan, p: 8 – 13.
- City Commission of the City of Lake Wales, 2005.** City of Lake Wales Concurrency Management System. Lake Wales City Commission Ordinance No: 2005 – 6, Polk County, Florida, 33 pp.
- Civic Design Associates, 2003.** South Andrews Avenue Master Plan & Development Guide, Background and Existing Conditions. City of Fort Lauderdale, Planning and Zoning Department, Florida, 21 pp.

KAYNAKLAR DİZİNİ (Devam)

- Clivaz, C., Y. Hausser, J. Michelet, 2004.** Tourism monitoring System based on the concept of carrying capacity- The case of the regional natural park Pfyn-Finges (Switzerland). Working Papers of the Finnish Forest Research Institute 2, 6 pp.
- Coccosis, H. and A. Mexa, 2002.** Defining, Measuring and Evaluating Carrying Capacity in European Tourism Destinations – Material for a Document. Environmental Planning Laboratory of the University of the Aegean Department of Environmental Studies, Athens, Greece, No. B4-3040/2000/294577/MAR/D2, 113 pp.
- Cole, D. N., 2001.** Visitor Use Density and Wilderness Experiences: A Historical Review of Research. USDA Forest Service Proceedings RMRS-P-20. United States Department of Agriculture, Rocky Mountain Research Station, p: 11 – 20.
- Cooner, S., K. Fitzpatrick, M. D. Wooldridge, and G. L. Ford, 2004.** Traffic Operations and Safety at Schools: Recommended Guidelines. Technical Report No: FHWA/TX 04/4286-2, Texas Transportation Institute The Texas A&M University System College Station, Texas 77843-3135, 80 pp.
- DfES, 2005.** DfES School Grounds of the Future - Final Evaluation Report, Department for Education and Skills, School Libraries Working Group Learning Through Landscapes Research Downloads, UK, 54 pp.

KAYNAKLAR DİZİNİ (Devam)

- Doğa Koleji, 2008.** Doğa Koleji – Beykoz Fotoğraf Arşivi.
<http://www.dogakoleji.com/>, Erişim: 12.10.2008.
- Dorset County Council, 1995.** Generic School Grounds Design Brief.
Dorset Education Authority, EF 006 119, US Dep. of Education,
Educational Resources Information Center (ERIC), 22 pp.
- DPI, 1998.** The School Site Planner – Land for Learning Public Schools
of North Carolina, State Board of Education, Department of Public
Instruction, Raleigh, NC, 81 pp.
- Duatepe İÖÖ, 2008.** Duatepe İlköğretim Okulu Resmi Web Sayfası.
Duatepe İlköğretim Okulu Tarihçesi. <http://duatepe.meb.k12.tr/>
Erişim: 18 Haziran 2008.
- Earthman, G. I., 2001.** The size of the school population is important. A
report to the school board and administration. Falls Church City
School Division. Virginia Polytechnic Institute & State University,
Blacksburg, 26 pp.
- EDAW, Inc., 2001.** Recreation Need Analysis. Priest Rapids
Hydroelectric Project, FERC Project No 2114. Public Utility
District, No.2 of Grant County Ephrata, Washington, 120 pp.
- EDAW, Inc., 2004.** Ririe Reservoir Recreation Carrying Capacity Study.
US Department of the Interior Bureau of Reclamation Pacific
Northwest Region, Snake River Area Office, Boise, Idaho, 153 pp.

KAYNAKLAR DİZİNİ (Devam)

EDC, 2000. Schoolyard Learning: The Impact of School Grounds. A research paper by Education Development Center, Inc. and the Boston Schoolyard Funders Collaborative, EF 005 984, 42 pp.

Environmental Stewardship & Planning, 2000. El Dorado County River Management Plan – Carrying Capacity White Paper. Dep. of General Services, Board of Supervisors, Sacra., California, 56 pp.

EPA, 2002. Overview of Visitor Carrying Capacity Framework. Draft Supplemental EIS for Winter Use, Appendix F. United States Environmental Protection Agency, Denver, Colorado, 9 pp.

Fisman, L., 2001. Child's Play: An empirical study of the relationship between the physical form of schoolyards and children's behavior. MESc 2001, Yale University Research Library, www.yale.edu/hixon/research/pdf/LFisman_Playgrounds.pdf, Viewed: 15.08.2006, 44 pp.

Florida Department of Education, 1999. State Requirements for Educational Facilities, A Two Volume Document, Educational Facilities 325 W. Gaines St., Room 1054 Tallahassee, FL, 209 pp.

Forest Service, 2001. Shoreline-Based Recreation Carrying Capacity Analysis for the Admiralty Island National Monument, Hoonah, Juneau, and Sitka Ranger Districts - Tongass National Forest. <http://www.fs.fed.us/r10/tongass/planning/oganalysis/ogccanalfinal.html>, US Forest Service, Washington, Viewed: 20.01.2006, 16 pp.

KAYNAKLAR DİZİNİ (Devam)

- Frost, J., 1992.** Playground Development Guidelines for School Systems. Guides Non-Classroom Use (0 55), US Department of Education, Office of Educational Research and Improvement, Educational Resources Information Centre, ED 353082, 11 pp.
- Funnel, K., V. Alford, D. Denegri, S. Johns, B. Young, B. Lucas, W. Titman, J. Wood, 1997.** School Grounds: A Guide to Good Practice. Department for Education and Employment, Architects and Building Branch, US Department of Education, Office of Educational Research and Improvement, Educational Resources Information Centre, ED 431 294, ISBN: 0-11-270990-7, 140 pp.
- Georgia Department of Education Facilities Services Unit, 2003.** A Guide to School Site Selection. Department of Education, 12 pp.
- Golicnik, B., 2004.** How Conducive Are Urban Public Open Spaces to Social Inclusion?. Edinburgh, Open Space: People Space, 6 pp.
- Golicnik, B., 2005.** Urban landscape between design practice, usage and research. Int. Conference for Integrating Urban Knowledge & Practice Gothenburg, Sweden. May 29-June 3 2005, 12 pp.
- Gündüz, S., 1998.** Koruma-Kullanım İlkeleri Çerçevesinde Beynam Muhafaza Ormanı'nın Rekreatyoneel Taşıma Kapasitesinin Saptanması Üzerine Bir Araştırma. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Nevin Akpınar, 188 s.

KAYNAKLAR DİZİNİ (Devam)

Gür, Ş. Ö., A. Özbilen ve S. Ertürk, 1989. Çevresel Psikolojide Çocuk, İlkokul Öğrencilerinin Okul Çevresine Yönelik Bilişsel Değerlendirmelerinin Tasarım Kararlarına Etkisi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Mühendislik – Mimarlık Fakültesi, Genel Yayın No.148, Fakülte Yayın No.43, Trabzon, 137 s.

Haafte, E. H., F. Vijver, J. Leenaars and P. Drissen, 2005. Carrying Capacity of Degrading Environments – The Case of the Sahel. Centre for Ecological Sciences, Indian Institute of Science, India, <http://ces.iisc.ernet.in/energy/HC270799/LM/SUSLUP/Thema4/630/630.PDF>, Viewed: 08.02.2005, 18 pp.

Haas, G., 2001. Visitor Capacity in the National Park System. Social Science Research Review, Vol. 2 No. 1 Spring 2001, 28 pp. <http://www.for.gov.bc.ca/hfp/rec/manual/chap07/chap07.htm#s7.7>, Viewed: 20.01.2006, 22 pp.

Hacıhasanoğlu, O., 1986. Konut Mekanlarında Yoğunluk-Kalabalıklık İlişkisinin Belirlenmesinde Kullanılabilecek Bir Yöntem. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Ana Bilim Dalı Basılmamış Doktora Tezi, Danışman: Mete Ünüğü, İstanbul, 87 s.

İBB, 2008. İzmir Büyükşehir Belediyesi Resmi Web Sitesi. <http://www.izmir.bel.tr/StandartPages.asp?menuID=823&MenuName=>, Erişim: 12.09.2008.

KAYNAKLAR DİZİNİ (Devam)

- Itami, R.M., 2002.** Estimating Capacities for Pedestrian Walkways and Viewing Platforms. A consultants report to Parks Victoria, GeoDimensions Pty Ltd., 22 Dunstan Avenue, Brunswick, 23 pp.
- İTO İÖÖ, 2007.** İzmir Ticaret Odası İlköğretim Okulu Fotoğraf Arşivi. Serintepe, Bornova – İZMİR.
- İzmir Üniversitesi, 2008.** İzmir Üniversitesi Resmi Web Sitesi, <http://izmir.edu.tr/tr/izmir-hakkinda/genel-bilgiler.html>, Erişim: 12.09.2008.
- İzmir Valiliği, 2008.** İzmir Valiliği Resmi Web Sitesi, ‘İzmir Hakkında’, <http://www.izmir.gov.tr/tr/genel/default3.aspx?mid2=115&mid1=2&mid3=257>, Erişim: 12.09.2008.
- Johnson, M. L., 2004.** American Playgrounds and Schoolyards – A Time for Change. Open Space : People Space Conference. <http://www.openspace.eca.ac.uk/conference/proceedings/PDF/Macmillan.pdf>, Viewed: 17.07.2007, 7 pp.
- Kimbro, C. C., 2006.** Developing an Outdoor Classroom to Provide Education Naturally. UT Extension, The University of Tennessee, USA, 24 pp.
- Küçükerbaş, E. V. ve M. B. Özkan, 1999.** Kemalpaşa Kentsel Dış Mekanlarının İrdelenmesi. Kemalpaşa Kültür ve Çevre Semp. Bildiriler Kitabı., Meta Basım, Bornova, s: 105 – 112.

KAYNAKLAR DİZİNİ (Devam)

- Küçükbaş, E. V., 1990.** Peyzaj Mimarları İçin Otopark Düzenleme İlkeleri. Ege Peyzaj Mimarlığı Derneği Yayın No. 1990 /1. Üniversiteler Fotokopi Ofset Basım, Bornova – İzmir, 38 s.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2008.** T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Resmi Web Sitesi, <http://www.izmirkulturturizm.gov.tr/default.asp?mid=82&L=TR>, Erişim: 12.09.2008.
- Lackney, J. A., 2000.** Thirty-three Educational Design Principles for Schools and Community Learning Centers. National Clearinghouse for Educational Facilities, 31 pp.
- Lennard, H. L. and S. H. C. Lennard, 1992.** Children in Public Places: Some Lessons from European Cities. Children's Environments, Vol 9 (2), 20 pp.
- Lim, C. L., 1998.** Carrying Capacity Assessment of Pulau Payar Marine Park, Malaysia - Bay of Bengal Programme. Published by the Bay of Bengal Programme, Madras 600 018, India, 136 pp.
- Liu, M., 2004.** Possible Procedures for Estimating the Environmental Carrying Capacity of Coastal Water Bodies with Respect to Priority Contaminants – Nutrients and Heavy Metals. Fifth Meeting of the Regional Working Group for the Land-Based Pollution Component of the UNEP / GEF Project, Shenzhen, China, 24th - 27th November 2004, 9 pp.

KAYNAKLAR DİZİNİ (Devam)

- Lucas, B., 1995.** Learning Through Landscapes: An Organization's Attempt to Move School Grounds to the Top of the Educational Agenda. *Children's Environments*, Vol 12 (2), 18 pp.
- Malone, K. and P. Tranter, 2003a.** Children's Environmental Learning and the Use, Design and Management of Schoolgrounds. *Children, Youth and Environments* Vol 13, No. 2, ISSN: 1546-2250, 36 pp.
- Malone, K., P.J. Tranter, 2003b.** School Grounds as Sites for Learning: making the most environmental opportunities. *Environmental Education Research*, Vol. 9, No. 3, Carfax Publishing, ISSN 1350-4622, 22 pp.
- McKendrick, J.H., 2005.** School Grounds in Scotland Research Report. Grounds For Learning - Play Scotland - Sport Scotland, Scottish Poverty Information Unit, 161 pp.
- M-DCPS, 2004a.** Dade County Public Schools Guidelines for Playground Selection and Installation. Primary Play / Playground Guidelines Design Criteria Appendix A02-11. Miami-Dade County Public Schools, Office of School Facilities, Dade County, Miami, 14 pp.
- M-DCPS, 2004b.** Division 2 – Site Work. Miami-Dade County Public Schools, Office of School Facilities, Dade County, Miami, 28 pp.

KAYNAKLAR DİZİNİ (Devam)

MEB, 1997. Özel Öğretim Kurumlarına Ait Standartlar Yönergesi. Resmi Gazete Yayın Tarihi: 1 Haziran 1997 / Sayı: 960, Tebliğler Dergisi: Haziran 1997 / 2477.

MEB, 2003. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. Resmi Gazete Tarihi: 27 / 08 / 2003, Resmi Gazete Sayısı: 25212, 45 s.

MEB, 2004. Umuma Açık Yerler ve İçkili Yerler ile Resmi veya Özel Öğretim Kurumları Arasındaki Uzaklıkların Belirlenmesine Dair Yönetmelik. Resmi Gazete: 3.4.2004 / 25422, Tebliğler Dergisi: Mayıs 2004 / 2560.

MEB, 2005. Okulların Genel Denetimlerinde Göz Önünde Bulundurulacak Esaslar. Resmi Gazete Yayın Tarihi: 31 Aralık 2005, Sayı: 906.

Mendenhall, W., L., Ott and R. L., Scheaffer, 1971. Elementary Survey Sampling. Duxbury Pres, A Division of Wadsworth Publishing Company Inc., USA, L. C. Cat. Card No: 74 – 126361, 241 pp.

MEPMEDYA, 2006a. İlçe İlçe İzmir Kent Rehberi. MEPMEDYA Yayınları, Üsküdar – İstanbul, ISBN: 975 – 9137 – 11 – 9, 266 s.

MEPMEDYA, 2006b. İzmir Caddeler Haritası. MEPMEDYA Yayınları, Üsküdar – İstanbul, ISBN: 975 – 9137 – 13 – 5, Ölçek: 1 / 40000.

KAYNAKLAR DİZİNİ (Devam)

- Meyer, K., 1997.** The Boston Schoolyard Initiative: An American City's Approach to Sustainable Schoolyard Development. Department for Education and Employment, Learning Through Landscapes, Grounds for Celebration, 21-24 September 1997, 9 pp.
- Mississippi Board of Education, 1998.** Rules and Regulations of the State Public School Building Fund. Mississippi Department of Education, Jackson MS, 39201, 3 pp.
- Müderrisoğlu, H., 2002.** Açık Hava Rekreasyonunda Taşıma Kapasiteleri-Rekreasyonel Kullanım İlişkilerinin İncelenmesi. İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı Basılmamış Doktora Tezi, Danışman: Aytuğ Akesen, 129 s.
- Müderrisoğlu, H., Ö. Yerli, A. A. Turan ve N. Duru, 2005.** ROS (Rereasyonel Fırsat Dağılımı) Yöntemi ile Abant Tabiat Parkı'nda Kullanıcı Memnuniyetinin Belirlenmesi. Tarım Bilimleri Dergisi, 11 (4), s: 397 – 405.
- Mustafa Urcan İÖÖ, 2007.** Mustafa Urcan İlköğretim Okulu Fotoğraf Arşivi. Bahçelievler, Konak – İZMİR.
- National School Boards Association, 2003.** Design 2003: A Lesson in Excellence. Elementary Schools, Landscape Architecture / Playground. National School Boards Association Bulletin, Boston, MA, 3 pp.

KAYNAKLAR DİZİNİ (Devam)

- Nelson, W. R. and J. A. Porter, 1996.** Planning a Better School Landscape. University of Illinois, College of Agriculture, Cooperative Extension Service, 19 pp.
- New Jersey School Outdoor Area Working Group, 2007.** Schoolyard Planning and Design in New Jersey, Enhancing Outdoor Play and Learning., New Jersey Institute of Technology Newark, NJ, 25 pp.
- North Carolina State Board of Education, 2003.** North Carolina Public Schools Facilities Guidelines., Dep. of Public Instruction, 87 pp.
- Noschis, K., 1992.** Child Development Theory and Planning for Neighborhood Play. Children's Environments, Vol 9 (2), 11 pp.
- Oh, H. and V.P. Sisiopiku, 2000.** Probabilistic Models for Pedestrian Capacity and Delay at Roundabouts. Transportation Research Circular E-C018: 4th International Symposium on Highway Capacity Report No: E-C018; ISSN: 00978515, 12 pp.
- Özkan, M. B., 2001.** Kentsel Rekreasyon Alan Planlaması (Ders Kitabı). Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Bornova –İzmir, 79 s.
- Özşaker, M., 2001.** İlköğretim Okullarında Beden Eğitimi Dersinin Amaç ve İçeriğine İlişkin Sorunlar. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Bilimleri Programı Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Adnan Orhun, 139 s.

KAYNAKLAR DİZİNİ (Devam)

- Plunkett, T., 2000.** General Design Brief for Post-Primary Schools. Department of Education and Science, Tullamore (Ireland) Planning and Building Unit. EF 005 770, 39 pp.
- PolicyLink and MALDEF, 2005.** Ending School Overcrowding in California: Building Quality Schools for All Children. Mexican American Legal Defense and Educational Fund, 27 pp.
- Progressive AE, 2005.** Fair Lake Environmental Carrying Capacity Study. Four Township Water Resources Council P.O. Box 634 Richland, MI 49083–0634, Project No: 51830108, 46 pp.
- Rees, W. E., 1996.** Revisiting Carrying Capacity: Area-Based Indicators of Sustainability. *Population and Environment: A Journal of Interdisciplinary Studies* Volume 17, Number 3, January 1996, Human Sciences Press, Inc., 19 pp.
- Saveriades, A., 2000.** Establishing the social tourism carrying capacity for the tourist resorts of the east coast of the Republic of Cyprus. *Tourism Management*, Vol. 21 Issue 2, April (2000), p: 147 – 156.
- School Facilities Planning Division, 2000.** Guide to School Site Analysis and Development. California Department of Education, Sacramento, ISBN: 0–8011–1479–9, 56 pp.
- Seattle School District, 1996.** Elementary School Educational Specifications. Seattle School District, 53 pp.

KAYNAKLAR DİZİNİ (Devam)

- Silva, C. P., 2002.** Beach Carrying Capacity Assessment: How important is it?. Journal of Coastal Research Special Issue 36, ISSN 0749–0208, 8 pp.
- Smart Dictionary, 2007.** German – Turkish, The Babylon Smart Dictionary. Babylon sözlük ve metin çeviri programı (versiyon 7), Babylon Ltd., USA.
- SMUD, 2005.** Recreation Carrying Capacity Technical Report. Sacramento Municipal Utility District Upper American River Project, FERC No. 2101, DAT & The Lous Berger Group, Copyright by Sacramento Municipal Utility District, Sacramento, California, 99 pp.
- Stankey, G. H. and R. E. Manning, -. Carrying-Capacity of Recreational Settings. A Literature Review, The President’s Commission on Americans Outdoors. Publication No.166, 11 pp.**
- Stewart, C., 1993.** Recreational and Developmental Carrying Capacities of Coastal Environments. Coastal Resource Specialists and Geographers, 22 Glenwood Avenue, Canada, N1H 4L3, 67 pp.
- Stoneham, J., 1996.** Grounds for Sharing: A Guide to Developing Special School Sites. Learning Through Landscapes Trust, US Department of Education, Office of Educational Research and Improvement, Educational Resources Information Centre, ED 439 581, 90 pp.

KAYNAKLAR DİZİNİ (Devam)

- Tarrant, M. A. and D. B. K, English, 1996.** A Crowding-based Model of Social Carrying Capacity: Applications for Whitewater Boating Use. *Journal of Leisure Research*, Vol. 28, No:3, National Recreation and Park Association, 14 pp.
- TDK, 2005.** Türk Dil Kurumu-Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü <http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=veritbn&kelimesec=180688>, Erişim: 21.07.2005.
- Titman, W., 1994.** Special Places; Special People: The Hidden Curriculum of School Grounds. World Wide fund for Nature, Learning Through Landscapes, ISBN: 0 947613 48 X, 163 pp.
- Tokmak, C., 2008.** Sürdürülebilir Turizm Açısından Taşıma Kapasitesi: Topkapı Sarayı Örneği. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı Basılmamış Doktora Tezi, Danışman: Prof. Dr. Kurban Ünlüönen, Ankara, 179 s.
- Tranter, P. J. and K. Malone, 2004.** Geographies of Environmental Learning: An Exploration of Children's Use of School Grounds. *Children's Geographies*, Vol. 2, No.1, 131-135, 26 pp.
- TRB, 1998.** Capacity Analysis of Pedestrian and Bicycle Facilities. Highway Capacity Manual Chapter 7. Transportation Research Board, US Department of Transportation, NJ, Washington, 39 pp.

KAYNAKLAR DİZİNİ (Devam)

- TSE, 1996.** Çevre Sağlığı – Okullar. Türk Standartları Enstitüsü, Standart No: 12,14, Nisan 1996, 11 s.
- TSE, 2000.** İlköğretim Okulları – Fiziki Yerleşim – Genel Kurallar, Türk Standartları Enstitüsü, Standart No: 9518, 14 Nisan 2000, 13 s.
- URDC, 1980.** Recreation Carrying Capacity Facts and Considerations. Urban Research and Development Corporation, Somerviller Lake Project Ares Report 10, US Army Engineer Waterways Experiment Station Environmental Laboratory, Vicksburg, Mississippi, 102 pp.
- Wagner, C., 2000.** Planning School Grounds for Outdoor Learning. National Clearinghouse for Educational Facilities, 1090 Vermont Ave., Washington, D.C., 6 pp.
- Water & Forestry, 2005.** Methodology for Carrying Capacity Assessment – Recreational Water Use. Department of Water Affairs and Forestry, Republic of South Africa, Documents H.page, www.dwaf.gov.za/docs/SocialEco%20Services/Methodology%20for%20carrying%20capacity.doc, Viewed: 20.01.2006, 7 pp.
- Watson, M., 1988.** Social Carrying Capacity in Recreational Settings: A Literature Review. Great Barrier Reef Marine Park Authority Technical Memorandum, GBRMPA-TM-17, Townsville, Australia, 91 pp.

KAYNAKLAR DİZİNİ (Devam)

- Webb, H. and K.Williams, 2003.** Social Carrying Capacities and 12 Apostles, Port Campbell National Park. A research report to Parks Victoria, University of Melbourne, Parkville Victoria, Australia, 48 pp.
- Weih, J., 2003.** School Site Size. How many acres are necessary?. State Acreage Policies, The School Building Association, A CEFPI Brief on Educational Facility Issues, 7 pp.
- Wenk Associates Inc., 2004.** Broomfield Open Space, Parks, Recreation and Trails Master Plan Appendix F. City and County of Broomfield, Wenk Associates Inc., Denver, Colorado, 16 pp.
- Wikipedia, 2007.** Vikipedi Özgür Ansiklopedi – İzmir. İzmir’in panoraması,,[http://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0zmir_\(%C5%9Fehir\)](http://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0zmir_(%C5%9Fehir)), Erişim: 14.06.2008.
- Wiktionary, 2008.** The English Wiktionary – Free dictionary, <http://en.wiktionary.org/wiki/capacity>, Viewed: 27.04.2008
- Williamson, B., 1996.** Area Guidelines for Schools. Architects & Building Branch, Department for Education and Employment, Building Bulletin 82, ISBN: 0-11-270921-4, 85 pp.
- Witten, J. D., 2001.** Carrying Capacity and the Comprehensive Plan: Establishing and Defending Limits to Growth. Boston College Law Review, Vol. 28:583 2001, p: 583 – 608.

KAYNAKLAR DİZİNİ (Devam)

Woodstock Community Unit, 2004. Recommendations of the Facility Task Force. Woodstock Community Unit School District 200, Woodstock, IL, 61 pp.

Wordnet, 2007. Princeton University Cognitive Science Laboratory Dictionary, <http://wordnet.princeton.edu/perl/webwn>, Viewed: 05.03.2007.

Wyoming School Facilities Commission, 2003. Wyoming Public Schools Facility Design Guidelines. Published by Wyoming Facilities Commission, America, 39 pp.

Young, K., 1990. Learning Through Landscapes: Using School grounds as an Educational Resource. Learning through Landscapes Trust, EF 005400, Winchester, England, ISBN: 1- 872865 -04 - 6, 30 pp.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER	
Adı	: Hatice
Soyadı	: SÖNMEZ TÜREL
Doğum Tarihi	: 05.09.1977
Doğum Yeri	: Bremen – ALMANYA
Uyruğu	: T.C.
Medeni Hali	: Evli
Yabancı Dili	: İngilizce
Çalıştığı Kurum	: E.Ü.Z.F. Peyzaj Mimarlığı Bölümü - İzmir
Telefon	: +90 232 388 40 00 / 2616
Faks	: +90 232 388 18 64
e-posta	: hsonmez@hotmail.com, hatice.sonmez@ege.edu.tr
EĞİTİM DURUMU	
1984 – 1988	: İdealtepe İlkokulu, İstanbul
1988 – 1992	: Özel Ahmet Şimşek Koleji, İstanbul
1992 – 1995	: Ahmet Şimşek Fen Lisesi, İstanbul
1995 – 2000	: E.Ü.Z.F. Peyzaj Mimarlığı Bölümü, İzmir
2000 – 2003	: E.Ü.F.B.E. Peyzaj Mimarlığı ABD, İzmir
Yüksek Lisans Tezi	: “Kentsel Kamusal Dış Mekanlara Yönelik Master Plan Oluşturma Çalışmalarının Ege Üniversitesi Yerleşkesi Örneğinde Ortaya Konulması”
AKADEMİK İLERLEME	
2000 -	: Araştırma Görevlisi Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü